ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ :

ΕΤΟΣ ΚΗ´ — 1953 — ΤΕΥΧΟΣ 1.
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ — ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ — ΜΑΡΤΙΟΣ

ΤΟ ΝΕΟΝ ΕΤΟΣ

ΠΑΝΤΑ Η ΨΥΧΗ θέλει νὰ δίδῃ κάτι ἀπὸ τὴν μουσικήν της, ἀπὸ τὴν φλόγα της, ἀπὸ τὸ ἄρωμά της. Ἡ αὐγὴ κερνᾷ εἰς τοὺς θάμνους τὴν δροσιάν της. Ἡ βραδειὰ εἰς ἡμᾶς τὴν μαγείαν της. Καὶ ὅταν αἱ στιγμαὶ εἶναι μεγάλαι, ὡσὰν ἀπόψε, μὲ τὴν ὑποβλητικὴν ἀτμόσφαιραν τῆς Πρωτοχρονιᾶς, ἡ ψυχὴ θέλει νὰ ἐκδηλωθῇ περισσότερον, νὰ ἀκουσθῇ καθαρώτερα.

Εἶναι σκληρὴ ἡ ζωή, καὶ ὁ πόνος εἶναι βαθύς. Ὁμοιάζομεν ὡσὰν τοῦ ἀετοῦ τὰ παιδιά, ποὺ ὁ πατέρας των ὁ ἴδιος τὰ ρίπτει ἔξω ἀπὸ τὴν φωλεάν, ὀλίγον ὅταν μεγαλώσουν, διὰ νὰ εὕρουν μόνα των τὴν τροφήν των. Καὶ ἡ φύσις, ἀμέριμνη γύρω μας, κυλᾷ τὰ νερά της. Καὶ ὅμως ἀκούονται οἱ χείμαρροι τόσον εὐχάριστα, οἱ ἀπομακρυσμένοι ἦχοι.

Τρικυμία γύρω, κλυδωνίζεται τὸ πλοῖον. Ὁ ἕνας στενάζει, εἶναι γεμᾶτος φόβον, ὁ ἄλλος χαμογελᾷ. Ἴσως — λέγει ὁ Ποιητὴς — διότι ὁ ἕνας βλέπει τὸ κῦμα, ὁ δὲ ἄλλος ἔχει ὑψωμένα τὰ μάτια του εἰς τὸν οὐρανόν. Ὁ ἕνας μαζεύει σκοτάδια μὲ τὰ μάτια του, ὁ ἄλλος φεγγοβολή. Ὁ ἕνας βλέπει ὅλα νὰ περνοῦν. Ποῦ πηγαίνει αὐτὴ ἡ νύκτα, ἡ αὐγή, τὸ ἄνθος; Ὁ ἄλλος βλέπει ἐκεῖνο ποὺ μένει. Τὸ μήνυμα αὐτὸ μένει, τὸ φῶς αὐτὸ εἰς τὴν συνείδησίν μας, κάτι μένει, ἡ ἀγάπη μένει.

*
* *

Ἔχομεν ἀνάγκην νὰ ἔχωμεν κάτι ποὺ νὰ μένῃ ἀκλόνητο, αἰώνιο, ποὺ νὰ μὴ μποροῦν νὰ τὸ παρασύρουν τὰ κύματα, κάτι ποὺ νὰ στέκεται ὡσὰν τὸ βράχο, ποὺ νὰ κτίσωμεν ἐπάνω τὸ σπίτι μας, τὴν ζωήν μας.

Μερικοὶ ὡς στήριγμα τῆς ζωῆς των ἔχουν γήϊνα ἀγαθά, ἀλλὰ πόσον αὐτὰ εἶναι ἀπατηλά. Ὅλα τὰ ἐμπιστεύθηκε ἡ μητέρα αὐτὴ εἰς τὸ παιδί της. Τὸ πᾶν δι' αὐτὴν εἶναι τὸ παιδί της. Ἂν γυρίσῃ ἀπὸ τὸν πόλεμο τὸ παιδί της, ὅλα πᾶνε καλά. Ἂν δὲν γυρίσῃ; Ὁ κόσμος δι' αὐτὴν

κρημνίζεται, ἡ ζωὴ χάνει τὸ νόημά της. Πάντα ὅμως περιμένει τὸ παιδί της, πάντα μία ἐλπίδα τῆς μένει. Ὅπως καὶ ὁ αἰχμάλωτος νὰ ἀπολυθῇ περιμένει, καὶ ὁ φυλακισμένος, καὶ ἐκεῖνος ποὺ εἶναι εἰς τὰ κάτεργα. Ἐλπίζομεν πάντα, κάπου θέλομεν νὰ σταθῶμεν πάντα. Μιὰ ἀθώωσις θὰ μᾶς ἔλθῃ, ἀπόλυσις, λύτρωσις, τώρα θὰ ἀνοίξῃ ἡ θύρα.

Μόνοι μας τὴν λύσιν αὐτήν, τὴν ἀθώωσιν, τὴν λύτρωσιν, εἶναι ἀδύνατον νὰ τὴν εὕρωμεν. Πρέπει κάποιος νὰ μᾶς φέρῃ τὴν καλὴν εἴδησιν, ποὺ θὰ μᾶς τονώσῃ τὴν καρδίαν, νὰ μᾶς διαβάσῃ τὸ ἔγγραφον τῆς ἀπολύσεώς μας.

*
* *

Εἰς τὴν μεγάλην φθορὰν καὶ παροδικότητα οἱ Χριστιανοὶ ἔχομεν κάποιον ποὺ αἰώνια μένει. Χθὲς καὶ σήμερα καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας εἶναι ὁ αὐτός. Ἰησοῦς Χριστός, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, μένει. Ἀκίνητος πόλος ἐπάνω ἀπὸ τὸν Σταυρόν Του. Περὶ Αὐτὸν περιστρέφεται ὅλη ἡ Ἱστορία τοῦ κόσμου, ὅλα τὰ κύματα, ὅλαι αἱ ἀλλαγαὶ περιδινοῦνται. Κύματα, καὶ νοοτροπίαι, καὶ πνευματικὰ ρεύματα. Ὅλα μεταβάλλονται καὶ ἀλλάζουν, αὐτὸς δὲ μένει εἰς τοὺς αἰῶνας.

Εἴμεθα σταθεροὶ πλησίον Του, ὅταν πιστεύωμεν εἰς Αὐτόν. Ἀρκεῖ νὰ πιστεύωμεν, χωρὶς νὰ ὑποκρινώμεθα. Αὐτὸς δὲν ἀρέσει τοὺς ὑποκριτάς. — Ἀλλοίμονον εἰς ὑμᾶς, Γραμματεῖς καὶ Φαρισσαῖοι ὑποκριταί. Εἶσθε ὡραῖοι, ὡσὰν τάφοι, ἀπ' ἔξω, ἀλλ' ἀπὸ μέσα γεμᾶτοι ὀστᾶ καὶ δυσωδίαν. — Δὲν σᾶς γνωρίζω διόλου, σᾶς ποὺ ἐκάματε τὸ κακό. Ὡσὰν κεραυνοὶ πίπτουν οἱ λόγοι Του δι' ἐκείνους οἱ ὁποῖοι δὲν ἠγάπησαν ἀληθινά, δὲν ἐπίστευσαν. Σώζει ὅμως ὅλους ὅσοι πιστεύουν. — Πήγαινε, εἶσαι πλέον θεραπευμένος, σὲ ἔσωσε ἡ πίστις σου. — Ἂν μπορῇς, λυπήσου με, θεράπευσε τὸ παιδί μου. — Ἂν μπορῇς, πίστευσε, καὶ ὅλα εἶναι δυνατὰ εἰς ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος πιστεύει.

*
* *

Ἰδοὺ ὁ βράχος ἐπάνω εἰς τὸν ὁποῖον θὰ κτίσωμεν τὴν ζωήν μας : ἡ πίστις μας εἰς τὸν Χριστόν, ὁ ὁποῖος χθὲς καὶ σήμερα καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας εἶναι ὁ αὐτός. Εἰς Αὐτὸν θὰ σταθῶμεν ἡμεῖς. Θὰ μεταφέρωμεν τὸ φῶς καὶ θὰ τὸ μεταδώσωμεν εἰς τοὺς ἄλλους, ὅπως οἱ ἔφηβοι εἰς τὰς Ὀλυμπιάδας κομίζουν τὴν ἀναμμένην δᾶδα, καὶ τὴν παραδίδει ὁ ἕνας εἰς τὸν ἄλλον, ὕστερα ἀπὸ ὡρισμένην πορείαν, ὕστερα ἀπὸ τὴν κόπωσίν του.

Ἔχομεν τοὺς διαδόχους μας, ὅταν κουρασθῶμεν, ὅπως καὶ οἱ Ἀπόστολοι εἶχαν τοὺς διαδόχους των. Πάντα θὰ ἔλθουν ἄλλοι οἱ ὁποῖοι θὰ μᾶς συνεχίσουν, καὶ θὰ τελειοποιήσουν τὸ ἔργον μας. Καὶ οἱ μεγάλοι ἔχουν τοὺς διαδόχους των, καὶ οἱ μικροί. Καὶ ἐκεῖνοι τοὺς ὁποίους συνηντήσαμεν καὶ μᾶς συνώδευσαν. Οἱ διδάσκαλοί μας, οἱ γονεῖς μας, οἱ συμμαθηταί μας, οἱ φίλοι μας, οἱ γείτονές μας, οἱ συνομήλικοί μας, ὁ ἕνας ὕστερα ἀπὸ τὸν ἄλλον, ὡσὰν κεριὰ ἀναμμένα λυώνουν.

Μᾶς μένει μονάχα ὁ Χριστός, μέσα ἀπὸ τοὺς αἰῶνας, Αὐτός, χθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐτός. Μᾶς συνοδεύει, ὅταν περνοῦμε τὸ κατῶφλι ἀπὸ τὸν χρόνον ποὺ περνᾷ εἰς τὴν αἰωνιότητα ποὺ δὲν περνᾷ. Ὅ,τι ἰδικόν μας εἶναι, τὸ κρατεῖ εἰς τὰ χέριά Του. Δὲν μᾶς εἶναι ἄγνωστος, ἀφοῦ εἶναι πάντα μαζύ μας, καὶ ἀφοῦ δι' ἡμᾶς ἀπέθανε. Δὲν θὰ μᾶς ἀγνοήσῃ μονάχα, ἂν ἀγνοήσωμεν τοὺς ἰδικούς Του, τοὺς πεινασμένους καὶ πτωχούς, τοὺς φυλακισμένους καὶ γυμνούς. Θὰ μᾶς ἀπομακρύνῃ ἀπὸ κοντά Του, ἂν δὲν Τὸν ὁμολογήσωμεν ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων, ἐὰν ἐντραπῶμεν ἐνώπιόν των νὰ κάμωμεν λόγον δι' Αὐτὸν καὶ διὰ τὸ Εὐαγγέλιόν Του.

*
* *

Ὅταν μένωμεν εἰς Αὐτόν, ἀφομοιούμεθα εἰς τὴν αἰωνιότητα, περνοῦμεν εἰς αὐτήν, καὶ τὸ ἔργον μας μένει. Εἴμεθα προσανατολισμένοι πρὸς αὐτήν, ξεύρομεν ποῦ πηγαίνομεν, ἂς εἴμεθα εἰς τὸν τρικυμισμένον ὠκεανόν, καὶ κάτω ἀπὸ τὴν σκοτεινὴν νύκτα. Εἴμεθα ὡσὰν τὴν μαγνητικὴν βελόνην τοῦ πλοίου, τὸ εὔθραυστο καὶ ἁπλὸ αὐτὸ πρᾶγμα ποὺ καθορίζει τὸν δρόμον του. Ἀρκεῖ νὰ ἀπομονωθῇ αὐτὴ ἀπὸ κάθε ἄλλη ἐπήρεια ἠλεκτρικῶν ἢ ἄλλων ρευμάτων, καὶ κάμνει τὴν δουλειά της τέλεια. Μένει τότε ἥσυχη, ἤρεμη, ἐστραμμένη πρὸς τὴν αὐτὴν κατεύθυνσιν πρὸς τὸν πολικὸν ἀστέρα. Ἀπ' ἐκεῖ ἔρχεται ἡ δύναμίς της, τὸ στήριγμά της, καὶ προσηλώνεται ἐκεῖ καὶ σώζει τὸ ὑπερωκεάνειον, καὶ βοηθεῖ τοὺς ἀνθρώπους καὶ βοηθεῖ τὸν πολιτισμόν.

Καὶ ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ ἀπομονώνεται ἀπὸ χίλιες κοσμικὲς ἐπήρειες γύρω του, νὰ στηρίζεται εἰς τὸ ἀληθινόν του στήριγμα, εἰς τὸν Χριστόν, νὰ κατευθύνεται πρὸς Αὐτόν, διὰ νὰ ἀντλῇ τὴν λύτρωσίν του καὶ τὴν ζωήν του, νὰ φωτίζεται καὶ νὰ ἁγιάζεται, νὰ ἀναβαίνῃ ἀπὸ ἐκεῖνο ποὺ περνᾷ εἰς ἐκεῖνο ποὺ δὲν περνᾷ, ἀπὸ τὸ σωματικὸ εἰς τὸ πνευματικό, καὶ νὰ μεταλαμβάνῃ ἀπὸ τὸ οὐράνιο, νὰ κοινωνῇ.

Ἡ Πατρίδα τῆς ψυχῆς μας εἶναι ὁ Χριστός, καὶ ἡ νοσταλγία μας

Αὐτὸς εἶναι. Θὰ πειθαρχήσωμεν εἰς Αὐτόν, διότι δὲν ὑπάρχει σωτηρία, χωρὶς πειθαρχίαν. Καμμία ἁρμονία, χωρὶς ρυθμόν ! Κανένα κατόρθωμα, χωρὶς μόχθον, χωρὶς προσπάθειαν, χωρὶς ἀγῶνα. Θεὸς ἦτο Ἐκεῖνος, καὶ ὅμως ἐπειθάρχησε. — Πρέπει νὰ γίνῃ τὸ θέλημα τὸ ἰδικόν Σου, καὶ ὄχι τὸ ἰδικόν μου, Πάτερ ἅγιε.

Οἱ Πατέρες μας ἐπειθάρχησαν εἰς τὸν Χριστόν, καὶ ἐσώθησαν καὶ ἐμεγαλύνθησαν. Ἐκράτησαν τὴν πίστιν των καθαράν, τὴν ὁμολογίαν των ἀκλόνητον, τὴν μαρτυρίαν των διὰ τὸν Χριστὸν ἡρωϊκήν, καὶ ἀπέδειξαν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, ὅτι ὁ Θεὸς Τὸν ἀπέστειλεν.

† Ὁ Πριγκηποννήσων ΔΩΡΟΘΕΟΣ

ΑΝΤΑΠΑΝΤΗΣΙΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΝ ΤΡΟΪΤΣΚΙ

ΕΠΙΒΕΒΛΗΜΕΝΗ ΔΙΑΣΑΦΗΣΙΣ ΕΠΙ ΚΑΝΟΝΙΚΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ

ΑΝΑΦΕΡΟΜΕΝΩΝ ΕΙΣ ΤΑΣ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑΣ ΤΟΥ ΟΙΚ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ

Ο ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου, ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Μόσχας, κύριος Τροΐτσκι, ἐδημοσίευσεν εἰς τὸ ἑνδέκατον τεῦχος τοῦ Περιοδικοῦ φύλλου τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας, ἄρθρον ὑπὸ τὸν τίτλον «Περὶ τοῦ ἀκριβοῦς δικαιώματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως, ὅπως ἐπεκτείνῃ τὴν κυριαρχίαν αὐτοῦ ἐπὶ τῆς Διασπορᾶς».

Εἰς τὸ ἄρθρον τοῦτο, τοῦ κυρίου Καθηγητοῦ, ἀπηντήσαμεν δι' ἰδιαιτέρου τεύχους ὑπὸ ἡμερομηνίαν 10 Ἰανουαρίου 1948 καὶ ὑπὸ τὸν τίτλον : «Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον καὶ αἱ ἐν Διασπορᾷ Ἐκκλησίαι».

Ἀργότερον ἐπληροφορήθημεν ὅτι, ὁ αὐτὸς κύριος Καθηγητής, ἐδημοσίευσεν, εἰς τὸ ὑπ' ἀριθμὸν 12 τοῦ αὐτοῦ Περιοδικοῦ τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας, τοῦ μηνὸς Δεκεμβρίου 1947, ἄρθρον ὑπὸ τὸν τίτλον «Ποῦ ἔγκειται ὁ κυριώτερος κίνδυνος», ἀπαντῶν εἰς ἄρθρον τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ζακύνθου κυρίου Χρυσοστόμου, δημοσιευθὲν ἐν τῷ ἐπισήμῳ ὀργάνῳ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, περιοδικῷ φύλλῳ «Ἐκκλησία», ὑπὸ τὸν τίτλον : «Δύο κυριώτεροι κίνδυνοι».

Καὶ εἰς τὸ ἄρθρον τοῦτο, τοῦ κυρίου Καθηγητοῦ μετὰ μελέτην, ἀπηντήσαμεν, δι' ἰδιαιτέρου τεύχους ὑπὸ τὸν τίτλον : «Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον καὶ ἡ ἁρμοδιότης αὐτοῦ πρὸς σύγκλησιν Πανορθοδόξων Συνόδων» ὑπὸ ἡμερομηνίαν Δεκεμβρίου τοῦ 1948.

Ἐν συνεχείᾳ, ὁ κύριος Καθηγητής, εἰς τὸ ὑπ' ἀριθμὸν 2)1950 τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ φύλλου τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας καὶ ὑπὸ ἡμερομηνίαν Φεβρουαρίου 1950 ἐν ταῖς σελίσι 36—50, ὑπὸ τὸν τίτλον : «Ἂς ἀγωνισθῶμεν ὁμοῦ κατὰ τοῦ κοινοῦ κινδύνου», δημοσιεύει ἄρθρον, ἐν ᾧ ἐπιχειρεῖ, ἀπαντητικῶς πρὸς τὰ ἡμέτερα ἄρθρα, νὰ διασαφηνίσῃ τὸ περιεχόμενον τῶν προηγουμένων ἄρθρων αὐτοῦ, ἐν σχέσει πρὸς τὸ περιεχόμενον τῶν ἡμετέρων ἄρθρων, καὶ νὰ ὑποδείξῃ καὶ ὑπογραμμίσῃ τὰ σημεῖα, ἐφ' ὧν συμφωνοῦμεν ἀμφότεροι, καὶ τὰ σημεῖα ἐφ' ὧν διαφωνοῦμεν.

Εὐχαριστοῦμεν τὸν κύριον Καθηγητήν, διότι δίδει συνέχειαν εἰς τὴν συζήτησιν τῶν Κανονικῶν τούτων θεμάτων, τὰ ὁποῖα εἶναι ἀνάγκη νὰ διευκρινισθῶσι, καὶ διότι παρέχει ἡμῖν τὴν ἐλπίδα, ὅτι, ἐν τέλει τῆς

συζητήσεως, θὰ διαπιστωθῇ σύμπτωσις γνωμῶν καὶ ταυτότης ἀντιλήψεων, ἐὰν καὶ ἐφ' ὅσον τίθεται βάσις τῆς συζητήσεως ἡ καλὴ πίστις ἑκατέρωθεν.

Μὲ βάσιν τὴν καλὴν πίστιν ἑκατέρωθεν, καταρχόμενοι τῆς συζητήσεως, θὰ ἀπίδωμεν εἰς τὴν διαφώτισιν τοῦ κυρίου Καθηγητοῦ ἐπὶ τῶν σημείων ἐκείνων, ἐφ' ὧν διατηρεῖ τὰς ἐπιφυλάξεις αὐτοῦ, καὶ τὴν διάλυσιν πάσης παρεξηγήσεως καὶ παρερμηνείας τῶν κειμένων, ἀμφοτέρων ἡμῶν τῶν συζητούντων, ἥτις δυνατὸν νὰ προέρχηται ἀπὸ τὰς μεταφράσεις τῶν κειμένων, τὰς ὁποίας παρουσιάζουσιν εἰς ἡμᾶς οἱ μεταφρασταί.

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

Εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς καὶ πρὶν ἢ ἀρχίσωμεν τὴν σχετικὴν συζήτησιν, αἰσθανόμεθα τὴν ἀνάγκην νὰ ἐπαναλάβωμεν, διὰ πολλοστὴν φοράν, ὅτι τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, τὸ ὁποῖον εἶναι Μήτηρ καὶ Μεγάλη ἀδελφὴ πασῶν τῶν Σλαυϊκῶν Ἐκκλησιῶν, κατὰ τρόπον ἰδιαζόντως στοργικόν, διότι αὐτὸ καὶ μόνον αὐτὸ ἀνὰ τοὺς αἰῶνας ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ αὐτὰς ἐγέννησε, τῷ γάλακτι τῆς εὐσεβείας αὐτὸ αὐτὰς ἐξέθρεψε, καὶ Ἐκκλησιαστικῶς αὐτὸ αὐτὰς ὠργάνωσε καὶ ἀπεκατέστησεν, ὄχι μόνον οὐδέποτε ὑπὸ ἐχθρικοῦ πρὸς τὰς Σλαυϊκὰς Ἐκκλησίας πνεύματος διεπνεύσθη, ἀλλὰ καὶ ἀνὰ τοὺς αἰῶνας καὶ μέχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν, πρὸς οὐδεμίαν ἄλλην Ἐκκλησίαν τόσον στοργικῶς ἐξεδηλώθη καὶ τόσον λεπτομερῶς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν ζωὴν παρηκολούθησεν, ὅσον ἔπραξε τοῦτο διὰ τὰς Σλαυϊκὰς Ἐκκλησίας.

Ἐὰν ὁ κύριος Καθηγητὴς θελήσῃ νὰ ὑποβληθῇ εἰς τὸν κόπον νὰ μελετήσῃ τὸν Γ' Τόμον τῶν ἐν τοῖς Πατριαρχικοῖς Κώδιξι τοῦ Ἀρχειοφυλακείου σωζομένων ἐπισήμων Ἐκκλησιαστικῶν ἐγγράφων, τῶν ἀφορώντων εἰς τὰς σχέσεις τοῦ Οἰκουμεν. Πατριαρχείου πρὸς τὰς Ἐκκλησίας Ρωσσίας, Βλαχίας, Μολδαβίας, Σερβίας, Ἀχριδῶν, Πεκίου, τὸν ὁποῖον τύποις ἐξέδωκεν, ἐν ἔτει 1905, ὁ τότε Ἀρχειοφύλαξ τῶν Πατριαρχείων ἀείμνηστος Ἀρχιμανδρίτης Καλλίνικος Δεληκάνης, ἀσφαλῶς θὰ ἐκριζώσῃ ἀπὸ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ καὶ θὰ ἐξαλείψῃ τέλεον πᾶν ἴχνος ὑποψίας, ὅτι τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον διεπνεύσθη ποτὲ ὑπὸ πνεύματος ἐχθρότητος πρὸς τὰς Σλαυϊκὰς Ἐκκλησίας, καὶ θὰ μείνῃ τοῦτ' αὐτὸ κατάπληκτος πρὸ τοῦ μεγαλείου τῆς στοργῆς, τὴν ὁποίαν ἐπέδειξε τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἀνὰ τοὺς αἰῶνας πρὸς τὰς Σλαυϊκὰς Ἐκκλησίας.

Δὲν γνωρίζομεν ἐὰν ὁ κύριος Καθηγητὴς εἶναι κάτοχος τοῦ Τόμου τούτου, τοῦ περιέχοντος τὰ ὑψίστης σημασίας Ἐκκλησιαστικὰ ταῦτα ἔγγραφα καὶ παρακαλοῦμεν τὸν κύριον Καθηγητὴν μὲ ὅλον τὸ θάρρος, τὸ χαρακτηρίζον τοὺς καλῆς πίστεως συζητητάς, νὰ θελήσῃ νὰ ζητήσῃ τοῦτον παρ' ἡμῶν, ἔχων ἀπόλυτον τὴν βεβαιότητα, ὅτι θὰ προμηθεύσωμεν αὐτῷ τοῦτον.

Ἐν συνεχείᾳ, τὴν στοργὴν τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας πρὸς τὰς Ρωσσικὰς Ἐκκλησίας θὰ εὕρῃ ὁ κύριος Καθηγητής, ἐὰν ἐκτιμήσῃ κατ' ἀξίαν τὴν ἀνοχὴν τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως πρὸς τὰς Πράξεις τῆς Ρωσσικῆς Ἐκκλησίας, εἰς ἃς ὑπὸ τὴν πίεσιν τῶν ὑφ' ἃς διατελεῖ συνθηκῶν, προέβη, ἀφ' ἧς ἡμέρας μετ' ἰδιαζούσης χαρᾶς ἡ καθόλου Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία καὶ ἰδιαζόντως τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον εἶδεν ἀποκαθιστάμενον τὸ Πατριαρχικὸν καθεστὼς ἐν Μόσχᾳ κατὰ Ἰανουάριον τοῦ ἔτους 1945. Καὶ ἀπαριθμοῦντες τὰς Πράξεις ταύτας τῆς Ρωσσικῆς Ἐκκλησίας θὰ ἐρωτήσωμεν τὸν κύριον Καθηγητήν : Ἐπὶ τῶν Ἱερῶν Κανόνων ἢ ἐπὶ τῆς Πράξεως τῆς Ἐκκλησίας στηρίζονται αὗται ἢ μόνον στοργικὴν ἀνοχὴν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, λόγῳ τῶν περιστάσεων, ὑφ' ἃς διετέλεσεν ἡ Ρωσσικὴ Ἐκκλησία, ἀποδεικνύουσι ;

ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΗΣ ΡΩΣΣΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

1ον) Ὠργάνωσεν ἐν Παρισίοις Ρωσσικὴν Ἐξαρχίαν, μὲ σκοπὸν νὰ ἀνατρέψῃ τὴν ἀπὸ ἐτῶν ἐν τῷ Ἐκκλησιαστικῷ ἐδάφει τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ὑπ' αὐτοῦ ἀπὸ ἐτῶν ὀργανωθεῖσαν καὶ ἐν Παρισίοις ἑδρεύουσαν Ἐξαρχίαν αὐτοῦ.

2ον) Προσεταιρίσθη, τὸν ἐν Βελγίῳ διὰ Κυβερνητικῆς Πράξεως ἐγκατασταθέντα Ἀντιπρόσωπον τῆς Ἐξαρχίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐν Παρισίοις, Μητροπολίτην Ἀλέξανδρον Ἀντιπρόσωπον τῆς ἐν Παρισίοις Ρωσσικῆς Ἐξαρχίας τῆς ἀπὸ τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας ἐξαρτωμένης.

3ον) Ἔθηκεν ὑπὸ περιορισμὸν τὸν Μητροπολίτην Πράγας Σαββάτιον καὶ αὐτοβούλως ὑπήγαγεν ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας τὴν ὑπὸ τὴν πνευματικὴν ἐπιστασίαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου διατελοῦσαν Μητρόπολιν τῆς Τσεχοσλοβακίας.

4ον) Ἀπεκήρυξε τὴν ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου παραχωρηθεῖσαν Ἐκκλησιαστικὴν αὐτονομίαν τῶν Βαλτικῶν χωρῶν καὶ ὑπήγαγεν αὐτάς, ἄνευ τῆς μετὰ τοῦ Οἰκουμεν. Πατριαρχείου προηγουμέ-

νης συνεννοήσεως, εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Ρωσσικοῦ Πατριαρχείου.

5ον) Ἠγνόησε τὸ ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἐν ἔτει 1924, παραχωρηθὲν Αὐτοκέφαλον τῆς Πολωνικῆς Ἐκκλησίας καὶ προῆλθεν εἰς ἀνακοίνωσιν πρὸς τὰ Ὀρθόδοξα Πατριαρχεῖα καὶ τὰς Αὐτοκεφάλους Ἐκκλησίας, ὅτι τὸ Ρωσσικὸν Πατριαρχεῖον παρεχώρησε κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος Αὐτοκέφαλον εἰς τὴν Πολωνικὴν Ἐκκλησίαν, χωρὶς νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν ὅτι, τὸ ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου παραχωρηθὲν Αὐτοκέφαλον τῆς Ὀρθοδόξου Πολωνικῆς Ἐκκλησίας, ἀνεγνώρισεν ἤδη ἀπὸ ἐτῶν σύμπασα ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία καὶ συνειργάσθη μετ' αὐτῆς.

6ον) Ἐπεχείρησε νὰ καταργήσῃ τὴν Αὐτονομίαν τῆς Ὀρθοδόξου Φιλλανδικῆς Ἐκκλησίας, τῆς Ἐκκλησιαστικῶς ὑπαγομένης εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ὑποσχομένη Αὐτοκέφαλον.

Η ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΤΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ ΤΟΥΤΩΝ ΤΗΣ ΡΩΣΣΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΣΤΑΣΙΣ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ.

Ἀπέναντι τῶν ἱστορικῶν τούτων γεγονότων, τὰ ὁποῖα περιγράφονται εἰς ἐπίσημα ἔγγραφα, κατατεθειμένα εἰς τὸ Γραφεῖον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἡ φιλόστοργος Μήτηρ Ἐκκλησία Κωνσταντινουπόλεως, ἐκτιμῶσα τὰς δυσμενεῖς συνθήκας, ὑφ' ἃς διετελεῖ ὁ ὄντως θρησκεύων Ρωσσικὸς Λαὸς καὶ ἡ Ἱεραρχία αὐτοῦ, ποίαν στάσιν ἐτήρησεν ;

1ον) Ἀνεγνώρισε καὶ ἐπηυλόγησε τὴν ἐν τῇ Ρωσσικῇ Ἐκκλησίᾳ ἐπελθοῦσαν Ἐκκλησιαστικὴν μεταβολήν.

2ον) Ἀντεπροσωπεύθη εἰς τὰς τελετὰς τῆς ἐκλογῆς καὶ ἐνθρονίσεως τοῦ Πατριάρχου Μόσχας Ἀλεξίου καὶ συμπαρήδρευσε μὲ τὸν ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Μόσχας ἐγκατασταθέντα Ἀρχιεπίσκοπον Βαρσοβίας, τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Βαρσοβίας καὶ πάσης Πολωνίας ὄντος ἐγκαθείρκτου, καὶ μὲ τοὺς Μητροπολίτας τῶν Βαλτικῶν Χωρῶν, τοὺς ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας ἐγκατασταθέντας.

3ον) Δὲν ἐδέχθη μὲν τὴν σύγκλησιν Προσυνόδου ἐν Μόσχᾳ, τὴν ἀναρμοδίως προταθεῖσαν αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Μόσχας, ἀντεπροσωπεύθη ὅμως εἰς τὰς τελετάς, ἱστορικῶς ἐσφαλμένης πεντακοσιετηρίδος ἀπὸ τῆς ἀνακηρύξεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας εἰς Πατριαρχεῖον, ἥτις ἐγένετο ἐν ἔτει 1589.

4ον) Δὲν διεμαρτυρήθη διὰ τὴν ἐν Παρισίοις ἐγκατάστασιν Ρωσσικῆς Ἐξαρχίας, ὑπαγομένης εἰς τὸ Πατριαρχεῖον Μόσχας.

5ον) Δὲν διεμαρτυρήθη πρὸς τὴν Ρωσσικὴν Ἐκκλησίαν οὔτε διὰ τὴν τύχην τοῦ Πράγας Σαββατίου, οὔτε διὰ τὴν ὑπαγωγὴν τῆς Τσεχοσλοβακίας εἰς τὴν Ρωσσικὴν Ἐκκλησίαν.

6ον) Δὲν διεμαρτυρήθη διὰ τὴν κατάργησιν τῆς Αὐτονομίας τῶν Βαλτικῶν Χωρῶν οὔτε διὰ τὴν προσάρτησιν αὐτῶν Ἐκκλησιαστικῶς εἰς τὴν Ρωσσικὴν Ἐκκλησίαν, ἄνευ προηγουμένης συνεννοήσεως μετὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

7ον) Δὲν διεμαρτυρήθη διὰ τὴν ὑπὸ τῆς Ρωσσικῆς Ἐκκλησίας καθαίρεσιν τοῦ Μητροπολίτου τῆς Ὀρθοδόξου Πολωνικῆς Ἐκκλησίας, Πολυκάρπου Σικόρσκι.

Μετὰ τὴν μελέτην τῶν Ἱστορικῶν τούτων γεγονότων, φρονοῦμεν ἀδιστάκτως, ὅτι ὁ κύριος Καθηγητὴς ὄχι μόνον δὲν θὰ ἀναφέρῃ εἰς τὰ ἔργα αὐτοῦ τὴν φράσιν «πνεῦμα ἐχθρότητος πρὸς τὰς Σλαυϊκὰς Ἐκκλησίας», ἀλλὰ καὶ μετ' εὐγνωμοσύνης ἑκάστοτε θὰ ἀναφέρῃ τὴν ἀπέραντον στοργήν, μεθ' ἧς ἀείποτε ἐξεδηλώθη τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον πρὸς τὰς θυγατέρας καὶ μικροτέρας ἀδελφὰς αὐτοῦ τὰς Σλαυϊκὰς Ἐκκλησίας.

ΣΥΖΗΤΗΣΙΣ

Διὰ τῶν προλεγομένων τούτων θέσαντες βάσιν τῆς συζητήσεως ἡμῶν α'. τὴν καλὴν πίστιν καὶ β'. τὸ ἱστορικὸν καὶ ἀναμφισβήτητον γεγονὸς τῆς στοργῆς τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας πρὸς τὰς Σλαυϊκὰς Ἐκκλησίας, ἀνοίγομεν τὴν συζήτησιν, ἔχοντες ἐνώπιον ἡμῶν τὸ κείμενον τοῦ ἄρθρου τοῦ κυρίου Καθηγητοῦ, κατὰ μετάφρασιν φιλοτεχνηθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Νικολάου Κουτρουμπῆ, ἱερατικῶς Προϊσταμένου τῆς Κοινότητος Εὐαγγελιστρίας Προπόδων Ταταούλων.

Εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ὁ κύριος Καθηγητὴς ἐκφράζει τὴν ἱκανοποίησιν αὐτοῦ, δι' ὅσα ἐγράφομεν ἐν τῷ ἄρθρῳ ἡμῶν περὶ τοῦ ἄρθρου τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ζακύνθου κυρίου Χρυσοστόμου, ὅτι «Δὲν δυνάμεθα βεβαίως νὰ ἐπικροτήσωμεν τὰς σκέψεις τοῦ Μητροπολίτου Ζακύνθου Χρυσοστόμου, ὅσον ἀφορᾷ τὸν παραλληλισμὸν τοῦ ἐκ τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας κινδύνου, πρὸς τὴν ὑπὸ τῶν Σλαυϊκῶν Ἐκκλησιῶν, κατ' ἐπιταγὴν καὶ οὐχὶ ἐκ συνειδήσεως, διαγραφομένην κίνησιν, οὐδὲ ἐπιτρέπεται νὰ σχίσωμεν τὸν ἄρραφον τῆς Ἐκκλησίας χιτῶνα, διακρίνοντες ἐν τῷ Ὀρθοδόξῳ κόσμῳ, Σλαυϊκὰς καὶ Ἑλληνικὰς Ἐκκλησίας, δεδομένου ὄντος, ὅτι ἅπασαι αἱ Ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι, ἀδιακρίτως φυλῆς, ἀποτελοῦσι τὴν Μίαν, Ἁγίαν, Καθολικὴν καὶ Ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν, «Ἣν τῷ ἰδίῳ αἵματι περιεποιήσατο ὁ Κύριος, καὶ ἐν ᾗ οὐκ ἔνι Ἕλλην οὐκ

ἔνι Ἰουδαῖος, ἀλλὰ τὰ πάντα καινὴ κτίσις».

Ἐν συνεχείᾳ ἀπαντᾷ εἰς ὅσα ἐγράψαμεν, εἰς προηγούμενα ἄρθρα ἡμῶν, ἀποκρούοντες, τὰ ὑπ' αὐτοῦ γραφέντα εἰς προηγούμενα ἄρθρα αὐτοῦ, ὅτι ὁ ἀείμνηστος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Μελέτιος ἦτο πανελληνιστής, ὅτι τὸ Πατριαρχεῖον προσπαθεῖ-νὰ ἐξελληνίσῃ τοὺς ἐν Εὐρώπῃ Ρώσσους πρόσφυγας καὶ ὑποτάξῃ, ὑφ' ἑαυτό, τὴν Πολωνικὴν Ἐκκλησίαν καὶ τοὺς ἐν Ἀμερικῇ Ρώσσους.

Ἀλλ' εἰς τὴν ὡς ἄνω ἀπάντησιν αὐτοῦ ὁ κύριος Καθηγητὴς δὲν παραθέτει τὰ ἐπιχειρήματα ἡμῶν, τὰ ὁποῖα ἀναφέρομεν εἰς τὴν μελέτην ἡμῶν : «Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον καὶ αἱ ἐν Διασπορᾷ Ἐκκλησίαι» διὰ νὰ ἀποδείξωμεν, ὅτι ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἀείμνηστος Μελέτιος ἐνήργησεν ὡς Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, οὐχὶ δὲ ὡς Πανελληνιστής, ὡς ἰσχυρίσθη εἰς προηγούμενα αὐτοῦ ἄρθρα ὁ κύριος Καθηγητὴς ἀλλὰ περιορίζεται εἰς προσωπικὴν ἀνάλυσιν τῆς προσωπικότητος τοῦ ἀειμνήστου Πατριάρχου Μελετίου, χωρὶς νὰ μνησθῇ οὐδενὸς τῶν ἐπιχειρημάτων ἡμῶν καὶ ἐπάγεται :

«Εἶναι ἐντελῶς ἀκατανόητον πῶς δύναταί τις νὰ ἀρνηθῇ τὴν τάσιν τῶν Πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως νὰ ὑποτάξουν ὑπὸ τὴν δεσποτείαν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως, τοὺς ἐν Εὐρώπῃ Ρώσσους πρόσφυγας, τὴν Πολωνικὴν Ἐκκλησίαν καὶ τοὺς ἐν Ἀμερικῇ Ρώσσους, ἐφ' ὅσον ἡ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων Ἐκκλησιαστικῶν ταγῶν ὑποστηριζομένη νεοφανὴς θεωρία «περὶ Διασπορᾶς» ἐν τούτῳ ἔγκειται. Ὅτι δηλαδὴ οἱ Ὀρθόδοξοι ὅλων τῶν Ἐθνοτήτων, μετ' αὐτῶν δὲ καὶ οἱ Ρῶσσοι, οἱ διαβιοῦντες ἔξω τῶν ὁρίων τῶν Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, ὀφείλουσι νὰ ὑποταχθῶσιν ὑπὸ τὴν Ἐκκλησίαν Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ὅτι πολλαὶ Ρωσσικαὶ παροικίαι καὶ Ἐπίσκοποι ἐν τῇ Δυτικῇ Εὐρώπῃ εἶναι ὑποτεταγμέναι εἰς αὐτὴν μέχρι σήμερον, ἀσχέτως πρὸς τὰς ἐπανειλημμένας διαμαρτυρίας τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας, καὶ ὅτι, ἀνακηρυχθέντος τοῦ Αὐτοκεφάλου τῆς Πολωνικῆς Ἐκκλησίας, μετὰ τὴν προσχώρησιν αὐτῆς εἰς τὴν σύνθεσιν τῆς Ρωσσικῆς Ἐκκλησίας, τὸ Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως δὲν ἀνεγνώρισεν αὐτῇ τὸ δικαίωμα τῆς ἀμέσου σχέσεως μετὰ τῶν ἄλλων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν καὶ ἀνεμίχθη εἰς τὰς ἐσωτερικὰς αὐτῆς σχέσεις».

Ἀντὶ νὰ γράφῃ ὁ κύριος Καθηγητής, ὅτι «εἶναι ἀκατανόητον πῶς δύναταί τις νὰ ἀρνηθῇ τὴν τάσιν τῶν Πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως νὰ ὑποτάξωσι κ.τ.λ.» ἂς προέλθῃ εἰς ἀπόδειξιν τῆς τάσεως ταύτης καὶ ἂς ἀφίσῃ τὰς ἀπορίας, αἱ ὁποῖαι οὐδὲν οἰκοδομοῦσιν. Ἂς παραθέσῃ τὸ ἱστορικὸν τῆς ὀργανώσεως τῆς ἐν Παρισίοις Ρωσσικῆς Ἐξαρχίας καὶ τὸ

κείμενον τῆς μεταξὺ αὐτῆς καὶ τοῦ Πατριαρχείου συμφωνίας, καὶ ἐπ' αὐτῶν ἂς προσπαθήσῃ νὰ στηριχθῇ. διὰ νὰ ἀποδείξῃ τὴν τάσιν τῶν Πατριαρχῶν νὰ ὑποτάξωσι τοὺς ἐν Εὐρώπῃ Ρώσσους πρόσφυγας. Εἰς τὴν ἐργασίαν αὐτήν, ἂς μοὶ ἐπιτρέψῃ ὁ κύριος Καθηγητὴς νὰ τὸν βοηθήσω.

ΡΩΣΣΙΚΗ ΕΞΑΡΧΙΑ ΕΥΡΩΠΗΣ

Ὁ ἀείμνηστος Μητροπολίτης Εὐλόγιος, γράφων πρὸς τὸν ἀείμνηστον Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην Φώτιον τὸν Β΄., ὑπὸ ἡμερομηνίαν 5 Φεβρουαρίου 1931, μετὰ τὴν περιγραφικὴν ἐξιστόρησιν τῶν συνθηκῶν, ὑφ' ἃς εὑρέθη αὐτὸς καὶ αἱ ἐν τῇ Δυτικῇ Εὐρώπῃ Ρωσσικαὶ Παροικίαι, αἱ σχηματισθεῖσαι ὑπὸ Ρώσσων προσφύγων καταφυγόντων ἐκ τῆς Ρωσσίας εἰς τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην, ἐνθέρμως παρεκάλεσεν, ὅπως τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον προστατεύσῃ καὶ ὑπερασπισθῇ αὐτόν τε καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν Ἐπισκόπους καὶ κληρικοὺς ἀπὸ τῶν ἀδίκων ἐπιτιμήσεων, τόσον τῶν ἤδη αὐτοῖς ἐπιβεβλημένων, ὅσον καὶ τῶν δυναμένων νὰ ἐπακολουθήσωσιν ἐν τῷ μέλλοντι, ἵνα, ὁμοῦ μετὰ τῶν πιστῶν αὐτῷ ἀρχιποιμένων καὶ ποιμένων, δύναται ἡσύχως νὰ χειραγωγῇ τὴν Ἐκκλησιαστικὴν ζωὴν τοῦ ποιμνίου αὐτοῦ καὶ ἵνα τοῦτο κατεργαζόμενον τὴν ἑαυτοῦ σωτηρίαν ἐν τῇ εἰρήνῃ καὶ τῇ ἐλευθερίᾳ τῆς ἑαυτοῦ πνευματικῆς συνειδήσεως«αὐξάνῃ τῇ χάριτι καὶ γνώσει τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ» (Β΄ Πέτρου 3—18).

Ὁ ἀείμνηστος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Φώτιος ὁ Β΄., ἀπαντητικῶς, διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθμὸν Πρωτοκόλλου 346 καὶ ἡμερομηνίαν 17 Φεβρουαρίου 1931 γράμματος αὐτοῦ, γράφων πρὸς τὸν ἀείμνηστον Μητροπολίτην Εὐλόγιον, τὸν διευθύνοντα τότε τὰς ἐν τῇ Δυτικῇ Εὐρώπῃ Ὀρθοδόξους Ρωσσικὰς παροικίας, ἀνεκοίνωσεν, ὅτι «Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, λαβὸν ὑπ' ὄψιν καὶ μετὰ προσοχῆς ἐξετάσαν, ὅσα ἡ Ὑμετέρα Ἱερότης μετὰ τῶν σὺν αὐτῇ Ἱερωτάτων Ἀρχιερέων ὑπέβαλε πρὸς τὴν καθ' Ἡμᾶς Μεγάλην τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ κανονικοῦ δικαιώματος αὐτῆς καὶ ὡς Μητέρα τῆς Μητρὸς Ὑμῶν Ρωσσικῆς Ἐκκλησίας, ἐπίσης δὲ καὶ ὅσα ἐγνωμάτευσεν ἡ Γενικὴ Ἐπαρχιακὴ Συνέλευσις καὶ τὸ Ἐπαρχιακὸν Συμβούλιον περὶ τῆς ἀνωμάλου καὶ ἐπικινδύνου θέσεως, εἰς ἣν κινδυνεύουσι νὰ περιέλθωσιν αἱ ἐν τῇ Δυτικῇ Εὐρώπῃ Ρωσσικαὶ παροικίαι, προκειμένου περὶ τῆς θεραπείας τῶν πνευματικῶν καὶ ἐν γένει Ἐκκλησιαστικῶν ἀναγκῶν καὶ περὶ τῆς ἀσφαλείας καὶ τῆς καλῆς διακυβερνήσεως τῶν κτημάτων καὶ τῶν περιουσιῶν αὐτῶν, ἔγνω Συνοδικῇ κρίσει καὶ ἀπεφάσισεν, ὅπως, κατὰ τὸ καθῆκον καὶ τὸ δικαίωμα

τῆς μερίμνης τοῦ Ἁγιωτάτου Πατριαρχικοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ἐπέμβῃ ἐνεργῶς ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ Ὑμῶν, καὶ λάβῃ, τὰς εἰς τοιαύτην δυσχερῆ καὶ ἐπικίνδυνον θέσιν περιελθούσας παροικίας, ὑπὸ τὴν ἄμεσον Ἀνωτάτην δικαιοδοσίαν τοῦ Ἁγιωτάτου Πατριαρχικοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, χάριν τῆς στηρίξεως καὶ τῆς ἀσφαλείας αὐτῶν, ὅτι ἐπὶ τούτων ὥρισε Συνοδικῶς, ὅπως, αἱ ἐν Εὐρώπῃ Ρωσσικαὶ παροικίαι πᾶσαι, **τηροῦσαι ἀμετάβλητον, καὶ ἀπαραμείωτον** τὴν ἄχρι τοῦδε αὐθυπαρξίαν αὐτῶν, ὡς **εἰδικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησιαστικῆς Ὀργανώσεως καὶ ἐλευθέρως διέπουσαι τὰ κατ' αὐτάς**, θεωρηθῶσιν ἐφεξῆς ὡς ἀποτελοῦσαι προσωρινῶς ἑνιαίαν Ἐξαρχίαν τοῦ Ἁγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ἐν τῇ περιοχῇ τῆς Εὐρώπης, ἀπ' αὐτοῦ ἀμέσως ἐξαρτώμεναι καὶ προστατευόμεναι Ἐκκλησιαστικῶς, ὅπου δεῖ χειραγωγουμένων κ.τ.λ.

Παρακαλοῦμεν τὸν Κύριον Καθηγητὴν νὰ ὑποδείξῃ καὶ ὑπογραμμίσῃ εἰς ποίας λέξεις, εἰς ποίας φράσεις εἰς ποῖα σημεῖα τοῦ κειμένου τούτου, τοῦ σχετικοῦ Πατριαρχικοῦ καὶ Συνοδικοῦ Γράμματος εὑρίσκει **διάθεσιν, τάσιν ἢ προσπάθειαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου νὰ ἐξελληνίσῃ ἢ νὰ ὑποτάξῃ ὑφ' ἑαυτὸ τοὺς ἐν Εὐρώπῃ Ρώσσους πρόσφυγας.** Νὰ σταθῇ ἐπὶ τῶν λέξεων **«τηροῦσαι ἀμετάβλητον καὶ ἀπαραμείωτον τὴν ἄχρι τοῦδε αὐθυπαρξίαν αὐτῶν».** Νὰ μελετήσῃ τὴν ἔννοιαν τῶν λέξεων **«ἐλευθέρως διέπουσαι τὰ κατ' αὐτάς»** καὶ νὰ ἐμβαθύνῃ εἰς τὴν λέξιν **προσωρινῶς** διὰ νὰ ἀνεύρῃ εὐχὴν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ὅπως ὁ Ὀρθόδοξος Ρωσσικὸς λαὸς ὁ ὑπὸ τὰς τραγικωτέρας τῶν συνθηκῶν καταφυγὼν εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν αὐτοῦ πριφέρειαν ἀξιωθῇ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν γῆν τῶν πατέρων αὐτοῦ καὶ ἐπανεύρῃ τὴν ἀπωλεσθεῖσαν γαλήνην αὐτοῦ, ὁπότε θὰ ἔπαυεν ὑφιστάμενον τὸ καθεστὼς τῆς Ἐξαρχίας. Ποῦ, λοιπόν, ὁ κύριος Καθηγητὴς εὑρίσκει τάσιν ἐξελληνίσεως ἢ ὑποτάξεως τῶν ἐν τῇ Δυτικῇ Εὐρώπῃ Ρώσσων Ὀρθοδόξων προσφύγων ; Νὰ ὑποδείξῃ εἰς ἡμᾶς ἐν συνεχείᾳ εἰς ποῖα σημεῖα τοῦ Πατριαρχικοῦ καὶ Συνοδικοῦ Τόμου, δι' οὗ ἡ Πολωνικὴ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἀνακηρύσσεται εἰς Αὐτοκέφαλον Ἐκκλησίαν, εὑρίσκει τάσιν, ἢ προσπάθειαν νὰ ὑποτάξῃ ὑφ' ἑαυτὸ τὴν ἐν Πολωνίᾳ Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν, ἀφοῦ αἰτήσει αὐτῆς καὶ τῆς Πολιτείας τὴν ἀνεκήρυξεν Αὐτοκέφαλον καὶ ὡς τοιαύτην τὴν ἀνεπέμπωμεν εἰς τὸν Β'. Κανόνα τῆς Β' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ δικαιώματος πάσης Πατριαρχικῆς ἢ Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας, νὰ συγκαλῇ Πανορθοδόξους Συνόδους. **Ἀλλὰ κυρίως ἡ παραπομπὴ ἡμῶν εἰς τὸν Κανόνα τοῦτον ἐγένετο πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ δικαιώματος τοῦ Πατριάρχου Μόσχας νὰ καλῇ Ἱεράρχας καὶ ἄλλων Ἐκκλησιῶν εἰς σύσκεψιν καὶ οὐχὶ εἰς Πανορθόδοξον Σύνοδον,** ὅπερ δὲν εἶναι τὸ αὐτό, διότι ἡ Σύνο-

γνώρισε σύμπασα ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία καὶ μετ' αὐτῆς ὡς τοιαύτης συνειργάσθη ;

Νὰ μελετήσῃ καὶ νὰ ἀναφέρῃ ἡμῖν συγκεκριμένως ποῖα γεγονότα ἔκτοτε ἔλαβον χώραν, τὰ ὁποῖα νὰ ὑποδεικνύουν διάθεσιν, τάσιν ἢ προσπάθειαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου νὰ ἐξελληνίσῃ καὶ ὑποτάξῃ ὑφ' ἑαυτὸ τὰς ἐν Εὐρώπῃ Ρωσσικὰς παροικίας, τὴν ἐν Πολωνίᾳ Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν καὶ τοὺς ἐν Ἀμερικῇ Ρώσσους ; Ὅταν τὰ γεγονότα διακηρύττουσι τὴν ἀλήθειαν, αἱ τορνευταὶ φράσεις καὶ αἱ συγκινητικαὶ ἐκφράσεις, καὶ ἀπὸ Καθηγητὴν ἔτι τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου διατυπούμεναι, παραμένουσιν ἄνευ περιεχομένου.

Τὰ κανονικὰ δικαιώματα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐπὶ τῆς Διασπορᾶς, τὰ ὁποῖα ἐπαρκῶς ἀνελύσαμεν, εἰς τὴν κατὰ Ἰανουάριον τοῦ ἔτους 1948 ἐκδοθεῖσαν μελέτην ἡμῶν, δὲν εἶναι καινοφανὴς θεωρία, ὡς ἀναποδείκτως διατυποῖ ὁ κύριος Καθηγητής, ἀλλ' εἶναι κανονικὸν δικαίωμα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως στηριζόμενον εἰς τοὺς ἱεροὺς Κανόνας καὶ τὴν μακραίωνα Πρᾶξιν τῆς Ἐκκλησίας, ὡς ἀπεδείξαμεν εἰς τὴν ὡς ἄνω μνημονευομένην μελέτην ἡμῶν, τὴν ὁποίαν, ὁ κύριος Καθηγητὴς δὲν ἀνήρεσεν.

Ὁ κύριος Καθηγητής, ἂς ἐπιχειρήσῃ νὰ ἀναιρέσῃ τὰ ὑφ' ἡμῶν ἐν τῇ εἰρημένῃ μελέτῃ διατυπωθέντα, καὶ ἂς μὴ περιορίζεται εἰς φράσεις ὡραίας μὲν γλωσσικῶς, ὡς ἡ φράσις «εἶναι καινοφανὴς θεωρία ἡ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων Ἐκκλησιαστικῶν ταγῶν ὑποστηριζομένη περὶ Διασπορᾶς» κενὰς ὅμως περιεχομένου. Ἐὰν τοῦτο ἐπιχειρήσῃ τότε θὰ καταστῇ δυνατὸν νὰ μὴ ἦναι, καὶ διὰ τὸν Κύριον Καθηγητήν, ἀκατανόητον, τὸ «πῶς δύναταί τις νὰ ἀρνηθῇ τὴν τάσιν τῶν Πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως νὰ ὑποτάξωσιν ὑπὸ τὴν δεσποτείαν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως, τοὺς Ρώσσους ἐν Εὐρώπῃ πρόσφυγας, τὴν Ὀρθόδοξον Πολωνικὴν Ἐκκλησίαν καὶ τοὺς ἐν Ἀμερικῇ Ρώσσους».

ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΥΓΚΛΗΣΕΩΣ ΠΑΝΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΣΥΝΟΔΟΥ Ἢ ΣΥΣΚΕΨΕΩΣ

Χαίρομεν ἰδιαιτέρως καὶ ἱκανοποίησιν αἰσθανόμεθα ἀναγινώσκοντες εἰς τὸ ὑπὸ κρίσιν ἄρθρον τοῦ κυρίου Καθηγητοῦ τὰ ἑξῆς :

«Ἀπορεῖ ὁ Μητροπολίτης Γερμανὸς πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ παραπέμπωμεν εἰς τὸν Β´. Κανόνα τῆς Β´. Οἰκουμενικῆς Συνόδου, πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ δικαιώματος πάσης Πατριαρχικῆς ἢ Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας νὰ συγκαλῇ Πανορθοδόξους Συνόδους. **Ἀλλὰ κυρίως ἡ παραπομπὴ ἡμῶν εἰς τὸν Κανόνα τοῦτον ἐγένετο πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ δικαιώματος τοῦ Πατριάρχου Μόσχας νὰ καλῇ Ἱεράρχας καὶ ἄλλων Ἐκκλησιῶν εἰς σύσκεψιν καὶ οὐχὶ εἰς Πανορθόδοξον Σύνοδον,** ὅπερ δὲν εἶναι τὸ αὐτό, διότι ἡ Σύνο-

δος δύναται νὰ θεσπίσῃ ὑποχρεωτικὰς ἀποφάσεις, ἐνῷ ἡ σύσκεψις μόνον τὴν ἑαυτῆς γνώμην δύναται νὰ ἐκφράσῃ. Ἔπειτα ἡμεῖς δὲν παρεπέμψαμεν μόνον εἰς τὸν Κανόνα τοῦτον, ἀλλὰ καὶ ἐξηγάγομεν συμπέρασμα ἀποδεικνῦον τὸ κεκτημένον δικαίωμα. Ὁ Κανὼν ἀπαγορεύει εἰς τοὺς Ἐπισκόπους «νὰ ὑπερβαίνωσι τὰ ὅρια τῆς ἑαυτῶν περιφερείας διὰ χειροθεσίαν ἢ ἄλλην τινὰ Ἐκκλησιαστικὴν οἰκονομίαν μὴ προσκαλούμενοι». Ἐντεῦθεν ἕπεται ὅτι οἱ Ἀρχηγοὶ μιᾶς Ἐκκλησίας δύνανται νὰ καλῶσιν Ἐπισκόπους ἑτέρας Ἐκκλησίας πρὸς συμμετοχὴν εἰς Ἐκκλησιαστικὰς ὑποθέσεις, οἱ δὲ τελευταῖοι δύνανται νὰ δεχθῶσι τὴν πρόσκλησιν. Περὶ τούτου ὁμιλοῦσι καὶ ἄλλοι Κανόνες. Παραδείγματος χάριν ὁ Α΄. τῆς Γ΄. Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ὁ ΙΔ΄. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ Συνόδου, ὁ Γ΄. καὶ Στ΄. τῶν Σάρδεων ὁ ΛΖ΄. τῆς ἐν Καρθαγένῃ καὶ ἄλλοι.

Ἰσχυρίζεται ὁ κύριος Καθηγητής, ὡς διαπιστοῖ ὁ ἀναγνώστης τοῦ παρόντος τεύχους, εἰς τὰ ἀνωτέρω ὑπ' αὐτοῦ διατυπούμενα, ὅτι δὲν παρέπεμψεν εἰς τὸν Β΄ Κανόνα τῆς Β΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου διὰ νὰ ἀποδείξῃ τὸ δικαίωμα τοῦ Πατριάρχου Μόσχας νὰ καλῇ Ἱεράρχας ἄλλων Ἐκκλησιῶν εἰς Πανορθόδοξον Σύνοδον ἀλλ' εἰς σύσκεψιν, καὶ οὕτω διακρίνει τὴν πρόσκλησιν διὰ σύσκεψιν ἀπὸ τὴν πρόσκλησιν Πανορθοδόξου Συνόδου. Πιθανὸν ὁ μεταφραστὴς τοῦ ἄρθρου τοῦ κυρίου Τροΐτσκι νὰ μετέφρασε κατὰ λάθος τὴν λέξιν σύσκεψιν καὶ ἔγραψε Σύνοδον. Ἀλλὰ ὁ κύριος Καθηγητὴς καί, τὴν σύσκεψιν αὐτὴν τὴν ὀνομάζει Πανορθόδοξον σύσκεψιν καὶ ὅτι ἐκλήθη αὕτη «ἵνα βοηθήσωσι τὴν Ρωσσικὴν Ἐκκλησίαν ὅπως ἐξαλείψῃ ὡρισμένα ἄτοπα καὶ νὰ συζητήσῃ ὡρισμένα ζητήματα γενικοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ χαρακτῆρος».

Ἀλλ' ἀφοῦ ἦτο σύσκεψις 1ον) διατί ἐκλήθησαν ὅλαι αἱ Ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι ὁπότε γίνεται Πανορθόδοξος σύσκεψις, 2ον) διατί δὲν περιωρίσθη εἰς τὸ νὰ βοηθήσῃ τὴν Ρωσσικὴν Ἐκκλησίαν νὰ ἐξαλείψῃ ὡρισμένα ἄτοπα ; 3ον) διατί ἔλαβεν ἀποφάσεις ὧν ἡ κυριωτέρα ἦτο νὰ τηρήσῃ ἡ καθόλου Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἑνιαῖον μέτωπον κατὰ τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας ; 4ον) διατί τὰς ἀποφάσεις τύποις ἐξέδωκεν ἡ Ρωσσικὴ Ἐκκλησία καὶ ἐγκυκλιωδῶς ἀπέστειλεν εἰς πάσας τὰς Πατριαρχικὰς καὶ Αὐτοκεφάλους Ἐκκλησίας ; Καὶ εὑρισκόμενος ὁ κύριος Καθηγητὴς εἰς καταφανῆ ἀντίθεσιν τῶν ὑπ' αὐτοῦ γραφομένων πρὸς τὴν πραγματικότητα καὶ τὰ γεγονότα, διὰ νὰ ἐξοικονομήσῃ τὴν περίπτωσιν ἀλλοιώνει τὸ σχετικὸν κείμενον τῆς μελέτης ἡμῶν· καὶ παρουσιάζει ἡμᾶς συμφωνοῦντας μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν σκέψιν ὅτι δικαιοῦται καὶ ἡ σύσκεψις νὰ λάβῃ ἀποφάσεις καθ' ἣν στιγμὴν ὁ ἴδιος ὑπεστήριξεν ἀνωτέρω ὅτι ἡ σύσκεψις δύναται νὰ ἐκφράσῃ μόνον τὴν ἑαυτῆς γνώμην.

Ἰδοὺ τί γράφει ὁ κύριος Καθηγητής :

«Βεβαίως, γράφει ὁ Μητροπολίτης Γερμανός, κατὰ τὸν Κανόνα τοῦτον ἡ Ἐκκλησία Ἀλεξανδρείας κατὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ Πατριάρχου αὐτῆς, ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρωσσίας κατὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ Πατριάρχου αὐτῆς, ἡ Ἐκκλησία Κύπρου κατὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου αὐτῆς, ἠδύναντο νὰ προσκαλέσωσιν ἐξ ἄλλου Πατριαρχείου ἢ Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας, ἀντιπροσώπους Ἱεράρχας ἵνα ἡ ἐκλογὴ γίνῃ κανονική. Ἀνταλλαγὴ γνωμῶν, συνεχίζει ὁ Μητροπολίτης Γερμανὸς μεταξὺ τῶν Ἀντιπροσώπων τῶν Πατριαρχικῶν ἢ Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, **πρὸς λῆψιν κοινῶν ἀποφάσεων** δὲν ἀπαγορεύεται. Ἀλλ' ἐκ πάντων τούτων δὲν ἕπεται ὅτι ἕκαστος Πατριάρχης ἢ Ἀρχηγὸς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας δικαιοῦται νὰ συγκαλῇ Πανορθοδόξους Συνόδους».

Ἰδοὺ καὶ τὸ κείμενον τῆς γνώμης ἡμῶν τῆς διατυπωθείσης εἰς τὴν μελέτην ἡμῶν : «Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον καὶ ἡ ἁρμοδιότης αὐτοῦ πρὸς σύγκλησιν Πανορθοδόξων Συνόδων», σελὶς 3, παράγραφος δευτέρα :

«Ἠδύνατο βεβαίως, κατὰ τὸν ἱερὸν τοῦτον Κανόνα, ἡ Ἐκκλησία Ἀλεξανδρείας, προκειμένου νὰ ἐκλέξῃ τὸν Πατριάρχην αὐτῆς, ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρωσσίας νὰ ἐκλέξῃ τὸν Πατριάρχην αὐτῆς, ἡ Ἐκκλησία Κύπρου νὰ ἐκλέξῃ τὸν Ἀρχιεπίσκοπον αὐτῆς, νὰ προσκαλέσῃ ἀπὸ οἱανδήποτε Πατριαρχικὴν ἢ Αὐτοκέφαλον Ἐκκλησίαν ἱεράρχας πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ ἀπαραιτήτου ἀριθμοῦ τῶν ψήφων, διὰ τὴν κανονικὴν Πρᾶξιν τῆς ἐκλογῆς, ὅπως καὶ τὸ ἔπραξαν. Οὐδὲ εἶναί τι τὸ ἀπηγορευμένον ἡ ἀνταλλαγὴ γνωμῶν μεταξὺ Προέδρων Πατριαρχικῶν ἢ Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν οὕτως ἢ ἄλλως καθευρεθέντων. Ἀλλ' ἐκ πάντων τούτων δὲν δύναται νὰ ἐξαχθῇ οὐχὶ δικαίωμα, ἀλλ' οὐδὲ ἄπωθεν συμπέρασμά τι κατ' ἀναλογίαν, ὅτι πᾶς Πατριάρχης ἢ Πρόεδρος Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας δικαιοῦται νὰ συγκαλῇ Πανορθοδόξους Συνόδους». Εἰς τὸ κείμενον τοῦτο ὁ κύριος Καθηγητὴς παραθέτει τὴν φρᾶσιν **«πρὸς λῆψιν κοινῶν ἀποφάσεων»** ἐκεῖ ὅπου λέγεται «οὐδὲ εἶναί τι τὸ ἀπηγορευμένον ἡ ἀνταλλαγὴ γνωμῶν μεταξὺ τῶν Ἀντιπροσώπων τῶν Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν προσθέτει «πρὸς λῆψιν κοινῶν ἀποφάσεων». Δὲν δυνάμεθα νὰ χαρακτηρίσωμεν τὸ γεγονὸς τῆς προσθήκης ταύτης, ὡς γενομένης ἀπὸ κακοπιστίαν τοῦ κυρίου Καθηγητοῦ καὶ μᾶλλον ἀποδίδομεν αὐτὴν εἰς ἐσφαλμένην ἑρμηνείαν τοῦ μεταφραστοῦ. Ὀφείλομεν ὅμως νὰ τονίσωμεν πρὸς διαφώτισιν τοῦ κυρίου Καθηγητοῦ, ὅτι σαφέστερον εἶναι τὸ κείμενον τοῦ ἱεροῦ Κανόνος, ὥστε νὰ μὴ χωρῇ ἡ φρᾶσις «πρὸς λῆψιν κοινῶν ἀποφάσεων». Ἡ πρόσκλησις, λέγει ὁ ἱερὸς Κανών, γίνεται διὰ τὴν συμπλήρω-

σιν τοῦ συμψήφου. Ἡ δὲ φράσις αὐτοῦ «δι' οἱανδήποτε οἰκονομίαν» οὐδὲ ἄπωθεν δύναται νὰ ἑρμηνευθῇ ὡς ἀποβλέπουσα εἰς τὴν λῆψιν ἀποφάσεων δι' οἱονδήποτε Πανορθοδόξου ἐνδιαφέροντος ζήτημα. Ἡ Ὀρθόδοξος ὅμως Ἐκκλησία τῆς Μόσχας δὲν συνεκάλεσε μὲν Πανορθόδοξον Σύνοδον, ὡς διασαφηνίζει εἰς τὸ ἄρθρον αὐτοῦ τοῦτο ὁ κύριος Καθηγητής, ἔλαβεν ὅμως ἀποφάσεις ἐπὶ Πανορθοδόξου ἐνδιαφέροντος ζητημάτων, οἷα εἶναι ἡ ἀπόφασις νὰ ἀνοίξῃ μέτωπον ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία κατὰ τοῦ Βατικανοῦ.

Καὶ ἐν συνεχείᾳ, ὁ κύριος Καθηγητής, ταλανίζει ἡμᾶς, διότι ματαίως, ὡς γράφει, προσπαθοῦμεν νὰ βεβαιώσωμεν, ὅτι αἱ ὑπ' αὐτοῦ ἀναφερθεῖσαι περιπτώσεις, προσκλήσεως, ἀπὸ μέρους τοῦ Πατριάρχου Μόσχας, τῶν Ἀρχηγῶν τῶν ἄλλων Πατριαρχικῶν καὶ Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, δὲν ἀποδεικνύουσι τὸ δικαίωμα τοῦ Πατριάρχου Μόσχας πρὸς σύγκλησιν Πανορθοδόξου Συνόδου, ἐφ' ὅσον, ὡς γράφει ὁ κύριος Καθηγητής, οὐδεὶς ἀπεπειράθη τοιοῦτόν τι νὰ ἀποδείξῃ. Συγχαίρομεν τὸν κύριον Καθηγητήν, διότι δὲν ἀποκρύπτει, ὅτι ὑπέστη ἐξέλιξιν εἰς τὰς σκέψεις αὐτοῦ καὶ παρεδέχθη καὶ ὁμολογεῖ, ὅτι δὲν ἀπεπειράθη νὰ ἀποδείξῃ ὅτι τὸ Πατριαρχεῖον Μόσχας ἔχει δικαίωμα νὰ συγκαλῇ Πανορθοδόξους Συνόδους. Αἰσθανόμεθα ὅμως τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἀποδείξωμεν ὅτι, ὄχι μόνον δὲν ἐματαιοπονήσαμεν ἀποδείξαντες, ὅτι τὰ παραδείγματα, τὰ ὁποῖα ἀναφέρει, δὲν ἀποδεικνύουσι τὸ δικαίωμα τοῦτο, ἀλλὰ καὶ συνετελέσαμεν εἰς τὸ νὰ ὁμολογήσῃ ὅτι **«οὔτε κἂν ἀπεπειράθη νὰ ἀποδείξῃ, ὅτι τοιοῦτον δικαίωμα ἔχει ὁ Μόσχας».**

Πρὸς ἀπόδειξιν ὅτι δὲν ἐματαιοπονήσαμεν, ἑρμηνεύσαντες τὰ παραδείγματα, τὰ ὁποῖα ἀναφέρει εἰς τὸ προηγούμενον αὐτοῦ ἄρθρον καὶ ὅτι ὑπέστη ἐξέλιξιν εἰς τὰς σκέψεις αὐτοῦ, παραθέτομεν ἐνταῦθα αὐτολεξεί, τὴν σχετικὴν παράγραφον τοῦ προηγουμένου αὐτοῦ ἄρθρου τοῦ φέροντος τὸν τίτλον : «Ποῦ ἔγκειται ὁ κυριώτερος κίνδυνος».

«Ἀλλὰ τί λοιπὸν προὐκάλεσε τὴν ὀργὴν τοῦ συγγραφέως σήμερον; Μόνον τὸ μήνυμα τοῦ Ρώσσου Πατριάρχου μὲ τὴν πρόσκλησιν νὰ ἔλθωσιν εἰς Μόσχαν διὰ σύσκεψιν, ἵνα βοηθήσωσι τὴν Ρωσσικὴν Ἐκκλησίαν, νὰ ἐξαλείψῃ ὡρισμένα ἄτοπα καὶ νὰ συζητήσῃ ὡρισμένα ζητήματα Γενικοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ χαρακτῆρος ; Κατὰ τοὺς Κανόνας τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας (Β΄. Κανὼν τῆς Β΄. Οἰκουμενικῆς Συνόδου κ.τ.λ.) ὁ Ἀρχηγὸς κάθε Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας ἔχει δικαίωμα, εἰς περίπτωσιν ἀνάγκης, νὰ προσκαλῇ τοὺς Ἐπισκόπους τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν καὶ ὄχι μόνον πρὸς σύσκεψιν ἀλλὰ καὶ διὰ χειροτονίαν ἢ ἄλλην οἱανδήποτε ἀπόφασιν καὶ αἱ ἀδελφαὶ Ἐκκλησίαι, συνήθως, ἀνταποκρίνονται, προθύμως, πρὸς

τοιαύτας προσκλήσεις. Ἂς ὑπενθυμίσωμεν, ἔστω, τὴν συμμετοχὴν τῶν Ἀνατολικῶν Πατριαρχῶν εἰς τὴν Σύνοδον τῆς Μόσχας κατὰ τὰ ἔτη 1666—1667, εἰς τὴν Σύνοδον τῶν ἐτῶν 1917—1918, κατὰ τὴν Σύνοδον τοῦ ἔτους 1945, ἡ ὁποία ἐξέλεξε τὸν Πατριάρχην Ἀλέξιον. Τῷ 1940 τῇ πρωτοβουλίᾳ τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων, ἐν Ἱεροσολύμοις συνεκροτήθη σύσκεψις τῶν Πατριαρχῶν Ἀλεξανδρείας καὶ Ἀντιοχείας. Καὶ παρόμοια παραδείγματα δύναταί τις νὰ παραθέσῃ ὅσα θέλει. Καὶ ἰδοὺ τώρα ὑπὸ τῶν ἐπαναστατούντων ἐναντίον τοῦ Παπισμοῦ Ἑλλήνων Ἱεραρχῶν, οἵτινες ἐδημιούργησαν προσφάτως τὴν παπιστικὴν θεωρίαν, περὶ ὑποταγῆς, εἰς τὸν Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως, τῆς ὅλης Ὀρθοδόξου Διασπορᾶς, δημιουργεῖται ἑτέρα παπιστικὴ θεωρία ὅτι, νὰ προσκαλῇ εἰς σύσκεψιν τοὺς ἐκπροσώπους τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν, δύναται μόνον ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, εἰς δὲ τὴν πρόσκλησιν τῶν ἄλλων Ἱεραρχῶν εἰς σύσκεψιν ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξίου, **ὑπαγορευθεῖσαν, μόνον ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας, ὅπως, δρῶν ἐν ὁμοφωνίᾳ μετὰ τῶν συναδέλφων αὐτοῦ, ἐξουδετερώσῃ ὡρισμένα ἄτοπα ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ,** διαβλέπεται τάσις ἀμαυρώσεως τῆς δόξης τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ μάλιστα ὑποκαταστάσεως αὐτοῦ».

Φρονοῦμεν ὅτι, καὶ μόνη ἡ ἀναδημοσίευσις τῆς παραγράφου ταύτης, ἐκ τῆς μελέτης τοῦ κυρίου Καθηγητοῦ, καὶ ἡ ἀντιπαράθεσις ταύτης πρὸς ὅσα, εἰς τὸ ὑπὸ κρίσιν ἄρθρον αὐτοῦ γράφει καὶ ἡ ἐπ' αὐτῶν στοιχειώδης μελέτη, πείθει ὅτι, ὁ κύριος Καθηγητής, γράφει μᾶλλον ἐξυπηρετῶν σκοπιμότητα, οὐχὶ δὲ βάσει τῶν Κανονικῶν αὐτοῦ γνώσεων, ὡς Καθηγητὴς τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Μόσχας καὶ ὅτι, δὲν ἐματαιοπονήσαμεν ἀναιρέσαντες τὰ ἐπιχειρήματα καὶ διασαφηνίσαντες τὰ ὑπ' αὐτοῦ ἀναφερόμενα παραδείγματα.

Θὰ διατυπώσωμεν ὅμως μερικὰ ἐρωτήματα εἰς τὸν κύριον Καθηγητὴν διὰ νὰ βεβαιωθῇ καὶ ὁ ἴδιος ὅτι, τὸν ἔχομεν ἀντιληφθῆ καλῶς καὶ δὲν προσπαθοῦμεν, ὡς γράφει νὰ ἀνοίξωμεν ἀνοικτὴν θύραν, ἡ ὁποία εἶναι κλειστὴ διὰ τὸν κύριον Καθηγητὴν ὄχι ἀπὸ ἔλλειψιν Κανονικῶν γνώσεων, ἀλλὰ ἀπὸ τὸ συσκοτίζον αὐτὸν νέφος τῶν συνθηκῶν, ὑφ' ἃς γράφει.

Τί ἐννοεῖτε, κύριε Καθηγητά, ὅταν γράφητε, ὅτι τὸ μήνυμα τοῦ Πατριάρχου Μόσχας πρὸς τὰς Πατριαρχικὰς καὶ Αὐτοκεφάλους Ἐκκλησίας «ὑπηγορεύθη μόνον ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας, ὅπως, δρῶν ἐν ὁμοφωνίᾳ μετὰ τῶν συναδέλφων αὐτοῦ, ἐξουδετερώσῃ ὡρισμένα ἄτοπα ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ ;

Εἰς τὴν ἀπορίαν τὴν ὁποίαν διετυπώσαμεν εἰς προηγούμενον ἄρ-

θρον ἡμῶν καὶ τὴν ὁποίαν ἀναφέρετε εἰς τὸ ὑπὸ κρίσιν ἄρθρον ὑμῶν : «Ἀπορεῖ ὁ Μητροπολίτης Γερμανὸς πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ παραπέμπωμεν εἰς τὸν Β΄. Κανόνα τῆς Β΄. Οἰκουμενικῆς Συνόδου, πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ δικαιώματος πάσης Πατριαρχικῆς ἢ Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας νὰ συγκαλῇ Πανορθοδόξους Συνόδους», ἀπηντήσατε : «Ἀλλὰ κυρίως ἡ παραπομπὴ ἡμῶν εἰς τὸν Κανόνα τοῦτον ἐγένετο πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ δικαιώματος τοῦ Πατριάρχου Μόσχας νὰ καλῇ Ἱεράρχας καὶ ἄλλων Ἐκκλησιῶν εἰς σύσκεψιν καὶ οὐχὶ εἰς Πανορθόδοξον Σύνοδον, ὅπερ δὲν εἶναι τὸ αὐτό, διότι ἡ Σύνοδος δύναται νὰ θεσπίζῃ ὑποχρεωτικὰς ἀποφάσεις, ἐνῷ ἡ σύσκεψις μόνον τὴν ἑαυτῆς γνώμην δύναται νὰ ἐκφράσῃ». Μὲ τὴν γνώμην τὴν ὁποίαν θὰ ἐξέφραζον οἱ Ἀντιπρόσωποι τῶν Πατριαρχικῶν καὶ Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν πῶς θὰ ἐξουδετεροῦντο τὰ ὡρισμένα ἄτοπα ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ ;

Ἀφοῦ ἦτο σύσκεψις, διατί ἐκλήθη νὰ ἀσχοληθῇ διὰ Γενικοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ ἐνδιαφέροντος ζητήματα, οἷον ἡ ἐξουδετέρωσις ἀτόπων ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ ;

Ἐματαιοπονήσαμεν, κύριε Καθηγητά, ὅταν εἰς τὴν προηγουμένην μελέτην ἡμῶν ἀπεδείξαμεν, ὅτι ἡ Σύνοδος τῆς Μόσχας ἐν ἔτει 1666—1667 συνεκροτήθη διὰ τὴν καθαίρεσιν τοῦ Πατριάρχου Μόσχας Νίκωνος, οὐχὶ δὲ διὰ Πανορθοδόξου ἐνδιαφέροντος ζητήματα ;

Ἐματαιοπονήσαμεν ὅταν, εἰς τὴν προηγουμένην μελέτην ἡμῶν, ἀπεδείξαμεν ὅτι, ἡ συμπαράστασις Ἀντιπροσώπων τῶν Πατριαρχικῶν καὶ τῶν Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν κατὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ Πατριάρχου Μόσχας Ἀλεξίου δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ οὔτε Πανορθόδοξος Σύνοδος οὔτε Πανορθόδοξος σύσκεψις ; Δύναται τὸ παράδειγμα τοῦτο νὰ χρησιμοποιηθῇ διὰ νὰ δικαιολογηθῇ ἡ πρόσκλησις τοῦ Πατριάρχου Μόσχας εἰς σύσκεψιν διὰ νὰ ἐξουδετερώσῃ ὡρισμένα ἄτοπα ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ ;

Ἐματαιοπονήσαμεν, ὅταν ἀνελύσαμεν ὅτι, ἡ ἀνταλλαγὴ γνωμῶν, μεταξὺ τῶν Πατριαρχῶν Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων καθευρεθέντων ἐν τῇ Ἁγίᾳ Πόλει, τὴν ὁποίαν ἀναφέρετε, ὡς παράδειγμα, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ θεωρηθῇ Πανορθόδοξος Σύνοδος, οὔτε Πανορθόδοξος σύσκεψις ;

Ἐματαιοπονήσαμεν ὅταν ἀνελύσαμεν ὅτι ὁ Πατριάρχης Ἀλέξιος δὲν ἐδικαιοῦτο νὰ προσκαλέσῃ ἄλλους Ἱεράρχας Πατριαρχικῶν καὶ Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν εἰς σύσκεψιν ὑπαγορευθεῖσαν ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας αὐτοῦ ὅπως «δρῶν ἐν ὁμοιφωνίᾳ μετὰ τῶν συναδέλφων αὐτοῦ ἐξουδετερώσῃ ὡρισμένα ἄτοπα ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ» καὶ ὅτι τοῦτο εἶναι

ἀποκλειστικὸν δικαίωμα, μετὰ συνεννόησιν μετὰ τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ; Ἀπόδειξις δὲ ὅτι δὲν ἐματαιοπονήσαμεν εἶναι ὅτι ὁμολογεῖ ὁ κύριος Καθηγητὴς εἰς τὸ ὑπὸ κρίσιν ἄρθρον αὐτοῦ ὅτι «οὐδεὶς ἀπεπειράθη νὰ ἀποδείξῃ ὅτι τοιοῦτον δικαίωμα ἔχει ὁ Πατριάρχης Μόσχας», καθ' ἣν στιγμὴν εἰς προηγούμενα αὐτοῦ ἄρθρα ἀνέκραζεν ὅτι κάθε Πατριάρχης ἔχει τὸ δικαίωμα τοῦτο. Καὶ παραδέχεται μὲν ἐν τῷ ὑπὸ κρίσιν ἄρθρῳ ὅτι δὲν δικαιοῦται νὰ συγκαλῇ Πανορθοδόξους Συνόδους, ἀμφισβητεῖ ὅμως τὸ γεγονὸς ὅτι τοῦτο εἶναι ἀποκλειστικὸν δικαίωμα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου. Ἐπιμένει ὅτι ἡ ἁρμοδιότης τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, νὰ συγκαλῇ Πανορθοδόξους Συνόδους, δὲν ἀπορρέει ἀπὸ τῶν ἱερῶν Κανόνων 3ου τῆς Β΄ καὶ 28ου τῆς Δ΄. καὶ 36ου τῆς Στ΄ Οἰκουμενικῶν Συνόδων, δι' ὧν τηροῦσιν ἀναλογιῶν τῶν πρεσβείων τῆς τιμῆς τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως πρὸς τὰ πρεσβεῖα τῆς τιμῆς τοῦ Πατριάρχου τῆς Ρώμης καὶ δι' ὧν καθορίζουσι καὶ τὴν Ἐκκλησιαστ.δικαιοδοσίαν τοῦ Πατριάρχου Κων)πόλεως, κρίνασαι ὅτι καὶ ὁ ἔχων τὰ ἴσα πρεσβεῖα τῆς τιμῆς πρὸς τὸν Ρώμης καὶ δεύτερος κατὰ τὴν Ἐκκλησιαστικὴν τάξιν ὑπάρχων, πρέπει νὰ μεγαλυνθῇ ἐν τοῖς Ἐκκλησιαστικοῖς ὡς ἐκεῖνος πράγμασι. Ἀλλὰ διὰ νὰ ἀναιρέσῃ τὴν ἐπιχειρηματολογίαν ἡμῶν τὴν ἀποδεικνύουσαν ὅτι τὸ δικαίωμα τοῦτο ἀπορρέει ἀπὸ τούς, ὡς ἄνω ἱεροὺς Κανόνας, δὲν ἀναλύει αὐτούς, οὔτε ἑρμηνεύει ἀλλὰ καταλήγει εἰς ἕνα συμπέρασμα προφανῶς δικολαβικόν : «Πάντες οὗτοι οἱ Κανόνες πρώτην θέσιν τιμῆς παραχωροῦσιν οὐχὶ τῷ Κωνσταντινουπόλεως ἀλλὰ τῷ Ἐπισκόπῳ Ρώμης καὶ συνεπῶς ἐὰν τὸ πρωτεῖον τιμῆς ἔδιδε δικαίωμα εἰς σύγκλησιν Οἰκουμενικῆς Συνόδου, τὰς Οἰκουμενικὰς Συνόδους θὰ συνεκάλει ὁ Πάπας Ρώμης. Παρὰ ταῦτα οὐδεμία Οἰκουμενικὴ Σύνοδος συνεκλήθη ὑπὸ τοῦ Πάπα, ὅπως δὲν συνεκλήθη καὶ ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, ἀλλ' ἅπασαι αἱ Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι συνεκλήθησαν ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν Αὐτοκρατόρων».

Συμφωνοῦμεν μὲ τὸν κύριον Καθηγητὴν εἰς τοῦτο ὅτι Αὐτοκρατορικὰ διατάγματα ἐξεδίδοντο καὶ διὰ τούτων ἐκαλοῦντο εἰς Οἰκουμενικὰς Συνόδους, ἅπασαι αἱ Ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι, ἀλλὰ τὴν εἰσήγησιν, τὴν ἀνάγκην τῆς συγκλήσεως ὑπεδείκνυεν ὁ Κωνσταντινουπόλεως μετὰ συνεννόησιν μετὰ τῶν Προέδρων πασῶν τῶν Πατριαρχικῶν καὶ Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν. Ἐκτὸς τούτου οἱ Αὐτοκράτορες ἦσαν ἐλέῳ Θεοῦ καὶ ἑπομένως δὲν ἦσαν ξένοι πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν. Δὲν ἀναφέρει ὅμως ὁ κύριος Καθηγητὴς ποῖος συνεκάλει τὰς Πανορθοδόξους Συνόδους μετὰ τὴν κατάλυσιν τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας, ἂν καὶ ἀνέγνωσε τὰς 61 Πρά-

ξεις, τὰς ὁποίας παρετάξαμεν εἰς τὴν μελέτην ἡμῶν. Βεβαίως θὰ συνεκάλει ὁ Πάπας καὶ οὐχὶ ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐὰν ἐκεῖνος δὲν ἀπεσπᾶτο ἀπὸ τὸ σῶμα τῆς μιᾶς Ἁγίας Ἀποστολικῆς καὶ Καθολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Φυσικὸν εἶναι ὅπως μετὰ τὴν ἀπόσπασιν τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας συγκαλῇ τὰς Πανορθοδόξους Συνόδους, ὁ ἔχων τὰ ἴσα πρεσβεῖα τιμῆς καὶ ἐξουσίας τῷ Ρώμης, Κωνσταντινουπόλεως Πατριάρχης.

ΟΙ ΙΕΡΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΚΑΙ Η ΠΡΑΞΙΣ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΑΠΟΤΕΛΟΥΣΙ ΤΗΝ ΒΑΣΙΝ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ.

Εἶναι πολὺ λυπηρὰ καὶ κατάπληξιν προκαλεῖ ἡ περαιτέρω διατύπωσις, τὴν ὁποίαν κάμνει ὁ κύριος Καθηγητής : «Ἐν τῇ συγχρόνῳ, λέγει, ἐποχῇ, καθ' ἣν εἰς πολλὰς χώρας ἡ Ἐκκλησία ἐχωρίσθη ἀπὸ τὴν Πολιτείαν, **οὔτε οἱ Κανόνες, οὔτε ἡ Πρᾶξις τῆς Ἀρχαίας Ἐκκλησίας δύνανται νὰ ἀποτελέσωσι τὴν βάσιν».**

Οὐδεὶς ἦτο δυνατὸν νὰ φαντασθῇ ὅτι, Καθηγητὴς τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου, τῆς περιωπῆς, τῆς προσωπικότητος τοῦ κυρίου Τροΐτσκι, ἐπὶ τοσοῦτον θὰ ἐπηρεάζετο ἀπὸ τὴν πολιτικὴν σκοπιμότητα μέχρι θάμβους, ὥστε, μὲ μίαν φρᾶσιν, νὰ σβύνῃ καὶ Ἱεροὺς Κανόνας καὶ τὴν Ἀρχαίαν Πρᾶξιν τῆς Ἐκκλησίας καὶ νὰ μὴ θεωρῇ ταῦτα βάσιν.

Καὶ ἐρωτῶμεν τὸν κύριον Καθηγητήν, τὸν ἐν ἀμηχανίᾳ πρὸ τῶν ἐπιχειρημάτων ἡμῶν εὑρεθέντα. Ἐὰν κύριε καθηγητά, οἱ ἱεροὶ Κανόνες καὶ ἡ Ἀρχαία Πρᾶξις τῆς Ἐκκλησίας δὲν ἀποτελοῦσι τὴν βάσιν τῆς διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας διατί δὲν μᾶς ἀναφέρετε ποία εἶναι ἡ βάσις τῆς διοικήσεως τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας, ἡ ὁποία εἶναι κεχωρισμένη ἀπὸ τὴν πολιτείαν ; Θὰ ἀπαντήσητε προφανῶς, διὰ τῆς συνεχείας τῆς διατυπώσεώς σας «τὸ δὲ ζήτημα περὶ δικαιώματος καὶ τάξεως ἐν τῇ συγκλήσει Οἰκουμενικῆς ἢ Πανορθοδόξου Συνόδου πρέπει νὰ ἀποφασισθῇ ἀπὸ τὸ ἐξαγόμενον ἐκ τῆς Ὀρθοδόξου δογματικῆς διδασκαλίας, καθ' ἣν μοναδικὸς φορεὺς τῆς κυριαρχίας ἐν τῇ ἐπιγείῳ Ἐκκλησίᾳ, εἶναι ἡ ὁλότης τῶν Ἐπισκόπων αὐτῆς, τὴν θέλησιν τῆς ὁποίας ἐκφράζουν τὰ ὄργανα αὐτῆς ἤτοι αἱ Οἰκουμενικαὶ καὶ Τοπικαὶ Σύνοδοι». Ὑμεῖς κύριε, καθηγητά, ἰσχυρίσθητε ἀνωτέρω, ὅτι οἱ Κανόνες καὶ ἡ ἀρχαία Πρᾶξις τῆς Ἐκκλησίας δὲν δύνανται νὰ ἀποτελέσωσι βάσιν, μὲ ποῖον συνειρμὸν ἰδεῶν ἐκφράζεσθε παρακατιὼν ὅτι φορεὺς τῆς κυριαρχίας ἐν τῇ ἐπιγείῳ Ἐκκλησίᾳ εἶναι ἡ ὁλότης τῶν Ἐπισκόπων, τὴν θέλησιν τῆς ὁποίας ἐκφράζουσι τὰ ὄργανα αὐτῆς ἤτοι αἱ Οἰκουμενικαὶ καὶ

Τοπικαὶ Σύνοδοι ; Ἀλλὰ μὴν αἱ Οἰκουμενικαὶ καὶ Τοπικαὶ Σύνοδοι ἐθέσπισαν Κανόνας καὶ ἡ Ἐκκλησία διέγραψε Πρᾶξιν ἀνὰ τοὺς αἰῶνας. Σεῖς ὅμως διαγράφετε καὶ Κανόνας καὶ Πρᾶξιν καὶ ἀναμένετε νὰ ἐκδηλωθῇ καὶ αὖθις ὁ φορεὺς τῆς κυριαρχίας. Μέχρις ὅτου ἐκδηλωθῇ οὗτος ἡ Ἐκκλησία δὲν θὰ ἔχῃ τοὺς Κανόνας καὶ τὴν Πρᾶξιν αὐτῆς, καὶ ποίαν βάσιν θὰ ἔχῃ κύριε καθηγητά ; Δὲν ἀποτελεῖ τοῦτο ἀντίφασιν ;

Μὲ τίνα λογικὸν εἱρμὸν ἐν συνεχείᾳ καταλήγετε «ἐφ' ὅσον ἡ συνείδησις ὅλων τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἐπιφυλάσσει πρεσβεῖα τιμῆς τῷ Πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως, τὸ δικαίωμα τῆς Πρωτοβουλίας εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο ἀνήκει αὐτῷ ;» Ἀφοῦ τοὺς ἱεροὺς Κανόνας καὶ τὴν Πρᾶξιν τῆς Ἐκκλησίας αἰώνων ὁλοκλήρων δὲν παραδέχεσθε ὡς βάσιν τῆς Διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας, διατί σέβεσθε τὴν συνείδησιν ὅλων τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν περὶ τοῦ δικαιώματος τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως νὰ ἔχῃ πρωτοβουλίαν διὰ τὴν σύγκλησιν Πανορθοδόξου ἢ Οἰκουμενικῆς Συνόδου ; Δὲν ἀποτελεῖ καὶ τοῦτο ἀντίφασιν ;

Ἐν συνεχείᾳ ὁ κύριος Καθηγητής, ὑποστηρίζει ὅτι «τὸ δικαίωμα τῆς συγκλήσεως Πανορθοδόξου ἢ Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἔχει ἡ Ἐκκλησία Κωνσταντινουπόλεως, ὡς ἐκπρόσωπος τῆς θελήσεως τῆς πλειοψηφίας τῆς Ὀρθοδόξου Ἱεραρχίας, πειθόμενος, δι' ἀνταλλαγῆς γραμμάτων ὅτι καὶ αἱ λοιπαὶ Ἐκκλησίαι ἢ ἡ πλειοψηφία αὐτῶν, θεωροῦσι τὴν σύγκλησιν ἐπιβαλλομένην».

Παρακαλοῦμεν τὸν κύριον Καθηγητὴν νὰ μελετήσῃ ἔτι ἅπαξ τὸ ἄρθρον ἡμῶν : «Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον καὶ ἡ ἁρμοδιότης αὐτοῦ πρὸς σύγκλησιν Πανορθοδόξων Συνόδων» καὶ νὰ ὑπογραμμίσῃ εἰς ποίαν σελίδα ἀναφέρεται πρόσκλησις εἰς Πανορθόδοξον Σύνοδον, ἄνευ προηγουμένης συνεννοήσεως τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως μετὰ τῶν ἄλλων Πατριαρχικῶν καὶ Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν καὶ εἰς ποίαν σελίδα τῆς μελέτης ἡμῶν ἀπεδώκαμεν ἀπολυταρχικὰ δικαιώματα εἰς τὸν Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἐφ' ὅσον θὰ διαπιστώσῃ ὅτι οὐδεμία σελὶς ἀναφέρει τοιοῦτόν τι ὀφείλει νὰ διακηρύξῃ ὅτι ἐπείσθη παρ' ἡμῶν καὶ ἔμεινε σύμφωνος μεθ' ἡμῶν ὅτι **«ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως δικαιοῦται νὰ συγκαλέσῃ Πανορθόδοξον ἢ Οἰκουμενικὴν Σύνοδον ὅταν πεισθῇ δι' ἀνταλλαγῆς γραμμάτων ὅτι καὶ αἱ λοιπαὶ Ἐκκλησίαι ἢ ἡ πλειοψηφία αὐτῶν θεωροῦσι τὴν σύγκλησιν τῆς Συνόδου ἐπιβαλλομένην».**

Θὰ διαπιστώσῃ ἀκόμη ὅτι, καὶ ὅσα ἐν συνεχείᾳ γράφει, σημαίνουσιν ὅτι ἀπεδέχθη τελικῶς τὴν ἄποψιν ἡμῶν πλήρως, ἐφ' ὅσον ἐν συνεχείᾳ γράφει : «ἐὰν ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως διὰ μέσου τῶν αἰώνων, μὴ ποιούμενος χρῆσιν τοῦ δικαιώματος αὐτοῦ τούτου θὰ εὑρεθῇ καὶ

περαιτέρω εἰς τοιαύτην θέσιν, ὥστε νὰ μὴ δύναται νὰ ἐπωφεληθῇ αὐτοῦ, ἡ δὲ πλειονότης τῶν Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν θεωρεῖ ἀναπότρεπτον ἀνάγκην τὴν σύγκλησιν Συνόδου, τότε ἡ Οἰκουμενικὴ ἢ Πανορθόδοξος Σύνοδος εἶναι δυνατὸν νὰ συγκληθῇ ὑπὸ τοῦ Ἀλεξανδρείας ἢ ἄλλου τινὸς κατὰ τὴν τάξιν ἀκολουθοῦντος Πατριάρχου». Αἰσθανόμεθα ἰδιαιτέραν ἱκανοποίησιν ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι ὁ κ. Καθηγητὴς ἐπείσθη ὅτι ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ἔχει ἀποκλειστικὸν δικαίωμα νὰ συγκαλῇ Πανορθοδόξους ἢ Οἰκουμενικὰς Συνόδους, ὅταν πεισθῇ διὰ γραμμάτων ὅτι καὶ αἱ ἄλλαι Ἐκκλησίαι θεωροῦσι τὴν σύγκλησιν ἐπιβαλλομένην ἀνάγκην καὶ ὅτι χάνει τὸ δικαίωμα τοῦτο ἐὰν δὲν κάμῃ χρῆσιν αὐτοῦ.

Εὑρεθείσης οὕτω τῆς βάσεως τῆς συζητήσεως ἐπὶ τοῦ δικαιώματος τούτου τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως δέον νὰ ἐξετάσωμεν ἐν τοῖς ἑξῆς ἂν ἡ Ἐκκλησία Κωνσταντινουπόλεως ὠλιγώρησεν εἰς τὴν ἄσκησιν τοῦ δικαιώματος τούτου.

Διὰ νὰ μὴ ἐπαναλάβωμεν ὅσα εἰς τὰς προηγουμένας μελέτας ἡμῶν διετυπώσαμεν, παρακαλοῦμεν τὸν κύριον Καθηγητὴν νὰ ἀναγνώσῃ καὶ μελετήσῃ ἔτι ἅπαξ τὰς Πράξεις τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως, τὰς ὁποίας ἀπηριθμήσαμεν εἰς τὴν μελέτην ἡμῶν : «Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον καὶ ἡ ἁρμοδιότης αὐτοῦ πρὸς σύγκλησιν Πανορθοδόξων Συνόδων» νὰ συνεχίσῃ τὴν μελέτην αὐτοῦ καὶ ἐπὶ τῶν σελίδων 12, 13, 14, 15, 16 καθὼς καὶ ἐπὶ ὅσων εἰς ἄλλην μελέτην ἡμῶν : «Κανονικὰ σημειώματα» ἐγράφομεν ἐν σελίδι 51, 52, 53 καὶ 54 διὰ νὰ πεισθῇ ὅτι τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ἀνὰ τοὺς αἰῶνας, ζηλοτύπως ἐποιήσατο χρῆσιν τοῦ δικαιώματος τούτου μέχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν καθ' ἃς καίτοι δὲν ἐζητήθη ὑπὸ τῆς πλειοψηφίας τῶν Ἐκκλησιῶν ἡ σύγκλησις Πανορθοδόξου Συνόδου, ὅμως ἐξαπέλυσεν Ἐγκύκλιον ὑπὸ ἡμερομηνίαν 12 Φεβρουαρίου 1952 καὶ ἀριθ. Πρωτοκόλλου 108 διὰ νὰ πληροφορηθῇ ἐὰν πᾶσαι ἢ ἡ πλειοψηφία τῶν Πατριαρχικῶν καὶ Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν κρίνουσιν εὔθετον τὸν παρόντα χρόνον διὰ τὴν σύγκλησιν Πανορθοδόξου Συνόδου καὶ μετὰ καταφατικὴν τούτων ἀπάντησιν καὶ πάλιν κατόπιν προσυνεννοήσεως διὰ γραμμάτων θὰ καθωρίζετο μὲ πρωτοβουλίαν τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Πατριαρχικῶν καὶ Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν ὁ τόπος καὶ ὁ χρόνος τῆς Συγκλήσεως. Αἱ Πατριαρχικαὶ καὶ αἱ Αὐτοκέφαλοι Ἐκκλησίαι πᾶσαι πλὴν τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας ἀπήντησαν ὅτι ὁ χρόνος δὲν εἶναι εὔθετος διὰ τὴν σύγκλησιν Πανορθοδόξου Συνόδου καὶ δι' ἄλλους λόγους οὓς ἀναλύουσι καὶ διότι εἶναι ἀπαράσκευοι διὰ μίαν τοιαύτην Σύνοδον. Λέγομεν δὲ πλὴν τοῦ Ἀλεξανδρείας καὶ ὄχι πλὴν τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας διότι

ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας δὲν ἔγραψεν ἐξ ἀποφάσεως τῆς περὶ Αὐτὸν Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου, ἀλλὰ τὴν προσωπικὴν αὐτοῦ γνώμην διεβίβασεν.

ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΚΩΝ)ΠΟΛΕΩΣ ΔΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΜΙΞΙΝ ΑΥΤΗΣ ΕΙΣ ΤΑΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΑΛΛΩΝ ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ

Μὴ ἀρνούμενος ὁ κύριος Καθηγητὴς τὰς Πράξεις τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως, δι᾽ ὧν ἀποδεικνύεται ἡ ἀνὰ τοὺς αἰῶνας ἀνάμιξις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου εἰς τὰς ἐσωτερικὰς ὑποθέσεις τῶν Πατριαρχικῶν καὶ Αὐτοκεφάλων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, χαρακτηρίζων δὲ ταύτας γενομένας ἐξ ἰδίας πρωτοβουλίας τῶν Πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως, ἀμφισβητεῖ εἰσέτι ὅτι τὸ δικαίωμα τοῦτο ἐκπηγάζει ἀπὸ τοὺς ἱεροὺς Κανόνας. Παρακαλοῦμεν τὸν κύριον Καθηγητὴν νὰ μελετήσῃ πρῶτον τὴν τρίτην μελέτην ἡμῶν, ἣν ἐγράψαμεν καὶ τύποις ἐξεδώσαμεν τὴν 7ην Ἰουνίου 1949 ὑπὸ τὸν τίτλον : «Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον Κανονικὰ Σημειώματα» ἐξ ἀφορμῆς μελέτης σχετικῆς δημοσιευθείσης εἰς τὸ ἑβδομαδιαῖον δελτίον τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας «Πάνταινος» ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον W εἰς τὰς σελίδας 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23. 2ον τὴν ἑρμηνείαν τῶν ἱερῶν Κανόνων Θ΄. τῆς Δ΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου, τὴν ὁποίαν διατυποῦσιν οἱ Μεγάλοι Κανονολόγοι τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας Βαλσαμών, Βλάσταρης Ζωναρᾶς καὶ Ἀριστηνός. Δὲν ἀρνεῖται ὁ κύριος Καθηγητὴς ὅτι «εἰς τὴν ποικίλην ταύτην ἐνέργειαν τῶν Πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως ἐν σχέσει πρὸς τοὺς λοιποὺς Θρόνους Θεόδωρος ὁ Βαλσαμών, Ματθαῖος ὁ Βλάσταρης καί τινες τῶν πρὸ καὶ μετὰ τὴν πτῶσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐνεῖδον οὐ μόνον τὸ καθῆκον καὶ τὴν φιλάδελφον μέριμναν ἀλλὰ καὶ τὸ π ρ ο ν ό μ ι ο ν ἐξουσίας καὶ δικαιώματος ὅπερ ἐκέκτητο ὁ Οἰκουμενικὸς Θρόνος ἀπὸ Βασιλικῶν καὶ Συνοδικῶν θεσπισμάτων» (Miklozits Acta., σελὶς 380 καὶ 480).

Οἱ δὲ Ζωναρᾶς καὶ Ἀριστηνός, Δοσίθεος καὶ ἄλλοι τὴν ἐπὶ τῶν λοιπῶν Θρόνων μέριμναν τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως ἐθεώρησαν ἱερὸν καθῆκον ἄνωθεν ἐπεγνωσμένον τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ καὶ ἐπιβεβλημένον αὐτῇ ὑπό τε τῆς φιλαδελφίας καὶ τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ὀφειλομένης μερίμνης. Μὴ δυνάμενος ὁ κύριος Καθηγητὴς νὰ ἀρνηθῇ τὴν ἐνάργειαν τῆς ἑρμηνείας τῶν ἱερῶν τούτων Κανόνων, τὴν ὁποίαν διατυποῦσιν οἱ ὡς ἄνω μεγάλοι Κανονολόγοι, οἱ ὑπὸ τῆς καθόλου Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἀνεγνωρισμένοι, διατυποῖ τὴν ἔνστασιν : «Πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ διαπιστώσωμεν ὅτι ὁ Βαλσαμών, ὁ Βλάσταρης, ὁ Ζωναρᾶς καὶ ὁ

Ἀριστηνὸς ἐνεῖδον εἰς τὰς ποικίλας ταύτας ἐνεργείας τῶν Πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως ἐν σχέσει πρὸς τοὺς λοιποὺς Πατριαρχικοὺς Θρόνους κἄτι ἀφοῦ τὰ ὑπὸ τοῦ συγγραφέως ἀριθμούμενα γεγονότα τῶν ἐνεργειῶν τούτων ἀφοροῦν τοὺς 16—20 αἰῶνας, ὁ δὲ Ἀριστηνὸς Ζωναρᾶς καὶ ὁ Βαλσαμὼν ἔζησαν κατὰ τὸν 12ον αἰῶνα ὁ δὲ Βλαστάρης κατὰ τὸν 14ον αἰῶνα;»

Ἀλλ' ἡμεῖς δὲν ἐπεκαλέσθημεν τοὺς μεγάλους τούτους Κανονολόγους διὰ τὴν ἑρμηνείαν τῶν ὑπ' ἡμῶν ἀριθμουμένων Ἐκκλησιαστικῶν Πράξεων, ὥστε νὰ δικαιοῦται νὰ διατυπώσῃ τὴν χρονολογικὴν ταύτην ἔνστασιν. Οἱ κανονολόγοι ἡρμήνευσαν τοὺς ἱεροὺς Κανόνας καὶ ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τούτων χαρακτηρίζουσι, τὰ δικαιώματα τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως, ὡς προνόμια ἐξουσίας καὶ ὡς ἄνωθεν ἐπεγνωσμένα. Οἱ δὲ ἱεροὶ Κανόνες συνετάχθησαν ὑπὸ τῶν Οἰκουμενικῶν καὶ Τοπικῶν Συνόδων πολλοὺς αἰῶνας πρὶν ζήσωσιν οἱ μὲν εἰς τὸν 12ον οἱ δὲ εἰς τὸν 14ον αἰῶνα.

Διατί ὁ κύριος Καθηγητὴς δὲν ἐμελέτησε τὴν Ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν διὰ νὰ διαπιστώσῃ ὅτι πρὸ τοῦ Βαλσαμῶνος, περὶ τὰ μέσα τοῦ 12ου αἰῶνος, ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Λουκᾶς ὁ Α΄, ὁ Χρυσοβέργης 1156—1169 ἐξασκῶν τὸ δικαίωμα τοῦτο «τὰς ἐν τοῖς ἄλλοις θρόνοις γενομένας ἀμφισβητήσεις ἐπιτηρεῖν» «ἠκύρωσε τὴν ὑπὸ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου Ἰωάννου καὶ τῆς περὶ Αὐτὸν Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου ἐπιβληθεῖσαν ποινὴν τῆς καθαιρέσεως κατὰ τοῦ Ἐπισκόπου Ἀμαθοῦντος Ἰωάννου, ὡς μὴ κατὰ πάντα συμφώνως ταῖς σχετικαῖς διατάξεσι τῶν ἱερῶν Κανόνων ἐξενεχθεῖσαν»; (Ράλλη καὶ Ποτλῆ Τόμος Γ΄ σελὶς 324).

Διατί δὲν ἀνέτρεξεν ἑκατὸν ἑξήκοντα ἔτη ἀρχαιότερον τοῦ Λουκᾶ Χρυσοβέργη, διὰ νὰ ἴδῃ τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην Σισίνιον τὸν Β΄ (995—998) μετὰ μόνης τῆς περὶ Αὐτὸν Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου ἐκ τριάκοντα Ἀρχιερέων ἐκδιδόντα «τῇ ἀπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐξουσίᾳ πατρικῶς καὶ δεσποτικῶς» (Ράλλη καὶ Ποτλῆ, Τόμος Ε΄) κανονικὴν Διάταξιν περὶ συγγενείας καταλαβοῦσαν θέσιν νόμου ἐν τῇ καθόλου Ἐκκλησίᾳ ; Διατί δὲν ὑπερεπήδησε τοὺς αἰῶνας διὰ νὰ εἰσδύσῃ εἰς τὰ βάθη τῆς Ἀρχαιότητος καὶ ἀκούσῃ τὸν ἱερὸν Ἀνατόλιον Ἀρχιεπίσκοπον Κωνσταντινουπόλεως λέγοντα ἐνώπιον ὑπερεξακοσίων Ἐπισκόπων τῶν συγκροτούντων τὴν Δ΄ ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδον «συνήθεια ἄνωθεν κεκράτηκεν εἰς τοὺς ἐνδημοῦντας τῇ μεγαλωνύμῳ Πόλει ἁγιωτάτους Ἐπισκόπους, ἡνίκα καιρὸς καλέσῃ, περὶ ἀναπιπτόντων τινων Ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων συνεῖναι καὶ διατυποῦν ἕκαστα καὶ ἀποκρίσεις ἀξιοῦν τοὺς δεομένους» ;

Διατί δὲν ἀνέτρεξεν εἰς περίοδον δεκατέσσαρα ἔτη μετὰ τὴν Β´ Οἰκουμενικὴν Σύνοδον τῷ 394 διὰ νὰ ἴδῃ τοὺς Πατριάρχας Ἀλεξανδρείας Θεόφιλον καὶ Ἀντιοχείας Φλαβιανὸν συνεδριάζοντας ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Νεκταρίου μετὰ τῶν ἐν τῇ Βασιλευούσῃ Ἐνδημούντων Ἐπισκόπων διὰ νὰ ἀποφανθῶσιν ἐπὶ ζητήματος ἀνήκοντος ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Πατριαρχείου Ἀντιοχείας κατὰ τοὺς προσφάτους ἔτι Κανόνας τῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου περὶ τοῦ τὶς ἐκ τῶν δύο Ἐπισκόπων Ἀγαπίου καὶ Βαγαδίου. (Μὶγν P.G.G. XXXIII Στ. 449, 453 ΧΙΧΣΤ. 821 825). Ἆρά γε ὁ Οἰκουμενικὸς Θρόνος ἐνήργει, ἀνὰ τοὺς αἰῶνας ἐναντίον τοῦ Γράμματος καὶ τοῦ πνεύματος τῶν ἱερῶν Κανόνων, κακῶς ἑρμηνεύων ἑκάστοτε εἰς τὰς Πράξεις αὐτοῦ τὸ γράμμα καὶ τὸ πνεῦμα τῶν ἱερῶν Κανόνων ἢ ἡ καθόλου Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἐν Συνόδοις ὑπὸ τὴν Προεδρείαν τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως ἀποφαινομένη καὶ ἐνεργοῦσα, ἔξω τοῦ γράμματος καὶ τοῦ πνεύματος τῶν ἱερῶν Κανόνων ἀνεγνώρισεν εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον προνόμια καὶ δικαιώματα καὶ δὴ καὶ ἀπὸ τῆς Β´ Οἰκουμενικῆς Συνόδου μέχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν ;

Ἆρά γε ἐναντίον τοῦ γράμματος καὶ τοῦ πνεύματος τῶν ἱερῶν Κανόνων ἀνεγνώρισεν εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον προνόμια καὶ δικαιώματα καὶ δὴ καὶ ἀπὸ τῆς Β´ Οἰκουμενικῆς Συνόδου μέχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν ;

Ἆρά γε ἐναντίον τοῦ γράμματος καὶ τοῦ πνεύματος τῶν ἱερῶν Κανόνων ἐνήργει ἡ Βυζαντινὴ Αὐτοκρατορία ὅταν ἔδιδεν εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον τὰ δικαιώματα καὶ προνόμια ταῦτα καὶ ὅταν ὠνόμαζεν αὐτὸν Οἰκουμενικὸν ἐπειδὴ καὶ ὁ Αὐτοκράτωρ ὠνομάζετο Οἰκουμενικός;

Ἆρά γε ἐναντίον τοῦ γράμματος καὶ τοῦ πνεύματος τῶν ἱερῶν Κανόνων οἱ Βυζαντινοὶ Αὐτοκράτορες ἀνεγνώριζον καὶ ὡμολόγουν ὅτι «ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἔχει ὑπόστασιν καὶ ἰσχὺν καὶ δικαιώματα ἐνεργείας διοικητικῆς καὶ δικαστικῆς ἐν τῇ καθόλου Ἐκκλησίᾳ ἴσα πρὸς τὰ δικαιώματα τοῦ Βασιλέως ἐν τῇ πολιτείᾳ ;

Ἐναντίον τοῦ γράμματος καὶ τοῦ πνεύματος τῶν ἱερῶν Κανόνων ἐνήργησαν οἱ 4 Πατριάρχαι τῆς Ἀνατολῆς ὅταν ἐν ἔτει 1663 διὰ Συνοδικοῦ Τόμου ἀπήντησαν εἰς τὰ ἐρωτήματα τῆς Ρωσσικῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐπεκύρωσαν τὰ δικαιώματα καὶ προνόμια τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου;

Ἐναντίον τοῦ γράμματος καὶ τοῦ πνεύματος τῶν ἱερῶν Κανόνων ἐνήργησεν ἡ Ρωσσικὴ Ἐκκλησία ὅταν ἔγραψε κατὰ τὰ τέλη τοῦ ἔτους 1588 καὶ παρεκάλεσε τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην Ἱερεμίαν τὸν Β´ νὰ ἀνακηρύξῃ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ρωσσίας εἰς Πατριαρχεῖον ἢ ὁ Οἰκου-

μενικὸς Πατριάρχης Ἱερεμίας ὁ Β′ ἐνήργησεν ἐναντίον τοῦ γράμματος καὶ τοῦ πνεύματος τῶν ἱερῶν Κανόνων ὅταν ἀνηγόρευσε τὸν πρῶτον Πατριάρχην τῆς Ρωσσικῆς Ἐκκλησίας Ἰὼβ τὴν 23ην Ἰανουαρίου 1589 ;

Ἐναντίον τοῦ γράμματος καὶ τοῦ πνεύματος τῶν ἱερῶν Κανόνων ἐνήργησεν ὁ Πατριάρχης Ἰὼβ καὶ ὁ Τσάρος Θεόδωρος ὅταν ἐζήτησαν πρωτίστως ἀπὸ τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην Ἱερεμίαν τὸν Β′ ὅπως μὴ ἔχῃ ὁ Πατριάρχης τῆς Ρωσσικῆς Ἐκκλησίας τὴν τελευταίαν θέσιν ἐν τῇ σειρᾷ τῶν Πατριαρχῶν ἀλλὰ νὰ καταλάβῃ τὴν μετὰ τὸν Ἀλεξανδρείας καὶ τὸν Ἀντιοχείας θέσιν ;

Ἐναντίον τοῦ γράμματος καὶ τοῦ πνεύματος τῶν ἱερῶν Κανόνων ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Ἱερεμίας ὁ Β′ συνεκάλεσεν ἐν τῷ ἐν Βλὰχ-Σὲραγίῳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἱερῷ Ναῷ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου τῆς Παραμυθίας τὴν 12ην Φεβρουαρίου 1593 Πανορθόδοξον Σύνοδον διὰ νὰ καθορίσῃ τὴν θέσιν τῆς Ρωσσικῆς Ἐκκλησίας ἐν τῇ σειρᾷ τῶν Πατριαρχῶν ;

Δὲν ἐγνώριζον ἄρά γε τοὺς ἱεροὺς Κανόνας οἱ ἐν τῇ Πανορθοδόξῳ ταύτῃ Συνόδῳ παρεδρεύσαντες Πατριάρχαι τῆς Ἀνατολῆς καὶ οἱ παρεπιδημοῦντες ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ παρεδρεύσαντες ἐν τῇ Συνόδῳ Ἀρχιερεῖς ὅταν ἤκουον τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην Ἱερεμίαν τὸν Β′ νὰ λέγῃ ἐπὶ Συνόδου : «Δίκαιον οὖν κρίνω καὶ τὴν Ἁγίαν καὶ Μεγάλην Σύνοδον κρίνειν ἀξιῶ τῷ Θρόνῳ τῆς εὐσεβεστάτης καὶ Ὀρθοδόξου πόλεως Μοσκόβου εἶναι καὶ λέγεσθαι Πατριαρχεῖον...... ἔχειν τὸν τόπον αὐτοῦ μετὰ τὸν Ἱεροσολύμων». (Ἀρχιμ. Καλλινίκου Δεληκάνη Τόμος Γ′., σελὶς 9, 10, 16, 20) καὶ ὅταν ὁ μὲν Ἱερεμίας ὁ Β′. ἀποφαίνεται : «Τοῦτο καὶ ἡμεῖς πρότερον ἐπράξαμεν καὶ ἐγγράφως ἐδηλώσαμεν τῷ εὐσεβεστάτῳ Βασιλεῖ», ὁ δὲ Ἱεροσολύμων Σωφρόνιος ἀπεφήνατο : «Καὶ αὐτὸς ἀπαραλλάκτως ἀποφαίνομαι», ἡ Ἁγία δὲ καὶ Ἱερὰ Σύνοδος ὁμοθυμαδὸν εἶπε : «Τοῦτο, ἐπειδὴ καὶ τοῖς ἱεροῖς Κανόσι καὶ νόμοις κέκριται, ἅπαντες στέργομεν» (Φεβρουάριος 1593. Κῶδιξ Α. Β. 437). Οὐδεὶς ἐκ τῶν παρεδρευόντων εἰς τὴν Ἁγίαν καὶ Μεγάλην ταύτην Σύνοδον οὔτε Πατριάρχης, οὔτε Ἀρχιερεὺς διημφισβήτησεν εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην Ἱερεμίαν τὸν Β′. τὸ δικαίωμα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου διὰ τὴν ὑπ᾽ αὐτοῦ ἀνακήρυξιν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας, εἰς Πατριαρχεῖον. Δὲν ἐγνώριζον ἄρά γε οὗτοι πάντες τὸ γράμμα καὶ τὸ πνεῦμα τῶν ἱερῶν Κανόνων, τὸ ὁποῖον ἐπικαλεῖται ὁ κύριος Καθηγητὴς διὰ νὰ ὑποστηρίξῃ ὅτι ὁ Οἰκουμενικὸς Θρόνος δὲν ἔχει δικαίωμα ἀπὸ τῶν ἱερῶν Κανόνων νὰ παρεμβαίνῃ εἰς τὰς ὑποθέσεις τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν ἢ οἱ παρεδρεύοντες δὲν ἀντιπροσώπευαν τὴν συνείδησιν τῆς κα-

θόλου Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ;

Ἰσχυρίζεται ἐν συνεχείᾳ ὁ κύριος Καθηγητὴς ὅτι : «Εἶναι ἀναμφίβολον πρὸ παντὸς ὅτι ἡ πλειονότης τῶν περιπτώσεων τῆς ἀναμίξεως τῶν Πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως, δὲν στηρίζεται εἰς ὡρισμένους Κανόνας, μὴ ἐπιτρέποντας εἰς μίαν Ἐκκλησίαν νὰ παραβιάζῃ τὴν αὐθυπαρξίαν τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν. Παρὰ ταῦτα αἱ περιπτώσεις αὗται τῆς παρεκκλίσεως ἀπὸ τῶν Κανονικῶν διατάξεων τῶν Πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως δὲν ὑπῆρξαν κακόβουλοι παραβιάσεις αὐτῶν, ἀλλὰ προήρχοντο ἐξ ἐσωτερικῶν περιπτώσεων. Οἱ Κανόνες θεωροῦνται εἰς τὴν τακτικὴν Ἐκκλησιαστικὴν ζωήν, ἀλλ' ὑπολογίζονται καὶ ἐν καταστάσει ἀνάγκης ἐπιβαλλούσης ἀπόκλισιν ἀπὸ τῆς Κανονικῆς τάξεως. (Ἴδε π.χ. Α'. Οἰκουμενικῆς 4ον Κανόνα Ε'. Οἰκουμενικῆς 47ον καὶ 80ὸν Ζ'. Οἰκουμενικῆς 3, 6, Καρθαγένης 13, 106' Πρωτοδευτέρας 17) δι' ὅπερ αἱ περιπτώσεις αὗται ἀναμίξεως **δὲν ἦσαν Κανονικαὶ δὲν ἦσαν ὅμως καὶ ἀντικανονικαί.**

Συγχαίρομεν τὸν κύριον Καθηγητὴν διότι καταλήγει εἰς 1ον) ὅτι αἱ ὑφ' ἡμῶν ἀναφερόμεναι παρεμβάσεις τῶν Πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως εἰς τὰς ὑποθέσεις τῶν ἄλλων Πατριαρχικῶν καὶ Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν εἶναι γεγονότα ἱστορικὰ καὶ ὅτι δὲν ἦσαν κακόβουλοι παρεμβάσεις καὶ 2ον) ὅτι αἱ Πράξεις αὗται **δὲν ἦσαν ἀντικανονικαὶ** καίτοι ὡς ἰσχυρίζεται δὲν στηρίζονται ἐπὶ τῶν ἱερῶν Κανόνων.

Δὲν δυνάμεθα ὅμως νὰ ἀντιληφθῶμεν τὸν συνδυασμὸν τῶν φράσεων τοῦ κυρίου Καθηγητοῦ : «Ἡ πλειονότης τῶν περιπτώσεων τῆς ἀναμίξεως τῶν Πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως δὲν στηρίζεται εἰς ὡρισμένους Κανόνας», καὶ **«Παρὰ ταῦτα αἱ περιπτώσεις αὗται ἀναμίξεως δὲν ἦσαν ὅμως καὶ ἀντικανονικαί».** Αἱ Ἐκκλησιαστικαὶ Πράξεις κύριε Καθηγητὰ ἢ εἶναι κανονικαί, ὁπότε ὀφείλει νὰ σέβηται αὐτὰς σύμπασα ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἢ εἶναι ἀντικανονικαὶ ὁπότε δὲν πρέπει νὰ γίνωνται. Ἡ ἀντιπαραβολὴ τῶν φράσεων τούτων **«δὲν ἦσαν κανονικαὶ δὲν ἦσαν ὅμως καὶ ἀντικανονικαὶ»** εἶναι ἄγνωστος εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν γλῶσσαν καὶ τὸ Κανονικὸν δίκαιον, ὅπου μία καὶ μόνη ὑπάρχει ἐκτίμησις Πράξεως Ἐκκλησιαστικῆς. Χαρακτηρίζεται αὕτη Κανονική, ὅταν καὶ ἐφ' ὅσον στηρίζεται ἐπὶ τῶν ἱερῶν Κανόνων, ἀντικανονικὴ δὲ ὅταν καὶ ἐφ' ὅσον ἀντιβαίνει πρὸς τοὺς ἱεροὺς Κανόνας. Δυνατὸν εἰς μίαν Κανονικὴν Πρᾶξιν νὰ ὑπάρξωσι παρατυπίαι μείζονος ἢ ἐλάσσονος σημασίας, ἀλλ' ἡ Πρᾶξις εὑρισκομένη ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς Κανονικότητος δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ παράτυπος, δὲν δύναται ὅμως νὰ λεχθῇ μὴ Κανονικὴ καὶ μὴ ἀντικανονική. Θὰ ἐπεθύμουν πολὺ ὅπως ὁ κύριος Καθηγητὴς ἀνακτήσῃ τὸ νε-

ανικὸν αὐτοῦ θάρρος καὶ ὁμολογήσῃ ἀπεριφράστως, ὅτι αἱ δεκάδες τῶν Πατριαρχῶν καὶ αἱ ἑκατοντάδες τῶν Ἱεραρχῶν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ καταστρώσωσι Πράξεις ἀντιβαινούσας πρὸς τοὺς ἱεροὺς Κανόνας καὶ νὰ διακηρύξῃ ὅτι ἦσαν Κανονικαὶ καὶ διὰ τοῦτο ἐγένοντο σεβασταί, ἀνὰ τοὺς αἰῶνας, ὑπὸ συμπάσης τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, διότι ἄλλως κινδυνεύει νὰ διακηρύξῃ ὅτι καὶ ἡ αἰώνων ὁλοκλήρων Ρωσσικὴ Ἐκκλησία ἀντικανονικῶς ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως ἱδρύθη καὶ ὠργανώθη. Αἱ ἐκ τῶν πολιτικῶν λόγων παρατιθέμεναι δικαιολογίαι δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ διαδραματίσωσι τοσοῦτον ρόλον, ἐν τῇ ζωῇ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, αἰώνων ὁλοκλήρων, ἀπὸ τῆς Β΄. Οἰκουμενικῆς Συνόδου μέχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν, ὥστε νὰ καταστρωθῶσι Πράξεις Ἐκκλησιαστικαὶ ἀντιβαίνουσαι πρὸς τὸ Γράμμα καὶ τὸ Πνεῦμα τῶν ἱερῶν Κανόνων καὶ δὴ καὶ νὰ θεωρῶνται ὑπὸ τοῦ Κυρίου Καθηγητοῦ μὴ κανονικαὶ καὶ μὴ ἀντικανονικαί. Ἀφοῦ εἶναι μὴ κανονικαὶ διατί δὲν εἶναι ἀντικανονικαί ; Ἐν συνεχείᾳ ὁ κύριος Καθηγητὴς ἀναλύων τοὺς λόγους οἵτινες, κατ' αὐτὸν συνετέλεσαν εἰς τὴν ἐξάπλωσιν τῆς ἐξουσίας τῶν Πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως περιορίζει τὴν παρέμβασιν αὐτῶν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα τῆς Ἀνατολῆς καὶ τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν Κύπρου, πρὸς στιγμὴν λησμονῶν τὰς παρεμβάσεις αὐτῶν καὶ εἰς τὰς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας, τῆς Σερβίας, τῆς Βουλγαρίας, τῆς Ρουμανίας καὶ ὑπενθυμίζει εἰς ὑμᾶς, ὅτι ἐλησμονήσαμεν νὰ ἀναφέρωμεν περὶ τῆς σοβαρωτάτης Πράξεως τῆς καταργήσεως ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Σερβικοῦ Πατριαρχείου τοῦ Ἰπεκίου ἐν ἔτει 1767, τῆς Βουλγαρικῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀχρίδος ἐν ἔτει 1767 καὶ τὰ γράμματα τῆς Συνόδου τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὰ ἐκδοθέντα ἐν ἔτει 1693 ἐπὶ Πατριάρχου Καλλινίκου ἔνθα ἀναφέρεται ὅτι οἱ Πρωθιεράρχαι τῶν σλαυϊκῶν Ἐκκλησιῶν Ἀχρίδος καὶ Ἰπεκίου, ὡς καὶ οἱ τῆς Κύπρου καὶ Γεωργίας δύνανται νὰ ὀνομάζωνται μόνον Ἀρχιεπίσκοποι καὶ οὐχὶ Πατριάρχαι.

Εὐχαριστοῦμεν τὸν κύριον Καθηγητὴν διότι συνεπλήρωσε τὰ παραδείγματα, τὰ ὁποῖα ἀποδεικνύουσιν ὅτι οἱ Πατριάρχαι Κωνσταντινουπόλεως δὲν παρενέβαινον μόνον εἰς τὰ Πατριαρχεῖα τῆς Ἀνατολῆς, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς σλαυϊκὰς Ἐκκλησίας καὶ αὐτοὶ ἔδιδον τὸν ρυθμὸν τῆς Διοικήσεως καὶ εἰς αὐτάς.

Ἐν συνεχείᾳ ὁ κύριος Καθηγητὴς ἀκολουθῶν τὴν σειρὰν τοῦ κειμένου ἡμῶν εἰσέρχεται εἰς τὴν κριτικὴν τῶν συγκληθέντων Συνεδρίων, ἤτοι, τοῦ Πανορθοδόξου Συνεδρίου, τοῦ συγκληθέντος ἐν ἔτει 1923 ἐν Κωνσταντινουπόλει, τὸ ὁποῖον χαρακτηρίζει ὡς **τὸ πλέον λυπηρὸν γεγονὸς**

τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τοῦ 20οῦ αἰῶνος καὶ τῆς Διορθοδόξου Ἐπιτροπῆς τῆς ἐν Ἁγίῳ Ὄρει ἐν ἔτει 1930 συνελθούσης.

ΠΑΝΟΡΘΟΔΟΞΟΝ ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ 1923

Χαρακτηρίζων ὁ κύριος Καθηγητὴς τὸ Πανορθόδοξον Συνέδριον τοῦ 1923 ὡς τὸ πλέον λυπηρὸν γεγονὸς τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τοῦ 20οῦ αἰῶνος ὡς ἑξῆς δικαιολογεῖ τὸν χαρακτηρισμὸν αὐτοῦ τοῦτον 1ον) διότι συνεκλήθη ὑπὸ τοῦ Μασσώνου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Μελετίου τοῦ Δ'., 2ον) διότι αὐτοκλήτως καὶ παρανόμως ὠνόμασεν ἑαυτὸ Πανορθόδοξον, 3ον) διότι εἰς αὐτὸ δὲν ἀντεπροσωπεύθη ἡ Ρωσσικὴ Ἐκκλησία, ἡ ὁποία περιλαμβάνει ἐν ἑαυτῇ τὰ τρία τέταρτα τοῦ Ὀρθοδόξου κόσμου, 4ον) διότι οἱ τρεῖς Πατριάρχαι τῆς Ἀνατολῆς ὄχι μόνον ἠρνήθησαν τὴν ἐν αὐτῷ συμμετοχὴν ἀλλὰ καὶ ἐξήνεγκον κατ' αὐτοῦ αὐστηρὰν καὶ δικαίαν ἐτυμηγορίαν, 5ον) διότι αὐτοὶ οὗτοι οἱ συγκαλέσαντες καὶ ἀποτελέσαντες αὐτὸ ἔφερον ἀντορθόδοξον χαρακτῆρα καὶ κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Φωτίου «ὄζουν αἱρέσεως καὶ σχίσματος».

Λυποῦμαι πολύ, διότι ἀντιλαμβάνομαι ὅτι δὲν περιῆλθεν εἰς χεῖρας τοῦ κυρίου Καθηγητοῦ ἡ ἐν ἔτει 1949 τύποις ἐκδοθεῖσα καὶ κυκλοφορήσασα μελέτη ἡμῶν : «Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον. Κανονικὰ Σημειώματα». Ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῆς μελέτης ἡμῶν ἐκείνης ὁ κύριος Καθηγητὴς θὰ ἐπείθετο ὅτι τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον καὶ ἐν τῷ ζητήματι τούτῳ ἐνήργησεν ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς δικαιοδοσίας αὐτοῦ κανονικῶς καὶ νομίμως. Θὰ ἀναγνώσῃ ἐν σελίδι 38 τὰ ἑξῆς, τὰ ὁποῖα παραθέτομεν αὐτολεξεὶ διὰ νὰ δώσωμεν συνέχειαν εἰς τὴν συζήτησιν καὶ μὴ διακόψωμεν αὐτήν, διὰ μόνης τῆς παραπομπῆς. «Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, καθ' ὃ εἶχε δικαίωμα καὶ καθῆκον, τὰ ὁποῖα δὲν ἀρνεῖται καὶ ὁ ἀρθρογράφος, διὰ τοῦ ὑπὸ ἡμερομηνίαν 3 Φεβρουαρίου 1923 καὶ ὑπ' ἀριθμὸν Πρωτοκόλλου 872 καὶ ἀριθμὸν διεκπεραιώσεως 467 Πατριαρχικοῦ καὶ Συνοδικοῦ Γράμματος πρὸς τοὺς Μακαριωτάτους καὶ Σεβασμιωτάτους Προέδρους τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας, Ἱεροσολύμων, Σερβίας, Κύπρου, Ἑλλάδος καὶ Ρουμανίας παρεκάλεσεν ὅπως «εὐαρεστηθῶσι συγκατατεθῆναι εἰς τὸν καταρτισμὸν Ἐπιτροπῆς ἐξ ἀντιπροσώπων ἑνὸς ἢ δύο ἐξ ἑκάστης αὐτῶν, ἥτις συνερχομένη ἐν Κωνσταντινουπόλει, εὐθὺς μετὰ τὴν προσεχῆ τοῦ θείου Πάσχα ἑορτήν, μελετήσῃ μὲν ἐμπεριστατωμένως, τό τε ἡμερολογιακὸν καὶ εἴ τι ἄλλο ἐπειγούσης μορφῆς Πανορθόδοξον ζήτημα,

ὑποδείξῃ δὲ καὶ τὸν τρόπον τῆς τούτων κανονικῆς ἐπιλύσεως, εἴ γε δηλονότι ἀναγκαῖον ἐστὶν συνελθεῖν τοιάνδε ἢ τοιάνδε Σύνοδον ἢ ἀρκεῖ εἰς λύσιν κανονικήν, διά τινα ἐξ αὐτῶν, καὶ μόνη ἡ Συνοδικὴ ἑκάστης ἐπὶ μέρους Ἐκκλησίας ἀπόφασις». (Πρακτικὰ καὶ ἀποφάσεις Πανορθοδόξου Συνεδρίου, σελὶς 6—7). Εἰς τὸ ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ ἀειμνήστου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως κυροῦ Μελετίου τοῦ Δ΄. συνελθὸν Πανορθόδοξον τοῦτο Συνέδριον **τὴν Ἐκκλησίαν Κωνσταντινουπόλεως** ἀντεπροσώπευσεν ὁ ἀείμνηστος Μητροπολίτης Κυζίκου Καλλίνικος Δεληκάνης καὶ ὁ Καθηγητὴς τῆς κατὰ Χάλκην Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς ἀείμνηστος Βασίλειος Ἀντωνιάδης, **τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ρωσσίας** ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει παρεπιδημῶν Σεβασμιώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Κισνοβίου καὶ Χοττίνης κ. Ἀναστάσιος συμπαραστατούμενος ὑπὸ τοῦ ἐν Κων)πόλει ἐπίσης παρεπιδημοῦντος Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀλεουτίνων νήσων καὶ Βορείου Ἀμερικῆς Ἀλεξάνδρου (Ρώσσου), κατ᾽ αὐτεπάγγελτον πρόσκλησιν αὐτῶν, ἀπὸ μέρους τῆς Ἐκκλησίας Κων)πόλεως, **τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Σερβίας**, ὁ Μητροπολίτης Μαυροβουνίου καὶ Παραθαλασσίας κ. Γαβριὴλ (ἀποθανὼν Πατριάρχης τῆς Σερβίας) μετὰ τοῦ Καθηγητοῦ τῶν Μαθηματικῶν καὶ τῆς Μηχανικῆς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Βελιγραδίου Δόκτορος Μίλαντιν Μιλάγκοβιτς, **τὴν Ἐκκλησίαν Κύπρου**, ἀντεπροσώπευσεν ὁ Μητροπολίτης Νικαίας Βασίλειος, ὁ κατὰ τὸ ἔτος 1952 ἐκλεγεὶς καὶ ἀποθανὼν ἐν ἔτει 1929 Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, **τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος**, ὁ Μητροπολίτης Δυρραχίου (νῦν Μυτιλήνης) Ἰάκωβος καὶ **τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ρουμανίας**, ὁ ἐξαιρετικῆς μορφώσεως Ἀρχιμανδρίτης τότε τῆς Ρουμανικῆς Ἐκκλησίας Ἰούλιος Σκριμπὰν μετὰ τοῦ Γερουσιαστοῦ κ. Πέτρου Δράγγιτς, ὡς τεχνικοῦ Συμβούλου.

Παρεθέσαμεν τὰ ὀνόματα τῶν ἀντιπροσώπων, τῶν ἐξ ἀντιπροσωπευθεισῶν ἐν τῷ Πανορθοδόξῳ τούτῳ Συνεδρίῳ Ἐκκλησιῶν, διὰ νὰ βεβαιωθῇ ὁ ἀρθρογράφος, ὅτι, τὰ πρόσωπα τὰ συμμετασχόντα ἐν τῷ Πανορθοδόξῳ τούτῳ Συνεδρίῳ, ἦσαν πολὺ καλλίτερον καὶ ἐκείνου καὶ ἐμοῦ κατηρτισμένα Θεολογικῶς καὶ ἐπιστημονικῶς, ὥστε νὰ δύνανται καλλίτερον καὶ ἐμοῦ καὶ ἐκείνου νὰ γνωρίζωσιν ἂν ἡ σύγκλησις τοῦ Πανορθοδόξου ἐκείνου Συνεδρίου ἦτο κανονικὴ καὶ ἂν εἶχε τὴν ἁρμοδιότητα νὰ λάβῃ ἀποφάσεις Πανορθοδόξου κύρους καὶ νὰ διακρίνῃ ποῖαι εἶναι αἱ ἀμέσως ἐκτελεσταῖαι καὶ τίνες ἔχουσιν ἀνάγκην εἰδικῆς ἀποφάσεως πάσης ἐπὶ μέρους Ἐκκλησίας.

Τὸ οὑτωσεὶ συγκροτηθὲν Πανορθόδοξον τοῦτο Συνέδριον εἰς ἐπανειλημμένας συνελθὸν συνεδρίας καὶ εἰδικῶς μελετῆσαν, τὸ περὶ ἀλλαγῆς

τοῦ ἐν χρήσει Ἐκκλησιαστικοῦ Ἡμερολογίου ζήτημα, διετύπωσεν ὡς ἑξῆς τὴν ἀπόφασιν αὐτοῦ :

«Τὸ Πανορθόδοξον τοῦτο Συνέδριον ἀναγνωρῖσαν ὅτι, ἡ ἄρσις τῆς μεταξὺ τοῦ Θρησκευτικοῦ καὶ Πολιτικοῦ Ἡμερολογίου διαφορᾶς, εἶναι ἀνάγκη ἀναπόφευκτος καὶ ὅτι οὐδὲν κανονικὸν κώλυμα ὑπάρχει διὰ τὴν διόρθωσιν τοῦ ἐν χρήσει Ἐκκλησιαστικοῦ Ἡμερολογίου, κατὰ τὰ διδόμενα τῆς Ἀστρονομικῆς Ἐπιστήμης, ὁμοφώνως ἀπεφάσισε τὴν διόρθωσιν τοῦ Ἰουλιανοῦ Ἡμερολογίου. Ὥρισε δὲ ὅπως, αἱ ἑορταὶ τῶν ἀπαλειφθεισῶν ἑορτῶν, ἑορτασθῶσιν ἢ ἅπασαι ὁμοῦ τὴν 14ην Ὀκτωβρίου 1923 ἢ ὡς θέλει ὁρίσει τοῦτο ὁ Ἐπίσκοπος τῆς Ἐπαρχίας».

Ἐκ τῆς μελέτης τῆς ἀποφάσεως ταύτης ἀδιστάκτως ὁ ἀρθρογράφος θὰ διαπιστώσῃ Α) ὅτι τὸ Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως ὡς καὶ ὁ κύριος Καθηγητὴς ἐσχάτως ὡμολόγησεν, ἔχει δικαίωμα καὶ καθῆκον καὶ ἁρμοδιότητα νὰ συγκαλέσῃ τὸ Πανορθόδοξον τοῦτο Συνέδριον καὶ ἀφοῦ οὐδεμία τῶν ἀντιπροσωπειῶν καὶ ἑπομένως καὶ τῶν ἀντιπροσωπευθεισῶν Ἐκκλησιῶν, διετύπωσεν ἔνστασιν ἢ ἐπιφύλαξιν τινὰ καὶ ἡ πλειοψηφία τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἐδέχθη τὴν πρόσκλησιν. Β) ὅτι διετυπώθη ὡς ἀμέσως ἐκτελεστέα, ἡ ἐπὶ τῆς ἀλλαγῆς τοῦ ἐν χρήσει Ἐκκλησιαστικοῦ Ἡμερολογίου ἀπόφασις καὶ ὡρίσθη μάλιστα καὶ ἡ ἡμέρα τῆς ἐφαρμογῆς καὶ ἐν λεπτομερείᾳ ὁ τρόπος τῆς ἐκτελέσεως. Γ) ὅτι ἑπομένως τὸ Πατριαρχεῖον Κων)πόλεως δὲν ἔλαβεν αὐθαιρέτως ἀπόφασιν τῆς ἀλλαγῆς τοῦ ἐν χρήσει Ἐκκλησιαστικοῦ Ἡμερολογίου, οὐδὲ ἐνήργησεν αὐθαιρέτως ἀπόφασιν τῆς ἀλλαγῆς, ἀλλ' ἐστηρίχθη ἐπὶ ἀποφάσεως Πανορθοδόξου Συνεδρίου, καθ' ὅλα τὰ δεδομένα, κανονικῶς συγκεκροτημένου. Δ) ὅτι δὲν ἀπεδέχθη τὸ Γρηγοριανὸν Ἡμερολόγιον, ὡς ἰσχυρίζεται ὁ ἀρθρογράφος, ἀλλ' ἀλλαγὴν τοῦ ἐν χρήσει Ἐκκλησιαστικοῦ Ἡμερολογίου κατὰ τὰ διδόμενα τῆς Ἀστρονομικῆς Ἐπιστήμης καὶ μετ' ἀπόφανσιν τῆς ἐν τῷ Συνεδρίῳ ἐκπροσωπουμένης Θεολογικῆς Ἐπιστήμης, ὅτι οὐδὲν κώλυμα κανονικὸν πρὸς τοῦτο ὑπάρχει.

Θὰ παρατηρήσῃ ὅμως ὁ ἀρθρογράφος, ὅτι εἰς τὸ Πανορθόδοξον τοῦτο Συνέδριον δὲν συμπαρήδρευσαν ἀντιπροσωπεῖαι τῶν Πατριαρχείων Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων.

Ἀντιπαρατηροῦμεν ὅμως καὶ ἡμεῖς διὰ νὰ ὑπομνήσωμεν ὅτι, τὸ Πατριαρχικὸν καὶ Συνοδικὸν γράμμα, δι' οὗ προσεκλήθησαν καὶ παρεκλήθησαν νὰ εὐαρεστηθῶσι καὶ συγκατατεθῶσιν εἰς τὸν καταρτισμὸν Ἐπιτροπῆς ἐξ ἀντιπροσώπων ἑνὸς ἢ δύο ἐξ ἑκάστης τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, δὲν ἀπηυθύνθη μόνον εἰς τὰς ἀντιπροσωπευθείσας Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς Πατριάρχας Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας καὶ

Ἱεροσολύμων, οἵτινες ἀπαντητικῶς δὲν ἐζήτησαν, ὡς ἰσχυρίζεται ὁ ἀρθρογράφος, ἵνα ἀντὶ παντὸς ἄλλου, τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον συγκαλέσῃ Πανορθόδοξον Σύνοδον, ἀλλά :

Ὁ μὲν Ἀλεξανδρείας ΦΩΤΙΟΣ διὰ γράμματος αὐτοῦ ὑπὸ ἡμερομηνίαν 24 Ἰουνίου 1923 ἀπήντησεν ὅτι α) «τὴν συγκρότησιν τοῦ ἐν λόγῳ συνεδρίου, ἐξ αὐτῆς τῆς ἀρχῆς καὶ κατ' οὐσίαν θεωρεῖ οὐδαμῶς ἐπείγουσαν καὶ οὐδόλως ἐπίκαιρον κατά γε τὰς νῦν κρισίμους ἡμέρας, β) ὅτι ἡ εὔρυνσις τῶν ἐργασιῶν αὐτοῦ, ἐπὶ περίεργα, εἰμή τι ἄλλο, θέματα, ἀναδεικνύουσιν ἔτι μᾶλλον, εἰ γὲ ἐφικτόν, ἄτοπον καὶ ἄκαιρον καὶ γ) ὅτι συνεπῶς οὐκ ἔχει ὁρίσαι ἀντιπρόσωπον αὐτοῦ ἐν Συνεδρίῳ τοιούτῳ, ἐὰν μὴ πρότερον, ἐν κοινῇ συνδιασκέψει μετὰ τῆς περὶ Αὐτὸν Ἱεραρχίας ἐγκριθῇ τί ἄλλο.

Ὁ δὲ Ἱεροσολύμων ΔΑΜΙΑΝΟΣ ἀπήντησεν ὅτι «ἐν τῇ συγκλήσει ἐν Κων)πόλει Πανορθοδόξου Συνεδρίου καὶ ἀναρμοδιότης ὑπάρχει καὶ ἀκαιρία πολλή, διότι μία μόνη εἶναι ἡ νομοθετικὴ ἐξουσία ἐπὶ ζητημάτων Ἐκκλησιαστικῆς ὑψίστης σπουδαιότητος».

Καὶ ὁ Πατριάρχης Ἀντιοχείας χωρὶς νὰ διατυπώσῃ ἐπιφύλαξίν τινα ἢ νὰ ἀντιτάξῃ ἐπιχειρήματα, εἰς προσωπικὴν ἐπικοινωνίαν, ἀφῆκε τότε νὰ ἐννοηθῇ ὅτι εἶχε συνάψει ἓν εἶδος συμμαχίας μετὰ τῶν Πατριαρχῶν Ἀλεξανδρείας καὶ Ἱεροσολύμων, ἵνα καὶ οἱ τρεῖς ἐμφανίσωσιν ἑνιαῖον μέτωπον εἰς πάντα τὰ ἀφορῶντα τὴν καθόλου Ἐκκλησίαν ζητήματα Πατριαρχοῦντος τοῦ ἀειμνήστου Μελετίου τοῦ Δ'.

Εἰς τὴν ἀρνητικὴν ταύτην στάσιν τῶν Πατριαρχῶν, ἣν ἐπηρέασαν καὶ λόγοι προσωπικοὶ αὐτῶν πρὸς τὸν ἀείμνηστον Πατριάρχην Μελέτιον τὸν Δ'. ἀπήντησεν ὁ ΙΘ'. κανὼν τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ Συνόδου, ὁ ὁποῖος προκειμένου περὶ τοῦ συμψήφου ἐν τῇ καθόλου Ἐκκλησίᾳ λέγει : «...Εἰ μὲν ἀπαντοῖεν πάντες βέλτιον. Εἰ δὲ δυσχερὲς εἴη τοῦτο, τοὺς δὲ πλοίους ἐξάπαντος παρεῖναι δεῖ διὰ γραμμάτων ὁμοψύχους γενέσθαι. Καὶ οὕτω μετὰ τῆς ἤτοι παρουσίας ἢ ψήφου γίνεσθαι τὴν κατάστασιν... Εἰ δὲ κατὰ τὸν ὡρισμένον Κανόνα γίγνοιτο ἡ κατάστασις, ἀντιλέγοιεν δέ τινες δι' οἰκείαν φιλονεικίαν, κρατεῖν τὴν τῶν πλειόνων ψήφων».

Ἀπήντησε δὲ καὶ τὸ Πανορθόδοξον συνέδριον, τὸ ὁποῖον ἀπαρτιζόμενον, ὡς ἤδη ἐλέχθη, ἀπὸ ἐκπροσώπους τῆς Θεολογικῆς Ἐπιστήμης πρώτου μεγέθους καὶ γνωρίζον καὶ τὸν Κανόνα τοῦτον, προὐχώρησεν εἰς τὰς ἐργασίας αὐτοῦ καὶ προῆλθεν εἰς ἀποφάσεις ἀφοῦ προηγουμένως διεπίστωσεν ὅτι «δι' οἰκείαν φιλονεικίαν ἀντέλεγόν τινες» ὅτι συνεκέντρου τὴν πλειοψηφίαν τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ ὅτι εἶχεν ὅλας τὰς προϋποθέσεις τῆς κανονικότητος τῶν ἐνεργειῶν αὐτοῦ.

Ὅτι δὲ ἡ περὶ διορθώσεως τοῦ ἐν χρήσει Ἐκκλησιαστικοῦ Ἡμερολογίου ἀπόφασις εἶναι ὑποχρεωτική, διὰ πάσας τὰς Πατριαρχικὰς καὶ Αὐτοκεφάλους Ἐκκλησίας, ἀποδεικνύει καὶ πρόχειρος ἔτι μελέτη τῶν ἐν τῷ Πανορθοδόξῳ τούτῳ Συνεδρίῳ ληφθεισῶν ἀποφάσεων.

Εἰς τὴν περὶ διορθώσεως τοῦ ἐν χρήσει Ἐκκλησιαστικοῦ Ἡμερολογίου ἀπόφασιν, οὐδεμία διατυποῦται ἐπιφύλαξις, ἢ προϋπόθεσις προηγουμένης ἀποδοχῆς αὐτῆς ἀπὸ μέρους τῶν ἄλλων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ληφθέντος ὑπ' ὄψιν ὅτι ἡ πλειοψηφία τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, εὑρισκομένη ἐν Πανορθοδόξῳ Συνεδρίῳ, ἐδικαιοῦτο νὰ λάβῃ ἀπόφασιν, ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς διορθώσεως τοῦ ἐν χρήσει Ἐκκλησιαστικοῦ Ἡμερολογίου, (κατὰ τὰ δεδομένα τῆς Ἀστρονομικῆς Ἐπιστήμης καὶ ἐφ' ὅσον οὐδὲν κανονικὸν κώλυμα διεπιστώθη ὑπάρχον), ἡ ὁποία ἀπόφασις νὰ ἔχῃ Πανορθόδοξον κῦρος. Ἐντεῦθεν καὶ ὁ καθορισμὸς τῆς ἡμέρας καὶ τοῦ τρόπου τῆς ἐφαρμογῆς τῆς ἀποφάσεως ταύτης.

Ἀντιθέτως εἰς τὴν δευτέραν ἀπόφασιν, παρακαλεῖται τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον νὰ δηλώσῃ εἰς τὴν Κοινωνίαν τῶν Ἐθνῶν, ὅτι ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία, προθύμως θέλει ἀποδεχθῇ τὸ μέλλον νὰ ἐξευρεθῇ νέον Ἡμερολόγιον, ἀλλὰ τὴν δήλωσιν αὐτῆς ταύτην θὰ καταθέσῃ μετὰ προηγουμένην συνεννόησιν μετὰ τῶν λοιπῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν.

Καὶ εἰς τὴν τρίτην ἀπόφασιν, ἐν συνεχείᾳ, ἐν ᾗ ἐξετάζεται τὸ ζήτημα, «ἐὰν ἡ ὑφισταμένη προτεραιότης μεταξὺ τῶν μυστηρίων Γάμου καὶ Ἱερωσύνης εἶναι ἀμετακίνητος», καὶ εἰς τὴν δευτέραν παράγραφον διατυποῦται σαφῶς ὅτι : «δικαιοῦνται αἱ Σύνοδοι τῶν ἐπὶ μέρους Ἐκκλησιῶν, ὅπως, ἐπὶ τῇ γνωμοδοτήσει τοῦ ἁρμοδίου Ἐπισκόπου, ἐπιτρέπωσιν εἰς τοὺς αἰτοῦντας Ἱερεῖς καὶ Διακόνους τὴν σύναψιν γάμου» καὶ συμπληρωματικῶς εἰς τὴν τρίτην παράγραφον τῆς ἀποφάσεως προστίθεται ὅτι «τὸ μέτρον τοῦτο λογίζεται κανονικῶς ἔγκυρον μέχρι τῆς συγκλήσεως Πανορθοδόξου Συνόδου, ᾗ τινι μόνῃ ἀπόκειται, ὅπως περιβάλῃ τὴν διάταξιν ταύτην διὰ κύρους καθολικοῦ.

Τοιοῦτόν τι δὲν διετυπώθη εἰς τὴν ἀπόφασιν περὶ ἀλλαγῆς τοῦ ἐν χρήσει Ἐκκλησιαστικοῦ Ἡμερολογίου.

Τὸ αὐτὸ διατυποῦται καὶ εἰς τὴν δευτέραν παράγραφον τῆς Δ'. ἀποφάσεως περὶ τοῦ δευτέρου Γάμου, τῶν ἐκ θανάτου τῶν ἰδίων συμβιῶν χηρευσάντων, Ἱερέων καὶ Διακόνων, ὡς ἑξῆς : «Δικαιοῦνται αἱ Σύνοδοι τῶν ἐπὶ μέρους Ἐκκλησιῶν, ὅπως, ἐπὶ τῇ γνωμοδοτήσει τοῦ ἁρμοδίου Ἐπισκόπου, ἐπιτρέπωσιν εἰς τοὺς αἰτοῦντας ἐν χηρείᾳ Ἱερεῖς καὶ Διακόνους τὴν σύναψιν δευτέρου γάμου.

Καὶ ἐπὶ τῶν διατάξεων τούτων τῆς Γ'. καὶ Δ'. ἀποφάσεως ἐστη-

ρίχθη καὶ στηρίζεται ἡ Ὀρθόδοξος Σερβικὴ Ἐκκλησία, ἥτις διὰ Συνοδικῆς ἑκάστοτε ἀποφάσεως, ἀνάγκης παραστάσης, ἐπιτρέπει τὴν τέλεσιν τῶν γάμων τούτων.

Ἐν συνεχείᾳ εἰς τὴν ἑβδόμην παράγραφον τῆς Ε΄. ἀποφάσεως ἀναφέρεται ὅτι «ἐπαφίεται εἰς τὰς ἐπὶ μέρους Ἐκκλησίας, ὅπως ρυθμίζωσιν ἑκάστοτε τὸν χρόνον τοῦ μετ' ἀργίας ἑορτασμοῦ, τῶν, ἐν μέσῳ τῆς Ἑβδομάδος, συμπιπτουσῶν ἑορτῶν τῶν ἁγίων, μέχρις ἐξευρέσεως καὶ ἀποδοχῆς νέου ἡμερολογίου, προβλέποντος τὸν καθ' ἑκάστην Κυριακὴν ἑορτασμόν, ὡρισμένων ἑορτῶν ἐπὶ σκοπῷ ὀλιγοστεύσεως τῶν ἡμερῶν ἀργίας.

Ἐκ τῶν ἑπτὰ ἀποφάσεων, συνελόντι εἰπεῖν, τὰς ὁποίας ἔλαβε τὸ Πανορθόδοξον τοῦτο Συνέδριον, μόνον εἰς τὴν περὶ διορθώσεως τοῦ ἐν χρήσει Ἐκκλησιαστικοῦ Ἡμερολογίου ἀπόφασιν, δὲν διατυποῦται ἡ ἐπιφύλαξις καὶ προϋπόθεσις τῆς ἀποδοχῆς ἀπὸ μέρους τῶν Συνόδων τῶν Πατριαρχικῶν ἢ Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, καὶ ἐξ ἀντιθέτου καταχωρίζεται ἐν συνεχείᾳ καὶ ἀπόφασις περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἐφαρμογῆς, περὶ τῆς ἡμέρας τῆς ἐφαρμογῆς, μὲ ὅλας τὰς λεπτομερείας, διὰ τὸν ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀποφάσεως ταύτης καταρτισμὸν τοῦ Πασχαλίου Πίνακος.

Καὶ ἡ ἀπόφασις αὕτη ἐγένετο ἀποδεκτὴ καὶ ἐτέθη εἰς ἐφαρμογὴν ὑπὸ τῶν Πατριαρχείων Κωνσταντινουπόλεως, Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας, καὶ Ρουμανίας καὶ ὑπὸ τῶν Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν Κύπρου, Ἑλλάδος, Πολωνίας, Ἀλβανίας, δὲν ἐφηρμόσθη δὲ μόνον εἰς τὰ Πατριαρχεῖα Ἱεροσολύμων καὶ Σερβίας.

Ὁ λόγος, διὰ τὸν ὁποῖον δὲν ἐφηρμόσθη ἡ ἀπόφασις αὕτη εἰς τὰ Πατριαρχεῖα ταῦτα, εὑρίσκεται, σαφῶς δεδιατυπωμένος, εἰς τὸ τηλεγράφημα τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων κυροῦ Δαμιανοῦ πρὸς τὸν ἀείμνηστον Πατριάρχην Κων)πόλεως κυρὸν Γρηγόριον τὸν Ζ΄. ὑπὸ ἡμερομηνίαν 6 Σεπτεμβρίου 1923 ἔχον ὧδε : «Ἐπαναλαμβάνομεν ἀδύνατον ἡμετέρῳ Πατριαρχείῳ ἀποδεχθῆναι μεταβολὴν Ἐκκλησιαστικοῦ Ἡμερολογίου καθόσον τίθησιν ἡμᾶς ἐν λίαν μειονεκτικῇ θέσει, ἐν Παναγίοις Προσκυνήμασιν, ἔναντι Λατίνων καὶ διὰ κινδύνους προσηλυτισμοῦ».

Καὶ ἡ Σερβικὴ ἐπίσης Ἐκκλησία διὰ τοὺς αὐτοὺς περίπου λόγους ἐξεδήλωσε τὴν ἀδυναμίαν αὐτῆς ἐν τῇ ἐφαρμογῇ τοῦ διωρθωμένου Ἡμερολογίου.

Μετὰ τὴν διεξοδικὴν ταύτην ἀνάλυσιν, τοῦ περὶ ἀλλαγῆς τοῦ ἐν χρήσει Ἐκκλησιαστικοῦ Ἡμερολογίου ζητήματος, ἔμεινεν ἆρά γε ἀμφιβολία τις εἰς τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν τοῦ ἀρθρογράφου, ὅτι τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον δὲν ἐνήργησεν αὐθαιρέτως, ἀλλ' ἐν τῷ κύκλῳ τῆς

ἁρμοδιότητος αὐτοῦ καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ὑποχρεωτικῆς διὰ πᾶσαν τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν ἀποφάσεως τοῦ Πανορθοδόξου Συνεδρίου;

Ὑπολογίζοντες εἰς τὴν καλὴν πίστιν τοῦ ἀρθρογράφου παραδεχόμεθα Ὄχι.

Ἀλλὰ διὰ νὰ ὁλοκληρώσωμεν τὴν καθησύχασιν τῆς, ἐκ τῶν ἀντιλήψεων αὐτοῦ περὶ τῶν ἐνεργειῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ταραχθείσης συνειδήσεως αὐτοῦ, ἀναφέρομεν ὅτι, οὔτε τὴν ἀνταρσίαν τῶν Παλαιοημερολογητῶν τῆς Ἑλλάδος, οὔτε τὴν μὴ συμμόρφωσιν τοῦ Ἁγίου Ὄρους δύναται νὰ ἐπικαλεσθῇ ἐπὶ τῷ τέλει, ἵνα κλονίσῃ τὸ κῦρος τῶν ἀποφάσεων τούτων καὶ ἐνεργειῶν τῆς καθόλου Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἐφ' ὅσον θὰ ἔχῃ πάντως ἀναγνώσει, κάποτε, τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν, ἐν ᾗ ἀναφέρονται καὶ αἱρέσεις καὶ σχίσματα καὶ μύριαι ὅσαι παραφυάδες ἐν τῇ ζωῇ τῆς Ἐκκλησίας καὶ κατ' αὐτὰς ἔτι τὰς περιόδους τῶν Οἰκουμενικῶν καὶ Τοπικῶν Συνόδων καὶ ἐναντίον ἔτι τῶν ἀποφάσεων αὐτῶν χωρὶς ἐκ τούτου νὰ ὑφίστανται ἐπίδρασιν τινὰ οὔτε τὸ κῦρος τῶν ἀποφάσεων τούτων, οὔτε ὁ αἰώνιος τῆς Ἐκκλησίας θεσμός.

ΣΥΓΚΛΗΣΙΣ ΤΗΣ ΕΝ ΑΓΙΩ ΟΡΕΙ ΔΙΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Διὰ τὴν ἐν Ἁγίῳ Ὄρει, ἐν τῇ Μονῇ Βατοπεδίου συγκληθεῖσαν ἐν ἔτει 1930 Διορθόδοξον Ἐπιτροπήν, ὁ κύριος Καθηγητὴς παραδέχεται ὅτι δὲν δύανται νὰ μεμφθῇ αὐτὴν ἐπὶ ἀντορθοδοξίᾳ, προσπαθεῖ ὅμως νὰ εὕρῃ ἐπιχείρημα εἰς τὴν ἐν Ἁγίῳ Ὄρει καὶ οὐχὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει σύγκλησιν αὐτῆς καὶ τὴν ἀναβολὴν τῆς συγκλήσεως Προσυνόδου ἐν ἔτει 1932 διὰ νὰ ἰσχυρισθῇ ὅτι «εἶναι ἀδύνατον νὰ ληφθῶσιν ἀποφάσεις διεκκλησιαστικῶν ὑποθέσεων ἐν Κράτει Μουσουλμανικῷ, διότι ἡ Τουρκικὴ ἐξουσία θέλει νὰ βλέπῃ ἐν τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ συνήθη Τοῦρκον ὑπήκοον καὶ νὰ μὴ συνθηκολογήσῃ εἰς οἱανδήποτε ἐμφάνισιν τῆς ἁρμοδιότητος αὐτοῦ ἔξω τῶν ὁρίων τῆς Τουρκίας».

Διὰ τῶν ἰσχυρισμῶν αὐτοῦ τούτων, ὁ κύριος Καθηγητής, ἀποδεικνύει ὅτι ὄντως εὑρίσκεται κεκλεισμένος ἐντὸς σιδηροῦ παραπετάσματος καὶ διὰ τοῦτο δὲν γνωρίζει τὸ τί γίνεται ἔξω τοῦ παραπέτασματος τῆς χώρας αὐτοῦ. Αἰσθανόμεθα τὴν ὑποχρέωσιν ὡς καλοὶ συζηταὶ νὰ πληροφορήσωμεν τὸν κύριον Καθηγητήν, ὅτι τὸ Τουρκικὸν Κράτος ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει παρενέβη εἰς τὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως καὶ ὅτι τοῦτο χαίρει ἰδιαζόντως καὶ ὑπερηφανεύεται, ὅταν διαπιστοιῖ ὅτι, τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, τὸ ὁποῖον ἑδρεύει ἐν τῇ χώρᾳ αὐτοῦ εἶναι μεγάλη πνευματικὴ δύναμις. Τὸ Τουρκικὸν Κράτος οὐδεμίαν παρενέβαλε δυσκολίαν οὔτε ὅταν τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἀνύψου

εἰς Πατριαρχεῖα τὰς Αὐτοκεφάλους Ἐκκλησίας Σερβίας καὶ Ρουμανίας, οὔτε ὅταν παρεχώρει Αὐτοκέφαλα εἰς τὰς Ἐκκλησίας τῆς Πολωνίας καὶ Ἀλβανίας, οὔτε ὅταν τοῦτο ἐλάμβανεν ὑπὸ τὴν σκέπην καὶ προστασίαν αὐτοῦ τοὺς ἐν Εὐρώπῃ Ρώσσους πρόσφυγας, οὔτε ὅταν ὠργάνωσε τὴν ἐν Εὐρώπῃ Ἐξαρχίαν. Τὸ Τουρκικὸν Κράτος, τὸ ὁποῖον εὑρίσκεται εἰς τὴν τάξιν τῶν πεπολιτισμένων Κρατῶν καὶ διεξάγει τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν κατὰ τῶν δυνάμεων τοῦ σκότους καὶ τοῦ κακοῦ, γνωρίζει, κάλλιον παντὸς ἄλλου, ὅτι τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον συγκαταριθμεῖ μεταξὺ τῶν Ἐπαρχιῶν αὐτοῦ, τὴν Φιλλανδίαν, τὴν Ἐσθονίαν, τὴν Λεττονίαν, τὴν Τσεχοσλοβακίαν, τὴν Δυτικὴν καὶ Κεντρώαν Εὐρώπην, τὴν Βόρειον καὶ Νότιον Ἀμερικήν, τὴν Αὐστραλίαν, καὶ τὰς ἐν τῷ Ἑλληνικῷ Κράτει Ἐπαρχίας αὐτοῦ καὶ ὄχι μόνον δὲν παρενέβη εἰς τὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας παρεμβάλλον πρόσκομμά τι ἀλλὰ καὶ ἀντιθέτως ἐγένετο σύνδρομον εἰς πᾶσαν ἐκδήλωσιν τῆς ἰσχύος αὐτῆς ἀείποτε, διὰ τῶν διαφόρων αὐτῆς ἀποστολῶν πρὸς τὰ ἔξω. Δὲν ἀνταποκρίνεται ἑπομένως πρὸς τὴν ἀλήθειαν, ὁ ἰσχυρισμὸς τοῦ κυρίου Καθηγητοῦ, ὅτι, ἡ Τουρκικὴ Κυβέρνησις, πρὸ τῆς συγκλήσεως τῆς ἐν Ἁγίῳ Ὄρει Διορθοδόξου Ἐπιτροπῆς, διεκοίνωσε πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ὅτι δὲν ἀναγνωρίζει καὶ αὐτὴν ταύτην τὴν ὑπόστασιν τοῦ Ροὺμ Πατρικχανέ, οὔτε εἶναι ἀληθὲς ὅτι δὲν ἀναγνωρίζει δικαίωμα εἰς τὸν Ἀρχηγὸν αὐτοῦ νὰ ὀνομάζηται Πατριάρχης.

Πλήρη διαστροφὴν τῆς ἀληθείας δὲ ἀποτελεῖ καὶ ὁ ἰσχυρισμὸς τοῦ κυρίου Καθηγητοῦ ὅτι : «Τὴν 2αν Ἰουνίου ἀνεβλήθη ἡ Προσύνοδος, ἐπ' ἀόριστον, ὑπὸ τὴν πρόφασιν, ὅτι ἔνιαι τῶν Ἁγιωτάτων Ἐκκλησιῶν παρὰ τὴν ἐπιθυμίαν αὐτῶν ἀδυνατοῦσι νὰ συμμετάσχωσιν ἐν τῇ Προσυνόδῳ». Πληροφοροῦμεν τὸν κύριον Καθηγητὴν ἐγκύρως ὅτι ἡ Προσύνοδος ἀνεβλήθη, διότι ἡ Ρωσσικὴ Ἐκκλησία ἦτο διῃρημένη εἰς δύο ἀντιμαχομένας μερίδας καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ ἀντιπροσωπευθῇ κανονικῶς ὑπὸ ἀντιπροσώπων τῶν δύο μερίδων ὡς ἐζήτησεν, ἡ Ἐκκλησία τῆς Κύπρου εὑρίσκετο ἄνευ τοῦ Προέδρου αὐτῆς καὶ ἡ πλειοψηφία τῆς Ἱεραρχίας αὐτῆς εὑρίσκετο ἐν ἐξορίᾳ. Τὸ διαβιβασθὲν σχετικὸν τηλεγράφημα πρὸς πάσας τὰς Πατριαρχικὰς καὶ τὰς Αὐτοκεφάλους Ἐκκλησίας ἔχει ὡς ἑξῆς :

«Τινὲς τῶν Ἁγιωτάτων Ἐκκλησιῶν, παρὰ τὴν σφοδρὰν ἐπιθυμίαν αὐτῶν ἀδυνατοῦσι μετασχεῖν Προσυνόδου λόγῳ ἐμπεριστάτου αὐτῶν. Συνεπείᾳ τούτου, φρονοῦμεν, ἐπιβάλλεται ἀναβολή τις». Πᾶσαι αἱ Ἐκκλησίαι ἀπήντησαν συμφωνοῦσαι ἐπὶ τῆς ἀνάγκης τῆς ἀναβολῆς. Καὶ οὕτω ὁμοφώνῳ γνώμῃ πασῶν τῶν ἁγίων Ὀρθοδόξων Αὐτοκεφάλων Ἐκ-

κλησιῶν ἡ διὰ τὴν 19ην Ἰουνίου 1932 συγκληθεῖσα Προσύνοδος ἀνεβλήθη. Ἐὰν ἦτο πρόφασις τὸ ἐμπερίστατον τινῶν Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν θὰ ἠκούετο ποία τις διαμαρτυρία καὶ δὲν θὰ ἐξεδηλοῦτο ὁμοφωνία διὰ τὴν ἀναβολήν.

Χωρῶν ἔτι περαιτέρω ὁ κύριος Καθηγητὴς εἰς τὴν κριτικὴν αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ τρόπου τῆς συγκροτήσεως τῆς ἐν Ἁγίῳ Ὄρει συνελθούσης Διορθοδόξου Ἐπιτροπῆς καὶ τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς, πρὸς ἀπόδειξιν «τῆς τάσεως τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως πρὸς ἡγεμονίαν ἐπὶ τῶν ἄλλων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν» παρατηρεῖ καὶ κατακρίνει :

1ον) Τὴν παρουσίαν τριῶν ἀντιπροσώπων τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως καὶ δύο ἀντιπροσώπων ἐξ ἑκάστης τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν.

2ον) Τὴν παρουσίαν δύο ἀντιπροσώπων τῆς μήπω ἀναγνωρισθείσης Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Πολωνίας, καὶ τὴν ἀπουσίαν τῆς Ρωσσικῆς Ἐκκλησίας ἐκ τῶν συνεδριῶν, διότι τὸ Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως ἔθηκε τὸν ὅρον ὅπως ἡ διῃρημένη τότε Ἐκκλησία τῆς Ρωσσίας, ἔδει νὰ ἀντιπροσωπευθῇ, κατόπιν ἀμοιβαίας συμφωνίας τῶν διϊσταμένων μερίδων.

3ον) Τὸ ὅτι παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι, ἡ ὀγκώδης πλειοψηφία τοῦ Ὀρθοδόξου κόσμου ἀνήκει εἰς τὸν σλαυϊσμόν, τὸ Πρωτόκολλον τῆς Ἐπιτροπῆς ἐτηρήθη μόνον εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν.

4ον) Ὅτι ἡ πρότασις τῆς Σερβικῆς ἀντιπροσωπείας νὰ ἐξετασθῇ πῶς καὶ τίνι τρόπῳ Ἐκκλησίαι τινες εἰσήγαγον τὸ νέον ἡμερολόγιον καὶ τὶς πταίει ἐν τῇ θλιβερᾷ ταύτῃ ἐνεργείᾳ, ἀπερρίφθη κατ' ἐπιμονὴν τῶν ἀντιπροσώπων τῶν Ἐκκλησιῶν Κωνσταντινουπόλεως καὶ Ρουμανίας.

5ον) Τὸ ὅτι δὲν ἐπέτρεψαν οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως τὴν συζήτησιν καὶ κατανόησιν τῆς ὑπὸ τῆς Σερβικῆς ἀντιπροσωπείας τεθείσης ἐπερωτήσεως περὶ τῆς βιαίας ἐκριζώσεως τοῦ Σλαυϊκοῦ Μοναχισμοῦ ἐν Ἄθωνι παρατηροῦντες ὅτι ὁ Ἄθως ὑπόκειται τῷ Πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως, εἰ καὶ ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ἔχει ἐν τῇ πραγματικότητι μόνον ὀνομαστικὴν ἐξουσίαν ἐν Ἄθωνι, πᾶσαι δὲ αἱ σοβαραὶ ὑποθέσεις, ἐν σχέσει πρὸς αὐτόν, ἀποφασίζονται ὑπὸ τῆς Ἀστικῆς καὶ Ἐκκλησιαστικῆς ἐξουσίας ἐν Ἀθήναις. Συμπέρασμα ὅλων τούτων τῶν κατακρίσεων ἐπάγεται ὁ κύριος Καθηγητὴς εἶναι «ὅτι ἡ θεωρία περὶ ἰδιαιτέρων προνομίων τῶν Πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως νὰ συγκαλῶσι Συνόδους, ὄχι μόνον δὲν ἔχει κανονικὴν βάσιν, ἀλλὰ καὶ ἐν περιπτώσει εἰσαγωγῆς αὐτῆς εἰς τὴν ζωὴν απο-

τελεῖ μεγάλην ζημίαν εἰς τὰ συμφέροντα ἁπάσης τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας».

Ἀπαντῶντες μίαν πρὸς μίαν εἰς τὰς κατακρίσεις ταύτας τοῦ κυρίου Καθηγητοῦ γράφομεν τὰ ἑξῆς :

1ον) Τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ Πρωτόθρονος Ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἡ ἐκπροσωποῦσα καὶ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Κύπρου, ἐξεπροσωπήθη ὑπὸ τριῶν Ἀρχιερέων οὐδὲν ἄλλο ἀποδεικνύει εἰμὴ ὅτι ἔχουσα συναίσθησιν τοῦ Πρωταρχικοῦ ῥόλου, ὃν ἐκαλεῖτο νὰ διαδραματίσῃ, ὡς Πρωτόθρονος καὶ Πρόεδρος τῆς Διορθοδόξου Ἐπιτροπῆς ἐνεφανίσθη ἐνισχυμένη καὶ ηὐξημένη κατὰ ἕνα ἐπὶ πλέον Ἱεράρχην, ὁ ὁποῖος ὡς Πρόεδρος καὶ ἀπὸ περιωπῆς διευθύνων τὰς συζητήσεις μόνον ἐν ἰσοψηφίᾳ θὰ ἀπεφαίνετο. Ἀλλὰ μὴν διὰ τὴν κατὰ ἕνα Ἱεράρχην ἐπὶ πλέον παρουσίαν τῆς ἀντιπροσωπείας τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως οὔτε ἔνστασίς τις διετυπώθη, οὔτε τῆς διπλῆς ψήφου αὐτοῦ χρῆσιν ἔκαμεν ὁ Πρόεδρος, διότι αἱ ἀποφάσεις ἐλαμβάνοντο παμψηφεί.

2ον) Ἡ Πολωνικὴ Ἐκκλησία, ἦτο ἀνεγνωρισμένη, ὡς Αὐτοκέφαλος, ὑπὸ πασῶν τῶν Πατριαρχικῶν καὶ τῶν Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, ἀπὸ τοῦ ἔτους 1924 πλὴν τῆς διῃρημένης τότε Ρωσσικῆς Ἐκκλησίας, ὅπως ἀποδεικνύουσι τὰ Πρακτικὰ καὶ αἱ ἀποφάσεις καὶ τὰ ἐπίσημα γράμματα πασῶν τῶν Πατριαρχικῶν καὶ τῶν Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, δι' ὃ καὶ ὁ κύριος Καθηγητὴς δὲν δύναται μὲ μίαν μονοκονδυλιὰ νὰ διαγράψῃ Ἱστορικὰ γεγονότα. Ἡ δὲ Ρωσσικὴ Ἐκκλησία δὲν ἀντεπροσωπεύθη ὄχι διότι δὲν ἐκλήθη, ὄχι διότι δὲν ἠθέλησε νὰ ἀντιπροσωπευθῇ, ἀλλὰ διότι δὲν ἠθέλησε νὰ θέσῃ τέρμα εἰς τὴν ἐσωτερικὴν αὐτῆς διαμάχην, τείνουσα ἀδελφικῶς, πρὸς ἀλλήλους χεῖρας συμφιλιώσεως καὶ ἀποκαθιστῶσα τὴν ἑνότητα τῆς Μιᾶς, Ἁγίας, Ρωσσικῆς Ἐκκλησίας (Πατριαρχικὸν Γράμμα, ἀριθμὸς Πρωτοκόλλου 844 καὶ ἡμερομηνία 6 Μαΐου 1930).

3ον) Τὴν ἀπάντησιν, εἰς τὴν τρίτην κατάκρισιν, εὑρίσκει ὁ κύριος Καθηγητὴς εἰς τὰ δημοσιευθέντα Πρακτικὰ τῆς Διορθοδόξου Ἐπιτροπῆς ἐν σελίδι 46 ὅπου ἀναφέρεται ὅτι αἱ προσφωνήσεις καὶ αἱ γνῶμαι μετεφράζοντο ἀμέσως εἰς τὴν Ρωσσικὴν καὶ Γαλλικὴν γλῶσσαν καὶ ἐκ τούτων εἰς τὴν Ἑλληνικήν, ἥτις ἄλλως τε εἶναι ἡ γλῶσσα τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως.

4ον) Τὸν λόγον τῆς ἀπορρίψεως τῆς Σερβικῆς προτάσεως ἐν τῇ Διορθοδόξῳ Ἐπιτροπῇ θὰ εὕρῃ ὁ κύριος Καθηγητής, ἐν τῇ συζητήσει τοῦ Ἡμερολογιακοῦ ζητήματος, ἐν τῷ ἐν Κωνσταντινουπόλει συνελθόντι Πανορθοδόξῳ Συνεδρίῳ τοῦ 1923 ἐν σελίδι 18, 19. ὅπου ὁμιλοῦσιν οἱ

ἀντιπρόσωποι τῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας Μητροπολίτης Μαυροβουνίου κύριος Γαβριὴλ καὶ ὁ Καθηγητὴς κύριος Μιλάγκοβιτς ἀναλύοντες τὰς σκέψεις αὐτῶν ἐκ μέρους τῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας περὶ διαρρυθμίσεως τοῦ Ἡμερολογίου καὶ ἐν σελίδι 38 ὅπου, ὁ Καθηγητὴς κύριος Μιλάγκοβιτς, καταθέτει πρότασιν, ἐκ μέρους τῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας, περιλαμβάνουσαν καὶ σχέδιον τοῦ νέου Ἡμερολογίου ἐν λεπτομερείᾳ. Ἑπομένως ἡ ἐν τῇ Διορθοδόξῳ Ἐπιτροπῇ εὑρισκομένη Σερβικὴ Ἀντιπροσωπεία, ὡς γνωρίζουσα τὰ καθ' ἕκαστα τῆς διαρρυθμίσεως τοῦ Ἡμερολογίου, δὲν ἐδικαιοῦτο νὰ διατυπώσῃ ἐρωτήματα,δι' ὃ καὶ δὲν ἔλαβεν ἀπάντησιν.

5ον) Ὅσον ἀφορᾷ τὴν κατάκρισιν ὅτι δὲν ἐπετράπη συζήτησις ἐπὶ τῆς ἐπερωτήσεως τῆς Σερβικῆς Ἀντιπροσωπείας, περὶ τῆς βιαίας ἐκριζώσεως τοῦ Σλαυϊκοῦ Μοναχισμοῦ ἐν Ἄθωνι, πλὴν τῆς ἀπαντήσεως, τὴν ὁποίαν ἔδωκεν ἡ Διορθόδοξος Ἐπιτροπὴ ὅτι δηλονότι τὸ Ἅγιον Ὄρος ὑπάγεται εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον καὶ ἀποτελεῖ τὸ θέμα ἐσωτερικὸν τοῦ Πατριαρχείου ζήτημα ἀπαντητικῶς ἡμεῖς εἰσερχόμενοι εἰς τὴν οὐσίαν τοῦ ζητήματος, παρακαλοῦμεν τὸν κύριον Καθηγητὴν νὰ ἀναλύσῃ ποῖαι εἶναι αἱ μέχρι σήμερον γενόμεναι ἐκδηλώσεις βιαίας ἐκριζώσεως τοῦ Σλαυϊκοῦ Μοναχισμοῦ ἐν Ἄθωνι. Διότι κατηγορία μὴ ἀποδεικνυομένη δὲν ἵσταται. Ἐὰν ὑποστηρίξῃ, ὅτι τοῦτο προκύπτει ἐκ τῆς ἐλαττώσεως τῶν Μοναχῶν ἐν Ἁγίῳ Ὄρει, ἀπαντῶμεν ὅτι τοῦτο ἀποδοτέον εἰς τὴν ἀνὰ τὸν κόσμον κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον διαδοθεῖσαν κομμουνιστικὴν ἀθεΐαν, ἥτις ἔσχεν ἐπίδρασιν ποῦ μὲν μικρὰν ποῦ δὲ μεγαλυτέραν εἰς τρόπον ὥστε νὰ ὀλιγοστεύσωσιν οἱ Μοναχοὶ τοῦ Ἁγίου Ὄρους, ὅλων τῶν Ἐθνοτήτων καὶ οὐχὶ μόνον τοῦ Σλαυϊσμοῦ. Ἐταστικὸν βλέμμα ἐπὶ τῆς προπολεμικῆς περιόδου τῆς Ἁγιορειτικῆς πολιτείας πείθει, ὅτι, ὁ ἐν Ἁγίῳ Ὄρει Μοναχισμὸς φθείνει ἐν τῷ συνόλῳ αὐτοῦ διότι δὲν καταφεύγουν ἐκεῖ πρόσωπα διὰ νὰ μονάσουν.

Περαιτέρω ὁ κύριος Καθηγητὴς παραθέτει ἐρωτήματα ἡμῶν διατυπωθέντα εἰς τὴν προηγουμένην μελέτην ἡμῶν καὶ ἀπαντᾷ :

1ον) ἐρώτημα : Τί δύναται νὰ ἀντιτείνῃ ὁ κύριος Καθηγητὴς ἐναντίον τῆς μονίμου ἐννοίας τῶν ἱερῶν Κανόνων 3ου τῆς Β'. Οἰκουμενικῆς, 28ου τῆς Δ'. ἐν Χαλκηδόνι Οἰκουμενικῆς καὶ 9ου τῆς Δ'. ἐν Χαλκηδόνι Οἰκουμενικῆς μετὰ τὴν ὡς ἄνω ἀναλυθεῖσαν Πρᾶξιν τῆς Ἐκκλησίας καὶ συνείδησιν αὐτῆς ;

Ἀπαντῶν, ὁ κύριος Καθηγητής, εἰς τὸ ἐρώτημα ἡμῶν τοῦτο, δὲν ἀρνεῖται τὰ ἱστορικὰ γεγονότα, τὰ ὑφ' ἡμῶν ἐν τῇ μελέτῃ ἡμῶν ἀπαριθμούμενα, δὲν ἐπιχειρεῖ νὰ ἀνασκευάσῃ ἢ νὰ διαψεύσῃ τὴν ὑφ' ἡμῶν παρατιθεμένην ἑρμηνείαν τῶν ἱερῶν Κανόνων, ἀλλὰ ἐπανέρχεται εἰς τὴν ἐ-

πωδόν, τὴν ὁποίαν ἐχρησιμοποίησε καὶ εἰς τὸ προηγούμενον αὐτοῦ ἄρθρον. Ἐπαναλαμβάνει ὅτι, «μόνιμον ἰσχὺν ἔχουσι μόνον οἱ ἱεροὶ Κανόνες οἱ ἀφορῶντες εἰς τὰ ἀναλλοίωτα τῆς δογματικῆς καὶ ἠθικῆς διδασκαλίας, οὐδαμῶς δὲ οἱ ἀφορῶντες εἰς τὴν προσαρμογὴν τῆς Διοικητικῆς ὀργανώσεως τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τοὺς μεταβαλλομένους πολιτικοὺς ὅρους». Καὶ ἐν συνεχείᾳ ὁ κύριος Καθηγητὴς ἐπανέρχεται εἰς τὴν ἑρμηνείαν τοῦ 3ου Κανόνος τῆς Β΄. Οἰκουμενικῆς Συνόδου καὶ ἰσχυρίζεται ὅτι «οὗτος δίδει εἰς τὸν Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως μόνον προνόμια τιμῆς, ἐπὶ τῶν λοιπῶν Πρωθιεραρχῶν τῶν Αὐτοκεφάλων πλὴν τοῦ Ρώμης καὶ ὅτι τὰ ὑφ' ἡμῶν προσαγόμενα γεγονότα ἕνεκα τῶν ἐναλλασσομένων πολιτικῶν ὅρων ἔσχεν οὗτος ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς Τουρκίας καὶ προνόμια ἐξουσίας καὶ ὄχι μόνον πνευματικὰ ἀλλὰ καὶ Ἀστικὰ ἐπὶ τῶν λοιπῶν Ἀνατολικῶν Πατριαρχῶν καὶ κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους, ἕνεκα τῶν ἐναλλασσομένων καὶ πάλιν πολιτικῶν ὅρων, ἐστερήθη τῆς ἐξουσίας ταύτης».

Μετὰ τὴν ὁμολογίαν τοῦ κυρίου Καθηγητοῦ ὅτι οἱ ἱεροὶ Κανόνες παρέχουσι προνόμια τιμῆς καὶ ἐξουσίας εἰς τὸν Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως καὶ τὸν ἰσχυρισμὸν αὐτοῦ, ὅτι οἱ ἱεροὶ Κανόνες οὗτοι δὲν ἔχουσι μόνιμον ἰσχὺν παρεθέσαμεν εἰς τὴν προηγουμένην ἡμῶν μελέτην 61 ἱστορικὰ γεγονότα, τὰ ὁποῖα ἔλαβον χώραν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1575 μέχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν, διὰ νὰ ἀποδείξωμεν ὅτι οἱ ἱεροὶ Κανόνες, οἱ στηρίζοντες τὰ προνόμια τιμῆς καὶ ἐξουσίας τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, ἔσχον ἀνὰ τοὺς αἰῶνας εἰς τὴν συνείδησιν τῆς Ἐκκλησίας μόνιμον ἰσχύν. Ὁ κύριος Καθηγητὴς ἀντὶ νὰ ἀποδείξῃ ὅτι τὰ γεγονότα ταῦτα δὲν ἀποτελοῦσι τὴν συνείδησιν τῆς Ἐκκλησίας ἢ ὅτι τὰ γεγονότα ταῦτα δὲν ἀποδεικνύουσιν ὅτι τὸ γράμμα καὶ τὸ πνεῦμα τῶν ἱερῶν Κανόνων δὲν ἔσχε μόνιμον ἰσχὺν εἰς τὴν συνείδησιν τῆς Ἐκκλησίας, παρατηρεῖ ὅτι ταῦτα «ἕνεκα τῶν ἐναλλασσομένων πολιτικῶν ὅρων ἔσχεν οὗτος ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς Τουρκίας ἐπὶ τῶν λοιπῶν Ἀνατολικῶν Πατριαρχῶν». Παρακαλοῦμεν τὸν κύριον Καθηγητὴν νὰ μελετήσῃ ἐν σελίδι 5 τῆς μελέτης ἡμῶν τὴν ὡς δευτέραν Πρᾶξιν τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως ἀναφερομένην, καθ' ἣν ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Ἱερεμίας ὁ Β΄. ἐν ἔτει 1593 ἐν τῷ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἱερῷ Ναῷ τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου καὶ Παμμακαρίστου ἀειπαρθένου τῆς ἐπονομασθείσης καὶ παραμυθίας, ἐν ἡμέραις τοῦ εὐσεβεστάτου καὶ θεοστέπτου Βασιλέως Μοσκόβου καὶ Αὐτοκράτορος πάσης Ρωσσίας Θεοδώρου — Ἰωάννου, συνεκάλεσε Σύνοδον προκαθεζομένων τῶν Ἁγιωτάτων Ὀρθοδόξων Πατριαρχῶν τοῦ τε Παναγιωτάτου Ἱερεμίου τοῦ Β΄. Ἀρχιεπισκόπου Κων-

σταντινουπόλεως Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου τοῦ τε Μακαριωτάτου Μελετίου Πάπα καὶ Πατριάρχου τῆς Μεγάλης Πόλεως Ἀλεξανδρείας καὶ κριτοῦ τῆς Οἰκουμένης καὶ τοῦ τὸν Τόπον ἐπέχοντος τοῦ Παναγιωτάτου Ἰωακεὶμ Θεουπόλεως τῆς μεγάλης Ἀντιοχείας καὶ πάσης Ἀνατολῆς καὶ τοῦ Παναγιωτάτου Σωφρονίου Πατριάρχου τῆς Ἁγίας Πόλεως Ἱερουσαλὴμ καὶ πάσης Παλαιστίνης ἐνδημοῦντος τοῦ Λαμπροτάτου Γρηγορίου Ἀθανασίου πρέσβεως τοῦ προρρηθέντος εὐσεβεστάτου Βασιλέως συνεδρευόντων καὶ τῶν Πανιερωτάτων Ἀρχιερέων ἐκ πάσης Ἐπαρχίας τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, διὰ τὴν ἐγκαθίδρυσιν ἐν Ρωσσίᾳ τοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου (Κῶδιξ Α. Μ. σελὶς 212). Καὶ ἐρωτῶμεν τὸν κύριον Καθηγητήν. Ἡ Πρᾶξις αὕτη ἐγένετο διὸ νὰ ἔχῃ ἰσχὺν ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ Τουρκικοῦ Κράτους καὶ προῆλθεν ἀπὸ ἐναλλασσομένους πολιτικοὺς ὅρους ἢ ἀπὸ προνόμια τάξεως καὶ ἐξουσίας τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως ;

Νὰ μελετήσῃ, ἐν τῇ αὐτῇ σελίδι, τὴν ὡς ἑβδόμην ἀναφερομένην Πρᾶξιν, καθ' ἣν ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Παρθένιος, ἐν ἔτει 1643, συνεκάλεσε μείζονα Σύνοδον, διὰ νὰ ἐξετάσῃ καὶ ἐγκρίνῃ τό, ὑπὸ τῆς ἀδελφῆς Ἐκκλησίας τῆς μικρᾶς Ρωσσίας, πεμφθὲν βιβλίον τὸ ἐπιγραφὴν ἔχον : «Ὁμολογία τῆς Ὀρθοδόξου πίστεως τῆς Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, Πέτρου τοῦ Μογίλα Μητροπολίτου Κιέβου». Ἡ Πρᾶξις αὕτη, ἐγένετο διὰ νὰ ἔχῃ ἰσχὺν ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ Τουρκικοῦ Κράτους μόνον καὶ προῆλθεν ἀπὸ ἐναλλασσομένους πολιτικοὺς ὅρους ἢ ἀπὸ προνόμια τάξεως καὶ ἐξουσίας τῶν Πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως ;

Νὰ μελετήσῃ τὴν ἐν σελίδι 6 ὡς 10ην ἀναφερομένην, ἐν τῇ μελέτῃ ἡμῶν Πρᾶξιν, καθ' ἣν ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Διονύσιος εἰσηγήσει τοῦ Γάζης Παϊσίου καὶ αἰτήσει τῆς Διοικούσης, τὰ Ἐκκλησιαστικὰ πράγματα τῆς Ρωσσικῆς Ἐκκλησίας, κατὰ τὴν ἀπὸ τῆς Πρωτευούσης Μόσχας, ἕνεκα δυσαρεσκείας πρὸς τὸν Τσᾶρον, μακρὰν ἀπουσίαν τοῦ Πατριάρχου Νίκωνος, Ἱερᾶς Συνόδου, συνεκάλεσεν ἐν ἔτει 1666 μεγάλην Σύνοδον μετεχόντων καὶ τῶν Πατριαρχῶν Ἀλεξανδρείας Παϊσίου, Ἀντιοχείας Μακαρίου, Ἱεροσολύμων Νεκταρίου καὶ Ἐνδημούντων Ἱεραρχῶν, καθ' ἣν δοκιμασθεῖσα κατὰ τοὺς ὅρους καὶ Κανόνας τῆς Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, ἐν εἴδει ἐρωταποκρίσεων ἐγένοντο ἀναγκαῖαι λύσεις ζητημάτων τινῶν. Εἰς τὸν ἐπὶ τῶν ἐρωταποκρίσεων τούτων ἀπαντητικῶς ἐκδοθέντα Πατριαρχικὸν καὶ Συνοδικὸν Τόμον διατυποῦται ὑπὸ τῆς Ρωσσικῆς Συνόδου καὶ ἡ ἐρώτησις (Κεφάλαιον Η΄.) «εἰ, τῷ Κωνσταντινουπόλεως Θρόνῳ, ἐφεῖται, πᾶσαι κρίσεις ἄλλων Ἐκκλησιῶν καὶ

παρ' αὐτοῦ λαμβάνει ἑκάστη ὑπόθεσις Ἐκκλησιαστικὴ πέρας» Εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην ἡ Μεγάλη αὕτη Σύνοδος ἔδωκε τὴν ἑξῆς ἀπάντησιν : «Τὸ προνόμιον τοῦτο, τῷ Πάπᾳ Ρώμης ἦν, πρὸ τοῦ διαρραγῆναι τῆς καθόλου Ἐκκλησίας ὑπὸ ἀλαζονείας καὶ ἐθελοκακίας, ἤδη δὲ ἐκείνου διαρραγέντος, αἱ ὑποθέσεις πᾶσαι τῶν Ἐκκλησιῶν, εἰς τὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως Θρόνον ἀναφέρονται καὶ παρ' αὐτοῦ τὰς ἀποφάσεις λαμβάνουσι, ὡς τὰ ἴσα πρεσβεῖα τιμῆς κατὰ τοὺς ἱεροὺς Κανόνας ἔχοντος τῆς Παλαιᾶς Ρώμης». Ἡ Πρᾶξις αὕτη ἐγένετο διὰ νὰ ἔχῃ ἰσχὺν ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ Τουρκικοῦ Κράτους μόνον καὶ προῆλθεν ἀπὸ ἐναλλασσομένους πολιτικοὺς ὅρους ἢ ἀπὸ προνόμια τάξεως καὶ ἐξουσίας τῶν Πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως ;

Νὰ μελετήσῃ ἐν σελίδι 7 τοῦ ἄρθρου ἡμῶν τὴν 26ην Πρᾶξιν διὰ νὰ πληροφορηθῇ ὅτι «Ὁ Ἰμπεράτωρ Πέτρος ὁ Α'. τῆς Ρωσσίας ὡς **εὐπειθὴς υἱὸς τῆς Μητρὸς Ὀρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, διατηρῶν πάντοτε τὴν εὐλάβειαν πρὸς τὸν Πατριάρχην, ὡς πρῶτον αὐτῆς τῆς Ὀρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας Ἀρχιποίμενα καὶ κατὰ πνεῦμα αὐτοῦ πατέρα»,** γράφων κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1721 πρὸς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην Ἱερεμίαν τὸν Γ'., παρακαλεῖ ὅπως ὡς πρῶτος Ἀρχιερεὺς τῆς Ὀρθοδόξου Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, ἐγκρίνῃ τὸ Συνοδικὸν σύστημα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ρωσσίας καὶ τὴν κατάργησιν τοῦ Πατριαρχικοῦ καὶ ἐν συνεχείᾳ ἀνακοινώσῃ τὴν ἔγκρισιν αὐτοῦ ὁ Πατριάρχης καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς Πατριάρχας. Τὸ ἐγκριτικὸν τοῦτο γράμμα τοῦ Πατριάρχου Ἱερεμίου πρὸς τὴν Ἁγιωτάτην Ρωσσικὴν Σύνοδον φέρει ἡμερομηνίαν 23 Σεπτεμβρίου 1723 καὶ εὑρίσκεται κατακεχωρημένον εἰς τὸν Γ'. Τόμον καὶ ἐν σελίδι 234—235 τῶν Πατριαρχικῶν ἐγγράφων τὸν ὁποῖον ἐξέδωκεν ὁ ἀείμνηστος Ἀρχιμανδρίτης Καλλίνικος ὁ Δεληκάνης. Καὶ τὸ γράμμα τοῦτο καὶ ἡ ἀπόφασις ἐξεδόθη διὰ νὰ ἔχῃ ἰσχὺν ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ Τουρκικοῦ Κράτους καὶ προῆλθεν ἀπὸ ἐναλλασσομένους πολιτικοὺς ὅρους ἢ ἀπὸ προνόμια τάξεως καὶ ἐξουσίας τῶν Πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως ὁμολογούμενα καὶ ἀπὸ τὸν Αὐτοκράτορα τῆς Ρωσσίας ;

Νὰ μελετήσῃ, ἐν σελίδι 7, τὴν ὡς 27ην Πρᾶξιν ἀναφερομένην, καθ' ἣν ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Ἱερεμίας ὁ Γ'. ἐν ἔτει 1723 συνεκάλεσε μείζονα Σύνοδον, διὰ νὰ ἀποφανθῇ ἐπὶ τῶν προτάσεων τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας καὶ αἱ ἀποφάσεις τῆς Συνόδου ταύτης διεβιβάσθησαν καὶ εἰς τὴν Ρωσσικὴν Σύνοδον διὰ νὰ ἀπαντήσῃ καὶ ἐκείνη ἐμμένουσα ἀμεταθέτως καὶ ἀπαρασαλεύτως τοῖς αὐτοῖς εὐσεβέσι τῆς Ὀρθοδοξίας δόγμασι, ὅροις τε καὶ ἐντάλμασι καὶ ἐπιτάγμασι». Καὶ ἡ ἀ-

πόφασις αὕτη καὶ τὸ γράμμα ἐξεδόθησαν διὰ νὰ ἔχωσιν ἰσχὺν ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ Τουρκικοῦ κράτους καὶ προῆλθον ἀπὸ ἐναλλασσομένους πολιτικοὺς ὅρους ἢ ἀπὸ προνόμια τάξεως καὶ ἐξουσίας τῶν Πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως ;

2ον) ἐρώτημα. Τί δύναται νὰ ἀντιτάξῃ ὁ κύριος Καθηγητὴς ἐπὶ τοῦ δικαιώματος καὶ τοῦ καθήκοντος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου νὰ εἰσχωρῇ εἰς τὰς ὑποθέσεις τῆς Διασπορᾶς ἀφοῦ ἐπὶ ὁλοκλήρους αἰῶνας εἰσέδυε τοῦτο εἰς τὰς ὑποθέσεις τῶν Πατριαρχικῶν Θρόνων καὶ τῶν Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν ἅπαντος τοῦ Ὀρθοδόξου κόσμου καὶ οὐδεὶς οὐδέποτε ἠμφισβήτησε τὸ τοιοῦτον αὐτοῦ δικαίωμα καὶ ἀφοῦ καὶ τὴν Ρωσσικὴν καὶ τὴν Σερβικὴν καὶ τὴν Πολωνικὴν καὶ τὴν Βουλγαρικὴν καὶ τὴν Ἀλβανικὴν Ἐκκλησίαν αὐτὸ καὶ μόνον ἀνὰ τοὺς αἰῶνας ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἐγέννησε, τῷ γάλακτι τῆς εὐσεβείας αὐτὸ αὐτὰς ἐξέθρεψε καὶ Ἐκκλησιαστικῶς αὐτὸ αὐτὰς ὠργάνωσε καὶ ἀποκατέστησεν;»

Ὁ κύριος Καθηγητὴς μὴ δυνάμενος νὰ ἀρνηθῇ τὰ ἱστορικὰ ταῦτα γεγονότα, δικολαβικῶς γράφων, ἐπάγεται: «Ἐκ τοῦ γεγονότος τῆς ἱδρύσεως ἐνίων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως, οὐδόλως εἶναι δυνατὸν νὰ συμπεράνωμεν τὸ δικαίωμα αὐτῆς εἰς ὑποταγὴν ὑφ' ἑαυτὴν τῆς διασπορᾶς σύμπαντος τοῦ κόσμου. Ἐκτὸς τούτου οὐχὶ ἅπασαι, ἀλλ' ἔνιαι μόνον Ἐκκλησίαι ἐθεμελιώθησαν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως, δι' ὃ καὶ τὸ γεγονὸς τῆς ἱδρύσεως ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως, ἐνίων Ἐκκλησιῶν, δὲν ἔχει σχέσιν πρὸς τὸ ζήτημα περὶ δικαιώματος ἐπὶ τῶν ἐν τῇ Διασπορᾷ Ἐκκλησιῶν, αἵτινες δὲν ἱδρύθησαν ὑπ' αὐτῆς».

Ὁ κύριος Καθηγητὴς ἔπρεπε προηγουμένως νὰ θέσῃ ἐν νῷ ποῖαι λέγονται ἐν Διασπορᾷ Ἐκκλησίαι καὶ ὕστερον νὰ ἀπαντήσῃ. Βεβαίως δὲν πρόκειται νὰ διδάξωμεν, τὸν Καθηγητὴν τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Μόσχας, τί ἐστὶ Διασπορά. Ἐπειδὴ ὅμως εἰς τὴν ἀπάντησιν αὐτοῦ προσποιεῖται ὅτι τὴν ἀγνοεῖ, αἰσθάνομαι τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ὑπομνήσω τὴν ἔννοιαν. Πᾶσα Ἐκκλησία εὑρισκομένη ἔξω τῶν ὁρίων Πατριαρχικῆς ἢ Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας, λέγεται Ἐκκλησία τῆς Διασπορᾶς καὶ τὴν ὀργάνωσιν τῆς Ἐκκλησίας ταύτης καθῆκον ἔχει νὰ κάμῃ τὸ Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως. Εὗρῆκε τὴν Ὀρθόδοξον Ρωσσικὴν Ἐκκλησίαν ἔξω πάσης ἄλλης ὠργανωμένης Ἐκκλησίας καὶ τὴν ὠργάνωσεν αὐτό, ἀφοῦ προηγουμένως τὴν ἐδίδαξεν. Ἐὰν ἡ Διασπορὰ δὲν ἀνῆκεν εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως διατί εἰς αὐτὴν ἀπετάθησαν ἡ Ρωσσικὴ Ἐκκλησία, ἡ Ρουμανική, ἡ Σερβική, ἡ Βουλγαρική, ἡ Πολωνική, ἡ Ἀλβανικὴ καὶ ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν

Κωνσταντινουπόλεως ὠνομάσθησαν Ἐκκλησίαι, ἔγιναν Αὐτοκέφαλοι καὶ ἀνεκηρύχθησαν Πατριαρχεῖα καὶ πάλιν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν Κωνσταντινουπόλεως ; Τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ Ἐκκλησία Κωνσταντινουπόλεως, ἔχει ὑποχρέωσιν νὰ ἐνδιαφερθῇ διὰ τὴν ἐν διασπορᾷ Ἐκκλησίαν, δὲν σημαίνει ὑποταγὴν τῆς διασπορᾶς εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον. Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ὀργανῶσαν τὰς ἐν Εὐρώπῃ Ρωσσικὰς παροικίας δὲν ὑπέταξεν αὐτάς. Ἰδοὺ τὸ σχετικὸν μέρος τοῦ Πατριαρχικοῦ Γράμματος τοῦ ὑπὸ ἡμερομηνίαν 17 Φεβρουαρίου 1931 καὶ ἀριθμὸν Πρωτοκόλλου 346 :

«Ἐπὶ τούτῳ ὡρίσαμεν Συνοδικῶς, ὅπως αἱ ἐν Εὐρώπῃ Ρωσσικαὶ Παροικίαι πᾶσαι, **τηροῦσαι ἀμετάβλητον καὶ ἀπαραμείωτον τὴν ἄχρι τοῦδε αὐθυπαρξίαν αὐτῶν, ὡς εἰδικῆς Ρωσσικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησιαστικῆς Ὀργανώσεως καὶ** ἐλευθέρως διέπουσαι τὰ κατ' αὐτάς, θεωρηθῶσιν ἐφεξῆς, ὡς ἀποτελοῦσαι ἰδιαιτέραν ἑνιαίαν Ἐξαρχίαν τοῦ Ἁγιωτάτου Πατριαρχικοῦ Θρόνου, χάριν τῆς στηρίξεως καὶ ἀσφαλείας αὐτῶν». Οὔτε δὲ ἡ στοργικὴ ἐκδήλωσις τῆς ὀργανώσεως τῶν σήμερον προειρημένων Πατριαρχικῶν καὶ Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν Ρωσσίας, Σερβίας, Ρουμανίας, Βουλγαρίας παρουσίασεν ἀνὰ τοὺς αἰῶνας ἐκδήλωσίν τινα τάσεως ὑποτάξεως τῶν Ἐκκλησιῶν τούτων. Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον εἶχεν ἀνὰ τοὺς αἰῶνας, ἔχει καὶ θὰ ἔχῃ τὴν Πρωτοπορίαν καὶ Πρωτοβουλίαν νὰ συνεννοῆται μετὰ τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν καὶ νὰ προχωρῇ διαδραματίζον τὸν ρόλον, ὃν διεδραμάτισεν ἀνὰ τοὺς αἰῶνας, ἐπ' ἀγαθῷ συμπάσης τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

† Ὁ Αἴνου ΓΕΡΜΑΝΟΣ

ΤΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ

ΚΑΙ Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΑΥΤΟΥ

ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ τοῦ Εὐαγγελίου εἶναι αὐτὸς ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὁ κυρίως καὶ κατ' ἐξοχήν, μᾶλλον δὲ ὁ εἷς καὶ μόνος καὶ ὁ ὁποῖος ἀπεστάλη ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ εἰς τὸν κόσμον, ὄχι μόνον ἵνα λυτρώσῃ τὸν πεπτωκότα ἄνθρωπον καὶ «συναγάγῃ εἰς ἓν τὰ διεσκορπισμένα τέκνα τοῦ Θεοῦ» (πρβλ. Ἰωάν. ια', 52), ἀλλὰ καὶ νὰ διδάξῃ καὶ φωτίσῃ τῷ φωτὶ τῆς θείας ἐπιγνώσεως, «τοὺς ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου καθημένους» (πρβλ. Ματθ. δ', 16), καὶ ὁδηγήσῃ πάντας εἰς τὴν ἀλήθειαν· «ἐγὼ εἰς τοῦτο, ὡς ὁ ἴδιος λέγει, ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον, ἵνα μαρτυρήσω τῇ ἀληθείᾳ» (πρβλ. Ἰωάν. ιη', 37).

Ἵνα βεβαιώσῃ δὲ ἐπὶ μᾶλλον ὁ πατὴρ αὐτοῦ ὁ οὐράνιος τὴν διδασκαλίαν τοῦ ἠγαπημένου αὐτοῦ υἱοῦ, μεγάλῃ τῇ φωνῇ προτρέπεται καὶ διατάσσει, ἵνα «αὐτοῦ ἀκούωμεν» (πρβλ. Ματθ. ιζ', 5), ὅστις διδάσκει κατὰ τρόπον ὅλως διάφορον ἤτοι λόγῳ τε καὶ ἔργῳ, τοῦθ' ὅπερ παρωθεῖ τὸν ἄνθρωπον καὶ παροτρύνει εἰς τὸ νὰ μὴ ἀκούῃ μόνον αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ν' ἀτενίζῃ πρὸς αὐτόν, πρὸς δὲ καὶ νὰ μιμῆται τοῦτον, συμφώνως πρὸς τὴν ἀπ' ἀρχῆς δοθεῖσαν ἡμῖν ὑπόσχεσιν, ὅτι «τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ πεποιθὼς ἔσται ὁ ἄνθρωπος ἐπὶ τῷ ποιήσαντι αὐτόν, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ εἰς τὸν ἅγιον τοῦ Ἰσραὴλ ἐμβλέψονται» (Ἠσ. ιζ', 7).

Ἦτο δὲ μέγα ἀληθῶς καὶ βαρύτατον τὸ ἔργον τοῦτο, ὅπερ ἀνέλαβεν ὁ Κύριος ἡμῶν, ἤτοι νὰ διδάξῃ εἰς πάντας τὴν ἀλήθειαν. Διότι διὰ μὲν τὴν δημιουργίαν τῶν κτισμάτων καὶ τὴν περὶ αὐτῶν πρόνοιαν, ἐν τῇ παντοδυναμίᾳ αὐτοῦ, «αὐτὸς εἶπε (μόνον) καὶ ἐγεννήθησαν· αὐτὸς ἐνετείλατο, καὶ ἐκτίσθησαν..» (Ψαλμ. ρμη', 5)· ἐνῷ διὰ νὰ διδάξῃ ἡμᾶς τὰ κρύφια ἀξιώματα καὶ τὰ θεῖα αὐτοῦ θελήματα, τοὺς θησαυροὺς ἐν μιᾷ λέξει τῆς σοφίας αὐτοῦ καὶ τῆς γνώσεως, ἔδει νὰ κατέλθῃ ἐκ τοῦ ὕψους τῆς μεγαλωσύνης αὐτοῦ, νὰ κλίνῃ οὐρανούς, νὰ λάβῃ δούλου μορφήν, «κενώσας ἑαυτόν», καὶ δὴ σχῆμα ἀνθρώπου ἁμαρτωλοῦ, «ἐν ὁμοιώματι σαρκὸς ἁμαρτίας», κατὰ τὸν Ἀπόστολον (Ρωμ. η', 3) καὶ διὰ τοῦ σχήματος τούτου, νὰ δοκιμάσῃ καὶ κόπους καὶ πόνους καὶ ἱδρῶτας καὶ ὕβρεις καὶ ὀνειδισμοὺς καὶ πληγὰς καὶ κακώσεις ἃς ὑπέστη «ἐν τῷ οἴκῳ

αὐτοῦ τῷ ἀγαπητῷ» (πρβλ. Ζαχ. ιγ', 6). Πάντα δὲ ταῦτα ἐποίησε καὶ ὑπέμεινεν ὁ ἀπαθὴς τῇ θεότητι, αὐτὴ ἡ οὐσιώδης καὶ ἀψευδὴς ἀλήθεια, ἵνα διὰ τῆς θείας αὐτοῦ διδασκαλίας καταστῇ καὶ ἡμετέρα ἀλήθεια, ἄγουσα εἰς σωτηρίαν· «ἐγώ, λέγει, εἰμὶ ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωή» (Ἰωάν. ιδ', 6).

Εἶναι ὄντως μέγιστον ἀπὸ μέρους τοῦ Θεοῦ χάρισμα εἰς τὸν ἄνθρωπον, καὶ ὑψίστη δι' αὐτὸν τιμή, τὸ νὰ ἀκούῃ ἐκ τοῦ στόματος τοῦ σεσαρκωμένου Λόγου τὰ θεῖα ἐκεῖνα λόγια, τὰ ὁποῖα ἐπεθύμησαν νὰ ἀκούσωσι προφῆται καὶ βασιλεῖς «καὶ οὐκ ἤκουσαν» (Λουκ. ι', 24)· εἶναι ὕψιστον τοῦ ἀνθρώπου καύχημα, τὸ ὅτι ἠξιώθη ἡ νεκρὰ αὕτη σάρξ, ἡ γῆ καὶ σποδός, νὰ ἀκούῃ τὴν φωνὴν τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, ἡ ὁποία λαλεῖ ἤδη, οὐχὶ ὅπως τότε «διὰ πυρὸς καὶ σάλπιγγος καὶ ὄρους καπνιζομένου ἢ γνόφου καὶ ζόφου καὶ θυέλλης ἐκδειματούσης τὰς ψυχὰς τῶν ἀκροωμένων, ἀλλὰ διὰ σώματος» τ. ἕ. αὐτοπροσώπως, ἡμέρως καὶ προσηνῶς» (πρβλ. Μ. Βασ. Λόγ. εἰς Χρ. Γέν. καὶ Δευτερ. ε', 26).

Ἡ ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ διδασκαλία τοῦ οὐρανίου διδασκάλου, ἐὰν λάβῃ τις ὑπ' ὄψιν τὴν ἐπὶ τοῦ ὄρους ὁμιλίαν αὐτοῦ, δύναται νὰ ἐξετασθῇ ὑπὸ τὰς ἑξῆς ἰδιότητας· α') ὡς πρὸς τὸ ὕψος αὐτῆς· β') ὡς πρὸς τὴν ἀλήθειαν· καὶ γ') ὡς πρὸς τὴν ὠφέλειαν αὐτῆς.

Καὶ τὸ μὲν ὕψος τῆς διδασκαλίας ταύτης, ὅπερ ἦτο τοῖς πᾶσιν ἀκατανόητον «κεκρυμμένον ἀπὸ καταβολῆς κόσμου, ἀπὸ τῶν αἰώνων καὶ ἀπὸ τῶν γενεῶν» (Κολασ. α', 26), καθίσταται νῦν φανερὸν καὶ τοῦτ' αὐτό, ἀποκαλύπτεται (πρβλ. Ματθ. ιγ', 35. Ἡσ τ με', 2), ὑπὸ τοῦ διδασκάλου Χριστοῦ, διδάσκοντος τοὺς ὄχλους, ὅτι μακάριοι δὲν εἶναι ὅπως τότε ἐφρόνουν πάντες καὶ ἐνόμιζον, οἱ ἔχοντες ὑλικὰ ἀγαθὰ ἢ προσκαίρους δόξας καὶ τιμὰς ἢ οἱ ἀπολαμβάνοντες ἐν γένει πλήρως τὰς σαρκικὰς ματαιότητας (πρβλ. ψαλ. να', 17), ἀλλ' οἱ ἁγνοὶ καὶ πλήρεις πίστεως καὶ ἀγάπης, «οἱ ἐρραντισμένοι τὰς καρδίας ἀπὸ συνειδήσεως πονηρᾶς» (Ἑβρ. ι', 22), οἱ πάσχοντες χάριν τῆς ἀληθείας, οἱ μισούμενοι καὶ διωκόμενοι ὑπὸ τῶν ἀσεβῶν, «ὧν τὰ ἔργα πονηρά» (πρβλ. α' Ἰωάν. γ', 12), διὰ δικαιοσύνην (πρβλ. α' Πέτρ. 14), οἱ ταπεινοὶ τῇ καρδίᾳ, οἱ τρέμοντες τοῦ Θεοῦ τὰ ἐπιτάγματα, οἱ πραεῖς, οἱ ἐξ ἀγαθότητος τῆς καρδίας ἀρνούμενοι ἑαυτοὺς διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ πλησίον, οἱ εἰρηνοποιοί, καὶ οἱ ἐπιθυμοῦντες νὰ ἐφαρμόσωσιν ἀκριβέστατα ἐν τῷ βίῳ αὐτῶν, τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ (πρβλ. Ματθ. ε', 1 Λουκ. στ', 20 κ. ἑ.).

Ἀναντιρρήτως εἶναι ἀδιεξίτητον τὸ ὕψος καὶ τὸ βάθος ὅπερ περιέχει ἅπασα ἡ τοῦ Εὐαγγελίου διδασκαλία. Διὸ ὀρθῶς καὶ λίαν προσφυῶς, ὁ μὲν Ἀπόστ. Βαρθολομαῖος καλεῖ τοῦτο «μικρὸν καὶ μέγα»· μικρὸν μὲν

κατὰ τὸ μῆκος, μέγα δ' ὅμως κατὰ τὸ πλάτος καὶ τὸ βάθος τῶν νοημάτων αὐτοῦ (παρὰ Διονυσ. Μυστ. Θεολ. κεφ. α'.)· ὁ δὲ ἱ. Ἀμβρόσιος «πέλαγος», ἐν ᾧ εὕρηται τὸ πλήρωμα τῶν χαρισμάτων, καὶ «θάλασσαν τῶν πνευματικῶν μυστηρίων», ἐν ᾗ πλέει ὁ μυστικὸς ἰχθύς, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ καὶ σωτὴρ τοῦ κόσμου.

Ὁ Ἱερώνυμος καλεῖ τὸ Εὐαγγέλιον «ἐπιτομὴν πάσης Θεολογίας», ὁ δὲ χαλκέντερος Ὠριγένης «ἀπαρχὴν πάσης Γραφῆς». Ἐὰν δὲ ἡ ἱερὰ Γραφὴ λέγεται ὑπὸ τοῦ Μ. Βασιλείου «ψυχῶν ἐργαστήριον» καὶ «ἀποθήκη τῶν πνευματικῶν βοτανῶν», παρ' ἄλλων δὲ πάλιν «Κυκλοπαίδεια πασῶν τῶν ἐπιστημῶν», καὶ παρ' ἄλλων «κέντρον τῆς Παλ. Διαθήκης καὶ ἥλιος τῆς Καινῆς», τὸ Εὐαγγέλιον ἀναμφιλέκτως ὑπερέχει πάντων τούτων. Καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, τὸ Εὐαγγέλιον εἶναι ἡ Καινὴ Διαθήκη, ἡ ἐγκαινιασμένη ἐν τῷ αἵματι τοῦ ἀγαπητοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ (πρβλ. Ἑβρ. θ', 12), ἥτις, κατὰ τὸν ἱ. Μάξιμον, «πρεσβεία ἐστὶ Θεοῦ πρὸς ἀνθρώπους, δι' υἱοῦ σαρκωθέντος, μισθὸν δωρουμένου τοῖς πειθομένοις αὐτῷ, τὴν ἀγέννητον θέωσιν» ἤτοι τὴν ἀνεπινόητον ἐν τοῖς ἀξίοις φανέρωσιν.

Ἡ δὲ ἀλήθεια τῆς διδασκαλίας τοῦ Κυρίου, δείκνυται ἐκ τοῦ ὅτι αὕτη προήρχετο ἀμέσως ἐκ τοῦ ἰδίου στόματος τῆς αὐτοσοφίας τοῦ Ὑψίστου, ἡ ὁποία ὅπως εἶναι ἀληθὴς εἰς τὸ εἶναι, οὕτως ἀληθὴς εἶναι καὶ εἰς τὰ λόγια αὐτῆς· «ἐγώ, λέγει ἡ σοφία, ἀπὸ στόματος Ὑψίστου ἐξῆλθον» (Σειρ. κδ', 3). Ἐὰν δὲ πάντες οἱ ἀπὸ Ἀδὰμ μέχρι τῆς συντελείας τοῦ κόσμου δύνανται νὰ εὑρεθῶσι ψεῦσται (πρβλ. Ρωμ. γ', 4), μόνος ὁ Θεὸς δὲν δύναται νὰ ψευσθῇ, ἀλλὰ πάντοτε ὑπάρχει καὶ εἶναι ἀληθὴς καὶ πιστὸς ἐν πᾶσι τοῖς λόγοις αὐτοῦ καὶ ταῖς ὑποσχέσεσι (πρβλ. Ἰωάν. γ', 33)· εἶναι «Θεὸς ἀψευδής», ὡς λέγει ὁ Ἀπόστολος (Τίτ. α', 2)· ἐπομένως οὐδεὶς δύναταί ποτε νὰ ἀμφιβάλλῃ ἢ νὰ διστάζῃ, ὡς πρὸς τὴν ἀλήθειαν τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ (πρβλ. καὶ ψαλμ. ρμδ', 14).

Ὡσαύτως καὶ ἡ ὠφέλεια τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ, καταφαίνεται ἐκ τούτου· ὅτι δηλονότι ἡ διδασκαλία αὐτοῦ αὕτη ὁδηγεῖ πρὸς σωτηρίαν (πρβλ. Λουκ. α' 77 Ἰωάν. στ', 63 Ἡσ. νδ', 13), καὶ παρέχει ζωὴν ἀτελεύτητον εἰς τοὺς ἀκούοντας αὐτήν· ὅτι διδάσκει πάντας «πῶς δεῖ περιπατεῖν καὶ ἀρέσκειν Θεῷ» (α' Θεσ. δ', 1)· ὅτι συνιστᾷ ἡμῖν νὰ ἀπεκδυθῶμεν τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον, καὶ νὰ ἐνδυθῶμεν τὸν νέον, τὸν κατὰ Θεὸν κτισθέντα (πρβλ. Ἐφεσ. δ', 24 Κολ. γ', 3)· ὅτι φωτίζει τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς καρδίας ἡμῶν, εἰς τὸ νὰ γνωρίσωμεν τὸν πλοῦτον τῆς δόξης τῆς κληρονομίας τοῦ Χριστοῦ· καὶ ὅτι καθιστᾷ τοὺς γηΐνους καὶ φθαρτοὺς ἀνθρώπους, ἀφθάρτους καὶ οὐρανίους, «ἔνθα ἀναπαύσονται ἐν τρυφῇ ἀγαθῇ» (Ἰεζεκ. λδ', 14), κοινωνοὶ γινόμενοι τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ.

Σημειωτέον δ' ὅμως καὶ τοῦτο· ὅτι τὸ Εὐαγγέλιον διδάσκει πάντας, ὅτι ὀφείλουσι νὰ πιστεύωσιν, οὐ μόνον εἰς τὰς θεωρητικὰς αὐτοῦ ἀληθείας ἢ τὰ δόγματα τῆς πίστεως, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς ἠθικάς, καθ' ἃς δέον νὰ πράττωσι πᾶν ὅ,τι τοῦτο παραγγέλλει αὐτοῖς καὶ ἐπιτάσσει τ.ἔ. νὰ διάγωσι τὸν ἐπὶ γῆς βίον αὐτῶν, οὐχὶ κατὰ τὰ θελήματα τῆς σαρκὸς καὶ τῶν διανοιῶν (πρβλ. Ἐφεσ. β΄, 3), παντὶ ἀνέμῳ περιφερόμενοι ἢ ὑπὸ τῶν πονηρῶν καὶ ἀπεστερημένων τῆς ἀληθείας πτυρόμενοι ἢ ὑπὸ τῆς κενῆς ἀπάτης συλαγωγούμενοι, ἀλλὰ κατὰ τὰ ἐντάλματα καὶ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Εὐαγγελίου, «ὡς τέκνα Θεοῦ ἀμώμητα, ἐν μέσῳ γενεᾶς σκολιᾶς καὶ διεστραμμένης» (Φιλιπ. β΄, 15). Τούτου ἕνεκα καὶ ὁ Θεοφόρος Ἰγνάτιος λέγει ὅτι· «οἱ ἐπαγγελλόμενοι Χριστοῦ εἶναι, οὐκ ἐξ ὧν λέγουσι μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐξ ὧν πράττουσι γνωρίζονται» (Ἐπιστ. πρὸς Ἐφεσ.), καίτοι εἰς τὴν διάπραξιν ἔργων ἀγαθῶν, ἅτινα ἡτοίμασεν ὁ Θεὸς «ἵνα ἐν αὐτοῖς περιπατήσωμεν» (ἔν. ἀν.), συντρέχει καὶ αὐτὸ «τὸ καλὸν ὄνομα τὸ ἐπικληθὲν ἐφ' ἡμᾶς» (πρβλ. Ἰακ. β΄, 7), ὡς καὶ ἡ τοῦ Χριστιανοῦ προσηγορία, ἥτις, κατὰ τὸν Θεοδώρητον, «εὐφημίας καὶ εὐλογίας ἐστὶ μεστή». Διότι ἴδιον παντὸς Χριστιανοῦ εἶναι νὰ βλέπῃ ἐνώπιον αὐτοῦ τὸν Κύριον διαπαντός, νὰ γρηγορῇ ἐφ' ἑκάστης ἡμέρας καὶ ὥρας καὶ νὰ νήφῃ, καὶ νὰ εἶναι πάντοτε ἕτοιμος εἰς τὸ νὰ εὐαρεστῇ τῷ Θεῷ· ὅστις θέλει δώσῃ, κατὰ τὸν Ἀπόστολον ἐκδίκησιν εἰς τοὺς μὴ συμμορφουμένους πρὸς τὴν διδασκαλίαν τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τὰ σωτήρια αὐτοῦ προστάγματα, «καὶ ἀπὸ ὁδοῦ ἀληθείας πλανωμένους» (Σειρ. ε΄, 6).

Ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ Εὐαγγέλιον θὰ κρίνῃ καὶ θὰ καταδικάσῃ πάντα ἄνθρωπον περιπατοῦντα οὐχὶ διὰ πίστεως, ἀλλὰ δι' ὄψεως (πρβλ. β΄ Κορ. ε΄, 7)· πάντα μὴ δεικνύοντα ἐν μιᾷ λέξει τὴν πίστιν αὐτοῦ ἐκ τῶν ἔργων αὐτοῦ, ἀλλὰ φρονοῦντα, οὐχὶ ὀρθῶς, μᾶλλον δὲ «εἰς κενὸν ἐλπίζοντα» (πρβλ. Ἠσ. κθ΄, 8), ὅτι μόνη ἡ πίστις δύναται νὰ καταστήσῃ αὐτὸν δίκαιον παρὰ τῷ Θεῷ (πρβλ. Ἰακ. β΄, 25 δ΄, 14 Ρωμ. β΄, 13 α΄ Ἰωάν. γ΄, 18).

Τὴν κατάκρισιν δὲ ταύτην βεβαιοῖ καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν λέγων· «ὁ μὴ λαμβάνων τὰ ῥήματά μου, ἔχει τὸν κρίνοντα αὐτόν· ὁ λόγος ὃν ἐλάλησα, ἐκεῖνος κρινεῖ αὐτὸν ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ» (Ἰωάν. ιβ΄, 48), καθ' ἣν «ὁ καπνὸς τοῦ βασανισμοῦ τοῦ τοιούτου, θὰ ἀναβαίνῃ εἰς αἰῶνας αἰώνων» (πρβλ. Ἀποκ. ιδ΄, 11).

† Ὁ Προικοννήσου **ΦΙΛΟΘΕΟΣ**

Ο ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ

ΝΕΟΦΥΤΟΣ Ο Β'

Ὁ Πατριάρχης Νεόφυτος ὁ Β' ἀνῆλθε τὸ πρῶτον εἰς τὸν θρόνον Κωνσταντινουπόλεως ἀπὸ τῆς Μητροπόλεως Ἀθηνῶν. Διεδέχθη τὸν Ματθαῖον τὸν Β' μετὰ τὴν δευτέραν του πατριαρχείαν ἀσπασθέντα τὸν μοναχικὸν βίον. 1) Ὁ Ἀθηνῶν Μελέτιος, συγγραφεὺς τῆς γνωστῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας, ἀναφέρει τὸ ὑπόμνημα τῆς ἐκλογῆς τοῦ Νεοφύτου ὡς Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως χωρὶς νὰ προσθέτῃ τὸν μῆνα, τὴν Ἰνδικτιῶνα καὶ τὸ ἔτος. «Κοινῇ συμφωνίᾳ καὶ ψήφῳ τῶν εὑρεθέντων ἀρχιερέων καὶ ὑπερτίμων προεβιβάσθη εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον Κωνσταντινουπόλεως ὁ Παναγιώτατος Πατριάρχης κὺρ Νεόφυτος ἀπὸ τῆς Μητροπόλεως Ἀθηνῶν μετατεθείς». 2) Ὡς δὲ παρετήρησεν ὁ μακαρίτης Μ. Χαμουδόπουλος «ὁ ἀείμνηστος Δοσίθεος (ὁ Ἱεροσολύμων, συλλέξας ὑπομνήματα ἐκλογῶν καὶ ἄλλα ἔγγραφα ἀπὸ τοὺς κώδικας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ καταρτίσας τὴν γνωστὴν «Νομικὴν Συναγωγὴν» 3) φυλασσομένην — μέχρις ἐσχάτων — ἐπὶ 250 περίπου ἔτη ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ τοῦ ἐνταῦθα Ἁγιοταφιτικοῦ Μετοχίου) δὲν διεφύλαξεν ἡμῖν τὸ ὑπόμνημα τοῦ εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον προβιβασμοῦ τοῦ ἀπὸ Ἀθηνῶν Νεοφύτου. Ἔχομεν ὅμως, ὡς ὁ ἴδιος Χαμουδόπουλος προσθέτει, τὴν κατὰ τὸν Ἀπρίλιον τοῦ ἔτους 1602 γενομένην ἐκλογὴν

1) Ἡ τρίτη πατριαρχεία τοῦ Ματθαίου ὀλιγοήμερος ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ μακαρίτου Σάρδεων Γερμανοῦ (Συμβολὴ εἰς τοὺς πατριαρχικοὺς καταλόγους Κων)πόλεως ἀπὸ τῆς Ἁλώσεως καὶ ἑξῆς, 1935 Α. σ. 71), ἐπὶ τῇ βάσει μαρτυριῶν τινων.

Ὁ κ. Δ. Μέρτζιος δημοσιεύσας εἰς τὰς «Πραγματείας τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν» 1951 (σ. 1—81) τὴν ὑπὸ τὸν τίτλον «Πατριαρχικὰ» μελέτην του, δ.λ.δ. ἀλληλογραφίαν τῶν ἐν Κων)πόλει Βαΰλων πρὸς τὴν ἐν Βενετίᾳ τῆς Ἰταλίας ἀνωτάτην Ἀρχὴν ἀποκλείει καὶ τὴν δευτέραν πατριαρχείαν τοῦ Ματθαίου.

2) Μετὰ τὰς λέξεις αὐτὰς προσθέτει καὶ τὰ λοιπὰ κ.τ'. Ἔκδ. Γ. Βενδότη, Βιέννη 1784. Γ'. σ. 403.

3) Εἰς τὴν Βιβλιοθήκην τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου διατηρεῖται ἀντίγραφον τῆς Νομικῆς Συναγωγῆς καταρτισθὲν πρὸ ἐτῶν ἐπιμελείᾳ τοῦ συντάκτου τῆς παρούσης μελέτης.

τοῦ Σαμουήλ, διαδόχου τοῦ Νεοφύτου ἐν τῇ Μητροπόλει Ἀθηνῶν. Εἰς τὸ φύλλον 181 τῆς Νομικῆς Συναγωγῆς καταχωρίζεται ὑπόμνημα ἐκλογῆς τοῦ Μητροπολίτου Αἴνου Μελετίου λαβούσης χώραν ἐν «τῷ πατριαρχικῷ θείῳ ναῷ τοῦ Ἁγίου Μεγαλομάρτυρος Γεωργίου» τὴν 28ην Μαρτίου τοῦ ἰδίου ἔτους (1602). 4) Ὡς ἔγραφον καὶ εἰς τὴν Φωτίειον Βιβλιοθήκην μου (Α΄. μέρος, σ. 8), ὁ Νεόφυτος ἀνῆλθεν εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον περὶ τὰ τέλη Φεβρουαρίου. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀπὸ τοῦ θρόνου ἀπέλασιν, στηριχθεὶς εἰς ἐπίσημα τουρκικὰ ἔγγραφα,ἐσημείωσα· «περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1603 κατεβιβάσθη ἀπὸ τὸν Οἰκουμ. θρόνον». Ἡ περὶ τοῦ χρόνου τῆς ἀπὸ τοῦ θρόνου ἀπελάσεως τοῦ Νεοφύτου πληροφορία προσεπιμαρτυρεῖται καὶ ἀπὸ τὸ ἔγγραφον τοῦ ἐν Κων)πόλει Βαΐλου τῆς Βενετίας δημοσιευόμενον, ὑπὸ τοῦ κ. Μερτζίου εἰς τὰς πραγματείας τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν (σ. 28) τοῦ 1952. «5 Ἰανουαρίου 1603 ἐξεβλήθη τοῦ θρόνου ὁ Πατριάρχης τῶν Ἑλλήνων αἰφνιδίως». Ὡσαύτως καὶ ἡ πληροφορία τὴν ὁποίαν ἐδημοσίευσα εἰς τὸ ἴδιον μέρος τῆς Φωτιείου Βιβλιοθήκης μου, ἐπὶ τῇ βάσει ἐπισήμου ἐγγράφου τῶν Τουρκικῶν Ἀρχείων, καὶ συμφώνως πρὸς τὴν ὁποίαν ὁ Νεόφυτος «οὔτε ἓν ὁλόκληρον ἔτος ἐπατριάρχευσε τὸ πρῶτον», ἀναφέρεται καὶ εἰς τὸ αὐτὸ γράμμα τοῦ Βαΐλου. «Ὁ Πατριάρχης οὗτος, γράφει ὁ ἀντιπρόσωπος οὗτος τῆς Βενετικῆς Δημοκρατίας, παρέμεινε μόλις ἓν ἔτος εἰς τὴν ἀρχήν». Ἀναμφιβόλως αἱ εἰδήσεις αἱ παρεχόμεναι εἰς τὸν ἱστορικὸν ἀπὸ τὰ ἐπίσημα ἔγγραφα τοῦ Ὀθωμανικοῦ Κράτους ἔχουν θετικωτέραν ἀξίαν ἀπὸ τὰς πληροφορίας τῶν Βενετῶν Βαΐλων, οἱ ὁποῖοι, φανατικοί, ἔγραφον πρὸς φανατικοὺς κυρίους των καὶ διὰ νὰ φανοῦν εὐάρεστοι εἰς αὐτοὺς εἰς μερικὰ σημεῖα διέστρεφον σκοπίμως τὰ γεγονότα. Τὰ ἴδια ἔπραττον καὶ οἱ ἐνταῦθα Ἰησουῖται παρέχοντες πληροφορίας περὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου εἰς τὸν γενικόν των ἀρχηγόν. Ὁ κ. Μέρτζιος, ἄξιος πολλῶν ἐπαίνων διὰ τὴν ἔρευναν, μετάφρασιν καὶ δημοσίευσιν τῶν ἐγγράφων ἐκείνων τῶν Βαΐλων, δὲν εἶχεν ὑπ' ὄψιν τὰ ἐπίσημα τουρκικὰ ἔγγραφα, ἐκ τῶν ὁποίων μερικὰ ἀνάγονται εἰς τὴν ἐποχὴν τῶν γραμμάτων τῶν εἰρημένων Βαΐλων, καὶ τὰ ὁποῖα ἐν ἑλληνικῇ μεταφράσει ἐδημοσίευσα εἰς τὴν Φωτίειον Βιβλιοθήκην.

Ἐὰν ἐμελέτα τὰ τουρκικὰ ἔγγραφα δὲν θὰ ἔγραφεν εἰς τὸν πρόλογον τῆς μελέτης του· «ἐξ αὐτῶν (=τῶν γραμμάτων) μανθάνομεν τώρα

4) «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» Β. 782 κ. ἑξ. Ἡ Νομικὴ Συναγωγὴ (ἀντίγραφον) τοῦ Οἰκουμ. Πατριαρχείου περιέχει τὸ ὡς ἄνω ὑπόμνημα τῆς ἐκλογῆς τοθ Αἴνου Μελετίου εἰς τὰς σελίδας 21—22.

διὰ πρώτην φοράν, τὸ ἀκριβὲς ἔτος τῆς ἀναρρήσεως, ἀποχωρήσεως ἢ καθαιρέσεως τῶν κατὰ καιροὺς Πατριαρχῶν, τὴν ἀκριβῆ χρονολογίαν τῆς ἁρπαγῆς τῆς Μονῆς τῆς Παμμακαρίστου. 5)

Ἔχω δημοσιεύση δι' ὡρισμένας χρονικὰς περιόδους καὶ καταλόγους Πατριαρχῶν. Εὐρύτερον εἰς τὸ κεφάλαιον αὐτό διὰ τοὺς μετὰ τὴν Ἅλωσιν χρόνους — ἠσχολήθη ἐπὶ τῇ βάσει ὄχι μόνον τῶν εἰς τὴν Φωτίειον Βιβλιοθήκην δημοσιευθέντων ἐπισήμων τουρκικῶν ἐγγράφων, ἀλλὰ καὶ ἄλλων ἀλλαχόθεν προερχομένων ἱστορικῶν μετὰ τὴν Ἅλωσιν μνημείων, ὁ μακαρίτης Σάρδεων Γερμανός. 6)

Τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος γράμμα τοῦ Βαΰλου τὸ ἀναφέρον τὰ τῆς ἀπελάσεως τοῦ Νεοφύτου ἀπὸ τὸν πατριαρχικὸν θρόνον κάμνει λόγον καὶ περὶ τῆς ἐξορίας του εἰς Ρόδον. Τὸ τουρκικὸν ἔγγραφον Λα 2 τὸ δημοσιευθὲν εἰς τὴν Φωτίειον Βιβλιοθήκην (Λ. σ. 13) κάμνει λόγον περὶ τῆς εἰς τὸ ὄρος Σινᾶ ἐξορίας τοῦ Νεοφύτου. Δὲν παρασιωπᾷ ὅμως καὶ τὴν ἀρχικῶς εἰς Ρόδον ἐξορίαν τοῦ παυθέντος Πρωθιεράρχου τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. «Ὁ πρώην Πατριάρχης κληρικὸς (Rahib) ὀνόματι Νεόφυτος ἐξορισθείς, ὡς σκάνδαλα προκαλῶν εἰς Ρόδον, οὐ παύεται ἀποπλανῶν τοὺς Kefere (ἀπίστους) Ρωμηοὺς καὶ καταχρώμενος οὐ μόνον δημόσια χρήματα ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰ προοριζόμενα δι' ἐλέη τῶν Ρωμηῶν».

Ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Βαΰλου παρέχει μερικὰς λεπτομερείας ἀναφερομένας εἰς τὸν ἀπὸ Κων)πόλεως εἰς Ρόδον πλοῦν τοῦ Νεοφύτου. «Τὸν ὡδήγησαν ἀμέσως ἁλυσόδετον μαζὶ μὲ ἕνα καλόγηρον τῆς συνοδείας του, ἐπὶ μιᾶς λέμβου καὶ τοὺς μετέφεραν εἰς μίαν γειτονικὴν νῆσον, καίτοι ἡ θάλασσα ἦτο τρικυμιώδης. Ἐκεῖ εἰς τὴν νῆσον ἦτο ἕτοιμον καράβι, τὸ ὁποῖον θὰ τους συνώδευεν εἰς τὴν Ρόδον, ὁρισθεῖσαν ὡς τόπον ἐξορίας του». Ἡ νῆσος ἡ κειμένη πλησίον τῆς Πόλεως εἶναι ἡ Προικόνη-

5) Ἔνθ. ἀνωτ. σ. 2. Προκειμένου περὶ τῆς ἁρπαγῆς αὐτῆς εἰς τὴν σελίδα 20 σημ. γράφει· «Περισσότερον προσήγγισαν πρὸς τὴν πραγματικὴν χρονολογίαν ὁ μητροπολίτης Ἡλιουπόλεως Γεννάδιος, ὅστις εἰς τὴν αὐτὴν Ἐγκυκλοπαιδείαν (Πυρσοῦ) καὶ εἰς τὴν λέξιν Οἰκουμεν. Πατριαρχεῖον, γράφει ὅτι τοῦτο ἐστεγάσθη εἰς τὴν Μονὴν τῆς Παμμακαρίστου μέχρι τοῦ 1587». Ἂν ἐγνώριζεν ὁ κ. Μέρτζιος καὶ τὴν Φωτίειον Βιβλιοθήκην θὰ ἦτο θετικωτέρα ἡ συμβολή του εἰς τὴν ἐξακρίβωσιν τῆς χρονολογίας τῆς πατριαρχείας Πατριαρχῶν τινων.

6) Δὲν ἀναφέρεται καὶ εἰς τοὺς καταλόγους τοῦ Σάρδεων Γερμανοῦ ὁ κ. Μέρτζιος.

σος, ὁ Μαρμαρᾶς τῆς Προποντίδος. Περὶ τούτου μᾶς πληροφορεῖ ὁ ἱερομόναχος Νικόδημος, μαθητὴς τῶν ἐν Κων)πόλει Ἰησουϊτῶν, Πάριος. «Εἰς τὸν καιρὸν τοῦ ὁποίου νὰ ἐσυνέβησαν κάποια σκάνδαλα»... «ἐξωρίσθη εἰς τὴν Προικόνησον». 7) Δὲν ἦτο ἡ Προικόνησος τόπος ἐξορίας ὡς διαλαμβάνουν καὶ τὰ δύο ἔγγραφα, τουρκικὸν καί βενετικόν, ἀλλ' ἦτο ὁ πρῶτος, τρόπον τινά, σταθμὸς τῆς πρὸς τὴν Ρόδον πορείας. Σφάλλεται ὡσαύτως ὁ Νικόδημος ὅταν σημειώνῃ ὅτι εἰς τὴν Προικόνησον ὁ Νεόφυτος «ἔδωκε τὸ τέλος τῆς ζωῆς του».

Ὁ Βάϋλος ὡς αἰτίαν τῆς ἀπὸ τοῦ θρόνου ἀπομακρύνσεως τοῦ Νεοφύτου ἀναφέρει τὴν κατὰ τοῦ Πατριάρχου τούτου δυσαρέσκειαν μερικῶν Ἑλλήνων καὶ τὴν ὑπὲρ τῆς ἀποπομπῆς αὐτοῦ μεσολάβησιν τῆς μητρὸς τοῦ Σουλτάνου Μεχμὲτ τοῦ Γ'. (υἱοῦ τοῦ Μουρὰτ τοῦ Γ'. Μεχμὲτ ὁ Γ'. ἐβασίλευσεν ἀπὸ τοῦ 1595—Δεκεμβρίου τοῦ 1603), ἡ ὁποία ἔλαβε παρ' αὐτῶν χρήματα πρὸς οἰκοδομὴν τοῦ ἐπ' ὀνόματός της κτιζομένου τζαμίου. Τὸ ἐπίσημον τουρκικὸν ἔγγραφον τὴν ἐξορίαν τοῦ Νεοφύτου ἀποδίδει εἰς καταγγελίαν τοῦ διαδόχου του Ραφαὴλ τοῦ ἀπὸ Μηθύμνης. 8) Τὸ ὑπὸ ἡμερ. 26 Μαΐου 1603 σουλτανικὸν ἔγγραφον διαλαμβάνει τὰ ἑξῆς σχετικὰ πρὸς τὸν διενεργήσαντα τὴν ἐξορίαν τοῦ Νεοφύτου· «ὁ Πατριάρχης Κων)πόλεως Ραφαὴλ ἀπέστειλεν εἰς τὸν θρόνον μου ἀναφορὰν δι' ἧς δηλοῖ ὅτι ὁ πρώην Πατριάρχης». 9) Τὴν ὑπὸ τοῦ Ραφαὴλ προκληθεῖσαν ἐξορίαν τοῦ Νεοφύτου ἀναφέρει καὶ ὁ Ἀθανάσιος Ρήτωρ, φίλος τῶν παπιστῶν καὶ τοῦ Νεοφύτου, ἐχθρὸς δὲ τοῦ Ραφαήλ. Εἰς ἔγγραφον ἰδιόχειρόν του ὁ Ρήτωρ Ἀθανάσιος — ἀποκείμενον εἰς τὴν Ἐθνικὴν Βιβλιοθήκην τῶν Παρισίων ὑπ' ἀρ. **Supplément grec 1027** φ. 348 β γράφει· «μετὰ δὲ τὸ εἰσιέναι με (τὸν Ἀθανάσιον) ἐν αὐτῷ (=τῷ Ἰβηρίας) εὗρον τότε τὸν ἁγιώτατον Πατριάρχην κὺρ Νεόφυτον ἐκ τῆς ἐξορίας ἐπαναστραφέντα, ὑπερόριος τὸ πρῶτον τυγχάνων ὑπὸ τοῦ ἐξώσαντος αὐτὸν ἀθέσμως τε καὶ παρανόμως Ραφαήλ». 10) Καὶ ὁ Καλλίνικος ὁ τοῦ Προϊλάβου εἰς τὴν ἱστο-

7) Φωτ. Βιβλιοθήκη σ. 8, σημ. 14 ὅπου καὶ αἱ παραπομπαὶ εἰς τὰς πηγάς.

8) Ὁ Μ. Μέρτζιος τὸν Ραφαήλ, συμφώνως πρὸς τὸ γράμμα τοῦ Βαΰλου, ἀναφέρει ὡς Μιτυλήνης. Ἦτο Μηθύμνης, ὁ δὲ Βαΰλος, ἐπειδὴ ἡ ἐπαρχία Μηθύμνης εὑρίσκεται ἐντὸς τῆς νήσου Μιτυλήνης, ἐτιτλοφόρησεν αὐτὸν ὡς Μιτυλήνης.

9) Φωτίειος Βιβλιοθήκη Α. σ. 13.

10) Φωτίειος Βιβλιοθήκη σ. 6.

ρίαν του ὑπαινίσσεται τὴν κατὰ τοῦ Νεοφύτου ἀναφορὰν τοῦ Ραφαήλ· «Καὶ πατριαρχεύσας (ὁ Νεόφυτος) χρόνον ἕνα ἐξωρίσθη παρὰ τοῦ Σουλτὰν Μεχμὲτ λιβέλλῳ διαβληθείς». 11) Καὶ ὁ Κύριλλος ὁ Λαυριώτης εἰς τὸ «Χρονικόν» του σημειώνει· «τοῦτον τὸν Νεόφυτον κατεφρόνησε Ραφαὴλ ὁ Μηθύμνης». 12)

Μετὰ τὴν πρώτην πατριαρχείαν τοῦ Νεοφύτου — ἀρχὰς τοῦ 1603 — κατὰ τὴν πληροφορίαν τοῦ Βαΰλου Κων)πόλεως «ὁ Μ. Αὐθέντης (ὁ Σουλτάνος) ἐξέλεξε ὡς νέον Πατριάρχην τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Μυτιλήνης καὶ αὐτὴν τὴν ἑβδομάδα ἀνεγνωρίσθη οὗτος ἀπὸ τοὺς ἱεράρχας...» Ὁ πρόλογος τῶν πρὸς τὸν Πατριάρχην Τιμόθεον (1613) ἀποσταλεισῶν ἐπιστολῶν τοῦ Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως μᾶς πληροφορεῖ ὅτι ὁ Ραφαὴλ διεδέχθη οὐχὶ τὸν Νεόφυτον ἀλλὰ τὸν Ματθαῖον — τρίτον δῆθεν πατριαρχεύσαντα ἐπὶ ὀλίγας ἡμέρας — ἀποθανόντα. «Εἶτα Ματθαίου ἀποθανόντος εἰσῆλθεν ὁ Ραφαήλ, ὃν καὶ αὖθις ἐξῶσαι ἐπιτηδευθεὶς ὁ Νεόφυτος, πλὴν ζημίας ἤνυσεν οὐδέν». 13)

Ὁ Ἀθηνῶν Μελέτιος εἰς τὴν ἐκκλησιαστικήν του ἱστορίαν ὡς διάδοχον τοῦ Νεοφύτου (Α΄. πατριαρχεία) ἀναφέρει τὸν «Ραφαὴλ Μεθύμνης». 14). Δὲν πιστεύω ὅμως ὅτι ἡ πληροφορία τοῦ Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως νὰ εἶναι ἐσφαλμένη. Παρεσιωπήθη ἡ τρίτη πατριαρχεία ὡς ὀλιγοήμερος καὶ ὡς μὴ προφθάσασα νὰ περιβληθῇ μὲ ὅλους τοὺς τύπους τοὺς ὁποίους ἀπήτει τὸ τότε καθεστὼς τοῦ Οἰκουμ. Πατριαρχείου. Ὁ Λούκαρις συμφωνεῖ μὲ τὴν ἔκθεσιν τοῦ Βαΰλου ὡς πρὸς τὸ ἑπόμενον σημεῖον· ὁ Νεόφυτος ὢν ἐξόριστος ἐν Ρόδῳ προσεπάθησε διὰ διαφόρων μέσων τῆς τότε ἐποχῆς νὰ ἐξώσῃ τὸν Ραφαήλ· δὲν τὸ ἐπέτυχε. Ἡ ἀπόπειρα αὐτὴ ἔλαβε χώραν, κατὰ τὸν Βάϋλον, 15 Μαΐου 1603. «Ἐστάλη ἕνας τζαούσης νὰ φέρῃ τὸν ἐν Ρόδῳ εὑρισκόμενον ἐν ἐξορίᾳ Πατριάρχην, μὲ τὸν σκοπὸν ἵνα ἐπανέλθῃ εἰς τὴν προτέραν του ἕδραν, ἀλλ' ὅταν ἔφθασεν εἰς μικρὰν ἐντεῦθεν ἀπόστασιν, τὸν συνήντησεν ἄλλος τζαούσης, ὅστις εἶχε διαταγὴν ἀνακαλοῦσαν τὴν προηγουμένην καὶ οὕτω τὸ καράβι τὸ φέρον τὸν Πατριάρχην ἐπέστρεψε μετ' αὐτοῦ εἰς Ρόδον. Τὴν ἀνωτέρω διαταγὴν τὴν ἐπέτυχον οἱ ἀντίπαλοί του διότι οἱ Ἕλληνες ἐδῶ εἶναι διῃρημένοι εἰς φατρίας, αἱ ὁποῖαι διὰ δώρων προκαλοῦν τὰς συχνὰς αὐτὰς

11) Κ. Δυοβουνιώτου, «Καλλίνικος ὁ Γ΄.», σ. 82, Φωτ. Βιβλ. ἔνθ. ἀνωτ. σ. 7 καὶ σημ. 11.

12) Περιοδικὸν «Ἀθήναιον», ἔτος Στ΄. σ. 33.

13) Σάρδεων Γερμανοῦ «Συμβολή», Α. σ. 88 σημ. 170 καὶ σελ. 93.

14) Γ. σ. 403.

καὶ ἀξιοκατακρίτους μεταβολάς». 15) Κατόπιν τῶν ἐνεργειῶν αὐτῶν ἐπεδόθη λίβελλος, ὡς εἴδομεν, εἰς τὸν Σουλτάνον καὶ ἐξεδόθη τὸ αὐτοκρατορικὸν φιρμάνιον τῆς 26ης Μαΐου 1603 διὰ τοῦ ὁποίου ὁ Νεόφυτος ἐξωρίζετο εἰς τὸ ὄρος Σινᾶ.

Ἡ δευτέρα πατριαρχεία τοῦ Νεοφύτου ἀρχίζει ἀρχὰς Ὀκτωβρίου τοῦ 1609. Διεδέχθη τὸν Ραφαὴλ ἀποθανόντα ἐπὶ τοῦ θρόνου. Ὁ Βάϋλος σημειώνει· «4 Ὀκτωβρίου 1607 (φάκελλος 65) ... ἡ πανώλης κάμνει θραῦσιν... ἀπέθανεν ἐξ αὐτῆς ὁ υἱὸς τοῦ Μουφτῆ καὶ αὐτὴν τὴν ἑβδομάδα ὑπέκυψεν εἰς τὸ μοιραῖον καὶ ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως». 16)

Τὸν διὰ τῆς πανώλους θάνατον τοῦ Ραφαὴλ ὑπονοεῖ καὶ ὁ ἐχθρικῶς πρὸς αὐτὸν διακείμενος, φίλα δὲ τοῖς παπισταῖς φρονῶν, Ἀθανάσιος ὁ Ρήτωρ ὅταν εἰς τὰ λόγια «ὑπερόριος τὸ πρῶτον τυγχάνων (ὁ Νεόφυτος) ὑπὸ τοῦ ἐξώσαντος αὐτὸν ἀθέσμως τε καὶ παρανόμως Ραφαήλου» προσθέτει καὶ τὰ ἀκόλουθα· «ὃς καὶ κακὸς κακῶς τῶν τῆδε ἀπηλλάχθη». (Φωτ. Βιβλ. ἔνθ. ἀνωτ. σ. 10 σημ. 18).

Ὥστε ὁ Πατριάρχης Ραφαὴλ ἀπέθανεν ἐν ἐνεργείᾳ πατριαρχεύων. Τὸ ἔγγραφον Αα 3 (11ος αἰών, σ. 29 τῆς συλλογῆς Ἀχμὲτ Ρεφὴκ) — ἐντολὴ σουλτανικὴ εἰς τοὺς καδῆδες Πόλεως, Γαλατᾶ, Χασίων (χωρίων τοῦ Βοσπόρου) καὶ τοῦ Σκουτάρεως — διαλαμβάνει περὶ τοῦ Ραφαὴλ οὐχὶ ὡς Sabıka = πρώην ἀλλ' ὡς mukaddema Batrik olub mürd olan (ὁ προηγουμένως = πρὸ τοῦ Νεοφύτου πατριαρχεύσας καὶ ἀποθανών). Ὅσον ἀφορᾷ τὴν χρονολογίαν τοῦ θανάτου τοῦ Ραφαὴλ σημειουμένην εἰς τὸ ἔγγραφον τοῦ Βαΰλου (ἀρχὰς Ὀκτωβρίου 1607) αὐτὴ συμφωνεῖ πρὸς ὑπομνήματα ἐκλογῶν καταχωριζόμενα εἰς τὴν Νομικὴν Συναγωγὴν τοῦ Δοσιθέου. Ἐπὶ Ραφαὴλ 12 Σεπτεμβρίου 1607 ἔλαβε χώραν ἡ ἐκλογὴ τοῦ Θεσσαλονίκης Ζωσιμᾶ· ἐπὶ Νεοφύτου Β΄. ἔγινεν ἡ ἐκλογὴ τοῦ Κασσανδρείας Δαμασκηνοῦ τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1607. Εἰς δὲ τὸν κατάλογον τοῦ Καταβαλάνου, δημοσιευθέντα ὑπὸ τοῦ Κεραμέως Παπαδοπούλου,ἀναγινώσκομεν· «πάλιν ὁ Νεόφυτος ἐν ἔτει ζριε (7115-5509, 1606 καὶ 7116),ἐν μηνὶ Ὀκτωβρίῳ ιε΄ἡμέρᾳ δῃ ἰνδ. ε΄). 17) Ἡ δευτέρα πατριαρχεία τοῦ Νεοφύτου διήρκεσε πέντε ἔτη καὶ 29 ἡμέρας. «12 Νοεμβρίου 1612 ἐξεβλήθη ὁ Πατριάρχης (Νεόφυτος) καὶ εἰς τὴν θέσιν του διωρίσθη ὁ τῆς Ἀλεξανδρείας». Αὐτὰ ἔγραφεν ὁ Βάϋλος τῆς Κων-

15) Πραγματεία Μερτζίου ἔνθ. ἀν. σ. 28—29.

16) Αὐτόθι σ. 29.

17) Σάρδεων Γερμανοῦ ἔνθ. ἀνωτ. Α. σ. 89.

σταντινουπόλεως πρὸς τὴν Γερουσίαν τῆς Βενετίας. 18) Περὶ τῆς ἐξώσεως τοῦ Νεοφύτου τὸ δεύτερον ἀπὸ τὸν οἰκουμενικὸν θρόνον γράφει καὶ ὁ Ἰάκωβος Γκῶλτερ Ἰησουΐτης· «Neophytus, vir vere catholicus, quem mense Octobri anni 1612 expulit Cyrillus Alexandriae ἐπιτηρητής». 19)

Καὶ μετὰ τὴν δευτέραν ἀπὸ τοῦ θρόνου ἀπέλασίν του ὁ Νεόφυτος ἐξωρίσθη πάλιν εἰς Ρόδον. Ὡς γράφω εἰς τὴν Φωτ. Βιβλιοθήκην (Α. σ. 7) ἡ ἐξορία αὐτὴ ἀποδεικνύεται ὄχι μόνον διὰ τοῦ χειρογράφου ἀρ. 10 τοῦ ἐν Κων)πόλει Φιλολογικοῦ Συλλόγου ἀλλὰ καὶ δι' ἄλλων μαρτυριῶν.

Ὁ Ἄγγλος Edward Grimston ἀφηγεῖται λεπτομερῶς τόσον τὰ τῆς ἐξορίας τοῦ Νεοφύτου, ὅσον καὶ τὸν τρόπον μὲ τὸν ὁποῖον κατέλαβε τὸν θρόνον ὁ Τιμόθεος. 20)

Ὁ Νεόφυτος δὲν ἔμεινεν ἐπὶ πολὺν χρόνον εἰς τὴν δευτέραν ἐξορίαν. Καθὼς διηγεῖται ὁ Grimston, ἤδη ἐν Μυτιλήνῃ εὑρισκόμενος—ὅταν ἀνεχώρει εἰς τὴν Ρόδον ὡς ἐξόριστος — ἐκανόνισε τὸ ζήτημα τῆς διαδοχῆς τοῦ «ἐπιτηρητοῦ» Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως ὑπὸ τοῦ Τιμοθέου. Ὁ Νεόφυτος διέμενεν ἐν Κων)πόλει ὅπου καὶ ἀπέθανεν ἄγνωστον ἀκριβῶς πότε. Τὸν Μάϊον τοῦ 1613 οἱ ἐν Κων)πόλει Ἰησουΐται ἐπεσκέφθησαν τὸν Τιμόθεον καὶ τὸν Νεόφυτον.

«Neophytum expatriarcham intimum societatis amicum visitavimus successorem ejus Timotheum.

(Ἐπιστολὴ τοῦ ἐν Κων)πόλει ἀρχηγοῦ τῶν Ἰησουΐτῶν Jobert πρὸς τὸν γενικὸν τοῦ Τάγματος ἀρχηγὸν Aquaviva, κατὰ τὰ Ἀρχεῖα τοῦ Βατικανοῦ. G. Hoffmann ἐν Orientalia Christiana, τόμ. XXV σημ. 76, σ. 272.

Περὶ τοῦ Νεοφύτου τοῦ Β' ἔγραψα μερικὰς γραμμὰς εἰς μίαν πραγματείαν μου τιτλοφορηθεῖσαν : «Μία πατριαρχικὴ Λειτουργία εἰς τὴν «Χρυσοπηγὴν» τοῦ Γαλατᾶ τὸ 1608 ἐπὶ Νεοφύτου τοῦ Β'.» 21) τόσον ἀπὸ τὰ σημειωθέντα εἰς τὴν παροῦσαν μελέτην ὅσον καὶ ἀπὸ πληροφορίας ἄλλας ἀλλαχόθεν γνωστὰς ὁ Νεόφυτος ἀνῆκεν εἰς τὴν μερίδα — ὡς γράφω εἰς τὴν ὡς ἄνω ἀναφερομένην μελέτην μου — ἐκείνων τῶν ἀ-

---

18) Μέρτζιος ἔνθ. ἀνωτ. σ. 29.

19) Φωτίειος Βιβλιοθήκη Α. σ. 8 σημ. 13 καὶ 14. Ἡ ἐκτέλεσις τῆς περὶ ἐξώσεως τοῦ Νεοφύτου ἀποφάσεως ἔλαβε χώραν 12 Νοεμβρίου.

20) Ed. Grimston A continuation of the present history Richard Knolles «the turkish history». Λονδῖνον 1687, τόμ. Β'. σ. 917.

21) Ἀνατύπωσις ἀπὸ τὴν «Ὀρθοδοξίαν» τοῦ 1948.

νωτέρων κληρικῶν τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία συνεπάθει τὴν Καθολικὴν Ἐκκλησίαν, ἀναμένουσα ἀπὸ τοὺς Καθολικοὺς κάποιαν ἀνακούφισιν ἀπὸ τῶν δεινῶν εἰς τὰ ὁποῖα, ἕνεκα τῶν καιρικῶν περιστάσεων, ἦσαν τότε βυθισμένα ἡ Ἐκκλησία καὶ τὸ Γένος μας. Εἰς τὴν περὶ Νεοφύτου Φιλιππουπόλεως πραγματείαν μου διὰ τὸ ἴδιον θέμα ἔγραφον τὰς ἑπομένας γραμμάς· δυστυχῶς ἡ κατάστασις γενικῶς εἰς τὸ κλῖμα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου εἶχε δημιουργήσῃ τότε δύο ρεύματα, ὄχι προσχωρήσεως εἰς τὸ καθολικὸν ἢ τὸ προτεσταντικὸν δόγμα, ἀλλὰ προσεγγίσεως καὶ ἐκλιπαρήσεως προστασίας πρωτίστως πολιτικῆς, καὶ κατὰ δεύτερον λόγον οἰκονομικῆς, ἢ ἀπὸ μέρους τῶν καθολικῶν ἢ ἀπὸ μέρους τῶν Διαμαρτυρομένων. Τοῦ δευτέρου σώματος ἐπίσημος ἐκπρόσωπος κατὰ τὸν ιζ'. αἰῶνα ὑπῆρξεν ὁ διάσημος Κύριλλος ὁ Λούκαρις. Τοῦ πρώτου ὁ Νεόφυτος ὁ Β'., ὁ Ἰωαννίκιος ὁ Β'. καὶ πρὸ πάντων — καὶ οὗτος ὑπὸ ἄλλην μορφὴν καὶ ἔννοιαν -- ὁ ἀπὸ Βερροίας Κύριλλος ὁ Κονταρῆς. 22) Ἄλλως τε τὰς τάσεις αὐτὰς τοῦ Νεοφύτου διαπιστώνομεν καὶ ἀπὸ τὴν πρόσκλησιν τὴν ὁποίαν εἶχε κάμῃ πρὸς τὸν τότε ἐν Τουρκίᾳ πρέσβυν τῆς Γαλλίας βαρῶνον de Salignac διὰ νὰ παραστῇ εἰς τὴν πατριαρχικὴν Λειτουργίαν τὴν τελεσθεῖσαν κατὰ Μάϊον μῆνα τοῦ 1608 εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Χρυσοπηγῆς τοῦ Γαλατᾶ.

Τὰς πρὸς τὸν Καθολικισμὸν διαθέσεις τοῦ Νεοφύτου Β'. βεβαιώνει ἔτι περισσότερον ἐπιστολή του διαβιβασθεῖσα κατὰ Μάϊον τοῦ 1609 ὑπὸ τοῦ ἐνταῦθα Βαΰλου τῆς Βενετίας πρὸς «τὴν ἐξοχωτάτην Γερουσίαν» τῆς Βενετίας, τῆς ὁποίας ὁ κομιστὴς ἀρχιερεὺς «ἐξεδήλωσε τὰ αἰσθήματα τῆς ἀφοσιώσεως τοῦ Πατριάρχου» πρὸς τὴν ἀνωτάτην Ἀρχὴν ἐκείνην τῆς Βενετίας. 23)

Ἐπὶ τοῦ Νεοφύτου, κατὰ τὴν πρώτην πατριαρχείαν του, ἐξεδόθη

22) Σταμποὺλ 1946, σ. 12, 13. Ἀνατύπωσις ἐκ τῆς «Ὀρθοδοξίας».

23) Μέρτζιος, μν. ἔργον, σ. 29. Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη δὲν ἀνευρέθη. Ὡσαύτως δὲν ἀνευρέθη καὶ ἐπιστολὴ τοῦ Πατριάρχου Ραφαὴλ ἀποσταλεῖσα κατὰ Νοέμβριον τοῦ 1606 πρὸς τὸν ἀνώτατον ἄρχοντα τῆς Βενετίας, τὴν ὁποίαν αὐτὸς ὁ Ραφαὴλ ἰδιοχείρως παρέδωκεν εἰς τὸν τότε Βάϋλον ἐπισκεφθεὶς αὐτὸν κατ' οἶκον ἐπὶ τούτῳ. Ἀπὸ τὰ δημοσιεύματα τοῦ κ. Μερτζίου καταφαίνεται καὶ ἡ ἀλλαχόθεν γνωστὴ ἀντιζηλία μεταξὺ Ἑνετῶν καὶ Γάλλων ὁσάκις ἐπρόκειτο περὶ ἀναμίξεως τῶν ἐνταῦθα ἀντιπροσώπων των εἰς τὰς τοῦ Πατριαρχείου μας ὑποθέσεις. Προξενεῖ κάποιαν ἀπορίαν ἡ ἐπίσκεψις ἐκείνη τοῦ Ραφαήλ, τὸν ὁποῖον ὡς εἴδομεν, ὁ Ρήτωρ Ἀθανάσιος δὲν συγκαταριθμεῖ μεταξὺ τῶν φίλων του.

πατριαρχικὸς καὶ συνοδικὸς τόμος διὰ τοῦ ὁποίου ἐκηρύσσετο ἔκπτωτος τοῦ θρόνου του πᾶς Μητροπολίτης, Ἀρχιεπίσκοπος καὶ Ἐπίσκοπος μὴ πληρώνων τὸ κατ' ἀποκοπὴν ὁρισθὲν ποσὸν πρὸς ἐξόφλησιν τῶν χρεῶν — ὑπὲρ τὰ τριακόσια φορτία — τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας.

Ὁ τόμος οὗτος ἐξεδόθη κατ' Ἀπρίλιον τοῦ ἔτους 1602. Δυστυχῶς ἡ ἀπειλὴ καθαιρέσεων διὰ τὴν μὴ πληρωμὴν ζητειῶν, βοηθειῶν, χαρατζίων καὶ παρομοίων ἐπανελήφθη καὶ κατὰ τὸ 1608 ἐπὶ Ραφαὴλ καὶ τὸ 1644 ἐπὶ Παρθενίου τοῦ Β΄. Μίαν ὀρθὴν παρατήρησιν κάμνει ἐπὶ τοῦ προκειμένου, ἐπικρίνων τὰ μέτρα αὐτὰ ὁ ἱστορικὸς Ἀθηνῶν Μελέτιος· «ὅθεν τούτου γενομένου οἱ ἀρχιερεῖς δὶς καὶ τρὶς καὶ τετράκις καὶ πεντάκις καθαιρέσει καὶ ἀθωώσει ὑποβάλλονται, ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου μέχρι τοῦ νῦν, ὡς οἱ κώδικες, εἰς τοὺς ὁποίους αὗται σημειοῦνται, μαρτυροῦσιν. 24) Μία συνοδικὴ διάταξις (τόμος συνοδικὸς τοῦ Μαΐου 1611) ἐκδοθεῖσα ἐπὶ τῆς δευτέρας πατριαρχείας τοῦ Νεοφύτου Β΄, ἀφορᾷ διάφορα γαμικὰ κεφάλαια (κωλύματα γάμου ἐκ βαθμῶν συγγενείας) κυρίως δὲ τὴν παραδοχὴν ὡς λόγου διαζεύξεως διὰ τὴν σύζυγον μετὰ τριετῆ ἄστοργον ἐγκατάλειψιν ἀπὸ μέρους τοῦ συζύγου. Ἡ διάταξις αὐτὴ ἀπετέλεσεν ἐπὶ αἰῶνας νόμον τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ δικαίου διὰ πάσας τὰς Ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας καὶ υἱοθετήθη καὶ ὑπό τινων Ὀρθοδόξων πολιτειῶν ἵνα μὴ εἴπω ὅλων. 25)

Πλεῖσται ἄλλαι πράξεις ἔλαβον χώραν ἐπὶ τῶν δύο πατριαρχειῶν τοῦ Νεοφύτου. Ἐκτὸς τῶν ὑπομνημάτων ἐκλογῆς τὰ ὁποῖα ἤδη ἐμνημονεύθησαν ὑπάρχουν καὶ ἄλλα κατακεχωρισμένα εἰς τὴν Νομικὴν Συναγωγὴν τοῦ Δοσιθέου. Τὸ τοῦ Χριστιανουπόλεως Διονυσίου κατὰ Μάϊον τοῦ 1602, τὸ τὴν αὐτὴν ἡμέραν καὶ τὸ αὐτὸ ἔτος γενόμενον ὑπόμνημα τῆς ἐκλογῆς τοῦ Ν. Πατρῶν Παρθενίου. Τὴν 24ην Σεπτεμβρίου τοῦ 1602 συναντῶμεν τὸ τοῦ Ἀγκύρας Παρθενίου, τὸ κατὰ τὸν Δεκέμβριον τοῦ ἰδίου ἔτους διενεργηθέν, τοῦ Ἀθηνῶν Ναθαναήλ, τὸ τοῦ Μη-

24) Ἐκκλησ. Ἱστορία Γ. σ. 403, 430, 450.

25) Σύνταγμα Ράλλη — Ποτλῆ Ε. σ. 156—159. Κ. Ὑψηλάντου, τὰ μετὰ τὴν Ἅλωσιν σ. 124—127. Μ. Γεδεὼν «Κανονικαὶ Διατάξεις». Β. σ. 74—78. Οἱ μὲν θεῖοι κανόνες ἐξ ἅπαντος ἀπαγορεύουσι καὶ κωλύουσιν αὐτὴν (=τὴν γυναῖκα) μὴ δύνασθαι αὐτοποιῆσαι πρὸ τῆς ἑπταετίας, ἢ καὶ πενταετίας τοὐλάχιστον, ἡμεῖς δὲ διασκεψάμενοι τὸ περὶ τούτου συνοδικῶς, διά τε τὸ ἀνώμαλον τοῦ καιροῦ, ... ἐντὸς τριετίας καὶ μόνης . . . . θελήσῃ τὴν ἀπ' αὐτοῦ (=τοῦ ἀνδρὸς) διάζευξιν.

δείας (14 Δεκεμβρίου τοῦ ἰδίου ἔτους) Ἀρσενίου. 26) Κατὰ τὸ ἴδιον ἔτος καὶ ἀρχὰς τῆς πρώτης πατριαρχείας του ὁ Νεόφυτος προσήρτησεν εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν Λέρνης (τὴν σημερινὴν Μητρόπολιν Λέρου) τὰ πατριαρχικὰ νησίδια Κάλυμνον, Σέριφον καὶ Ἀμοργόν. 27) Τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1602 ἐγένετο ἡ καθαίρεσις τοῦ Δριϋνουπόλεως Νεοφύτου, τὸν Ἰούνιον τοῦ 1605 τὰ Ζαγόρια προσηρτήθησαν εἰς τὴν Μητρόπολιν Ἰωαννίνων, τὸ 1609 ἀπεφασίσθη ἡ ἀθώωσις τοῦ προμνημονευθέντος Δρυϊνουπόλεως Νεοφύτου, τὸ 1611 ἔγινεν ἡ ἐκλογὴ τοῦ Νεοκαισαρείας Βενιαμὶν «ἐν τῷ νέῳ Πατριαρχείῳ». 28) Ἓν σιγίλλιον ἐκδοθὲν κατὰ Ἰανουάριον τοῦ 1612, ἀναφερόμενον εἰς τὸ μοναστήριον τοῦ Προφήτου Ἠλιοὺ τὸ κτισθὲν ὑπὸ τοῦ ἱερομονάχου Ἀνθίμου καὶ ὑπαχθὲν ὡς μετόχιον εἰς τὴν σταυροπηγιακὴν Μονὴν τῆς Θεοτόκου τῆς Ἐπανωκαστρίσσης τοῦ Βολκάνου ἐδημοσιεύθη ὑπ' ἐμοῦ ἐν τῷ Α΄. τόμῳ τῆς Φωτιείου μου Βιβλιοθήκης (σ. 158—159). 29)

Δημοσιεύω ἐνταῦθα ἐκ τῆς Νομικῆς Συναγωγῆς (φ. 283 β) ἓν γράμμα τοῦ Νεοφύτου πρὸς τὸν Ἐπίσκοπον Ἀνδρούσης σχέσιν ἔχον μὲ τὸ μετόχιον τῆς Ἐπανωκαστρίσσης, τὸν ναὸν δ.λ.δ. τὸν τιμώμενον ἐπ' ὀ-1612, ἔτους τῆς ἐκ τοῦ θρόνου ἀποχωρήσεως τοῦ Πατριάρχου Νεοφύτου.

† Ὁ Μητροπολίτης Ἡλιουπόλεως **ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ**

Ἰδοὺ τὸ πρὸς τὸν Ἀνδρούσης γράμμα :
Ν ο μ. Σ υ ν α γ ω γ ὴ φύλλ. 283 β

Νεόφυτος ἐλέῳ Θεοῦ

† Θεοφιλέστατε ἐπίσκοπε Ἀνδρούσης, χάρις εἴη σοι καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ, ὧδε ἐπὶ Συνόδου ἐμάθομεν καὶ ἐπληροφορήθημεν, ὅτι ὁ ἐν τῇ ἐ-

26) Ὁ Μ. Χαμουδόπουλος εἰς τὴν «Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν» ἔτος Β΄. σ. 789 κ. ἑξ.

27) «Ἐκκλησ. Ἀλήθεια» Δ΄. σ. 449—450 καὶ Μ. Γεδεών, Π. Πίνακες, σελ. 546.

28) Νομικὴ Συναγωγὴ φ. 215 α, 200 β, 191 β, Νομ. Συναγωγή, ἀντίγραφον τοῦ Οἰκουμ. Πατριαρχείου Γ΄. σ. 38—39.

29) Περὶ τῶν σιγιλλίων τῶν Μονῶν Μεσσηνίας ἔγραψεν ὁ Δημ. Δουκάκης εἰς τὸν «Ἐκκλησιαστικὸν Φάρον» Ἀλεξανδρείας τοῦ 1911, σ. 148—152.

παρχίᾳ σου θεῖος ναὸς τοῦ προφήτου Ἠλιού, ὑπάρχων μετόχιον τοῦ πατριαρχικοῦ σταυροπηγίου τοῦ ἐπ᾽ ὀνόματι τιμωμένου τῆς ὑπεραγίας ἐνδόξου δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας τῆς ἐπανωκαστρίσσης, καὶ σὺ ὁ ἐπίσκοπος, τῇ πλεονεξίᾳ καὶ ἁρπαγῇ χρώμενος, θέλεις κατεπεμβαίνειν τοῦ αὐτοῦ μετοχίου, καὶ ζητεῖν κληρονομίαν λαμβάνειν ἀπὸ τῶν ἀποθνησκόντων ἐνασκουμένην, καὶ ἐνοχλεῖς καὶ ἐπηρεάζεις αὐτὸ παραλόγως· τούτου ἕνεκεν γράφομεν καὶ ἐντελλόμεθα συνοδικῶς ἵνα ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἑξῆς παύσῃς τῆς τοιαύτης ἀδίκου ἀγωγῆς, καὶ ἐάσῃς τὸ αὐτὸ μετόχιον εἶναι ὑποκείμενον καὶ ἡνωμένον τῇ προρρηθείσῃ ἀνωτέρω μονῇ τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου τῆς ἐπανωκαστρίσσης καὶ μὴ ἔχῃς ἄδειαν ὅλως ζητεῖν κληρονομίαν ἀπὸ τῶν ἀποθνησκόντων μοναχῶν, ἂν δ᾽ ἄλλως ποιήσῃς καὶ παρακούσῃς οὐ μόνον ἀργὸς ἔσῃ, ἀλλὰ καὶ μειζοτέρως παιδευθήσῃ καὶ ζημιωθῇς τὰ μέγιστα, οὕτως ἀποφαινόμεθα συνοδικῶς καὶ μὴ ἄλλως ποιήσῃς ἐξάπαντος.

ζρκ.

† Ὁ Η. Γ.

ΘΕΣΕΙΣ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΦΥΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΕΞ ΑΠΟΨΕΩΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΚΑΘΟΛΙΚΗΣ

ΥΠΟΣΤΗΡΙΧΘΕΙΣΑΙ ΥΠΟ ΤΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΗΣ ΘΕΟΛΟΓ. ΣΧΟΛΗΣ
ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ κ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ Κ. ΕΞΑΡΧΟΥ

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος δι᾽ ἐγγράφου της ἐζήτησε παρὰ τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης, ὅπως ἐκφράσωσι τὴν ἐπιστημονικὴν αὐτῶν γνώμην περὶ τῶν ἐν τῷ Συνεδρίῳ τῆς Λούντης συζητηθησομένων ζητημάτων, ἤτοι 1) περὶ τῆς φύσεως τῆς Ἐκκλησίας, 2) περὶ τῶν διαφορῶν ἐν τῇ λατρείᾳ καὶ 3) περὶ τῆς «κοινωνίας» («μεταλήψεως») μεταξὺ τῶν διαφόρων χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν. Κατωτέρω παραθέτομεν τὴν ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς κ. Βασιλείου Κ. Ἐξάρχου περὶ τῆς φύσεως τῆς Ἐκκλησίας γενομένην εἰς τὴν Σχολήν του εἰσήγησιν ὑπὸ τύπον «θέσεων».

1.— Ἡ Ἐκκλησία εἶναι «κοινωνία» ἤτοι «ὁμάς», τῆς ὁποίας τὰ μέλη συνδέονται κυρίως καὶ κατὰ πρῶτον διὰ τῆς ἐν Χριστῷ ἀναγεννήσεως καὶ ζωῆς πρὸς ἀποτέλεσιν τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ.

2.— Ἡ Ἐκκλησία εἶναι «θεοσύστατος κοινωνία», ἤτοι κοινωνία ὀφείλουσα τὴν γέννησίν της εἰς τὸν Τριαδικὸν Θεὸν διὰ τοῦ ἐνανθρωπήσαντος καὶ σταυρωθέντος καὶ ἀναστάντος Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ δευτέρου προσώπου τῆς Ἁγίας Τριάδος, τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ.

3.— Ἡ Ἐκκλησία ἅπαξ ἱδρυθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἐνσαρκωθέντος Λόγου τοῦ Θεοῦ, ὑφίσταται καὶ συνεχίζει τὴν ζωήν της ἀνεξαρτήτως καὶ ἀσχέτως πρὸς τὴν εἴσοδον ἢ ἔξοδον τῶν μελῶν καθ᾽ ἕκαστον ἢ καὶ ὁμαδὸν πολλῶν.

4.— Ἡ Ἐκκλησία ἀποτελοῦσα τὴν μορφὴν πραγματοποιήσεως τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ ἀντιδιαστέλλεται πρὸς τὸν ἐκτὸς αὐτῆς ὡς «μὴ βασιλείαν τοῦ Θεοῦ» καὶ ἐν ἁμαρτίᾳ διατελοῦντα κόσμον τῶν ἀνθρώπων. Διὰ τοῦτο ἡ Ἐκκλησία ἀποτελεῖ τὴν ἀπαραίτητον καὶ μοναδικὴν ἐπὶ γῆς «ὀργάνωσιν», ἧς καὶ πύλαι Ἅδου οὐ κατισχύσουσιν, καὶ δι᾽ ἧς μόνης

εἶναι δυνατὴ ἡ σωτηρία τῶν ἀπολωλότων ἐπὶ τῆς γῆς. Ἡ σωτηρία αὕτη ἐπιτυγχάνεται διὰ τῆς Θείας Χάριτος, ἣν λαβοῦσα ἔχει ἡ Ἐκκλησία παρὰ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ διὰ τῶν ἀποστόλων καὶ διὰ τῶν κατ' ἀδιάκοπον διαδοχὴν καθισταμένων διαδόχων αὐτῶν ἐπισκόπων (ἣν ἡ Ἐκκλησία) διὰ τῶν ὀργάνων της (τοῦ «Κλήρου») παρέχει εἰς τοὺς εἰσερχομένους καὶ ἐν αὐτῇ παραμένοντας μέχρι τελευτῆς. Ἐκτὸς τῆς Ἐκκλησίας οὐδεὶς τῶν ἀνθρώπων δύναται νὰ ἐπισπάσῃ ἐφ' ἑαυτὸν ἢ ἐπ' ἄλλους τὴν σωτηριώδη ταύτην Θείαν Χάριν.

5.— Ἡ Ἐκκλησία παρέχουσα τὴν ἣν λαβοῦσα ἔχει σωτηριώδη Θείαν Χάριν εἰς τὰ μέλη της ἐπὶ τῆς γῆς ἀδιακόπως ἐπεκτείνεται ὁλονὲν πρὸς τὸν Οὐρανόν, ὥστε ὡς ὅλον θεωρουμένη παρουσιάζεται περιλαμβάνουσα ἐπίγειον καὶ ἐπουράνιον τμῆμα, ἅτινα ὅμως πάλιν εἶναι μυστικῶς ἀρρήκτως μετ' ἀλλήλων ἡνωμένα ἀποτελοῦντα ἓν σῶμα πνευματικὸν ἔχον κεφαλὴν αὐτὸν τὸν Χριστόν. Τὸ ἐπίγειον καὶ ὁρατὸν τμῆμα καλεῖται «στρατευομένη Ἐκκλησία», τὸ δὲ ἐπουράνιον καὶ ἀόρατον τμῆμα «θριαμβεύουσα Ἐκκλησία».

6.— Ἡ Ἐκκλησία ὡς σῶμα τοῦ Χριστοῦ ἐπιτελεῖ συνεχίζουσα τὸ ἀπολυτρωτικὸν Ἐκείνου ἔργον ἀσκοῦσα τὴν τριπλῆν Ἐκείνου Λειτουργίαν, τ.ἔ. διδάσκουσα, ἁγιάζουσα, διοικοῦσα (ποιμαίνουσα, κυβερνῶσα). Ἡ ἄσκησις τοῦ ἔργου τούτου ἐδόθη τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ τελεῖται «θείῳ δικαίῳ», τ. ἔ. ἔχει τὴν ἀρχὴν καὶ πηγήν της ἐν τῷ τῆς Χάριτος χώρῳ καὶ οὐχὶ ἐπὶ γῆς καὶ ἐξ ἀνθρώπων. Διότι ὁ Κύριος αὐτεξουσίως ἐξέλεξε καὶ ηὐλόγησε τοὺς ἀποστόλους, αὐτοὶ δὲ πάλιν ἐξέλεξαν καὶ ἐχειροτόνησαν τοὺς ἐπισκόπους ὡς διαδόχους ἑαυτῶν καὶ ἄρα καὶ τοῦ Κυρίου. Τοῦτο ἀποτελεῖ τὴν ἱερωσύνην ὡς μυστηριώδη καὶ Θείᾳ Χάριτι Λειτουργίαν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, τὴν οὖσαν καὶ οὐσιώδη προϋπόθεσιν τῆς Ἐκκλησίας ὡς θεοσυστάτου· διότι ἄνευ τῆς τοιαύτης ἐκ τοῦ Κυρίου ἑλκούσης τὴν ἀρχὴν ἱερωσύνης εἶναι ἀνύπαρκτος ἡ Θεία Χάρις ἐν ἐπιγείῳ ὁμάδι καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἀδύνατος ἡ ἐν τοιαύτῃ ὁμάδι ἐπιτυχία τῆς σωτηρίας τοῦ ἁμαρτωλοῦ (καὶ ἐκ τοῦ προπατορικοῦ καὶ ἐκ τῶν προαιρετικῶν ἁμαρτημάτων) καὶ ἄρα καὶ ἡ πραγμάτωσις τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς καταργήσεως τοῦ κράτους τῆς ἁμαρτίας, ἐν ᾗ διατελεῖ πᾶς ἄνθρωπος ἐρχόμενος εἰς τὸν κόσμον μετὰ τὴν τῶν πρωτοπλάστων πτῶσιν. Ἡ ἱερωσύνη ὑπάρχει ὅταν ὑπάρχῃ ἀδιάκοπος μυστηριακὴ διαδοχὴ ἀπὸ τοῦ Κυρίου καὶ τῶν ἀποστόλων. Ἡ μυστηριακὴ διαδοχὴ διακόπτεται ὁσάκις καὶ ὁ παραλαβὼν ὀρθῶς μυστηριακῶς ἀποβαλὼν τὴν περὶ μυστηρίου πίστιν διὰ τῆς ἐκκοπῆς του ἐκ τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας παρέδωκεν εἰς ἄλλον ἐπίσης ἐκτὸς τῆς Ἐκκλησίας διατελοῦντα καὶ τὴν περὶ μυστηρίου τῆς

ἱερωσύνης πίστιν μὴ ἔχοντα κατ' ἀρχήν· διότι ὁ ἐξελθὼν τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν περὶ μυστηρίου τῆς ἱερωσύνης πίστιν ἀποβαλὼν κατέστη ἤδη καὶ ἀποστάτης τῆς Χάριτος», ὥστε καὶ ὁ ὑπ' αὐτοῦ ἔστω καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ «τυπικὸν» (τελετουργικὸν) καθιστάμενος δὲν εἶναι πλέον «διάδοχος ἐν μυστηρίῳ», ἀλλὰ ἁπλῶς καὶ μόνον ἱστορικῶς καὶ κατὰ ἐγκόσμιον κῦρος διάδοχος. Ἡ ὑπὸ μεταγενεστέρων κατὰ κόσμον διαδόχων ἀποδοχὴ τῆς μυστηριακῆς ἀξίας τοῦ τελετουργικοῦ δὲν ἀνασυνδέει ἤτοι δὲν ἀποκαθιστᾷ τὴν διακοπεῖσαν διαδοχήν· οὐδεὶς δύναται νὰ «αὐτοχειροτονηθῇ» διὰ τῆς ἀτομικῆς του πίστεως, διότι μόνον ὁ Κύριος εἶχε καὶ παρ' αὐτοῦ μόνου δύναταί τις κατ' ἀδιάκοπον διαδοχὴν (κατὰ συνέχειαν) νὰ κατέχῃ παραλαβήν.

7.— Ἡ τῶν «λαϊκῶν» ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ θέσις δὲν εἶναι θέσις πηγῆς τῆς Θείας Χάριτος, ἀλλ' ἁπλῶς καὶ μόνον μελῶν τοῦ ὅλου τῆς Ἐκκλησίας σώματος ἐνεργοῦντος διὰ τῶν ὀργάνων του, τ.ἔ. τῶν Κληρικῶν ἤτοι κυρίως τῶν ἐπισκόπων. Τὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας ἔχει κεφαλὴν τὸν Χριστόν, ὅστις διὰ τῶν ἐπὶ γῆς ἀποστόλων ἤτοι τῶν ἐπισκόπων συνεχίζει τὸ ἀπολυτρωτικόν Του ἔργον, ἐν ᾧ ἡ Παναγία Τριὰς ἐνεργεῖ ὡς κορυφὴ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Τὸ Πανάγιον Πνεῦμα, ὁ «Παράκλητος», ζῇ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ κατευθύνει καὶ φωτίζει τοὺς διαδόχους τῶν ἀποστόλων ἐπισκόπους ἐνεργοῦντας καὶ καθ' ἕκαστον καὶ ἐν Συνόδοις. Ἡ ὑπὸ τῶν «λαϊκῶν» ἐνδεχομένη ὑπόδειξις τῶν μελλόντων Κληρικῶν δὲν ἀποτελεῖ καὶ τὴν πηγὴν τῆς ἐξουσίας ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἀλλ' ἁπλῶς ὑποβοηθητικὴν κατὰ κόσμον ἐνέργειαν ἢ λειτουργίαν ἐν τῷ τῆς Ἐκκλησίας ἐπιγείῳ σώματι πρὸς κατὰ τὸ δυνατὸν ἀνάδειξιν τῶν καταλληλοτέρων εἰς ἐκπροσώπησιν τῆς Ἐκκλησίας· διότι ἡ ἐνέργεια αὕτη δὲν ὑποκαθιστᾷ τὴν Θείαν Χάριν καὶ τὴν ἐξουσίαν Αὐτῆς, ἀφοῦ κύριοι ὁρατοὶ Αὐτῆς φορεῖς εἶναι ἐπὶ γῆς οἱ διάδοχοι τῶν ἀποστόλων ἐπίσκοποι καὶ καθ' ἕκαστον καὶ καθόλου ἐν συνόδῳ τῆς ἐπιγείου Ἐκκλησίας κορυφὴ ὄντες.

8.— Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ εἶναι «μία», διότι μία εἶναι καὶ ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ, εἷς ὁ Χριστὸς καὶ κεφαλὴ αὐτῆς, εἷς ὁ τρόπος τῆς σωτηρίας καὶ ἄρα εἷς καὶ ὁ τρόπος τοῦ καταρτισμοῦ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ ἐκ τῶν σεσωσμένων ἐκ τῆς ἁμαρτίας. Ἡ ἀπόσπασις ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἀποτελεῖ ἀπομάκρυνσιν ἐκ τῆς Χάριτος καὶ ἄρα ἐκ τοῦ δυνατοῦ τῆς σωτηρίας. Διότι ἡ σῴζουσα Θεία Χάρις καὶ ἡ τοῦ Παναγίου Πνεύματος σωτηριώδης καθόλου ἐνέργεια ὑπάρχει μόνον ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας, ὥστε νὰ εἶναι καὶ ἀδύνατος ἡ ἐκτὸς τῆς Ἐκκλησίας οἰκείωσις τοῦ ἀπολυτρωτικοῦ τοῦ Σωτῆρος ἔργου. Ὅπως ἡ ἀπόσπασις ἐκ τοῦ σώματος, ὁ ἀκρωτηριασμός, στερεῖ τὸ ἀποσπώμενον τῆς ζωτικῆς ἐκ τοῦ σώμα-

τος συντηρήσεως, οὕτω καὶ ἡ ἀπόσπασις ἐκ τῆς μιᾶς Ἐκκλησίας καὶ συγκρότησις ἐπιγείου ὁμάδος ἢ ἐπιγείων ὁμάδων αὐτοκαλουμένων «Ἐκκλησιῶν» στερεῖ αὐτὰς τῆς ζωτικότητος τῆς ἐκκλησιαστικῆς Χάριτος, δὲν δημιουργεῖ δὲ καὶ τὸν ἀπαιτούμενον ὅρον τῆς σωτηρίας. Ἡ Ἐκκλησία ἱδρύθη ἅπαξ ὑπὸ τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Θείου Λόγου καὶ Σωτῆρος Χριστοῦ, ὡς ἐξουσίαν ἔχοντος λυτρώσασθαι τὸ ἀνθρώπινον, δὲν δύναται δὲ ἄνθρωπος (εἴτε εἷς εἴτε πολλοὶ) νὰ ἱδρύῃ κατὰ βούλησιν «Ἐκκλησίας», ἀφοῦ οὐδεμίαν ἐξουσίαν καὶ δύναμιν κέκτηται τοῦ σώζειν αὐτὸς σωτηρίας δεόμενος. Ἐπίσης ὁ Χριστὸς μίαν Ἐκκλησίαν ἵδρυσεν (Ματθ. ιστ', 18), δὲν εἶναι δὲ δυνατὸν νὰ μερισθῇ ὁ Χριστὸς καὶ νὰ εἶναι κεφαλὴ πλειόνων σωμάτων (Α' Κορ. α', 13, Ἐφεσ. α', 22—23). Τὴν ἀποκάλυψιν καὶ τὴν Χάριν τῆς Σωτηρίας παρέδωκεν ὁ Κύριος εἰς τοὺς ἀποστόλους, οὗτοι δὲ πάλιν εἰς τοὺς διαδόχους των ἐπισκόπους «παραδίδοντες» προώρισαν εἰς τὸ διηνεκὲς πρὸς σωτηρίαν πάντων τῶν ἀνθρώπων, ὅσοι θὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ μέχρι τῆς συντελείας τῶν αἰώνων. Διὰ τοῦτο ἀκριβῶς δὲν εἶναι δυνατὴ ἡ ἐκτὸς τῆς Ἐκκλησίας οἰκείωσις τῆς ἐν Χριστῷ σωτηρίας.

Ἡ κατὰ χῶρον καὶ κατὰ ἄλλας ἐπιγείους περιστάσεις διάκρισις ἐν ἐν τῇ ἐπιγείῳ Ἐκκλησίᾳ οὐδαμῶς αἴρει τὴν ἑνότητα τῆς μιᾶς Ἐκκλησίας, διότι ὁ δεσμὸς τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἀόρατος καὶ ὀντολογικῶς πνευματικὸς καὶ ἄρα ἀκατάλυτος, ἀφοῦ εἶναι αὐτὸ τὸ Πανάγιον Πνεῦμα καὶ ὁ Χριστὸς καὶ ὁ Τριαδικὸς Θεὸς καθόλου. Ὁ πληθυντικὸς ἀριθμὸς «Ἐκκλησίαι» εἶναι ἐπίγειος καὶ ἄρα καταχρηστικός.

9.— Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ εἶναι «ἁ γ ί α», διότι ἅγιος εἶναι ὁ ἀρχηγός της (ἡ κεφαλή της) Χριστός, τὸν ἁγιασμὸν δὲ τῶν εἰς αὐτὴν εἰσερχομένων καὶ παραμενόντων εἰς σωτηρίαν ἐπιτελεῖ παρέχουσα τὴν σωτηριώδη Χάριν. Ἡ ἐπίγειος Ἐκκλησία παρέχει τὴν δυνατότητα τοῦ ἁγιασμοῦ εἰς τοὺς ἀνθρώπους γινομένους μέλη της, ἀλλ' ἡ εἴσοδος καὶ παραμονὴ καὶ ἡ συμμόρφωσις αὐτῶν ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἐλευθέρας αὐτῶν θελήσεως καὶ ἐκ τοῦ βαθμοῦ τῆς καταβαλλομένης καὶ καταβληθείσης διὰ βίου ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ προσπαθείας των, ὅπως οἰκειωθῶσι τὴν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας διὰ τῶν ὀργάνων της παρεχομένην ἀπολυτρωτικὴν Χάριν διὰ τῆς τριπλῆς λειτουργίας τοῦ Χριστοῦ, τῆς διδακτικῆς, τῆς ἁγιαστικῆς καὶ τῆς ποιμαντικῆς. Ἡ πλήρης ἐλευθέρα καταβολὴ τῆς ἀτομικῆς τῶν μελῶν προσπαθείας πρὸς τήρησιν μέχρι τελευτῆς ζωῆς κατὰ Χριστὸν καὶ ἡ μετοχὴ αὐτῶν εἰς τὴν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας παρεχομένην Χάριν ἐπιφέρει τὴν σωτηρίαν ἤτοι τὸν ἁγιασμὸν αὐτῶν καὶ ἄρα καὶ τὴν μετάβασιν ἐκ τοῦ ἐπιγείου βίου ἐν τῇ στρατευομένῃ Ἐκκλησίᾳ εἰς τὸν ἐπου-

ράνιον, εἰς τὴν θριαμβεύουσαν Ἐκκλησίαν. Ὅσοι ὅμως δὲν κατέβαλον πλήρη καὶ μέχρι τελευτῆς τὴν ἐλευθέραν προσπάθειαν εἰς ἀποτέλεσιν ζωῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ κατὰ Χριστὸν καὶ δὲν μετέσχον τῆς ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας παρεχομένης σωτηριώδους Χάριτος, οὗτοι δὲν ἀποτελοῦσι μετὰ θάνατον καὶ μέλη τῆς θριαμβευούσης Ἐκκλησίας ὡς ἀποτελέσαντα μέλη τῆς στρατευομένης (Ματθ. κβ', 11—14).

10.— Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ εἶναι «καθολική», διότι εἶναι πανανθρώπινος, ἤτοι εἶναι προωρισμένη νὰ περιλάβῃ καὶ νὰ σώσῃ ἅπαν τὸ ἀνθρώπινον γένος (Ματθ. κη', 18—20). Αἱ κατὰ κόσμον διακρίσεις τῶν ἀνθρώπων δὲν ἐμποδίζουσιν οὔτε περιορίζουσι τὴν σωτηρίαν ἀφήνοντες μέρη τῆς ἀνθρωπότητος κατ' ἀρχὴν ἀμέτοχα τῆς ἐν Χριστῷ σωτηρίας. Διότι ἅπαντες ἥμαρτον ἐν τῷ πρώτῳ Ἀδὰμ καὶ ἅπαντες δύνανται καὶ πρέπει νὰ σωθῶσιν ἐν τῷ νέῳ Ἀδὰμ ἀπὸ τῆς ἐκείνου ἁμαρτίας (Ρωμ. ε', 12 ἑξ.).

11.— Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ εἶναι «ἀποστολική», διότι ἀνάγει τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν ἐξουσίαν της εἰς τοὺς ἀποστόλους, τοὺς ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ ἐκλεγέντας καὶ ἀποσταλέντας ,διὰ τῆς ἀδιακόπου μυστηριακῆς διαδοχῆς. Ἡ διαδοχὴ αὕτη εἶναι ὁλοκληρωτικὴ μυστηριακὴ ὡς περιλαμβάνουσα τὸ σύνολον τῶν ὑπὸ τοῦ Κυρίου «παραδοθέντων» καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν καὶ τὸν φωτισμὸν τοῦ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Ἁγίου Πνεύματος διὰ τῶν διαδόχων τῶν ἀποστόλων ἀδιακόπως παραδοθέντων» καὶ «παραδιδομένων». (Πρβλ. Β' Τιμ. 6', 2) καὶ ἐν τῇ ἐνεργῷ τῆς Ἐκκλησίας ἐν Χριστῷ καὶ κατὰ Χριστὸν ζωῇ διασωζομένων. Διὰ τοῦτο ἀκριβῶς πᾶς ἄνθρωπος ἐν αὐτῇ (τῇ Ἐκκλησίᾳ), καὶ μόνον ἐν αὐτῇ δύναται νὰ εὕρῃ τὸ δυνατὸν τῆς γνησίας καὶ πλήρους καὶ πραγματικῆς οἰκειώσεως τοῦ ἀπολυτρωτικοῦ τοῦ Σωτῆρος ἔργου.

Ἡ ἁπλῆ καὶ ἐκτὸς τῆς Ἐκκλησίας οἱονεὶ «δι' ἁρπαγῆς» μελέτη καὶ προσπάθεια τηρήσεως τῶν κατὰ Χριστὸν οὐ μόνον τῶν πρακτικῶν ἀ,λλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἐντολῶν, εἴτε κατ' ἄτομον, εἴτε καθ' ὁμάδας συντελουμένη οὐδαμῶς παρέχει καὶ τὴν δυνατότητα τῆς οὕτω καὶ μόνον οἰκειώσεως τοῦ σωτηριώδους ἤτοι ἀπολυτρωτικοῦ ἔργου τοῦ Κυρίου, ἀφοῦ πρῶτον μὲν ἀπαιτεῖται πάντοτε ἡ τῆς Θείας Χάριτος ἐπενέργεια πρὸς ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τοῦ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος (καὶ ἀπὸ τῶν ἐνδεχομένων ἀτομικῶν προαιρετικῶν), δεύτερον δὲ καὶ ἡ ἐνίσχυσις τοῦ Παναγίου Πνεύματος πρὸς κατανόησιν τῶν ἐντολῶν καὶ πρὸς ἔργῳ ἐφαρμογήν· ἀλλ' ἡ Θεία Χάρις καὶ τὸ Πανάγιον Πνεῦμα μόνον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ὑπάρχει κατ' ἀδιάκοπον ἀποστολικὴν διαδοχὴν καὶ δι' αὐτῆς ἐνεργεῖ πρὸς «θεραπείαν τῶν ἀσθενῶν καὶ πρὸς ἀναπλήρωσιν τῶν ἐλλειπόντων», ἵνα

ἐπιτευχθῇ καὶ ἡ ἑνὸς ἑκάστου εὐστάθεια ἐν τῇ κατὰ Χριστὸν ζωῇ.

12.— Τὴν «μίαν», «ἁγίαν» καὶ «καθολικὴν» καὶ «ἀποστολικὴν» Ἐκκλησίαν ἀποτελεῖ μόνη ἡ Ὀρθόδοξος Καθολικὴ Ἐκκλησία (ἡ καὶ ἁπλῶς Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία καλουμένη), διότι μόνη αὐτὴ ἀποτελεῖ ἐν ἀδιακόπῳ διαδοχῇ τὴν συνέχισιν τῆς πρώτης ὑπὸ τοῦ Κυρίου καὶ τῶν ἀποστόλων ἱδρυθείσης Ἐκκλησίας, παρέλαβε δὲ καὶ κρατεῖ τὴν τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ ζωὴν καὶ συνεχίζει ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος τὸ ἀπολυτρωτικὸν τοῦ Σωτῆρος ἔργον τῆς πρώτης Ἡνωμένης Ἐκκλησίας, τῆς «Οἰκουμενικῆς Ἐκκλησίας». Προεκταθεῖσα ἐδοκίμασε μετὰ χρόνον τὴν ἀπόσπασιν ἐξ ἑαυτῆς τμημάτων τῆς προεκτάσεως πρὸς τὰ διάφορα σημεῖα τοῦ ὁρίζοντος εἴτε ὑπὸ τὴν μορφὴν τῆς αἱρέσεως, εἴτε ὑπὸ τὴν μορφὴν τοῦ σχίσματος. Ἡ ἀπὸ τοῦ μητρικοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας ἀπόσπασις δὲν ἐπιφέρει καὶ τὴν αὐτοτελῆ καὶ παράλληλον σύστασιν «νέας» Ἐκκλησίας, ἀλλὰ μαρασμὸν καὶ θάνατον τοῦ ἀποσπασθέντος. Διότι ἡ τῶν νεωτέρων καὶ μήπω κατηρτισμένων τμημάτων τῆς στρατευομένης Ἐκκλησίας ἀπομάκρυνσις ἀπὸ τῆς κυρίως Ἐκκλησίας, ὁσονδήποτε μεγάλων, δὲν αἴρει τὴν ὑπάρχουσαν, ἀφοῦ αὕτη δὲν στηρίζεται ἤτοι δὲν ἔχει ὕπαρξιν ἐκ τοῦ πολλοῦ ἢ ὀλίγου ἐγκοσμίου ἀνθρωπίνου ὑλικοῦ, ἀλλ᾽ ἐκ τῆς σωτηριώδους Χάριτος, τῆς ὑπὸ τῆς Κεφαλῆς αὐτῆς, ἤτοι τῆς ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ παρεχομένης. Οἱ ἀποσπασθέντες ἐκ τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, ἐκ τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, ἐστερήθησαν καὶ τῶν ἐκ τῆς Πνευματικῆς Ρίζης ζωτικῶν πνευματικῶν χυμῶν καὶ κατέστησαν ἢ ἀσθενεῖς ἢ καὶ νεκροί. Μόνη ἡ ἐπιστροφὴ εἰς τὴ Μητέρα Ἐκκλησίαν δύναται νὰ ἐπιφέρῃ τὴν ἐπανάρδευσιν διὰ τῶν πνευματικῶν ναμάτων καὶ χαρισμάτων, διὰ τῶν πνευματικῶν χυμῶν. Οἱ προσπαθοῦντες, ὅπως οἱ παρασυναγωγὴν ἱδρύσαντες καὶ ἐκ τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας ἀποσπασθέντες θεωρηθῶσιν ὡς «αὐτοτελεῖς» ἢ ὡς «κλάδοι» τοῦ αὐτοῦ κορμοῦ, παραβλέπουσι τὸ ὑπερκόσμιον τῆς Ἐκκλησίας καὶ κρίνουσι κατὰ τὴν ἐγκόσμιον τῶν ἀνθρωπίνων ὁμάδων συγκρότησιν.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Κ. ΕΞΑΡΧΟΣ, Καθηγητής

ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΟΥ ΑΙΜΙΛΙΑΝΟΥ ΤΣΑΚΟΠΟΥΛΟΥ
ΑΡΧΕΙΟΦΥΛΑΚΟΣ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ

ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ
ΤΩΝ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΩΝ
ΤΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ
λ'
«ΤΜΗΜΑ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΩΝ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΚΑΜΑΡΙΩΤΙΣΣΗΣ». *

Ἐν τῷ φ. 91 β ὡς καὶ 92 α ὁ γραφεὺς ἀφῆκε κενὰ ἅτινα ὡς φαίνεται προτίθετο νὰ συμπληρώσῃ καὶ ὡς ἐκ τούτου ἡ ἀπολογία γ'. κατὰ τὸ τέλος ἀσυμπλήρωτος.

5) φ. 92 α—119 β «Ἀπολογία δ'.».

Ἐν τῷ τέλει τῆς δ'. ἀπολογίας διὰ χειρὸς τοῦ γραφέως :

«Εἰλήφασιν καὶ ἐ τέσσαραις κατὰ τοῦ μωάμεθ ἀπολογίαι».

6) φ. 120 α—133 α «Λόγος Α'. κατὰ μωάμεθ».

7) φ. 133 β—152 α «Λόγος Β'. κατὰ μωάμεθ».

8) φ. 152 β—166 α «Λόγος Γ'. κατὰ μωάμεθ».

9) φ. 166 β—180 β «Λόγος Δ'. κατὰ μωάμεθ».

Ἐν τῇ πρώτῃ σελίδι τοῦ δευτέρου ἀγράφου φύλλου ὑπάρχει μονοκονδυλιά :

«+ Ἱερεμίας ἐλέῳ Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, νέας Ρώμης καὶ οἰκουμενικὸς Πατριάρχης».

Ἐν τῇ δευτέρᾳ σελίδι τοῦ δευτέρου ἀγράφου φύλλου διὰ νεωτέρας ἀγραμμάτου χειρός : «Ε τούτω τῶ παρὸν ...... ἔνε τοῦ σεβασμήου μοναστυρίου τῆς ὑπεραγίάς ἥμον Θ(εοτ)όκου τὸ ἐν τῷ νήσο Χάλκεις καὶ ὡποίος τὸ ἀπωξαινοσει νἄχει τὴν κατάραν τὴς ὑπεραγίας καὶ τῶν ἁγί(ων) τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτὸ θεοφόρον Πατέρον. (μονοκονδυλιά) : Ἠσαΐας ἱερωδιάκονος».

Ἐν τῷ φ. 180 β διὰ χειρὸς τοῦ γραφέως :

«Τὸ παρὸν πόνημα, ἐξετέθη παρὰ τοῦ εὐσεβεστάτου καὶ φιλοχρίστου βασιλέως Ἰωάννου τοῦ Καντακουζηνοῦ· τοῦ διὰ μοναχικοῦ σχήματος μετενομασθέντος Ἰωάσαφ μοναχοῦ. Ἐγράφη δὲ παρ' ἐμοῦ τοῦ ἀμαθῆ Χριστοφόρου ἱερομονάχου τάχα καὶ προηγουμένου τῆς μονῆς τοῦ τιμίου ἐνδόξου προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου. Ἐν τῷ νησίῳ τῆς Μαύρης θαλάσσης· τὸ κίμενο ἀντίκρυς σωζουπόλεως· ἀρχιερατεύο(ν)τος ἐν ταύτη τοῦ Πανιερωτάτου· κυροῦ

* (Συνέχεια ἐκ τῆς 353ης σελίδος τοῦ ΚΖ' τόμου, ἔτ. 1952).

Εὐθυμίου καὶ ἡγουμενεύοντος ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς μονῇ κυροῦ Γερμανοῦ ἐκ τῆς Πελωπονήσου. Ἐν μηνὴ Φεβρουαρίου εἰς τὰς Κ ἔτους ,ζϟΓ ἰνδ. ΙΓ' =(1585).

(136) ΑΡΙΘΜ. 139

Ὀνομασία

Ἐγκώμια εἰς τὴν ἁγίαν Θεοδοσίαν ὑπὸ Κωνσταντίνου Ἀκροπολίτου 153) καὶ ἀκολουθίαι ὡρολογίου

Ἐποχὴ

ΙΕ'. αἰῶνος (1427).

Διαστάσεις

Χάρτ. 0,21Χ0,15 φ. 182.

Δέσιμον, πεπαλαιωμένον καὶ ἐν μετρίᾳ καταστάσει, ἐκ δέρματος ἐρυθροῦ ἐπὶ ξυλίνων πλακῶν.

Περιεχόμενον

Ἐν ἀρχῇ ἐλλείπει ἓν φύλλον, ἀντ' αὐτοῦ προσετέθη φύλλον λευκόν. Ὁ κῶδιξ ἄρχεται ἀπὸ τῶν λέξεων : «Προβολός τις ἄτρεστος ὡς ἀληθῶς ἀνεδείχθη» (φ.—32 6) ἔνθα τὸ α' ἐγκώμιον εἰς τὴν ἁγίαν Θεοδοσίαν φ. 33—47 α «Ἐγκώμιον εἰς τὴν ἁγίαν ὁσιομάρτυρα καὶ θαυματουργὸν θεοδοσίαν τὴν παρθένον». Ἐν τέλει τοῦ ἐγκωμίου ὑπάρχει σημείωσις δι' ἐρυθρᾶς μελάνης : «ἐτελιώθη διὰ χειρὸς ἐμοῦ συμεῶνος τοῦ ταπεινοῦ μοναχοῦ καὶ ἀναγνώστου».

Ἐν τῷ φ. 47 6 δι' ἄλλης χειρὸς τὰ μεσονυκτικά, ἡ ἀκολουθία τοῦ ὄρθρου, τῶν ὡρῶν τοῦ ἑσπερινοῦ καὶ τοῦ ἀποδείπνου, ὧν τὸ μὲν μεσονύκτικὸν εἶναι ἄνευ ἀρχῆς,τοῦ σωζομένου ἀρχομένου ἀπὸ τῆς λέξεως «σιὼν καὶ οἰκοδομηθήσεται τὰ τείχη Ἱερουσαλήμ».

Ἐν τῷ φ. 182 α διὰ χειρὸς τοῦ γραφέως : «Θ(εο)ῦ τὸ δῶρον καὶ μεθοδίου πόνος ἐτελειώθη στϡλε (=1427). ἰνδ. ε'.».

(137) ΑΡΙΘΜ. 140

Ὀνομασία

— Ἐξήγησις τῶν ἀναστασίμων κανόνων —

153) Διετέλεσε Μ. Λογοθέτης. Ἦτο υἱὸς τοῦ ἱστορικοῦ Γεωργίου Ἀκροπολίτου. (Κρουμβάχερ : Ἱστορία τῆς Βυζαντινῆς Λογοτεχν. μετάφρ. Γ. Σωτηριάδου τόμ. Β' σ. 279). Ὡς ἐκ τῆς ὑπ' αὐτοῦ συγγραφῆς πολλῶν συναξαρίων ἀπεκλήθη «ὁ νέος μεταφραστής».

Ἐποχὴ

ΙΕ΄. αἰῶνος.

Διαστάσεις

Χάρτ. 0,22Χ0,15. φ. 243.
Δέσιμον ἐκ δέρματος ἐπὶ ξυλίνων πλακῶν.
Διατήρησις σχεδὸν καλή.

Περιεχόμενον

Ἐν ἀρχῇ ἓν φύλλον ἑτέρου περιεχομένου καὶ ἐν τέλει δύο φύλλα λευκά. Ἡ ἀρχὴ τοῦ κώδικος ἐλλιπὴς ὡς καὶ τὸ τέλος ἐλλιπές. Ἐν μέσῳ ἱκανὰ φύλλα καὶ ἐν τέλει δύο ἀπωλεσθέντα συνεπληρώθησαν δι' ἄλλης χειρός.

Ἐν τῇ ἐσωτερικῇ πλάκᾳ τῆς ἀρχῆς τοῦ σταχώματος δι' ἑτέρας χειρός : «+ὅποιος εὐγάλη τὸ παρὸν βιβλίον ἔξω ἀπὸ τὸ μοναστήριον τῆς Παναγίας τῆς ἐν Χάλκῃ τῇ νήσῳ, ἢ ὅποιος κόψῃ φύλλον ἀπὸ τοῦτο· ἢ ὅποιος τὸ τύχη πουθενὰ καὶ δὲν τὸ στείλῃ πάραυτα εἰς τὸ ἄνωθεν μοναστήριον νὰ εἶναι ἀφωρισμένος καὶ ἀσυγχώρητος.

+ μέμνησθε πάντες Ἱεροθέου Σίδης».

Ἐν τῷ φ. 243 β διὰ χειρὸς τοῦ συμπληρώσαντος :

«ἐτελιώθη τὸ βιβλίον τοῦτο κατὰ μῆνα Ἰανουάριον ἡμέρα ἑβδόμη τῇ Δ΄. τοῦ μηνὸς ἐν ἔτει ,ζϟβ (1584) ἰνδ. ΙΒ΄. ἐν τῷ Π(ατ)ριαρχεί(ῳ) :—».

Ἐν τῷ πρώτῳ λευκῷ φύλλῳ τοῦ τέλους : «Τὸ παρὸν βιβλίον εἶναι τοῦ σεβασμίου μοναστηρίου τῆς Ὑπεραγίας μου Θ(εοτό)κου τῆς Παμμακαρίστου τῆς ἐν νήσω Χάλκης καὶ ὅποιος τὸ ἀποξενώσῃ ἐκεῖθεν ἢ τοῦ τύχῃ εἰς τὰς χεῖρας, καὶ δὲν τὸ στείλῃ ἐκεῖ πάραυτα· ἢ κόψῃ ἀπὸ μέσα φύλλον, νὰ εἶναι ἀφωρισμένος καὶ ἀσυγχώρητος καὶ νὰ ἔχῃ τὴν ὀργὴν τοῦ Χῦ καὶ τῆς Παναγί(ας).

+ οἱ πατέρες μέμνησθε Ἱεροθέου Σίδης».

(138) ΑΡΙΘΜ. 141

Ὀνομασία

Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου

Ἐποχὴ

ΙΕ΄. αἰῶνος (1416).

Διαστάσεις

Χάρτ. 0,22Χ0,14,5 φ. 202

Δέσιμον τελείως κατεστραμμένον, ἐκ δέρματος ἐρυθροῦ ἐπὶ ξυλίνων πλακῶν.

Περιεχόμενον

Ἐν ἀρχῇ ἀρκετὰ φύλλα ἐξέπεσαν. Ἐν ἀρχῇ ἓν καὶ τέλει τέσσαρα φύλλα λευκά.

Ἐν τῷ πρώτῳ ἀγράφῳ φύλλῳ δι' ἄλλης νεωτέρας χειρός :

«+ ὁ παρὼν περικαλὴς τωόντι θεῖος Θεολόγος ἐστὶ κτῆμα ἰδιώτατον τῆς ἐν τῇ νήσῳ Χάλκῃ σεβασμίας καὶ ἱερᾶς μονῆς τῆς ὑπεραγίας δεσποίνης ἡμῶν θ(εοτό)κου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας καὶ εἴ τις ἄν ποτε ἐνεργία Σατανϊκῇ ἁρπακτικῇ χειρὶ καὶ πλεονεκτικῇ χρησάμενος γνώμῃ, βουληθείη ἆραι καὶ ἀποξενῶσαι τὴν βίβλον αὐτὴν ἐκ τῆς τιαύτης θεί(ας) μονῆς, δυναστικῶς τε ἢ λαθραίως ἢ ἄλλως ὁπωσδήποτε πανούργως τε καὶ δολίως, τὰς ἀρὰς ἐχέτω πάντων τῶν ἁγίων καὶ ἀντίδικον ἐπϊσπάσαιτο τὴν ὑπέραγνον θ(εοτό)κον καὶ μαχόμενον εὕροι κατ' αὐτοῦ ἐν ἡμέρα κρίσεως τ(ὸν) κύ(ριον) ἡμῶν Ἰ(ησο)ῦ(ν) Χῦ καὶ μετὰ τοῦ προδότου κατακριθήσεται ἰούδα». (μονοκονδυλιά) :

«+ ὁ ταπεινὸς Μητροπολίτης Ἡρακλείας Κύριλλος». 154)

Ἐν τῷ δευτέρῳ ἀγράφῳ φύλλῳ διὰ καλλιγράφου χειρὸς :

«+ ὁ παρὼν θεολόγος ὑπάρχει τοῦ μοναστηρίου τῆς Παναγίας μου τῆς εἰς ὄνομα τιμωμένης τοὐπίκλην Χάλκης ἐψωνίσθη εἰς ἄσπρα ρμ΄. καὶ ἀφιερώθη τῇ εἰρημένῃ μονῇ, ὑπὸ τοῦ τὰ τοιαύτα γράμματα γεγραφότος.

Ἐπὶ ἔτους ζκστ΄, (1518) ἡμέρα στ΄ μηνὶ ἰανουαρίου».

Ἐν τῇ ἄνω ὤᾳ τοῦ ὡς ἄνω ἀγράφου φύλλου δι' ἄλλης γραφῆς «λόγοις πτερωθεὶς μὴ πτερὸν ἐξωπέτου, πτηνὸν γὰρ οὐδὲν πτερῶν ἵπταται δίχα».

---

154) Ὡς Μητροπολῖται Ἡρακλείας ἀναφέρονται τρεῖς Κύριλλοι κατὰ τὰς ἀκολούθους χρονολογίας τὸ 1546 (Acta Patriarch. τόμ. Ε΄. σελ. 238), τὸ 1612 (Βυζαντὶς 1909 σ. 326) καὶ τὸ 1783 (Ἑλληνικά, ἔτος Γ. σελ. 57. Μελέτην Σ. Εὐστρατιάδου). Ὁ Ἄνθιμος Ἀλεξούδης, Μητροπολίτης Ἀμασείας, ἐν τῷ ὑπ' αὐτοῦ χρονολογικῷ καταλόγῳ τῶν ἀπὸ Χριστοῦ ἀρχιερατευσάντων Μητροπολιτῶν Ἡρακλείας ὑπὸ τὸ ὄνομα —Κύριλλος— οὐδένα Μητροπολίτην ἀναφέρει (Νεολόγος 1890, 24 Μαρτίου). Περὶ τοῦ Ἡρακλείας Κυρίλλου βλ. καὶ Μητροπολίτου Ἡλιουπόλεως Γενναδίου : Φωτίειος Βιβλιοθήκη Μέρ. Α΄., σ. 241.

Ἐν τῷ τέλει τοῦ Κώδικος φ. 202 διὰ χειρὸς τοῦ γραφέως : «ἐγράφη τὸ παρὸν βιβλίον διὰ χειρὸς ἐμοῦ Θεοδωρήτου Μητροπολίτου Προύσης μηνὶ ἰουλ(ίῳ) ἰνδ. η΄, ἔτος ,ϛϡκδ». = (1416).

Ὁ Κῶδιξ περιέχει :

1) Ἡ ἀρχὴ τοῦ πρώτου λόγου ἐλλείπει. Τὸ σῳζόμενον ἄρχεται «ὡς ἥλιον δικαιοσύνης».

2) φ. 3 α—13 β : «Λόγος Β΄. Τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, λόγος εἰς τὸ ἅγιον Πάσχα». 155)

3) φ. 13 β — 21 α : «Λόγος Γ΄. Τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, λόγος εἰς τὴν Καινὴν Κυριακήν». 156)

4) φ. 21 α — 29 α : «Λόγος Δ΄. Τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου εἰς τὴν Πεντηκοστήν». 157)

5) φ. 29 α — 36 α : «Λόγος Ε΄. Τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, λόγος εἰς τοὺς ἁγίους μακκαβαίους». 158)

6) φ. 36 α — 44 α : «Λόγος ΣΤ΄. Τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, λόγος εἰς τὸν ἅγιον ἱερομάρτυρα Κυπριανὸν ἐξ ἀγροῦ ἐπανήκων μετὰ μίαν τῆς μνείας ἡμέραν». 159)

7) φ. 44 α — 51 α : «Λόγος Ζ΄. Τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, εἰς τοὺς λόγους καὶ εἰς τὸν ἐξισωτὴν ἰουλιανόν, καὶ περὶ τῆς ἀπογραφῆς». 160)

8) φ. 51 α — 58 α : «Λόγος Η΄. Τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου εἰς τὴν ἁγίαν τοῦ Χῦ σωτήριον γέννησιν». 161)

---

155)	Πατρολογία Migne	36	στήλ.	624 καὶ ἑξ.
156)	Αὐτόθι		»	608— 624
157)	»		»	428— 456
158)	»	35	»	912— 933
159)	»		»	1169—1196
160)	»		»	1044—1064
161)	»	36	»	312— 355

9) φ. 58 α — 95 β : «Λόγος Θ'. Τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, ἐπιτάφιος εἰς τὸν μέγ(αν) βασίλειον». 162)

10) φ. 95 β — 103 β : «Λόγος Ι'. Τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου εἰς τὰ ἅγια Φῶτα». 163)

11) φ. 103 β—126 α : «Λόγος ΙΑ'. Τοῦ αὐτοῦ εἰς τὸ ἅγιον βάπτισμα». 164)

12) φ. 126 α — 129 α : «Λόγος ΙΒ'. Τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, εἰς Γρηγόριον τὸν ἀδελφὸν τοῦ μεγάλου Βασιλείου ἐπιστάντα μετὰ μίαν τῆς χειροτονίας αὐτοῦ ἡμέραν». 165)

13) φ. 129 α — 142 β : «Λόγος ΙΓ'. Τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, εἰς τὸν ἅγιον Ἀθανάσιον ἀρχιεπίσκοπον Ἀλεξανδρείας». 166)

14) φ. 143 α — 153 β : «Λόγος ΙΔ'. Τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου συντακτήριος εἰς τὴν τῶν ἑκατονπεντήκοντα ἐπισκόπων παρουσίαν». 167)

15) φ. 153 β — 170 α : «Λόγος ΙΕ'. Τοῦ αὐτοῦ περὶ φιλοπτωχείας». 168)

16) φ. 170 α—179 α : «Λόγος ΙΣΤ'. Τοῦ αὐτοῦ εἰς τὸν πατέρα σιωπῶντα διὰ τὴν πληγὴν τῆς χαλάζης». 169)

17) φ. 179 α — 202 β : «Λόγος ΙΖ'. Τοῦ αὐτοῦ ἀπολογητικὸς τῆς εἰς τὸν Πόντον φυγῆς ἕνεκα καὶ αὖθις ἐπανόδου ἐκεῖθεν ἐνῷ καὶ περὶ τοῦ ὁποῖον χρὴ εἶναι τὸν ἱερέα καὶ τί τὸ τῆς ἱερωσύνης ἐπάγγελμα».170)

162)	Πατρολογία	Migne	35	στήλ.	493— 607
163)	»			»	353— 360
164)	»			»	360— 428
165)	»		35	»	832— 843
166)	»			»	1081—1131
167)	»		36	»	457— 492
168)	»		35	»	857— 911
169)	»			»	933— 963
170)	»			»	408— 517

(139) ΑΡΙΘΜ. 142

Ὀνομασία

Ἡ θεία λειτουργία

Ἐποχή

ΙΣΤ΄. αἰῶνος. (1551)

Διαστάσεις

Χάρτ. 0,22Χ0,16. φ. 37.
Δέσιμον ἐκ δέρματος ἐρυθροῦ ἐπὶ ξυλίνων πλακῶν.
Κῶδιξ λίαν ἀνορθόγραφος.

Περιεχόμενον

1) φ. 1 —16 β : «Θεία Λειτουργία Ἰωάννου Χρυσοστόμου».
2) φ. 17 α — 29 α : «Θεία Λειτουργία Βασιλείου τοῦ Μεγάλου».
3) φ. 29 α — 37 α : «Θεία Λειτουργία τῶν Προηγιασμένων καὶ ἀκριβὴς διάταξις τοῦ ἁγ. Βασιλείου περὶ τοῦ μετὰ φρίκης καὶ κατανύξεως καθυπουργεῖν τοῖς θείοις μυστηρίοις».

Ἐν τῷ φ. 36 α διὰ χειρὸς τοῦ γραφέως :
«ἡ παροὸν λειτουργία ἐγράφη διὰ χειρὸς ἐμοῦ Ἀθανασίου ἱερομονάχου· εἰς τὸ μονεῖδριον τῆς ἐνδόξου δεσποίνης ἡμῶν Θ(εοτό)κου καὶ ἀειπαρθένου κατὰ σάρκα μ(ητ)ρ(ὸ)ς τοῦ Κῦ ἡμῶν Ιῦ. Χῦ.........».

Ὀλίγον ἄνωθεν διὰ τῆς αὐτῆς χειρός :
«ζνθ΄. (1551) μηνὶ Ἰανουάριος ιε».

(140) ΑΡΙΘΜ. 143

Ὀνομασία

Ἡ θεία λειτουργία

Ἐποχή

ΙΣΤ΄. αἰῶνος (1572).

Διαστάσεις

Χάρτ. 0,21Χ0,15. φ. 47.
Δέσιμον τελείως κατεστραμμένον. Γραφὴ καθαρά, ἀνορθόγραφος.

1) φ. 1 —10 β : «Θεία Λειτουργία Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου». 171)

2) φ. 10 β — 31 β : «Θεία Λειτουργία τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου τοῦ μεγάλου».

φ. 32 λευκόν.

3) φ. 33 α — 40 β : «Ἡ Θεία Λειτουργία τῶν Προηγιασμένων».

Ἐν τῷ φ. 40 β διὰ χειρὸς τοῦ γραφέως : «Τέλος ἔλαβον καὶ αἱ τρεῖς Λειτουργίαι γραφεῖσαι παρὰ ἰὼβ ἱερομ(ονά)χου τοῦ κατὰ κόσμον ἀπὸ ἄρτης καὶ κατὰ μοναχοῖς ἀναστασιώτης ἐν ἔτει ,ζπ (7080=1572) σεπτεμβρίου ΙΓ΄.».

4) φ. 40 β — 41 β : «Ἀπόστολος καὶ εὐαγγέλιον εἰς μνήμην τῆς Θεοτόκου».

5) φ. 41 β — 42 α : «Ἀπόστολος καὶ Εὐαγγέλιον εἰς κοιμηθέντας».

Ἐν τῇ κάτω ὤᾳ τοῦ φ. 41 β δι' ἄλλης χειρὸς σημείωσις : «ἡ τρὶς Θεία Λειτουργία ὑπάρχει ἰ τῆς ἁγίας Τριάδος».

6) φ. 42 α — 46 β : «Ἀκολουθία τοῦ μικροῦ ἁγιασμοῦ».

7) φ. 46 β : «Εὐχὴ τῶν κολλύβων καὶ εἰς τοὺς προσφέροντας ὀπόρας».

8) φ. 47 α — 47 β : «Τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Ἰωά(ννου) ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντίνου πόλεως τοῦ Χρυσοστόμου, λόγος παρενετικὸς τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ Κϋρϊακῇ τοῦ Πάσχα».

---

171) Περὶ τῆς Θείας Λειτουργίας Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου βλ. καὶ χειρόγρ. 25 (XII αἰῶνος ἁγ. Τριάδος Χάλκης). Περὶ τῶν ἀρχαιοτάτων τύπων τῶν Λειτουργιῶν πρβλ. ἀκριβεῖς μαρτυρίας παρὰ E. Legrand : Bibliographie Héllenique, ἐν τόμοις δυσί,ἐν Παρισίοις 1885 καὶ Bibliographie Héllenique du XVII siècle,ἐν τόμοις τρισί,ἐν Παρισίοις 1894 καὶ ἐν Βυζ. Δελτ. 2 1893) μελέτην ὑπὸ Ph. Meyer.

9) φ. 47 β : «Εὐχὴ εἰς τὸ εὐλογῆσαι ἐδέσματα, κρεῶν· τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ Κυριακῇ τοῦ Πάσχα».

Ἐν τῇ κάτω ὤᾳ τοῦ φ. 47 β διὰ νεωτέρας χειρὸς μονοκονδυλιά : «Γρηγόριος ἱερομόναχος».

(141) ΑΡΙΘΜ. 141

Ὀνομασία

Ἡ θεία λειτουργία

Ἐποχή

ΙΕ'. αἰῶνος.

Διαστάσεις

Χάρτ. 0,25Χ0,15. φ. 89.
Δέσιμον κατεστραμμένον.

Περιεχόμενον

Τὰ φ. 68, 69 καὶ 70 λευκά.

Ἐν τῷ ἐσωτερικῷ πίνακι τῆς ἀρχῆς τοῦ σταχώματος διὰ νεωτέρας χειρός :

«Κτῆμα τίμιον, ἀμβροσίου τοῦ θύτου
ἀφιερωθὲν ταύτῃ τῇ σεβασμίᾳ
καὶ βασιλικῇ ἱερᾷ τε καὶ θείᾳ
Πατριαρχικῇ, τῇ μονῇ τοῦ Προδρόμου
ἐν τῷ νησίῳ, ἀντίκρυ σωζουπόλεως
μηδεὶς τολμήσει, ταύτην λαβεῖν οὐδόλως
ταύτης ξενῶσαι, ἀφωρισμοῦ ἐν βάρει
καὶ τῆς ἀρᾶς δεῖ, τοῦ τιμίου Προδρόμου
τῶν Πατέρων τε, τῶν ἁγίων συνόδων».

Ἐν τῇ κάτω ὤᾳ τοῦ φ. 88 β δι' ἄλλης χειρός : «† κόπος πόνος τε παπᾶ Θεοδοσίου, κτῆμα ἴδιον παπᾶ κυρ ἀμβροσίου ζρκβ». (=1614).

Ὁ Κῶδιξ περιλαμβάνει τὴν Θείαν Λειτουργίαν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, Βασιλείου τοῦ Μεγάλου καὶ τῶν Προηγιασμένων.

Ἐν τῷ τέλει προστίθεται, ἡ εὐχὴ τῶν κολλύβων, δι' ἄλλης γραφῆς.

(142) ΑΡΙΘΜ. 145

Ὀνομασία

Θεία λειτουργία

Ἐποχὴ

ΙΕ'. αἰῶνος.

Διαστάσεις

Χάρτ. 0,20Χ0,15. φ. 125.
Δέσιμον ἁπλοῦν. Γραφὴ ἀρίστη.

Περιεχόμενον

Περιλαμβάνει τὰς Θείας Λειτουργίας Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Μ. Βασιλείου καὶ τῶν Προηγιασμένων.

Ἐν τῷ φ. 125 α διὰ χειρὸς τοῦ γραφέως : «εἴ τι ἐξήμαρτον συγγνωμονήσατε ὅτι ἐν πενία καὶ συγχύσει καὶ ἐξορίαις.
Μαθουσάλασ ὁ καὶ μαχείρ».

(143) ΑΡΙΘΜ. 145

Θεία λειτουργία

Ἐποχὴ

ΙΕ'. αἰῶνος.

Διαστάσεις

Χάρτ. 0,21Χ0,16. φ. 49.

Δέσιμον ἐκ μέλανος δέρματος ἁπλοῦν καὶ ἐν μετρίᾳ καταστάσει. Ἐν τέλει τρία φ. λευκὰ ἐκτὸς τοῦ Κώδικος.

Περιεχόμενον

φ. 1 —26 6 : Ἡ Θεία Λειτουργία Ἰωάννου Χρυσοστόμου» ἀτελής· λήγει εἰς τὰς λέξεις : «εὐχαριστοῦμεν σοι δέσποτα».

φ. 27 : λευκόν.

φ. 28 —49 Δι' ἄλλης χειρός : «Ἡ Θεία Λειτουργία τῶν Προηγιασμένων».

(144) ΑΡΙΘΜ. 147

Ὀνομασία

«Ὀκτώηχος»

Ἐποχὴ

ΙΖ΄. αἰῶνος (1620)

Διαστάσεις

Χάρτ. 0,20Χ0,15. φ. 153.
Δέσιμον ἐκ δέρματος ἐρυθροῦ ἐπὶ ξυλίνων πλακῶν.
Γραφὴ καθαρά. Διατήρησις καλή.

Περιεχόμενον

Ὁ Κῶδιξ περιλαμβάνει τὰ Ἀναστάσιμα τῶν ὀκτὼ ἤχων μετὰ τῶν Ἐξαποστειλαρίων καὶ τῶν Ἑωθινῶν δοξαστικῶν.

Ἐν τῷ φ. 151 β διὰ χειρὸς τοῦ γραφέως :

«Ἡ παροῦσα ὀκτώηχος ἐγράφη ἐν τῇ σεβασμίᾳ βασιλικῇ καὶ π(ατ)ριαρχικῇ μονῇ τοῦ τιμίου ἐνδόξου προφήτου προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ Ἰω(άννου) τῇ ἐν τῷ νησίῳ ἀντίκρυ σωζοπόλεως προστάξει καὶ ἀναλώμασι, τοῦ πανιερωτάτου σοφωτάτου καὶ λογιωτάτου ἡμῶν αὐθέντου καὶ δεσπότου μητροπολίτου τῆς ἁγιωτάτης μ(ητ)ροπόλεως νικαίας ὑπερτίμου καὶ ἐξάρχου πάσης Βιθηνίας κυρίου κυ(ρίου) πορφυρίου καὶ ἐτελειώθ(η) τῷ ἔτει ἀπὸ κτίσεως κόσμου ,ζρκη΄ (=1620) ἐν μηνὶ Ἰουλίω κστ΄».

Καὶ ἀκολούθως δι' ἄλλης χειρός :

«Ἐσταχόθ(η) παρὰ μ(ητ)ροφάνους ἱερο(μον)άχου, καὶ προὐγουμένου τοῦ Χαμοδράκι».

Τὰ φ. 152 καὶ 153 εἶναι πρόσθετα, γεγραμμένα ὑπὸ τοῦ γραφέως τοῦ Κώδικος καὶ περιέχουν Κανόνα.

(145) ΑΡΙΘΜ. 143

Ὀνομασία

Μηναῖον Ἰουνίου 172)

172) Ὁ Κῶδιξ οὗτος ἀποτελεῖ κατ' ἡμετέραν ἐξακρίβωσιν συνέχειαν τοῦ ὑπ' ἀριθμὸν 85 Κώδικος.

Ἐποχὴ

ΙΣΤ΄. αἰῶνος.

Διαστάσεις

Χάρτ. 0,23,4Χ0,16,5. φ. 112.
Ἄδετον καὶ ἐν μετρίᾳ καταστάσει.

Περιεχόμενον

Ἀποτελεῖται ἀπὸ (ιε—κη΄) ὀκτάφυλλα τετράδια.
Ἄρχεται ἀπὸ τῆς 16ης τοῦ μηνός.

(146) ΑΡΙΘΜ. 149

Ὀνομασία

Λόγοι καὶ ἐπιστολαὶ τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου 173)

Ἐποχὴ

ΙΖ΄. αἰῶνος.

Διαστάσεις

Χάρτ. 0,25,Χ0,16. φ. 185.
Δέσιμον ἐκ δέρματος φαιοῦ. Διατήρησις καλή. Γραφὴ ἀνορθόγραφος.

Περιεχόμενον

1) φ. 1—44 α: «Τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνοῦ τοῦ Θεολόγου ἀπολογητικὸς τῆς εἰς τὸν πόντον φυγῆς ἕνεκεν, καὶ αὖθις ἐπανόδου ἐκεῖθεν μετὰ τὴν πρεσβυτέρου χειροτονίαν· ἐν' ὧ τί τῆς ἱερωσύνης ἐπάγγελμα καὶ ὁποῖον εἶναι δεῖ τὸν Ἐπίσκοπον».

2) φ. 44 α—68 б : «Λόγος Γρηγορίου Ναζιανζηνοῦ τοῦ Θεολόγου· περὶ φιλοπτωχίας».

3) φ. 73 б—73 α : «Ἐκ τῶν τοῦ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου : Κελλουσίῳ ἄρχοντι».

---

173) Ἐξεδόθησαν ἐν τῇ Ἑλλην. Πατρολ. Migne τόμ. 35 καὶ 37.

4) φ. 73 β—75 α «Ἐκ τῶν τοῦ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου : Τῷ Νικοβούλῳ».

5) φ. 75 α—77 β «Ἐκ τῶν τοῦ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου : Βοσπορίῳ Κολωνίας Καισαρίῳ τῷ ἰδίῳ ἀδελφῷ».

6) φ. 77 β—79 β «Ἐκ τῶν τοῦ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου : Βοσπορίῳ Κολωνίας Καισαρίῳ τῷ ἰδίῳ ἀδελφῷ».

7) φ. 79 β—80 β «Ἐκ τῶν τοῦ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου : Πρὸς τοὺς ἐν Καισαρίᾳ ὡς ἐκπροσώπου τοῦ ἑαυτοῦ πατρός».

8) φ. 80 β—81 α «Ἐκ τῶν τοῦ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου : Γρηγορίῳ Νύσσης».

9) φ. 81 β—82 α «Ἐκ τῶν τοῦ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου : Γρηγορίῳ ἄρχοντι, Εὐδοξίῳ ῥήτορι».

10) φ. 82 α—82 β «Ἐκ τῶν τοῦ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου : Ἐκηβολίῳ».

11) φ. 82 β—83 α «Ἐκ τῶν τοῦ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου : Ἀστερίῳ».

12) φ. 83 α—83 β «Ἐκ τῶν τοῦ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου : Ὀλυμπίῳ».

13) φ. 83 β—84 α «Ἐκ τῶν τοῦ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου : Προκοπίῳ».

14) φ. 84 β—85 α «Ἐκ τῶν τοῦ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου : Νεκταρίῳ Κωνσταντινουπόλεως».

15) φ. 85 α—86 β «Ἐκ τῶν τοῦ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου : Ἀμαζωνίῳ—Ὀλυμπίῳ».

16) φ. 86 β—87 α «Ἐκ τῶν τοῦ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου : Σωφρονίῳ ἱπάρχῳ».

17) φ. 87 α—88 α «Ἐκ τῶν τοῦ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου : Ἀστερίῳ».

18) φ. 88 α—89 α «Ἐκ τῶν τοῦ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου : Θεμιστίῳ.

19) φ. 89 α—89 β «Ἐκ τῶν τοῦ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου : Γρηγορίῳ Ἐπισκόπῳ — Ἰακώβῳ».

20) φ. 89 β—90 β «Ἐκ τῶν τοῦ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου : Ὀλύμπῳ».

21) φ. 90 β—91 α «Ἐκ τῶν τοῦ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου: Τιμοθέῳ».

22) φ. 91 α—91 β «Ἐκ τῶν τοῦ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου: Θέκλῃ».

23) φ. 93 α—125 β : «Λουκιανοῦ Σαμοσατέως νεκρικοὶ διάλογοι».

24) φ. 126 α—135 β : «Ἠθοποιΐαι ἐκ τῆς Π. Διαθήκης».

25) φ. 137 α—154 β : «Ἀποφθέγματα φιλοσόφων ἐκ διογένους λαερτίου συλλεχθέντα».

26) φ. 160 α—185 : «Ἐπιστολαὶ Συνεσίου».

Ἐν ἀρχῇ πέντε καὶ ἐν τέλει ὀκτὼ ὡς καὶ τὰ φ. 69—72, 92, 136 καὶ 155—159 εἶναι ἄγραφα.

Ὁ κῶδιξ ἐπὶ τὸ ἥμισυ μέρος φέρει τὸ κείμενον καὶ ἐπὶ τὸ ἕτερον τὴν ἐξήγησιν καὶ ἑρμηνείαν τοῦ κειμένου, διὰ λεπτοτέρων γραμμάτων.

Ἐν τῇ ἐσωτερικῇ πλευρᾷ τῆς ἀρχῆς τοῦ σταχώματος: «καὶ τόδε σὺν τοῖς ἄλλοις Εὐσταθίου τοῦ ἐξ ἀκαρνανίας».

(147) ΑΡΙΘΜ. 150

— Κῶδιξ ἀνάμικτος —

Ἐποχὴ

ΙΗ΄. αἰῶνος.

Διαστάσεις

Χάρτ. 0,21Χ0,16. φ. 232.

Δέσιμον ἐν μετρίᾳ καταστάσει.

Περιεχόμενον

1) φ. 1 —3 α : «Κανὼν τῆς τοῦ Χριστοῦ γεννήσεως, ἄνωθεν μετ' ἐξηγήσεων διὰ λεπτοτέρων γραμμάτων. Ἐλλιπὲς κατὰ τὸ τέλος.

2) φ. 7 α—18 α : «Ὁ αὐτὸς κανὼν μετ' ἐξηγήσεων».

3) φ. 23 α—27 α : «Δημοσθένους ὀλυνθιακός. Λόγος α'.».

4) φ. 27 α—32 α : «Τοῦ αὐτοῦ ὀλυνθιακός. Λόγος β'.».

5) φ. 33 α—38 β : «Τοῦ αὐτοῦ ὀλυνθιακὸς λόγος τρίτος».

6) φ. 39 α—50 α : «Δημοσθένους ὀλυνθιακοὶ λόγοι. α'., β'. καὶ γ'.» μετ' ἐξηγήσεων ἄνωθεν.

7) φ. 50 α—78 β: «Δημοσθένους κατὰ Φιλίππου λόγοι α';β'& γ'».

8) φ. 78 β—91 β : «Τοῦ μακαριωτάτου καὶ σοφωτάτου Θεοδωρήτου, ἐπισκόπου κύρου, περὶ προνοίας λόγος α'.» μετ' ἐξηγήσεως .

9) φ. 91 β—100 β : «Τοῦ αὐτοῦ περὶ προνοίας λόγος β'.» μετ' ἐξηγήσεως.

10) φ. 101 α—149 β : «Ὁμήρου Ἰλιὰς Ραψῳδίαι, α'. καὶ β'.» μετ' ἐξηγήσεως.

11) φ. 150 α—162 α : «Θεοκρίτου Θύρσις ἢ ᾠδή, εἰδύλλιον α'., β'. καὶ γ'.» μετ' ἐξηγήσεως.

12) φ. 166 α—184 β : «Νεκρικοὶ διάλογοι» Λουκιανοῦ.

13) φ. 188 α—191 α : «Περὶ συντάξεως» ἀτελές, μετ' ἐξηγήσεων.

14) φ. 193 α—200 β : «Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου περὶ τῶν τοῦ

βίου» ποίημα, ἀτελές, ἐπιγράμματα καὶ γνωμικὰ δίστιχα.

15) φ. 203 —208 α : «Γνῶμαι μονόστιχοι ἐκ διαφόρων ποιητῶν».

16) φ. 210 α—232 α : «Ποικίλα σύντομα ἀποφθέγματα πατέρων».

Τὰ φ. 4—6, 19—22, 32 β, 163——165, 185—187, 192 β 201—202 καὶ 209 β λευκά.

(148) ΑΡΙΘΜ. 151

Ὀνομασία

— Κωνσταντίνου Μανασσῆ [174)] Χρονικὸν —

Ἐποχὴ

ΙΔ'. αἰῶνος (1319)

Διαστάσεις

Χάρτ. 0,22Χ0,14. φ. 111.

Δέσιμον ἐκ δέρματος μέλανος ἐν μετρίᾳ καταστάσει.

Περιεχόμενον

Ὁ κῶδιξ ἀποτελεῖται ἀπὸ (α—ιδ'.) ὀκτάφυλλα τετράδια, ὧν τὸ ιδ'. εἶναι ἑξάφυλλον. (Ἀκολουθεῖ)

---

174) Κωνσταντῖνος ὁ Μανασσῆς, τοῦ ὁποίου ὁ βίος πληροῖ σχεδὸν τὸ πρῶτον ἥμισυ τοῦ ιβ'. αἰῶνος συνέγραψε διάφορα ποιήματα εἰς πολιτικοὺς δεκαπεντασυλλάβους καί τινα πεζά. Τὸ πρωτεῦον μεταξὺ αὐτῶν εἶναι τὸ Χρονικὸν ἢ «Σύνοψις ἱστορικὴ» ἐπιγραφόμενον. Σύγκειται ἐκ στίχων 6733. Ἄρχεται δὲ κατὰ τὰ εἰθισμένα ἀπὸ τῆς δημιουργίας τοῦ κόσμου μέχρι τοῦ θανάτου Νικηφόρου τοῦ Βοτανειάτου (1081) καὶ εἶναι ἀφιερωμένη εἰς «τὴν σεβαστοκρατόρισσαν Εἰρήνην. Ἡ Χρονογραφία αὕτη ὑπῆρξε προσφιλὲς ἀνάγνωσμα τῶν Βυζαντινῶν, ὡς προκύπτει ἐκ τῶν πολυαρίθμων σωθέντων ἀντιγράφων. Κατὰ τὸ 1350 μετεφράσθη εἰς τὴν ἀρχαίαν Βουλγαρικὴν καὶ κατετάγη εἰς τὰ ἄριστα ἔργα τῆς λεγομένης μέσης Βουλγαροσλοβενικῆς λογοτεχνίας. Θαυμάσιος Κῶδιξ εἰκονογραφημένος τῆς ἀνεκδότου ἔτι ταύτης μεταφράσεως εὑρίσκεται ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ τοῦ Βατικανοῦ. Τῷ 1573 μετεφράσθη Λατινιστὶ ἐν Βασιλείᾳ καὶ ἐξεδόθη τὸ πρῶτον ἐν Λουγδούνῳ τῷ 1616, βραδύτερον δὲ ἐν τῇ Πατρολογίᾳ Migne καὶ ἐν τῇ σειρᾷ τῆς Βυζαντίδος τῆς Βόννης.

ΑΝΕΚΔΟΤΟΝ ΚΟΝΤΑΚΙΟΝ
ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΓΙΟΝ ΝΙΚΟΛΑΟΝ

ΤΟ ΜΕΧΡΙ τοῦδε ἀνέκδοτον Κοντάκιον εἰς τὸν Ἅγιον Νικόλαον, τὸ ὁποῖον εὑρίσκεται εἰς χειρόγραφον τῆς Ἱ. Μονῆς τοῦ Ὄρους Σινᾶ (Codex Sinaiticus 712, ff. 215—216), προσελκύει εἰδικῶς τὸ ἐνδιαφέρον μας, διότι, ἀφ' ἑνὸς μὲν δεικνύει διὰ μίαν εἰσέτι φορὰν τὴν ἐξαιρετικὴν ἐπίδρασιν τοῦ Ἀκαθίστου Ὕμνου εἰς τὴν μεταγενεστέραν ὑμνογραφίαν, ἀφ' ἑτέρου δὲ διότι εἶναι ἕνα ἀκόμη ἀνέκδοτον κείμενον περὶ τοῦ Ἁγίου Νικολάου. Ἡ πλήρης φωτογράφησις τῶν πολυαρίθμων κωδίκων τῆς Μονῆς τοῦ Σινᾶ ἐκ μέρους μιᾶς Ἀμερικανικῆς ὁμάδος διευκολύνει τὴν περαιτέρω μελέτην καὶ ἔκδοσιν τῶν χειρογράφων τούτων. Τὴν παροῦσαν ἔκδοσιν τοῦ Ὕμνου κατέστησε δυνατὴν ἡ φωτογράφησις αὕτη.

Τὸ χειρόγραφον αὐτὸ τὸ ὁποῖον περιέγραψε ὁ V. Gardthausen εἰς τὸν κατάλογον τῶν ἐν Σινᾷ εὑρισκομένων Ἑλληνικῶν κωδίκων (1), ἀνήκει εἰς τὸν δέκατον πέμπτον αἰῶνα καθὼς μᾶς πληροφορεῖ ὁ ἀντιγραφεύς, εἷς Διονύσιος, Κορίνθιος κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, καὶ μοναχὸς τῆς Μονῆς Ἁγίου Σάββα τῆς Παλαιστίνης. Σημειώνει εἰς τὸ τέλος τοῦ χειρογράφου τὰ ἑξῆς :

> «Σὺν Θεῷ ἁγίῳ καὶ τῶν κδ΄ οἴκων τοῦ ἁγίου νικολάου· ἀληθῶς τὸ ἀθηβόλαιον ἦτον κακόν, καὶ χωρικὰ γράμματα, καὶ οἱ ἀναγινώσκοτες εὔχεσθαι καὶ ὑπὲρ ἐμοῦ τοῦ ἁρματωλοῦ διονυσίου τοῦ θυτορακενδύτου, ὅτι σπουδαῖος ἔγραψα καὶ διαπολεῖς ἀγάπης τοῦ κυρίου ἰωάννη τοῦ κυπρέου...... ἐγράφη.... ἐν ἔτη ,ϛϡϛ, ἰνδ. Γε΄, ἐν μηνὶ Μαρτίῳ ἰθ΄, ἡμέρᾳ γ΄...... καὶ οἱ ἀναγινώσκοντες τῶν σφαλμάτων μὴ καταρᾶσθαι, ὅτι χωρηκὸς ἤμει τῆς μαθήσεως....»

Εἰς τὴν σελίδα 227 β τοῦ ἰδίου χειρογράφου προσθέτει ὁ «χωρηκὸς τῆς μαθήσεως», εἰς κρυπτογραφικὰ στοιχεῖα τὰ ἀκόλουθα :

> «δηονυσήου τοῦ ἀγηωλαβροσαβαήτου σόθει ὁ γράψαι, ἐλεήθη ὁ ἔχων, ἀμήν.»

Εἰς τὸν κατάλογον τῶν ἑλληνικῶν κωδίκων Σινᾶ ὑπάρχουν καὶ δύο

---

(1) Gatalogue codicum graecorum Sinaiticorum, Oxonii, 1886. Βλέπε Ν. Τωμαδάκη, Ἀθηνᾶ, Τόμος νε΄, 1951, Ρωμανοῦ Μελῳδοῦ Κοντάκιον εἰς τὸν Ὅσιον Νικόλαον, καὶ Gustav Anrich, Hagios Nikolaos, Leipzig, 1913.

ἄλλα χειρόγραφα τοῦ ἰδίου Μοναχοῦ Διονυσίου ὑπὸ ἀριθμοὺς 980 καὶ 1106, τὸ μὲν εὐχολόγιον, τὸ δὲ ἓν τυπικόν. Εἰς αὐτὰ μᾶς πληροφορεῖ μεταξὺ ἄλλων, ὅτι εἶναι «τοῦ ρακενδύτου, τὸ ἐπίκλιον Ραΐδος, πελωπονύσιος ἐκ κάστρου Κορηθιος», καὶ ὅτι ὁ κῶδιξ 980, «ἐτελειώθη» ἐν τῷ ἁγίῳ ὄρει Σινᾷ τὸ 1475, ἐνῷ ὁ κῶδιξ 1106, «ἐγράφθη» τὸ 1478.

Ὁ ὕμνος εἰς τὸν Ἅγιον Νικόλαον ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸ Κοντάκιον καὶ τοὺς εἴκοσι τεσσάρους οἴκους, βασίζεται δ' ἀπὸ ἀπόψεως μέτρου καὶ σχήματος ἐπὶ τοῦ Ἀκαθίστου, τὸν ὁποῖον μιμεῖται λεπτομερῶς. Ὁ ἀντιγραφεὺς περιπίπτει εἰς πολλὰ σφάλματα, ἑπομένως δυσκολεύεται ἐν μέρει τὸ ἔργον τῆς ἀποκαταστάσεως τοῦ πρωτοτύπου κειμένου. Δὲν προσπάθησα νὰ ἐρευνήσω περαιτέρω τὰς πηγὰς τοῦ ὕμνου ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ζωὴν καὶ τὰ θαύματα τοῦ Ἁγίου Νικολάου, ἅτινα ἀναφέρονται εἰς τὸν ὕμνον. Ἔσπευσα ἁπλῶς νὰ φέρω εἰς τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος ἓν ἄλλο ἀνέκδοτον κείμενον τὸ ὁποῖον νομίζω εἶναι ἀπὸ πολλὰς ἀπόψεις ἐνδιαφέρον. Τὸ κείμενον δημοσιεύεται διορθωμένον, ἐν ὑποσημειώσει δὲ παρέχω τὰς γραφὰς τοῦ κώδικος.

WASHINGTON, D. C.
HARRY HIONIDES

CODEX SINAÏTICUS 712 (ff. 215 R—226 R)

f. 215 R — Κοντάκιον τοῦ Ἁγίου Νικολάου καὶ οἱ οἶκοι πρὸς τό, τῇ ὑπερμάχῳ — f. 215 R

Ἦχος πλ. δ΄

Τῇ ὑπερμάχῳ
κραταιᾷ ἀντιλήψει σου,
οἱ λυτρωθέντες
διὰ σοῦ, πάτερ, τῶν θλίψεων,
χρεωστικῶς προσφέρομέν σοι χαριστήρια·
ἀλλ' ὡς ἔχων παρρησίαν πρὸς τὸν Κύριον,
ἐκ παντοίων με κινδύνων
ἐλευθέρωσον, ἵνα κράζω σοι,
Χαῖρε, προστάτα θερμότατε.

Οἱ οἶκοι

α΄

Ἄμετρον κεκτημένος
ἐκ Θεοῦ θεραπεύειν
τὰς νόσους ἐν ἰσχύϊ Θεοφόρε,
τῆς δεινῆς ἀρρωστίας τῆς νῦν 215 V
ἐλευθέρωσόν με, δυσωπῶ,
ἅγιε·
ὡς ταύτης λυτρωσάμενος,
ὑμνεῖν σε καὶ χαρᾷ βοᾶν σοι.
Χαῖρε θερμὲ ἰατρὲ νοσούντων.
Χαῖρε θεράπον πιστὲ Κυρίου.
Χαῖρε τῶν Μυρέων ἡ δόξα καὶ καύχημα.
Χαῖρε τῶν πενήτων ὁ πλοῦτος ὁ ἄσυλος.
Χαῖρε ρύστα ταχινώτατε τῶν πενήτων συμφοραῖς.
Χαῖρε πάντων τῶν κλυδώνων ὁ ἀχείμαστος λιμήν.

CODEX SINAÏTICUS 712 (ff. 215 R — 226 R)

1. Κοντάκιον τοῦ Ἁγίου Νικολάου· καὶ ἡ οἶκοι πρὸς τό, τῇ ὑπερμάχω
3. τῆ ὑπερμάχω κραταιᾶ
5. προσφέρω
11. θερμώτατε
13. ἀρωστίας
17. ὑμνῆσαι
19. θεράπων
21. ὁ πλούτως
22. ταχυνώτατε
23. κλυδῶσιν· ἀχήμαστος λυμῆν

Χαῖρε μύστα τοῦ λόγου νοητῆς μυροθήκης.
Χαῖρε μάχαιρα πλάνης τοὺς βλαστοὺς ἐκριζοῦσα.
Χαῖρε δι' οὗ ἐλύθη ἡ αἵρεσις f. 216 R
Χαῖρε δι' οὗ ἡ πίστις ἐστήρικται.
Χαῖρε δι' οὗ οἱ τυφλοὶ θεωροῦσιν.
Χαῖρε δι' οὗ οἱ κωφοὶ εὐγλωττοῦσιν,
Χαῖρε, μάκαρ Νικόλαε.

β΄

Βαρυτάτων πταισμάτων
καὶ ποικίλαις φροντίσιν
δεινῶς καταποντούμενον πάτερ,
ἐξελοῦ ὡς ταχὺς βοηθὸς
τῶν εἰς σὲ θεμένων τὸ θαρρεῖν,
ἅγιε,
καὶ σῶσόν με πρεσβείαις σου
ὡς ἄν σοι ἐκτενῶς κραυγάζω,
'Αλληλούϊα.

γ΄

Γένος πάντων ἀνθρώπων
εὐφημεῖν κατὰ χρέος
τὸν σὸν ἀγγελομίμητον βίον·
ὡς γὰρ ἄσαρκος ζῶν ἐπὶ γῆς·
ἀνεδείχθης μάκαρ παρορῶν 216 V
ἅπαντα
τὰ πρόσκαιρα καὶ γήϊνα,
διό σοι καὶ αὐτὸς κραυγάζω.
Χαῖρε φωστὴρ οἰκουμένης πάσης.
Χαῖρε λαμπτὴρ εὐφραίνων τὰ σύμπαντα.
Χαῖρε τῶν πιστῶς σὲ ποθούντων τὸ καύχημα.
Χαῖρε μοναζόντων ἡ βάσις ἡ ἄσειστος.
Χαῖρε ὅτι ἐθησαύρισας ἀπὸ γῆς εἰς οὐρανούς.

---

28. θεωροῦσι
29. εὐγλωττοῦσι
31. βαρυμάτων
32. ποικίλοις φροντήσιν
33. δεινὸς
37. σῶσον
38. κραυγάζων
42. ἀγγελομήμιτον
46. πρόσκερα
49. Ταῖς σύμπασι
50. μοναζώντων
50. ἄσηστος
53. ἐν χαρὰ
54. ὁ στύλλος ὁ ἄσιστος

Χαῖρε ὅτι τὰ οὐράνια ἐν χαρᾷ περιπολεῖς.
Χαῖρε ποιμένων πιστῶν ὁ στύλος ὁ ἄσειστος.
Χαῖρε τῶν πρεσβυτέρων ἡ ῥάβδος ἡ ἔντιμος.
Χαῖρε τροφὴν ὁ διδοὺς τοῖς πεινῶσιν.
Χαῖρε πταισμάτων ὁ λύων τὴν ἄφεσιν.
Χαῖρε φαεινὲ εὐσεβείας πύργε.
Χαῖρε ἅγιε τῶν πατέρων θεῖε.
Χαίροις μάκαρ Νικόλαε. 217 R

δ΄

Δύναμιν μυροβρύτα
σὺν ἡμῖν νῦν παράσχου.
ὡς ἄν σοι προσφέρωμεν ὕμνον· ἐκ σπαργάνων
σὺ μητρικῶν ἡγιάσθης ὅλως,
καὶ φωστὴρ ἄδυτος παμμάκαρ
ἐχρηματίσας φωτίζων τοὺς αὐτῶν βοῶντας,
Ἀλληλούϊα.

ε΄

Ἔβλυσας ῥεῖθρα πάτερ
διαυγῆ διδαγμάτων
πνεύματος δυνάμει τοῦ Θείου·
καὶ ἐπότισας ταῦτα πιστούς, ἁμαρτίας
πάσης τὴν πεῖραν σβέσαντα,
ποιμὴν μακαριώτατε
δίδαξον μελῳδεῖν τοιαῦτα.
Χαῖρε πηγὴ ἱερέων βάσις.
Χαῖρε τρυφὴ γηγενῶν πλουσία. 217 V
Χαῖρε τῶν ναμάτων πηγὴ ἀνεξάντλητος.
Χαῖρε τῶν δογμάτων κρηπὶς καὶ ἑδραίωμα.
Χαῖρε κῆρυξ καλλικέλαδε ἀπορρήτων τοῦ Θεοῦ.
Χαῖρε σπάθη διακόπτουσα τῶν αἱρέσεων βλαστούς.
Χαῖρε μυρίζων τῶν πιστῶν τὰς καρδίας.
Χαῖρε πύρινε γλῶττα, διδαχὰς ἐκβροντῶσα.
Χαῖρε βωμὸν καθείλας Ἀρτέμιδος.
Χαῖρε Ναὸν ὁ κτίσας θειότατον.

55. ραῦδος
56. ὁ διδών τι πεινώσιν
58. πῆργε
62. μυρωβρύτα
64. σοι
66. ἐχρημάτησας
74. διδάξον μελλωδεῖν
75. βάσης
77. χαῖρε ναμάτων πηγὴ
84. θειώτατον

Χαῖρε δι' οὗ ἡ Τριὰς ἀνυμνεῖται.
Χαῖρε πασῶν ἀρετῶν χορηγέτα.
Χαῖρε, μάκαρ Νικόλαε.

ζ΄

Ζῆλον ἔνθεον Θεῖον 218 R
ἔνδον ἐν καρδίᾳ σου τρέφων
ἀπίστους ἀπεστομίσας πάτερ,
ταῖς τῶν Θείων δογμάτων βρονταῖς·
καὶ ἐκ σκότους πρὸς τὸ φῶς ἔνδοξε
τὸ Θεῖον καθωδήγησας βοῶντάς σοι ἀπαύστως·
Ἀλληλούϊα.

η΄

Ἤνθησας ὥσπερ κλῆμα
ἁγιώτατε πάτερ,
καὶ βότρυας ἐβλάστησας γλεῦκος
καταφαίνων τῶν πιστῶν καρδίας·
τοῦ Θεοῦ δεήτης καθαρὸς ἄμεμπτος
ἀξίως ἐχρημάτισας σώζων
τοὺς αὐτῷ βοῶντας.
Χαῖρε χωλῶν ἡ ἑδραία βάσις. 218 V
Χαῖρε πιστῶν βασιλέων νῖκος.
Χαῖρε τῶν ἀνθρώπων μεσίτα πρὸς Κύριον.
Χαῖρε τῶν δαιμόνων διώκτα στερρότατε.
Χαῖρε προῖκας ὀνησάμενος ταῖς παρθένοις ταῖς τρισίν.
Χαῖρε ξίφος ὀρυσσάμενος τὴν τριάδα τῶν ἀνδρῶν.
Χαῖρε θεία τράπεζα τὸν ἀμνὸν μελίζων.
Χαῖρε χαρᾶς ὁδοτὴρ τοῖς πιστεύουσιν.
Χαῖρε κλαυθμῶν ἀπίστοις ὁ πρόξενος.
Χαῖρε ναὲ τοῦ Θεοῦ ἡγνισμένε.
Χαῖρε ἐλπὶς τοῖς εἰς σὲ ἐλπικῶσι.
Χαῖρε μάκαρ Νικόλαε.

86. Χαῖρε πασῶν τῶν πασῶν χορηγέτατε
89. ἐν καρδία
90. ἀπεστώμησας
93. καθοδήγησας
99. ἄμεπτος
100. τοὺς σώζων
101. αὐτῶ
102. χολῶν ἡ ἑδραία
103. νίκος
105. στερρώτατε
106. πατρικὰς ὀνειμάμενος ταῖς παρθέναις καὶ τρισίν.
107. ὀρυσάμενος
108. θεῖα
109. ὁ δοτὴρ

θ΄

Θάμβος πολὺ κατέχει
συμπαγὲς θυμηδίᾳ
πατέρα δυστυχῆ τε παρθένον 219 R
ἀπάδεσμον εὑρόντα χρυσοῦ,
τὸν διδόντα τοῖς μηδαμοῦ βλέπουσι.
ἀλλ' ὅμως τὸν δοτῆρα σὲ
μανθάνειν καὶ ὑμνεῖν, κραυγάζων·
Ἀλληλούϊα.

ι΄

Ἵλεον τὸν σωτῆρα
ἡμῖν τοῖς ἑπταικόσι μυρία·
ἐν ἡμέρᾳ τῆς δίκης
κατασκεύασον σαῖς προσευχαῖς,
παρορῶν τελείως τὰ ἡμῶν σφάλματα
τῶν ὅλων κραυγαζόντων σοι
παμμάκαρ ἀδιστάκτῳ γνώμῃ·
Χαῖρε ποιμὴν ἱερῶν ποιμένων·
Χαῖρε λαμπτὴρ τοῦ ἀδύτου φέγγους.
Χαῖρε φωστὴρ χριστωνύμων πάντων 219 V
Χαῖρε ὁ διώξας Ἀρείου τὴν αἵρεσιν.
Χαῖρε ὁ κηρύξας τὴν πίστιν τρανότατα.
Χαῖρε πύργε ὀχυρώτατε Ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ.
Χαῖρε λίθε ἀδαμάντινε τοὺς ἐχθροὺς ἀποστομῶν.
Χαῖρε ὅτι ὑπάρχεις γηραιῶν βακτηρία.
Χαῖρε ὅτι πλοῦτος διὰ σοῦ ἀπορρέει.
Χαῖρε βορρᾶ δι' οὗ πᾶς σωθήσεται.
Χαῖρε δι' οὗ πλωτῆρες ἀγάλλονται.

---

111. ἠγνησμένε
112. ἐλπικῶσοι
114. πολλὺ
115. θυμηδία
116. δυστιχεῖ· το
117. ἀποδεσμοῦσα εὑρώντα χρυσοῦν
118. τὸν διδώντα τοὺς μηδαμοῦ βλέπωντα
119. τοῦ δωτῆρα
120. κραυγάζειν.
121. ἵλεον
122. ἡμέρα
123. ἑπταικῶσι
125. κατασκέβασον
128. ἀδιστάκτω γνώμη
129. ἱερέων
131. χριστονύμων
133. κυρίξας, τρανώτατα
134. πῦργε, ὀχειρώτατα
136. γηρεῶν
137. πλούτως
138. δι' οὗ οὐ σωθήσεται

Χαῖρε τὴν ναῦν ὁ σώσας τοῦ κλύδωνος.
Χαῖρε ζωὴν ὁ διδοὺς τῶν ναυτίλων.
Χαῖρε χηρῶν ταχυνὲ ἀντιλήπτωρ.
Χαῖρε πατὴρ ὀρφανῶν καὶ προστάτα.
Χαῖρε μάκαρ Νικόλαε.

κ΄

Κλέος ἀγγέλων πάτερ 220 R
ταχυνὴ προστασία
καὶ σκέπη τούς σοι προστρέχοντας
καὶ δυσωποῦντας ἀπὸ πάσης
ἐχθρῶν προσβολῆς ἀνωτέρους δεῖξον
νοητῆς ἅπαντας καὶ πάντιμον
πανήγυριν ὑμνοῦντα,
καὶ πιστούς σοι ὄντας·
Ἀλληλούϊα.

λ΄

Λέλυται τῇ σεπτῇ παρουσίᾳ
ἀδίκους κρατουμένους
ἀνθρώπους ἀποτρόπαιος μάκαρ·
σφαγεῖν τῷ κρατοῦντι ἄναξ
κατὰ σοῦ λέγοντα·
λυτάσωμεν πρὸς Κύριον
διὸ σοι βοῶμεν οὕτως.
Χαῖρε ἐλπὶς τῶν εἰς σὲ θαρρούντων.
Χαῖρε λιμὴν τοῦ βίου πλωτήρων.
Χαῖρε τῆς ἡμέρας διώξας τὸν καύσωνα. 220 V
Χαῖρε μάνδρα ἀνεπίβατος λειμῶσι νοητοῖς.
Χαῖρε θρέμμα τὸ θειότατον τοῦ ποιμένος τοῦ καλοῦ
Χαῖρε πίστεως τύπε, μύστα τῆς ἐγκρατείας.
Χαῖρε θείων λογίων πληρωτὰ τοῦ Σωτῆρος.
Χαῖρε ὁ τιθεὶς τὴν ψυχὴν ὑπὲρ τῶν σῶν προβάτων.

139. τοῦ πλωτῆρος
140. κλύδονος
141. τῶν αὐτίλων
142. ἀντηλύπτωρ
147. τοὺς τῆς σκέπης τούς σοι
148. δισωποῦντας
149. ἀνοτέρους
151. πανύγηριν
152. καὶ πιστώσας ὤντα
154. τῆ σεπτῆ παρουσία
157. τῷ κρατοῦντι
160. δι᾽ ὅσοι
161. θαρροῦντων
162. λυμήν, πλουτήρων
164. λεμεῶσι
165. θειώτατον τοῦ τοῦ ποιμένος

Χαῖρε πύργε εὐσεβείας ὁ φαίνων.
Χαῖρε λουτὴρ κακίας ὁ πλύνων.
Χαῖρε μάκαρ Νικόλαε.

μ΄

Μέλπει σου τῶν θαυμάτων
τῶν ἀμέτρων τὰ πλήθη
πατρὶς ἡ θρεψαμένη σὲ πάτερ,
καὶ ἀπαύστως ὑμνεῖ τὸν Θεόν.
ἡ Μυρέων Χώρα θησαυρὸν μέγα σὲ
καὶ τεῖχος ὀχυρώτατον
πλουτοῦσα καὶ πιστῶς βοῶσα·
Ἀλληλούϊα.

ν΄

Νάματα ἰαμάτων 221 R
ἡ σορός σου βλαστάνει
καὶ ἐκ πόθου ἀρυομένη ταῦτα·
οἱ τρυχόμενοι νόσοις δεινοῖς.
ἐξ αὐτῶν ἰῶνται, καὶ τὰ σὰ θαύματα
ἀξίως μεγαλύνουσιν
κραυγάζοντες πρὸς σὲ τοιαῦτα.
Χαῖρε παντὸς ἰατρεῖον κόσμου.
Χαῖρε βροτῶν μογγιλάλων γλῶσσα.
Χαῖρε τῶν πιπτόντων ἐν λύπῃ παράκλησις.
Χαῖρε τῶν ἡμᾶς πολεμούντων ἀντίπαλε.
Χαῖρε θρόνον παριστάμενος τῶν ἀγγέλων τοῦ Θεοῦ.
Χαῖρε βλέπων τὰ ἀθέατα ἀνθρωπίνοις ὀφθαλμοῖς.
Χαῖρε ὕμνον ἀκούων μυστικῶν ἀσιγήτων. 221 V
Χαῖρε μετὰ ὁσίων χορεύων προφητῶν καὶ μαρτύρων.
Χαῖρε ἀσκήσει τήξας τὸ σῶμά σου.
Χαῖρε τρυφῆς ἐνθέου πληρούμενος.
Χαῖρε ζωὴν φθειρομένην μισήσας.
Χαῖρε τρυφῆς οὐρανῶν κληρονόμε.

---

168. θεῖων
169. πῦργε
170. πλήνων
177. ὀχειρώτατον, τείχος
181. βληστάννη
183. τριχομένοι νόσσους
186. κραυγάζοντα, τοιαύτα
188. μογγηλάλων
189. ἐν λύπη
192. βλέπωντα
193. ἀσηγήτης
195. ἄσκησι τύξας τῷ σῶμα σου
197. μησίσας

Χαῖρε μάκαρ Νικόλαε.

ξ΄

Ξένισμα πάτερ παναοίδιμε
ὤφθη ἡ σὴ ἀγγελοθέατος ὄψις·
ἀπὸ μόνης γὰρ θέας ὑψηλῆς
θεραπείας πολλοὶ τῶν παθῶν ἔτυχον·
οἱ μόνοι κατὰ πάροδον ἰδόντες
σὲ πιστῶς ὑμνοῦμεν·
Ἀλληλούϊα.

ο΄

Ὄντως πᾶσι τὰ πάντα
γεγονὼς θεοφόρε
ἐκέρδισας Νικόλαε πάντας,
καὶ εἰς γῆρας ἐλάσας βαθὺ
ἐπὶ ἀθρώων τελευτὰς ἔμελες·
καὶ τοῦτο οἱ προσήκοντες 222 R
μαθόντες ὀδυρμοῖς ἐβόουν.
Χαῖρε κρηπὶς τῶν ἀρχιερέων·
Χαῖρε ποιμὴν τῶν ἀγγελικῶν προβάτων.
Χαίροις ὁ μισήσας τὰ ἐν βίῳ ἅπαντα.
Χαίροις ὁ ποθήσας τὰ κρείττω καὶ μένοντα.
Χαῖρε πάτερ μεταβαίνεις πρὸς αἰώνιον ζωήν.
Χαίροις πάντιμε καὶ μέμνησον τοῦ ποιμνίου σου ἀεί.
Χαῖρε τῆς Ἐκκλησίας ὁ ἀσάλευτος πύργος.
Χαῖρε τῶν Ὀρθοδόξων τὸ ἀπόρθητον τεῖχος.
Χαῖρε Θεοῦ χαρίτων ἀνάπλεε.
Χαῖρε ἐλπὶς πιστῶν ἀκαταίσχυντε.
Χαῖρε πατὴρ ὀρφανῶν καὶ προστάτα.
Χαῖρε χηρῶν προσφυγή τε καὶ σκέπη. 222 V
Χαῖρε πάτερ θερμότατε.

π΄

Πάντας ἐπευλογήσας

---

202. ψιλῆς
204. κατὰ πάρωδον
208. γεγονῶς
213. μαθῶντες
214. κρυπῖς
216. μησείσας, βίω
217. ποθείσας, μείνοντα
220. πῦργος
223. ἀκατάσχυντε
225. προσφιλῆ τε
226. θερμώτατε
227. ἐπευλογήσας

εὐχαρίστως Κυρίῳ·
Νικόλαε τὸ πνεῦμα παρέθου,
τὸ δὲ τίμιον λείψανόν σου
ἐν τοῖς Μύροις τεθέντα, παρευθὺς ἔβλυσεν
εὐῶδες μύρον ἰάσεις
παρέχων τοῖς βοῶσι πάτερ·
Ἀλληλούϊα.

ρ´

Ρῶσιν ψυχῶν παρέχων
καὶ σωμάτων τρισμάκαρ
τοὺς πίστει χριομένους τὸ ἔργον
τὸ ἐκβλύζων τῆς λάρνακός σου
οἱ μετέχοντες γὰρ ἐξ αὐτοῦ λύτρωσιν
παντὸς κινδύνου δρέπονται,
βοῶντές σοι πιστῶς τοιαῦτα·
Χαῖρε ὁ δοὺς τῷ Χριστῷ τὰ πάντα. 223 R
Χαῖρε ὁ λαβὼν ἐξ αὐτοῦ τὴν χάριν.
Χαῖρε ἰατρεῖον ψυχῶν ἀκεσόδεινον.
Χαῖρε θεραπεία σωμάτων ἀνάργυρος.
Χαῖρε βρύων ἰαμάτων ποταμούς.
Χαῖρε φρέαρ ἀνεξάντλητον δωρεῶν τῶν τοῦ Θεοῦ.
Χαῖρε ἄνθος ἐκπέμπον ἀρετῶν εὐωδίαν.
Χαῖρε μύρον διώκων τῶν παθῶν δυσσωδίαν.
Χαῖρε κανὼν τῆς πίστεως ἔνδοξε.
Χαίροις εἰκὼν πραότητες, ὅσιε.
Χαῖρε πιστῶν ὁδηγὲ σωφροσύνης.
Χαῖρε παθῶν σαρκικῶν ἀναιρέτα.
Χαῖρε προστάτα θερμότατε.

---

228. κυρίω
231. ἔβλισεν
232. μῦρον
237. χρηωμένους
239. μετέχωντες
241. τιαύτα
242. τῶ Χριστῶ
243. λανῶν
246. βρίσις ἰαμάτων
247. ἀνεξάντλητος
248. ἐκπέμπων, εὐωδία
249. διόκων
251. εἰκόνα πραότητητος
252 ὁδιγὲ
253. παθὼν
254. θερμώτατε

σ´

Σὸν καὶ τοῦτο τὸ ἔργον
θερμὲ κινδυνευόντων
προστάτα· ἐν θαλάσσῃ γὰρ νύκτωρ 223 V
φανεὶς τοῖς πλωτῆρσι ποτὲ πρὸς
αὐτοὺς ἔφησας, τὸ ὀλέθριον βυθίσαντας
τῷ Χριστῷ καὶ βοῶντας·
Ἀλληλούϊα.

τ´

Τί προφθέγξομεν ὄντως
ἢ πῶς ἐξαριθμήσω τὰ ὄντα
ὑπὲρ μέτρωσιν οὐκ ἐξ —
ισχύει λόγος γὰρ βροτῶν
κατὰ μέρος, τὰ σὰ ἐξειπεῖν θαύματα·
διο ἐξαπορήσαντες,
βοῶμέν σοι ἐν πίστει ταῦτα·
Χαῖρε δι' οὗ φωτισμὸς ἐκλάμπει.
Χαῖρε ὑφ' οὗ σκοτισμὸς ἐκλείπει.
Χαῖρε τῶν θλιβομένων ἑτοίμη ἀντίληψις.
Χαίροις αἰτουμένων ἡ σύντομος πλήρωσις. 224 R
Χαῖρε ὕψος δυσανάβατον θεωρίας ὑψηλῆς.
Χαῖρε βάθος δυσανάληπτον εὐσεβείας κραταιᾶς.
Χαῖρε ὅτι ὑπάρχεις τοῦ Θεοῦ κατοικία.
Χαίροις ὅτι συνήφθης τῶν ἀγγέλων χορείαις.
Χαίροις Θεοῦ θεράπων Νικόλαε.
Χαῖρε ὁ φῶς ἐκλάμψας ἀνέσπερον.
Χαῖρε δι' οὗ ἐξωθεῖται κακία.
Χαῖρε δι' οὗ καινουργεῖται καρδία.
Χαῖρε προστάτα θερμότατε.

---

256. κινδυνεuώντων
257. ἐν θαλάσση
258. τοῖς πλοτήρσει
259. βυθίσαντα
260. Χριστῷ
262. προφθέγξωμα ι
266. ἐξηπεῖν
269. ἐκλείπη
270. ἐκλύπει
271. ἑτοίμη
273. ὕψος, ὑψιλῆς
274. δυσσανάλυπτον
276. συνήφθεις, χωρίαις
278. ἐκλάμψαν
281. θερμώτατε

υ΄

Ὑπερέβης παντοίων
ἐγκωμίων ἐπαίνους,
καὶ θρόνῳ τοῦ δεσπότου παρέστης,
σὺν ἀγγέλων ἀσωμάτων χοροῖς
ἀσιγήτῳ φωνῇ μελῳδῶν πάντοτε
τὸν ὕμνον τὸν τρισάγιον
καὶ σκέπων τοὺς βοῶντας οὕτως·
Ἀλληλούϊα.

φ΄

Φθάσας τῶν μακαρίων 224 V
ὀρεκτῶν πρὸς τὸ ἄκρον,
μνημόνευε ἡμῶν τῶν ἐκ πόθου
την σεβάσμιόν σου ἑορτὴν
ἐκτελούντων πιστῶς·
καί δεινῶν λύτρωσιν
παράσχου ταῖς πρεσβείαις σου
Νικόλαε, βοῶ σοι πίστει .
Χαίροις ὁ γνοὺς τοῦ Χριστοῦ τὴν τρίβον.
Χαῖρε πρὸς ἑαυτὸν ἑλκύσας.
Χαίροις ὁ ζητήσας ἐμπόνως τὰ κρείττονα.
Χαίροις ὅτι εὗρες τὸν πλοῦτον τὸν ἄσυλον.
Χαίροις ὅτι τὰ ἐπίγεια ἐβδελύξω ὡς οὐδέν.
Χαῖρε ὅτι τὰ οὐράνια ἐν χαρᾷ περιπολεῖς.
Χαῖρε συμπολίτης ὑπάρχων τῶν ἁγίων ἀγγέλων.
Χαίροις τῶν ἀρχαγγέλων ὁ παντάχρηστος κῆρυξ. 225 R
Χαίροις δογμάτων φανώτατε.
Χαῖρε λαμπτὴρ τῆς ἄνω φαιδρότητος.
Χαίροις ὧ πᾶς ὁ κόσμος προστρέχει.
Χαῖρε δι' οὗ ἀγαθῶν ἐπετύχομεν.
Χαῖρε προστάτα θερμότατε.

282. Ὑπεραίβεις
283. ἐπαίνοις
284. θρόνω
285. χωροῖς
286. ἀσηγεῖτω φωνῆ μελοδῶν
291. ὀρεκτῶν
298. τρίβων
299. ἐλκύσας
301. εὗρε, πλοῦτων ,ἄσηλον
302. ἐπείγεια εὐδελύξω
303. χαρὰ
304. ὅτι συμπολίτις ὑπάρχων
305. ὁ πὰν δὲ Χριστω κήρυξ
308. ὧν
309. δι' ὧν, ἐπιτείχων
310. θερμώτατε

χ΄

Χαίρει ἅπας ὁ κόσμος
ἐν τῇ σῇ πανηγύρει,
καὶ τέρπονται ἀγγέλων αἱ τάξεις,
εὐφημεῖται δὲ καὶ ὁ Χριστὸς
ὑπὸ πάσης πνοῆς διὰ σοῦ σήμερον,
αὐτὸς γὰρ σὲ ἐδόξασε
Νικόλαε, ᾧ καὶ βοῶμεν οὕτως·
Ἀλληλούϊα.

ψ΄

Ψάλλων ὕμνον προσφέρω
ἐξ ἀνάγνων χειλέων
ὁ μηδέποτε τοιοῦτον τολμήσας,
ἀλλὰ τοῦτον ὡς δῶρον πρόσδεξαι 225 V
τοῦ Χριστοῦ μαθητὰ πάντιμε·
καὶ πρέσβευε ρυσθῆναί με
Γεένης, ἵνα ψάλλω ταῦτα·
Χαῖρε λαμπὰς τοῦ νοός μου πάτερ.
Χαῖρε πηγὴ τῆς ἐμῆς καρδίας.
Χαῖρε ἐλπίς μου καὶ δόξα καὶ καύχημα.
Χαῖρε ὁδηγέ μου καὶ φῶς μου Νικόλαε.
Χαῖρε ὅτι σώζεις με ἐκ ποικίλων πειρασμῶν.
Χαίροις ὅτι προστατεύεις με ἐν τῷ βίῳ θαυμαστῶς.
Χαῖρε ὁ τῆς ψυχῆς μου φωτισμὸς καὶ προστάτης.
Χαῖρε ὅτι ἐλπίζω διὰ σοῦ τοῦ σωθῆναι.
Χαῖρε ζωῆς ἐμῆς ὁ ἐπίκουρος.
Χαῖρε δι' οὗ κινδυνεύων λυτροῦμαι.
Χαίροις πρὸς ὃν ἐμαυτὸν ἀνεθέμην. 226 R
Χαῖρε δι' οὗ συγχωρήσεως τύχω.
Χαῖρε προστάτα θερμότατε.

ω΄

Ὦ Χριστὲ καὶ Θεέ μου
ὁ τεχθεὶς ἐκ παρθένων

---

312. τῆ σῆ
313. τέρπωνται
321. μηδέπω τι
327. ἐμεῖς
331. τῶ βίω
336. ἐμαύτὸν
337. συχωρήσεως
338. θερμώτατε

καὶ σώσας τῶν ἀνθρώπων τὸ γένος·
ταῖς λιταῖς τοῦ θεράποντός σου
Νικολάου, κἀμοὶ ἱλασμὸν δώρισε
πταισμάτων ὡς φιλάνθρωπος,
καὶ σῶσόν με πρὸς σὲ βοῶντα·
᾿Αλληλούϊα.

341. σῶσας 343. δώρησαι

WASHINGTON, D. C.

HARRY HIONIDES

ΜΙΑ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ἡ Πατριαρχικὴ Βιβλιοθήκη τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας ἀπέκτησε κατ' αὐτάς, ἐκ δωρεᾶς τοῦ Συγγραφέως, Ἀμερικανοῦ ἐπιστήμονος, ἔργον, τοῦ ὁποίου παραθέτομεν βιβλιογραφικὴν ἀνάλυσιν, λόγῳ τοῦ ἰδιαιτέρου ἐνδιαφέροντός του.

Ι. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ :

α') ΤΙΤΛΟΣ. «A descriptive Catalogue of Greek New Testament Manuscripts in America» by Kenn. W. Clark, Duke University. The University of Chicago Press, Chicago, Ill. U.S.A.

Ἤτοι : «Περιγραφικὸς Κατάλογος τῶν ἐν τῇ Ἀμερικῇ Ἑλληνικῶν τῆς Κ. Διαθήκης Χειρογράφων» ὑπὸ Κέννεθ Κλάρκ, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ντιούκ.

Ἔκδοσις τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Σικάγου. Κοπυράϊτ 1937. Τύποις τῶν Πανεπιστημιακῶν Τυπογραφείων (Σικάγον, Ἰλλινόϊς). Σχῆμα, μέγα 8ον (17Χ24), Δεδεμένον, $ 5,00.

β') ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ. Σελίδες ἐν ὅλῳ 520. Ἐκ τούτων, αἱ 30 πρῶται (1—ΧΧΧ) περιέχουσιν Εἰσαγωγὴν ὑπὸ τοῦ Ἔντγκαρ Γκούντσπήντ, καθηγητοῦ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τοῦ Σικάγου. Πρόλογον τοῦ Συγγραφέως, καὶ 4 Πίνακας 1) τῶν περιεχομένων, 2) τῶν κατὰ σύντμησιν παραπομπῶν, 3) τῶν ὁλοσελίδων φωτοτυπιῶν καὶ 4) τῶν ἐν τῷ συγγράμματι βραχυλογικῶν συντμήσεων. Ἀκολουθοῦν αἱ 376 σελίδες τοῦ κυρίως κειμένου, καὶ 42 σελίδες (378—418) ἐννέα καταλόγων, ὧν λίαν ἐνδιαφέρων ὁ 8ος ἀναγράφων μετὰ λεπτομερειῶν (Σελ. 393—409) τὰς διακοσμήσεις καὶ μικρογραφίας, αἵτινες περιλαμβάνονται εἰς ἅπαντα τὰ διὰ τοῦ συγγράμματος περιγραφόμενα χειρόγραφα. Τέλος παρατίθενται ὁλοσέλιδα φωτοτυπικὰ ἀντίγραφα σελίδων, ἢ ἀποσπασμάτων, ἐκ τῶν χειρογράφων, πίνακες, εἷς μὲν ἐν ἀρχῇ τοῦ βιβλίου, ὡς προμετωπίς, καὶ 72 ἐν τέλει.

Τὸ ἔργον ἀφιεροῦται ὑπὸ τοῦ Συγγραφέως (σελ. V) εἰς τὸν Κασπὰρ Ρενὲ Γκρέγκορυ (+1907) πρωτοπόρον εἰς τὴν σύνταξιν καταλόγων τῶν χειρογράφων τῆς Καινῆς Διαθήκης.

Σημ. Εἰς τὸ α'. λευκὸν ἐσώφυλλον, αὐτόγραφος ἀφιέρωσις τοῦ Συγγραφέως πρὸς τὴν Α. Θ. Παναγιότητα τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην κ. Ἀθηναγόραν.

II. ΑΝΑΛΥΣΙΣ :

α΄) ΓΕΝΙΚΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ. Ὁ Συγγραφεύς, Καθηγητὴς εἰς τὸ τμῆμα τῆς Κ. Διαθήκης τοῦ Πανεπιστημίου Ντιούκ, ἐπέτυχε διὰ τοῦ ἔργου τούτου, προϊόντος πολυετοῦς ἐξονυχιστικῆς προσωπικῆς ἐρεύνης, νὰ θέσῃ ἀσφαλὲς θεμέλιον εἰς τὴν ἐν Ἀμερικῇ σπουδὴν τῶν Χειρογράφων τῆς Κ. Διαθήκης, ἐξακριβώσας τὴν θέσιν καὶ περιγράψας κατὰ συστηματικὴν μέθοδον 256 χειρόγραφα, τὰ πλεῖστα πολύφυλλα καὶ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον ἄρτια, ἐξ ὧν 6 Κ. Διαθῆκαι (αἱ 4 ἄνευ Ἀποκαλύψεως),78 τετραευαγγέλια, 12 Πραξαπόστολοι καὶ 51 Εὐαγγελιστάρια, τὰ δὲ ὑπόλοιπα ἀποσπάσματα.

(Ἐλάχιστα σημεῖα, ὑποπεσόντα εἰς τὴν ἀντίληψίν μας καὶ δυνάμενα, φρονοῦμεν νὰ χαρακτηρισθῶσιν ὡς ἀβλεψίαι, σημειοῦμεν ἐνιαχοῦ, ὡς ὀφειλόμενον χρέος πρὸς πραγματείαν οὕτως ἀκανθώδη).

β΄) ΜΕΘΟΔΟΣ. Ἡ περιγραφὴ τῶν Χειρογράφων γίνεται κατὰ σειρὰν ἀλφαβητικὴν τῶν 67 Βιβλιοθηκῶν, Πανεπιστημιακῶν, ἢ ἰδιωτικῶν, Ἡνωμένων Πολιτειῶν καὶ Καναδᾶ, ἐν αἷς φυλάσσονται. Περιλαμβάνει δέ : Τὰ γενικὰ στοιχεῖα τῆς φυσικῆς καταστάσεως τοῦ Χειρογράφου, τὰς διακοσμήσεις, σημειώσεις, ἢ προσθήκας, τὸν χρόνον τῆς κτήσεως καὶ εἰς πολλὰ τὴν προϊστορίαν των, τοὺς δυναμένους ἀναγνωσθῆναι «κολοφῶνας», λεπτομερῆ κατάλογον τῶν περιεχομένων, ὡς καὶ τῶν χασμάτων, λεπτολόγον πίνακα τῶν μικρογραφιῶν, καὶ πλήρη βιβλιογραφίαν, ταξινομημένην κατὰ χρονολογικὰς ὁμάδας, ὥστε νὰ φαίνεται ἡ ἐξέλιξις τῶν περὶ ἕκαστον Χειρόγραφον σπουδῶν.

γ΄) ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΑΤΑΞΙΣ. Κατὰ τὸν Συγγραφέα, ἡ ἡλικία τῶν ἐρευνηθέντων Χειρογράφων καθοριστέα, ὡς ἑξῆς : 9 ἀνάγονται εἰς τὸν γ΄ αἰῶνα, 13 εἰς τὸν δ΄, 8 εἰς τὸν ε΄, 5 εἰς τὸν ς΄ (ἅπαντα ταῦτα μικρὰ τεμάχια παπύρων καὶ περγαμηνῶν, πλὴν ἑνὸς τοῦ MS 37, Πανεπιστ. Μίσιγκαν Εὐαγγελιστάριον τοῦ ς΄ αἰῶνος (144 φύλλα) παλίμψηστον, ἐφ' οὗ ὁ «ἐλάχιστος Ἠλίας» ἔγραψε τὸν ιγ΄ αἰῶνα τὴν Λειτουργίαν τοῦ Μ. Βασιλείου), 1 τοῦ ζ΄ αἰῶνος (καὶ τοῦτο φύλλα παλίμψηστα περικοπῶν Π. καὶ Κ. Διαθήκης, ἐφ' ὧν μέρος τοῦ ἐκ 221 φύλλων Λειτουργικοῦ MS 8 τοῦ ἰδίου Πανεπιστημίου, ιδ΄ αἰῶνος), 2 τοῦ η΄ αἰῶνος, 3 τοῦ θ΄, 13 τοῦ ι΄, 21 τοῦ ια΄, 51 τοῦ ιβ΄, 68 τοῦ ιγ΄, 37 τοῦ ιδ΄, 13 τοῦ ιε΄, 10 τοῦ ις΄ καὶ 2 τοῦ ιζ΄ αἰῶνος.

δ΄) ΠΡΟΕΛΕΥΣΙΣ. Καίτοι ὁ Συγγραφεύς, ὡς ἐκ τοῦ ὅλου ἔργου ἐμφαίνεται, προθύμως καὶ ἀντικειμενικῶς, καθ' ὅσας εἶχε πληροφορίας, ἐξέθεσε τὸ ἱστορικὸν τῆς προελεύσεως καὶ μεταναστεύσεως πρὸς τὸν Νέ-

ον Κόσμον ἑκάστου Χειρογράφου, ὅμως διὰ πλεῖστα ἐξ αὐτῶν ἐπικρατεῖ σχετικὴ ἄγνοια, καὶ ἴσως τοῦτο εἶναι δι' ἡμᾶς προτιμότερον, διότι δυστυχῶς τῶν πλείστων ἡ προέλευσις εἶναι ἐκ τῶν «ἡμετέρων κλιμάτων», ὥστε σχεδὸν ἑκάστη γνωστὴ ἱστορία εἶναι καὶ μία ἐπὶ πλέον ἀποκάλυψις τῆς ὀδυνηρᾶς ἡμῶν ἀναλγησίας, ἵνα μή τι καὶ σκληρότερον λεχθῇ, πρὸς τὸ ἱερὸν χρέος τῆς διασώσεως τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἡμῶν κειμηλίων, διὰ τὴν ἀπόκτησιν τῶν ὁποίων οἱ ξένοι εἰς τόσας ὑποβάλλονται θυσίας.

Καὶ πρῶτον· χρήσιμον, νομίζομεν, νὰ σημειώσωμεν ἐνταῦθα, ὅτι, κατὰ τὸν συγγραφέα, τὰ τέσσαρα πρῶτα Χειρόγραφα τὰ ὁποῖα τὸ 1819 μετηνάστευσαν εἰς τὸν Ν. Κόσμον, ἠγοράσθησαν ἐν Κων)πόλει, (βλ. κατωτέρω). Ἡ πρόσκτησις ὅμως νέων χειρογράφων ἔβαινε βραδύτατα καὶ κατὰ τὸν ἐμφύλιον πόλεμον τῆς Ἀμερικῆς ἐσταμάτησε τελείως.

Ἀλλὰ τὸ 1885 πάλιν ἡ Κων)πολις ἔγινεν ἀπαρχὴ νέας εἰσροῆς, ὥστε μέχρι τοῦ 1900 νὰ φθάσουν τὰ 38. Ἔκτοτε τὸ ρεῦμα συνεχίζεται, ἐνταθὲν σφόδρα μετὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον, ὥστε τὸ 1936 ὁ Συγγραφεύς μας ἐξηκρίβωσε καὶ περιέγραψε σύνολον 256 Χειρογράφων.

Τὰς ἐπὶ τῆς προελεύσεως παρατηρήσεις ἡμῶν συγκεντροῦμεν εἰς τρεῖς παραγράφους, ὡς ἕπεται.

Ι. ΤΑ ΑΙΓΥΠΤΙΑΚΗΣ ΚΑΙ ΕΚ ΤΗΣ ΕΓΓΥΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ ΠΡΟΕΡΧΟΜΕΝΑ.

α΄) ΕΞ ΑΙΓΥΠΤΟΥ καὶ ἰδίᾳ ἐκ ΚΑ·Ι·ΡΟΥ προέρχονται 43 ἐν ὅλῳ χειρόγραφα.

Ἐκ τούτων ἰδιαιτέρως σημειοῦμεν δύο, ἀποκείμενα νῦν εἰς τὸ ἐν Οὐασιγκτῶνι Μουσείῳ Φρήηρ τοῦ Σμιθσονείου Ἰνστιτούτου. Καὶ τρίτον τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Μίτσιγκαν :

1) Τὸ ὑπ' ἀρ. 06,274. (Σελὶς βιβλίου 201). Τετραευαγγέλιον (δ΄ ἢ ε΄ αἰῶνος) ἐξ 187 φύλλων μὲ κεκλιμένα κεφαλαῖα γράμματα. (Φωτοτυπίαν μιᾶς σελίδος του παρέχει ὁ ὑπ' ἀρ. XXXIX πίναξ).

2) Ὁ ὑπ' ἀρ. 06,275 (Σ. Β. 205). Πραξαπόστολος (ε΄ αἰῶνος), 84 φύλλα μὲ ὄρθια κεφαλαῖα. Ἔχει χάσματα πολλά, ἀλλ' ὡς κείμενον χαρακτηρίζεται ὡς «λίαν Ἀλεξανδρινός».

Καὶ 3) Αἱ εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Μίσιγκαν καὶ ὑπ' ἀρ. 6238 ἀποκείμεναι ἐκ 30 φύλλων παπύρου Ἐπιστολαὶ τοῦ Παύλου, τοῦ γ΄ αἰῶνος, μὲ σειράν : Ρωμ. Ἑβρ. Κορ. Ἐφεσ. Γαλ. Φιλιπ. Κολ. Θεσσ.— Ὁ ἐν τῇ προμετωπίδι τοῦ συγγράμματος φωτοτυπικὸς πίναξ δεικνύει τὴν 41 σελίδα τοῦ μὲ λεπτὴν κεφαλαίαν γραφὴν Χειρογράφου, ἔνθα εἰς τὴν κορυφὴν τῆς σελίδος, εἶναι ἡ τελευταία σειρὰ τῆς πρὸς Ρωμαίους καὶ εὐ-

θὺς κάτωθεν ὁ τίτλος καὶ τὸ κείμενον τῆς πρὸς Ἑβραίους. Τὰ χάσματα τοῦ Χειρογράφου ἐν πολλοῖς καλύπτουσιν ἄλλα 34 φύλλα εὑρισκόμενα εἰς χεῖρας τοῦ Τσέστερ Μπῆτυ. (Σ. Β. 337—340, ἔνθα καὶ πλουσία βιβλιογραφία).

β´) ΕΚ ΤΗΣ ΕΓΓΥΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ. Αὐτὰ εἶναι ἐν ὅλῳ 5, ὧν τὰ 3 ἐκ Συρίας καὶ 2 ἐξ Ἀρμενίας.

γ´) ΕΞ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ, τέσσαρα ἐξ αὐτῶν, δύο εἶναι Χειρόγραφα, μὲ τὰ ὁποῖα ἡ Ἱστορία τῶν Ἑλληνικῶν τῆς Κ. Διαθήκης Χειρογράφων χρεώνει τὴν Βιβλιοθήκην τοῦ Παναγίου Τάφου, (Βλ. καὶ Ἀ. Παπαδοπούλου — Κεραμέως, Ἱεροσολυμητικὴν Βιβλιοθήκην, 1897, Τόμ. ΙΙΙ, Σελ. 199—200 καὶ 204—206), ἀλλὰ τὰ ὁποῖα κοσμοῦν νῦν ἐν Βαλτιμόρῃ τῆς Μαίρηλάνδης τὰς προθήκας τῆς Πινακοθήκης Βάλτερς :

1) Τὸ MS 535 (Σ. Β. 367) Εὐαγγελιστάριον ἐκ 425 φύλλων, πλουσίως εἰκονογραφημένον καὶ τελειωθὲν τὸ 1594 διὰ χειρὸς «τοῦ ταπεινοῦ καὶ εὐτελοῦς Ἐπισκόπου Μπονζέου Λουκᾶ τοῦ Κυπρίου». Πλὴν τῶν 4 Εὐαγγελιστῶν κοσμεῖται ὑπὸ 58 ἄλλων μικρογραφιῶν ἀναφερομένων, σχεδὸν ὅλων, εἰς τὰς περικοπὰς τῶν Κυριακῶν ὅλου τοῦ ἐνιαυτοῦ. Τὸ θαυμάσιον αὐτὸ Χειρόγραφον, μετὰ τὸν Κεραμέα καὶ ὁ Γκρέγκορυ τὸ χρεώνει ὑπ' ἀρ. 4, εἰς τὴν Βιβλ. τῶν Ἱεροσολύμων, τὸ 1900. Ἀλλ' ἔξαφνα, μεταναστεύει εἰς τὸν ἐν Παρισίοις Ἀρχαιοπώλην Γκρουέλ, ὅθεν καὶ «ἐσχάτω»ς, δλδ. μετὰ τὸ 1930, ἀγοράζεται ὑπὸ τοῦ Βάλτερς καὶ διαπλέει τὸν Ἀτλαντικόν.

Τὸ ἕτερον, MS 532, (Σ. Β. 363), Τετραευαγγέλιον τοῦ 14ου αἰῶνος, πλῆρες καὶ αὐτό, ἐκ 304 φύλλων, μὲ 4 μεγάλας μικρογραφίας τῶν 4 Εὐαγγελιστῶν (καθημένων), μετ' ἀφιέρωσίν του ὑπό τινος Μωϋσέως (1542) πρὸς τὸν Πανάγιον Τάφον, φέρει (εἰς τὸ 4ον φύλλον) καὶ τὴν ἑξῆς ἀφιέρωσιν : «Κ ἀ γ ὼ Πατριάρχης Σωφρόνιος τῆς Ἁγίας Πόλεως Ἰ)λὴμ ἀφιέρωσα τὸ παρὸν Τετραβάγγελον ἐπὶ τὸν Ἅγιον καὶ ζωοδόχον Τάφον τοῦ Κυρίου... Καὶ εἴ τις τὸ ἤθελε κλέψη ἢ κόψη τὸ φύλλον ἔχομέν τον ἀφωρισμένον καὶ ἀσυγχώρητον παρὰ Θεοῦ Παντοκράτορος, τῶν Θεοφόρων Πατέρων ἐν τῷ νῦν καὶ ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι ἀμήν» (1587).— Οὔτε ὅμως ὁ ἀφορισμὸς αὐτός, οὔτε ἕτερος εἰς τὸ ἑπόμενον φύλλον ἀραβιστὶ ὑπὸ τοῦ ἰδίου Πατριάρχου ἀναγραφείς, ἠμπόδισαν καὶ τὸ Χειρόγραφον τοῦτο, σωζόμενον ὑπὸ τὰ διακριτικὰ MS 7 ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ τοῦ Παναγίου Τάφου μέχρι καὶ τοῦ Γκρέγκορυ (1908), νὰ ταξιδεύσῃ εἰς Παρισίους καὶ ἀπὸ τὸν ἴδιον ἀρχαιοπώλην Γκρουὲλ νὰ μεταναστεύσῃ εἰς τὴν Μπαλτιμόρ.

II. ΤΑ ΑΚΑΘΟΡΙΣΤΟΥ ΠΡΟΕΛΕΥΣΕΩΣ.

Παρεμβάλλομεν τὴν ὁμάδα ταύτην, διότι κατ' οὐσίαν καὶ ταῦτα ἀνήκουν εἴτε εἰς τὴν προταχθεῖσαν, εἴτε κατὰ πλειονότητα, εἰς τὴν ἑπομένην ὁμάδα, τὴν τρίτην.

α') Καὶ πρῶτον, ἐκεῖνα, διὰ τὰ ὁποῖα ἀναγράφεται ἁπλῶς ἡ ἡμερομηνία τῆς ἐν Ἀμερικῇ κτήσεώς των, ἄνευ ἄλλης ἐνδείξωες. Τοιαῦτα εἶναι περὶ τὰ 70. β') Ἐκεῖνα, διὰ τὰ ὁποῖα ἀναγράφεται ὡς τόπος ἀγορᾶς ἡ Εὐρώπη ἀλλ' ἄνευ ἄλλης προϊστορίας. Ἰδίως δὲ τὸ Λονδῖνον καὶ οἱ Παρίσιοι (ὅπου πάλιν τρεῖς ἀρχαιοπῶλαι κυρίως ἀναφέρονται ὁ Στόρα, ὁ Γκεζοῦ καὶ ὁ προμνησθεὶς ἤδη Γκρουέλ). Τοιαῦτα εἶναι περὶ τὰ 45. Ἄλλα δὲ 4 χαρακτηρίζονται ὡς προερχόμενα ἐκ τῆς Ν. Ἰταλίας, 1 ἐκ Σόφιας καὶ 1 ἐξ Ἀχρίδος.

Τὸ ἐξ Ἀχρίδος (Σ. Β. 347) εἶναι Εὐαγγελιστάριον δι' ὅλας τὰς ἡμέρας κατὰ Ἰωάννην, διὰ Σάββατα καὶ Κυριακάς, κατὰ Ματθ. καὶ Λκ. τοῦ ι' αἰῶνος (κατὰ τὸν Φόγκελ τοῦ η') μὲ ὄρθια παχέα κεφαλαῖα (φωτοτυπικὴ σελίς, πίναξ 53ος) καὶ ὑπάρχοντα μὲν 179 ἐλλείποντα δὲ κατὰ διαφόρους θέσεις 13. Μετηνέχθη δὲ τὸ 1909 «ἔκ τινος Ἀνατολικῆς Βιβλιοθήκης» εἰς τὸ Μοναστήριον τοῦ Ἁγίου Κλήμεντος ἐν Ἀχρίδι καὶ τὸν Νοέμβριον τοῦ 1931 ἠγοράσθη ἀπὸ τὸν Γκρουὲλ τῶν Παρισίων, ὑπὸ τοῦ Βαλτὲρ τῆς Μπαλτιμόρ.

III. ΤΑ ΕΚ ΤΩΝ ΗΜΕΤΕΡΩΝ ΚΛΙΜΑΤΩΝ.

α') ΕΚ ΛΑΡΙΣΣΗΣ. Ἓν Τετραευαγγέλιον (Σ. Β. 244), ἀπαχθὲν ἐκ Ναοῦ τῆς Λαρίσσης τὸ 1897 καὶ ἀγορασθὲν ἐν Παρισίοις τὸ 1925. Γνωστὸν ὡς τὸ Λαρισσαῖον, φύλλα 245, τοῦ ιδ' αἰῶνος.

β') Ἐξ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ, (Σ. Β. 255), ἓν ἀπόσπασμα Τετραευαγγέλου (φύλλα 55, Ματθ. καὶ Μάρκ.) τοῦ ιγ' αἰῶνος.

γ') Ἐκ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ (Σ. Β. 89) τετράδιον 8 φύλλων ἀπόσπασμα Τετραευαγγέλου τοῦ ιγ' αἰῶνος.

δ') Ἐκ ΣΕΡΡΩΝ τέσσαρα. Διὰ τὸ ἓν (Σ. Β. 194) ἀπόσπ. Τετραευαγγέλου ἐξ 117 φύλλων τοῦ ι' αἰῶνος ἀναφέρεται ἁπλῶς, ὅτι ἠγοράσθη ἐκ Σερρῶν.

Διὰ τὰ ἄλλα τρία ὅμως ἀναγράφονται ὡς ἀνήκοντα εἰς τὴν Ἰ. Μονὴν τοῦ Προδρόμου ἐν Σέρραις τῆς (Σ. Β. 196) Θεσσαλίας (προφανῶς γραπτέον τῆς Μακεδονίας). Καὶ τὰ μὲν δύο (Σ. Β. 194 καὶ 197) εἶναι τοῦ ι' αἰ., ἓν (Σ. Β. 196) τοῦ ια' καὶ ἓν (Σ. Β. 96) τοῦ ιδ' αἰῶνος.

ε) Ἐκ ΤΗΣ ΕΝ ΔΡΑΜΑ Ἱ. Μονῆς Εἰκοσιφοινίσσης τέσσαρα. Τὸ ἓν (Σ. Β. 51) μέχρι τοῦ 1909 ἐν τῇ Μονῇ ὑπ' ἀρ. 60. Ἔσωθεν τοῦ ὀπισθίου καλύμματος ἀναγινώσκεται ὁ κολοφῶν : «Ἱερεμίας ἐλέῳ Θεοῦ, Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως». Τὸ 1929 ἐπωλήθη ἐν Μονάχῳ τῆς Βαυαρίας ὅπου ἐκομίσθη μετὰ τὸ 1912.

Τὸ δεύτερον προσηνέχθη εἰς τὴν ἐν Ἄθω Ρωσσικὴν Σκήτην τοῦ Ἀπ. Ἀνδρέου (βλέπε κατωτέρω).

Τὸ τρίτον (Σ. Β. 71—73) ὁ Συγγραφεὺς ἐκ παραδρομῆς χαρακτηρίζει ὡς ἰδιοκτησίαν «τοῦ Μητροπολίτου Πατριάρχου τῆς Κοσινίτζης», προφανῶς ἐκ κακῆς ἀναγνώσωες τοῦ κολοφῶνος «...ὑπάρχει τῆς σεβασμίας καὶ Ἱερᾶς Πατριαρχικῆς Μονῆς Κοσσινίτζης».Διὰ τὴν τύχην καὶ τούτου βλ. κατωτέρω Ἄθως,«Ἀπ. Ἀνδρέας».

Τὸ τέταρτον (Σ. Β. 105) ἀνῆκε μὲν καὶ αὐτὸ εἰς τὴν ἰδίαν Μονὴν (ἀρ. 124), εἶναι 337 φύλλα, τοῦ θ' αἰ., περιέχει δὲ τὴν Κ. Διαθήκην, μετὰ ἑρμηνευτικῶν σχολίων (εἰς β' στήλην ἐν ἑκάστῃ σελίδι) τοῦ Χρυσοστόμου (εἰς τὰ Εὐαγγέλια), τοῦ Θεοδώρου, τοῦ Σεβηριανοῦ καὶ τοῦ Θεοδωρήτου (εἰς τὸν Παῦλον). Ἡ ἀποκάλυψις ἄνευ σχολίων. Οὐδὲν ὅμως ἐν προκειμένῳ γράφει ὁ Συγγραφεύς μας περὶ τοῦ τρόπου καθ' ὃν μετηνάστευσε τὸ χειρόγραφον τοῦτο. (Φωτοτυπία πίναξ 24).

στ') Ἐξ ΑΡΓΟΥΣ. Εὐαγγελιστάριον (ἡμερησίως διὰ τὸν Ἰωάννην, Σαβ. — Κυρ. διὰ Ματθ. καὶ Λουκ.) τοῦ θ' αἰῶνος μὲ ὡραίαν γραφὴν (ὄρθια, γωνιώδη, κεφαλαῖα, βλ. καὶ φωτοτυπίαν πίνακα 41), ἀλλὰ κολοβωμένον μὲ φύλλα 145, ἐνῷ τὰ ἐλλείποντα πλείονα. Τὸ 1930 ὁ ἐν Σικάγῳ Μιχαὴλ Μπίσκος τὸ ἐπώλησεν εἰς τὸ ἐκεῖ Πανεπιστήμιον, διατεινόμενος, ὅτι τὸ κατεῖχεν ἀπὸ ἑνὸς αἰῶνος ἐξ Ἐκκλησίας διαρπαγείσης εἰς τὸ Ἄργος. (Σ. Β. 229).

ζ) Ἐκ ΝΑΥΠΑΚΤΟΥ (Σ. Β. 92) Τετραευαγγέλιον τοῦ ιγ' αἰ. ἀγορασθὲν τὸ 1908 ἐν Λειψίᾳ.

η) Ἐκ ΘΗΡΑΣ (Σ. Β. 223—225) δύο συνεσταχωμένα, μετενεχθέντα τὸ 1895 ὑπὸ Κ. Μίτσελ, ἐκτελεστοῦ τῆς διαθήκης τοῦ Περ. Μοράδη, εἰς Ἀμερικήν. ι

θ) Ἐκ ΜΙΤΥΛΗΝΗΣ (Β. Σ. 92) Τετραευαγγέλιον τοῦ ιγ' αἰ., ἀπὸ τοῦ 1500 ἀνῆκον εἰς τὴν Μονὴν τῶν Ταξιαρχῶν, τὸ 1866 ἠγοράσθη εἰς χεῖρας Δημητρίου τινὸς ὑπὸ τῆς Βαρώνης Μπουρντετ, ἡ ὁποία ὑπῆρξε συστηματικὴ συλλέκτρια, καὶ τῆς ὁποίας ἡ συλλογὴ ἐκποιηθεῖσα διὰ δημοπρασίας ἐν Ἀμερικῇ τὸ 1922 ἐπλούτισε δι' 27 Χειρογράφων τὴν Βιβλιοθήκην τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Μίσιγκαν.

ι) Ἐκ ΚΡΗΤΗΣ ἕξ· ἤτοι 1) ἀπόσπ. (4 σελ.) Τετραευαγγέλου ια΄ αἰ. (Σ. Β. 10)· 2) Εὐαγγελιστάριον τοῦ ιε΄ αἰ. 199 φύλλα (ἀρκετὰ χάσματα) (Σ. Β. 82)· 3) Τετραευάγγελον τοῦ ι΄ αἰ. 272 φύλλα, ἐλλείπει σχεδὸν ὅλος ὁ Ματθαῖος, καὶ ἄλλα χάσματα (Σ.Β. 83)· 4) φύλλον ἐν Εὐχολογίου τοῦ ις΄ αἰ. (Σ. Β. 213)· 5) Δέκα πέντε φύλλα Εὐαγγελίου τοῦ ιδ΄ αἰ. (Σ. Β. 218). καὶ στ΄) Εὐαγγελιστάριον τοῦ ιβ΄ αἰ. 219 φύλλα ἀτάκτως δεδεμένα μετὰ χασμάτων (Σ. Β. 219). Καὶ τὰ 6 αὐτὰ μετεφέρθησαν εἰς Ἀμερικὴν τὸ 1844 ἀπὸ τὸν εἰς Χανιὰ Ἱεραπόστολον τῆς ἐν Β. Καρολάϊνα Προτσταντικῆς Ἐπισκοπελιανῆς Ἐκκλησίας Αἰδεσιμ. Γεώργιον Μπέντον.

ια) Ἐκ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΟΥ (;) «τῶν ἁγίων ἐνδόξων καὶ πανευφήμων Ἀποστόλων τῆς Μεσαρείας (ποῦ ἆρά γε ;) Εὐαγγελιστάριον, τοῦ ιδ΄ αἰ. (Σ. Β. 302). Καὶ τοῦτο εἶναι ἐκ τῆς συγκομιδῆς τῆς βαρώνης Μποῦρντετ.

ιβ) Ἐξ ΑΘΗΝΩΝ. Ὀκτὼ χειρόγραφα βαρύνουν τὸ παθητικὸν τῶν Ἀθηνῶν. 1) Ἐξ αὐτῶν ὁ ἀρχαιότερος μετανάστης εἶναι τὸ Εὐαγγελιστάριον (Σ. Β. 15) τοῦ ιγ΄ αἰ. Ἐκ 238 φύλλωνν ἀνῆκον εἴς τινα Μονήν (;) εἰς τὴν βιβλιοθήκην τῆς ἐν Ἀθήναις Ἱεραποστολῆς τῶν Βαπτιστῶν τὸ 1845 καὶ μετὰ 9 ἔτη μετηνέχθη εἰς Ἀμερικήν.

2) Τετραευάγγελον ιβ΄ αἰ. ἐξ 95 φύλλων καὶ πολλῶν χασμάτων, ἐκ Μακεδονίας καὶ 3) ἀπόσπασμα Εὐαγγελισταρίου τοῦ ιβ΄ αἰ. ἐκ 33 φύλλων ἐκ Πελοποννήσου, (Σ. Β. 184, 185). Ἀμφότερα ὑπὸ τοῦ Ἀδόλφου Ντάϊσμαν τὸ 1906, ἐν Ἀθήναις ἀγορασθέντα μετεπωλήθησαν τὸ 1928 εἰς τὸν Β. Ρόμπινσον τοῦ Σικάγου.

4) 2 φύλλα Τετραευαγγελίου τοῦ ιγ΄ αἰ. ἀγορασθέντα παρ' Ἀθηναίου πωλητοῦ τὸ 1920—25.

5) Τὸ Τετραευαγγέλιον «γάμμα» τοῦ ιγ΄ αἰ. (Σ. Β. 268) μὲ 94 φύλλα (ἄλλα τόσα ἐλλείπουν) ἠγοράσθη τὸ 1935 ἀπὸ τὸν Ἀθηναῖον Δανιὴλ Κελάδην.

6) Τὸ ὑπ' ἀρ. 52 τῆς βιβλ. τοῦ Παντοκράτορος ἐν Ἄθῳ ἀγορασθὲν τὸ 1936, Σ. Β. 60 (βλέπε καὶ κατωτέρω : Ἁγίου Ὄρους).

7) Τὸ ὑπ' ἀρ. 77 τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Κουτλουμουσίου, ἐν Ἄθω, ἀγορασθέν, ὡς καὶ τὸ στ΄ (Σ. Β. 181) βλέπε καὶ Ἅγιον Ὄρος.

καὶ 8) Τὸ ἐκ 44 φύλλων ἀπόσπασμα Τετραευαγγελίου, περιέχον καὶ 17 μικρογραφίας Καὶ τοῦτο ἠγοράσθη ἐν Ἀθήναις τὸ 1937 ἐξ ἰδιωτικῆς συλλογῆς.

Ι. Α. Γ.

(Ἀκολουθεῖ)

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ

ΜΗΝΩΝ: ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ - ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ - ΜΑΡΤΙΟΥ

Πατριαρχικὰ συγχαρητήρια καὶ εὐχαὶ ἐπὶ τῷ Νέῳ Ἔτει.

Ἡ Αὐτοῦ Θειοτάτη Παναγιότης ἐπὶ τῇ εἰσόδῳ εἰς τὸ Νέον Ἔτος συνεχάρη τηλεγραφικῶς τῷ Ἐξοχ. Προέδρῳ τῆς Δημοκρατίας κ. Τζελὰλ Μπαγιάρ, τῷ Ἐξοχωτάτῳ Προέδρῳ τῆς Μ. Ἐθνοσυνελεύσεως κ. Ρεφὶκ Κοραλτάν, τῷ Ἐξοχωτάτῳ Πρωθυπουργῷ κ. Ἀδνὰν Μενδερές, τοῖς Ἐξοχωτάτοις Ὑπουργῷ τῶν Ἐσωτερικῶν κ. Ἐτὲμ Μεντερές, Ἐξωτερικῶν κ. Φουὰτ Κιοπρουλοῦ καὶ Παιδείας κ. Τεφὶκ Ἰλερῆ, εὐχηθεῖσα τὸ Νέον Ἔτος διὰ μὲν τὰς Α. Α. Ἐξοχότητας φορὸν ὑγείας καὶ εὐδαιμονίας, διὰ δὲ τὴν Πατρίδα εὐτυχὲς καὶ αἴσιον.

Ἑόρτια συγχαρητήρια τηλεγραφήματα καὶ γράμματα.

Ληφθέντα ἀνεγνώσθησαν συνοδικῶς τὰ ἐπὶ ταῖς Ἑορταῖς συγχαρητήρια τηλεγραφήματα καὶ γράμματα τῶν Πατριαρχῶν πρώην Κωνσταντινουπόλεως Μαξίμου, τῶν Μακαριωτάτων Πατριαρχῶν Ἀλεξανδρείας κ. Χριστοφόρου, Ἀντιοχείας κ. Ἀλεξάνδρου, Ἱεροσολύμων κ. Τιμοθέου, Μόσχας κ. Ἀλεξίου, Σερβίας κ. Βικεντίου, τῶν Μακαριωτάτων Προέδρων τῶν Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, Κύπρου κ. Μακαρίου, Ἀθηνῶν κ. Σπυρίδωνος, Βαρσοβίας κ. Διονυσίου, τοῦ Προεδρεύοντος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας Βουλγαρίας Σεβ. Μητροπολίτου Φιλιππουπόλεως κ. Κυρίλλου, τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Σιναίου κ. Πορφυρίου, τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀμερικῆς κ. Μιχαήλ, τῶν Μητροπολιτῶν τοῦ Θρόνου, τοῦ Μητροπολίτου Λένινγκραδ κ. Γρηγορίου καὶ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Καντουαρίας κ. Τζώφρεϋ καὶ ἄλλων Κληρικῶν καὶ Λαϊκῶν προσώπων.

Εἰς τὰ ὡς ἄνω τηλεγραφήματα καὶ γράμματα ἐγένοντο αἱ προσήκουσαι ἀπαντήσεις.

Ἱερὰ Μητρόπολις Κρήτης

Ἐπίσκοποι Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου καὶ Λάμπης καὶ Σφακίων

Τῇ 21ῃ Φεβρουαρίου ἐ. ἔ. ἀφίκοντο ἐνταῦθα οἱ Θεοφιλ. Ἐπίσκοποι Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου κ. Ἀγαθάγγελος καὶ Λάμπης καὶ Σφακίων κ. Εὐμένιος, τῆς ἐν Κρήτῃ Ἐκκλησίας, ἐπὶ τῷ σκοπῷ ὅπως ὑποβάλωσι τὰ σεβάσματα καὶ τὴν ἀφοσίωσιν αὐτῶν, πρὸς τὴν Μεγάλην τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν καὶ ἐξαιτήσωνται τὰς εὐχὰς καὶ τὴν εὐλογίαν αὐτῆς.

Οἱ Θεοφιλ. Ἐπίσκοποι προσελθόντες αὐθημερὸν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα ὑπέβαλον τὰ σέβη αὐτῶν τῇ Αὐτοῦ Θειοτάτῃ Παναγιότητι, παραμείναντες δὲ ἐνταῦθα ἐπὶ δεκαπενθήμερον ἀνεχώρησαν ἐπιστρέφοντες εἰς Κρήτην.

Ἱερὰ Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀμερικῆς.

Μελετηθέντα ὑπὸ τῆς Κανονικῆς Ἐπιτροπῆς ἐνεκρίθησαν μετά τινων τροποποιήσεων τὰ πρακτικὰ καὶ αἱ ἀποφάσεις τῆς συνελθούσης ἐν Λὸς Ἄντζελες ΙΑ΄ Κληρικολαϊκῆς Συνελεύσεως τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀμερικῆς.

Διὰ σεπτοῦ Πατριαρχικοῦ Γράμματος πρὸς τὸν Σεβασμιώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀμερικῆς κ. Μιχαὴλ ἐξεφράσθησαν τὰ συγχαρητήρια καὶ ἡ εὐαρέσκεια τῆς Ἐκκλησίας διὰ τὸ ἐπιτελεσθὲν ὑπὸ τῆς Κληρικολαϊκῆς Συνελεύσεως· ἀξιόλογον ἀπὸ πάσης ἀπόψεως ἔργον.

Ἱερὰ Μητρόπολις Κώου.

Αἰτήσει τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κώου κ. Ἐμμανουὴλ ἐνεκρίθη ἡ εἰς Πρεσβύτερον χειροτονία τοῦ κ. Ἐμμανουὴλ Γρηγοριάδου, προοριζομένου διὰ τὴν ἐφημεριακὴν θέσιν τοῦ χωρίου Πιλίου τῆς Κῶ.

Ἐγκύκλιοι.

Κατόπιν σχετικοῦ ἐρωτήματος τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κώου κ. Ἐμμανουήλ, ἀπεφασίσθη συνοδικῶς καὶ δι' ἐγκυκλίων γραμμάτων συνεστήθη πρὸς τοὺς Σεβασμιωτάτους Ἀρχιερεῖς τοῦ Θρόνου ὅπως εἰς ἀρχιερατικὰ συλλείτουργα τηρῆται ἡ ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ τάξις καθ' ἣν μόνον ὁ προεξάρχων φέρει μίτραν, ἐγκόλπιον, σταυρὸν τοῦ στήθους καὶ ποιμαντικὴν ῥάβδον, οἱ δὲ λοιποί, ἐὰν μὲν ὦσιν Ἐπίσκοποι, ἐγκόλπιον καὶ καλυμμαύχιον μετὰ ἐπανωκαλυμμαύχου, ἐὰν δ' ὦσι Μητροπολῖται φέρωσι προσέτι καὶ σταυρὸν τοῦ στήθους.

Ρωσσικὴ Ἐξαρχία Δυτικῆς Εὐρώπης.

Ἐπαρχιακὴ Συνέλευσις

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης κ. Βλαδίμηρος, Ἔξαρχος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐπὶ τῶν ἐν Δυτικῇ Εὐρώπῃ Ὀρθοδόξων Ρωσσικῶν Παροικιῶν δι' ἐκθέσεως αὐτοῦ ὑπέβαλε τὰς ληφθείσας ὑπὸ τῆς συνελθούσης Ἐπαρχιακῆς Συνελεύσεως ἀποφάσεις καὶ ἐξῃτήσατο τὰς εὐχὰς τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας ἐπὶ τὸν Ἱερὸν Κλῆρον καὶ τὸ εὐσεβὲς ποίμνιον τῆς Ἐξαρχίας.

Ἡ ὡς ἄνω ἔκθεσις παρεπέμφθη τῇ Κανονικῇ Ἐπιτροπῇ πρὸς μελέτην καὶ εἰσήγησιν.

Ἐκλογὴ Βοηθῶν Ἐπισκόπων

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης κ. Βλαδίμηρος δι' ἐκθέσεως αὐτοῦ ὑπέβαλεν ὅτι ἡ ὀργάνωσις τῆς Ἐξαρχίας καὶ αἱ θρησκευτικαὶ ἀνάγκαι τῶν ἀνὰ τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην εὑρισκομένων Κοινοτήτων ἀπαιτοῦσι τὴν ὕπαρξιν καὶ ἑτέρων Βοηθῶν παρ' αὐτῷ Ἐπισκόπων, ἑνὸς διὰ τὰς ἐν Βελγίῳ Κοινότητας καὶ ἑτέρου διὰ τὰς ἐν Ἰταλίᾳ καὶ ἐξῃτήσατο τὴν ἔγκρισιν τῆς εἰς Ἐπισκόπους προαγωγῆς τῶν Ἀρχιμανδριτῶν Γεωργίου Ταράσωφ, Προϊσταμένου Ἀμβέρσης καὶ Μεθοδίου Κοῦλμαν Προέδρου τοῦ Ἐπαρχιακοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐξαρχίας.

Ἡ Ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος ἐν τῇ συνεδρίᾳ αὐτῆς τῆς 26ης Φεβρουαρίου, ἐκτιμήσασα τοὺς ἀναλυομένους λόγους ἀπεδέξατο τὴν ὑποβαλλομένην πρότασιν καὶ ἐνέκρινε τὴν εἰς Ἐπισκόπους προαγωγὴν τῶν Πανοσ. Ἀρχιμανδριτῶν κ. κ. Γεωργίου Ταράσωφ καὶ Μεθοδίου Κοῦλμαν.

Ἐν τῇ αὐτῇ Συνοδικῇ συνεδρίᾳ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος εἰσηγησαμένης τὴν πλήρωσιν τῶν πάλαι ποτὲ δια-

λαμψασῶν Ἐπισκοπῶν Συρακουσῶν καὶ Καμπανίας, ἡ Ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος ὁμοφώνως ἀπεδέξατο τὴν εἰσήγησιν Αὐτῆς, ψήφων δὲ κανονικῶν γενομένων ἐν τῷ πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ, Ἐπίσκοπος μὲν Συρακουσῶν ἐξελέγη ὁ Ἀρχιμανδρίτης κ. Γεώργιος Ταράσωφ, Ἐπίσκοπος δὲ Καμπανίας ὁ Ἀρχιμανδρίτης κ. Μεθόδιος Κοῦλμαν.

Αἱ ἐκλογαὶ αὗται ἀνεκοινώθησαν τηλεγραφικῶς τῷ Σεβ. Μητροπολίτῃ κ. Βλαδιμήρῳ.

Ἅγιον Ὄρος.

Διὰ γράμματος αὐτῆς ἡ Ἱερὰ Κοινότης διεβίβασε τὰς ἐν ταῖς Ἱ. Μοναῖς γενομένας ἀρχαιρεσίας τοῦ ἔτους 1953, αἵτινες παρεπέμφθησαν τῇ ἐπὶ τοῦ Ἁγίου Ὄρους Ἐπιτροπῇ πρὸς ἐξέτασιν.

Ὡσαύτως τῇ αὐτῇ Ἐπιτροπῇ παρεπέμφθησαν συνοδικῶς πρὸς μελέτην τὰ διὰ τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος διαβιβασθέντα γράμματα καὶ ἐκθέσεις α) τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Μεγίστης Λαύρας περὶ τοῦ ζητήματος τῆς ἐκ τοῦ Ἁγίου Ὄρους ἐξόδου τῶν Μοναχῶν, β) τῆς ἐπὶ τῶν Τελετῶν Ἐπιτροπῆς καὶ ἄλλα ἀναγόμενα εἰς τὴν ἐσωτερικὴν ζωὴν καὶ τὰ προβλήματα τῶν Ἱ. Μονῶν.

Παρεσχέθη συνοδικῶς ἄδεια μεταβάσεως εἰς Ἅγιον Ὄρος τῷ Σουηδῷ Καθηγητῇ κ. Κάρστον Χέγκ.

Ἡ ἐν Χαλκιδικῇ Ἱερὰ Πατριαρχικὴ καὶ Σταυροπηγιακὴ Μονὴ τῆς Ἁγίας Ἀναστασίας τῆς Φαρμακολυτρίας.

Διορισμὸς Ἡγουμένου.

Ἀποκατασταθέντος, κατόπιν ἐπὶ τούτῳ ἐπικοινωνιῶν μετὰ τῆς Ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τοῦ ἔκπαλαι ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ τῆς Ἁγίας Ἀναστασίας τῆς Φαρμακολυτρίας ὑφισταμένου Πατριαρχικοῦ καθεστῶτος, τῇ 24ῃ Φεβρουαρίου διωρίσθη συνοδικῶς ἐν αὐτῇ Ἡγούμενος ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμ. κ. Παγκράτιος Ἰβηρίτης, Ἡγούμενος τῆς ἐν Θεσσαλονίκῃ Ἱ. Πατριαρχικῆς καὶ Σταυροπηγιακῆς Μονῆς Βλατάδων.

Ὁ οὑτωσὶ γενόμενος διορισμὸς τηλεγραφικῶς ἀνηγγέλθη τῷ εἰρημένῳ Ἀρχιμανδρίτῃ, ἡ δὲ ἐγκατάστασις αὐτοῦ ἐν τῇ Ἱ. Μονῇ ἐγένετο μετὰ πάσης ἐπισημότητος ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Περγάμου κ. Ἀδαμαντίου, Ἐξάρχου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, κατὰ τὸν Κατανυκτικὸν Ἑσπερινὸν τῆς Κυριακῆς τῆς Σταυροπροσκυνήσεως 8ης Μαρτίου ἐ. ἔ.

Κατὰ τὴν τελετὴν ταύτην, καθ' ἣν παρέστησαν συμπροσευχόμενοι πλεῖστοι ἐκ τῶν τὰ πρῶτα φερόντων τοῦ τε ἐπιστημονικοῦ καὶ ἐμπορικοῦ κόσμου τῆς Θεσσαλονίκης, ἀνεγνώσθησαν καὶ τὰ σεπτὰ Πατριαρχικὰ Ἡγουμενικὰ Ἀποκαταστατικὰ Γράμματα τοῦ νέου Ἡγουμένου, ὅστις αὐθημερὸν ἀνέλαβε καὶ τὴν εὐθύνην τῆς νέας αὐτοῦ διακονίας.

Ὀρθόδοξος Κοινότης Βαγδάτης

Ἡ ἐν Βαγδάτῃ Ὀρθόδοξος Κοινότης, συγκειμένη ἐξ Ἑλλήνων καὶ Σύρων, ἀπέκτησεν ἐπ' ἐσχάτων νεόδμητον Ἱ. Ναὸν τιμώμενον ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Ἐνδόξου Ἀποστόλου Ἀνδρέου τοῦ Πρωτοκλήτου.

Τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ ὡς ἄνω Ἱ. Ναοῦ διὰ γράμματος αὐτῆς πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ἐξαιτησαμένης τὴν ἀποστολὴν Ἱερέως ἐπὶ ταῖς Ἑορταῖς τοῦ Δωδεκαημέρου, ἀπεστάλη εἰς Βαγδάτην ἀποφάσει τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῇ γνώσει τοῦ Πατριαρχείου Ἀντιοχείας, εἰς ὃ ἀνήκει διοικητικῶς ἡ ὡς

ἄνω Κοι.ότης, ὁ Ἀρχιμ. κ. Αἰμιλιανὸς Τσακόπουλος, Ἀρχειοφύλαξ τῶν Πατριαρχείων πρὸς θεραπείαν τῶν θρησκευτικῶν ἀναγκῶν τῶν Χριστιανῶν.

Ἀνασυγκρότησις τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου.

Ἐν τῇ Συνοδικῇ συνεδρίᾳ τῆς 5ης Μαρτίου, συνῳδὰ ταῖς κειμέναις διατάξεσι, γενομένης ἀνασυγκροτήσεως τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συ.όδου κατὰ τὰ ἥμισυ τῶν μελῶν αὐτῆς, ἀπεχώρησαν οἱ Σεβ. Μητροπολῖται Θεοδωρουπόλεως, Χαλδίας, Λαοδικείας καὶ Σάρδεων, ἐκλήθησαν δὲ οἱ Μητροπολῖται Ἡλιουπόλεως, Εἰρηνουπόλεως, Κυδωνιῶν καὶ Νεοκαισαρείας καὶ πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ δωδεκαμελοῦς ἐπανεξελέγησαν οἱ Σεβ. Μητροπολῖται Πριγκηποννήσων καὶ Περγάμου.

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ

Ἡ Διοικοῦσα Ἐπιτροπὴ τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν διὰ γράμματος ἀνεκοινώσατο, ὅτι ἡ Β΄ Συνέλευσις τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν πρόκειται ἵνα συνέλθῃ ἐν Ἴβανστον τοῦ Ἰλλινόις τῆς Ἀμερικῆς ἀπὸ 15—31 Αὐγούστου 1954 καὶ προσεκάλεσε τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ἵνα συμμετάσχῃ αὐτῆς.

Τὸ ὡς ἄνω γράμμα παρεπέμφθη τῇ ἐπὶ τῶν Πανορθοδόξων Συνόδων καὶ Παγχριστιανικῶν Συνεδρίων Ἐπιτροπῇ.

ΘΑΝΑΤΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΠΕΤΡΑΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ

Τῇ 11ῃ παρελθόντος μηνὸς Φεβρουαρίου ἐξεδήμησε πρὸς Κύριον ὁ ἐκ τῶν Ἐπισκόπων τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης Πέτρας, Διονύσιος Μαραγκουδάκης.

Ὁ ἀείμνηστος, ἐκ τῶν σεβασμίων ἱεραρχικῶν φυσιογνωμιῶν τῆς Ἐκκλησίας, ἀπεφοίτησεν ἐκ τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Σταυροῦ, διατελέσας ἐν αὐτῇ κατ' ἀρχὰς μὲν καθηγητὴς εἶτα δὲ ἐπὶ ἓν ἔτος Διευθυντής. Ἀκολούθως ὑπηρέτησεν εἰς διαφόρους Μητροπόλεις τῆς Ἑλλάδος, πανταχοῦ ἐπιδείξας εὐσεβῆ ζῆλον καὶ ἀγάπην πρὸς τὴν ἣν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἐτάχθη ὑπηρεσίαν. Τῷ 1923 ἀνυψώθη εἰς τὸ ἐπισκοπικὸν ἀξίωμα, κληθεὶς εἰς τὴν λαχοῦσαν αὐτῷ Ἐπισκοπὴν Πέτρας, ἣν θεοφιλῶς καὶ θεαρέστως διεποίμανε μέχρι τῶν τελευταίων ἀναλαμπῶν τῆς μακρᾶς ζωῆς του.

Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον πολλὰς ἔσχεν ἐνδείξεις τῆς πρὸς αὐτὸ βαθείας ἀγάπης καὶ εὐλαβείας τοῦ ἐκλιπόντος πολιοῦ Ἱεράρχου.

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐν θλίψει βαθείᾳ ἀνήγγειλεν ἐν τῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τῆς 19ης παρελθόντος μηνὸς Φεβρουαρίου τὸν θάνατον τοῦ μακαριστοῦ Ἱεράρχου καὶ ἐγερθεῖσα μετὰ τῶν Σεβ. Συνοδικῶν Ἀρχιερέων ηὐχήθη ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ἐν Χώρᾳ ζώντων καὶ Σκηναῖς Δικαίων.

ὈΡΘΟΔΟΞΙΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΗΘΙΚΟΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ

† Ο ΠΡΙΓΚΗΠΟΝΝΗΣΩΝ ΔΩΡΟΘΕΟΣ

ORTODOKSİA — Ahlâkî ve Dinî Resale
İmtiyaz sahibi ve Umum Neşriyat Müdürü :
ADALAR MİTROPOLİTİ, DOROTEOS YEORGİADİS
Mahal İdare : Büyükada, Kanarya sokak, No. 16
Basıldığı yer ve tarih :
RUM PATRİKHANESİ adına V. Vasiliadis Matbaası.
23)5)1953